

มาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภค
กรณีความรับผิดในผลิตภัณฑ์

นายวันชัย ไพบูลย์อภิบาล

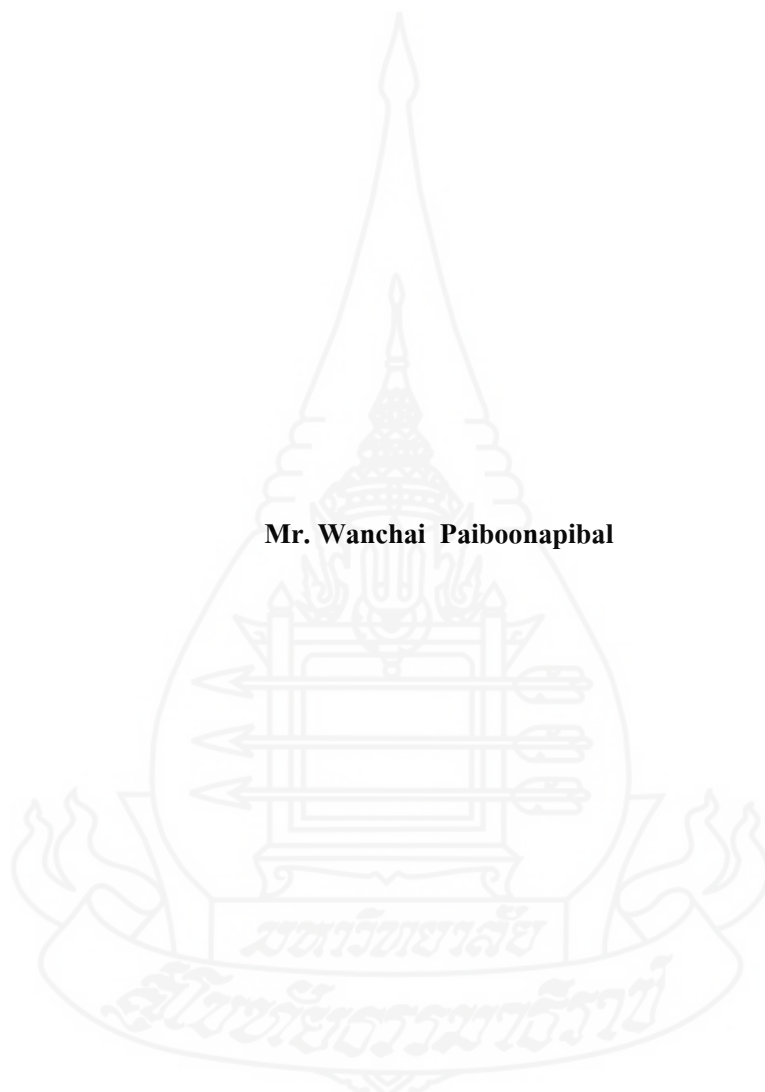

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2555

Preventive Measures for Consumer Protection in Product Liability

Mr. Wanchai Paiboonapibal

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Business Law

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2012

ชื่อวิทยานิพนธ์ มาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภค กรณีความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์
ผู้วิจัย นายวันชัย ไพบูลย์อภิบาล รหัสนักศึกษา 2524000383 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลาวัณย์ ถนัดศิลป์กุล (2) อาจารย์สิริพันธ์ พลรบ **ปีการศึกษา** 2555

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์และมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภค ของประเทศไทยเพื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นและเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนามาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภค ของประเทศไทยที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับในสภาพสังคมในปัจจุบัน

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาทางกฎหมาย โดยการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร ซึ่งผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลหลักการและหลักเกณฑ์จากบทบัญญัติกฎหมายไทยและต่างประเทศ หนังสือบทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ รวมทั้งข้อมูลเอกสารทางกฎหมายอื่น ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค และจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบ

ผลการศึกษาพบว่า เนื่องจากในปัจจุบันที่ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญขึ้นมาก ทำให้การผลิตสินค้าของผู้ประกอบการมีการใช้เครื่องมือและเครื่องจักรที่ทันสมัย และมีกระบวนการผลิตที่สลับซับซ้อน การที่ผู้บริโภคจะตรวจสอบพบว่าสินค้าเหล่านั้นชำรุดบกพร่องนั้นเป็นเรื่องที่กระทำได้ยากเพราะขั้นตอนการผลิตสินค้าที่ว่าจะถึงขั้นตอนการจัดจำหน่ายและส่งถึงมือผู้บริโภค มีมากมายหลายขั้นตอนและสลับซับซ้อนทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถทราบได้ว่าสินค้านั้นเกิดความไม่ปลอดภัยในขั้นตอนใด อีกทั้งกฎหมายต่างๆที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นล้วนแต่เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้บริโภคในกรณีที่ได้เกิดความเสียหายขึ้นแก่ผู้บริโภคขึ้นแล้วแต่ยังไม่มีกฎหมายใดที่จะสามารถป้องกันเหตุล่วงหน้าที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตจึงทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุด ดังนั้นควรต้องมีมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อมาควบคุมการผลิตสินค้าและคุ้มครองผู้บริโภค ให้ได้รับความปลอดภัยอันเกิดจากการใช้สินค้านั้น ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาคือการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่โดยเสนอให้นำระบบการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์มาใช้ ซึ่งประยุกต์มาจากหลักการของเสาหลักแห่งความก้าวหน้า (Pillars of Progress) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ในการคุ้มครองผู้บริโภค ได้โดยมีหลักการที่สำคัญคือให้ภาครัฐเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาโดยออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนในการสร้างความร่วมมือกันและเพื่อสร้างสมดุลกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วน of ภาครัฐ ของผู้ประกอบการ ของผู้บริโภคและขององค์กรอิสระต่างๆเพื่อที่จะร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาและเพื่อหาแนวทางป้องกันความเสียหายที่จะเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองและความปลอดภัยอย่างสูงสุดและยังสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ มาตรการทางกฎหมาย เชิงป้องกัน การคุ้มครองผู้บริโภค ความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์

Thesis title: Preventive Measures for Consumer Protection in Product Liability

Researcher: Mr.Wanchai Paiboonapibal; **ID:** 2524000383;

Degree: Master of Laws; **Thesis advisors:** (1) Dr.Lawan Thanadsillapakul, Assistant Professor; (2) Ms.Siriphan Polrob; **Academic year:** 2012

Abstract

This thesis aims to study the concepts and theories regarding the prevention of damage caused by defective products and the legal preventive measures for consumer protection in Thailand compared with the measures of the EU, USA and Japan and to propose the development of existing legal preventive measures for consumer protection in Thailand.

This thesis is a legal qualitative research conducted based on documentary research regarding the consumer protection from both Thai and foreign sources including laws, text books, articles, journals, theses and information from the related government offices such as the Office of the Consumer Protection Board and the Council of State.

According to the study, the high technology and complicated production process have been employed due to the advancement of the current science and technology. The consumers may have difficulties to inspect whether the products are defective because of the complexity of product manufacturing process and distribution. Moreover, the existing laws only allow for consumers recovery and remedy after the damage had occurred but there is no law with an advance preventive concept to protect the consumers. Such concept is needed in order to control the product manufacture and protect the consumers. The researcher proposes a new resolution by applying the system of damage prevention from defective product which is adapted from the Pillars of Progress concept. The researcher believes that such concept could be adapted to prevent the damage caused by the defective products. The main concept of this new resolution is the government should issue the legal measures to support the balance and cooperative of the related parties: government offices, manufacturers, consumers and non-governmental organizations in order to resolve the problem and create measures to prevent the damage caused by defective products. This will protect the consumers and the problem will be effectively resolved.

Keywords: Legal measures, Preventive, Consumer Protection, Product Liability

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลาวัญญ์ ถนัดศิลป์กุล ที่ท่านได้กรุณาสละเวลารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้เขียน ซึ่งท่านได้โปรดให้คำปรึกษาแนะนำ ให้แนวคิดต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างมากตลอดจนให้แนวทางในการทำวิทยานิพนธ์และให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ พร้อมทั้งตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสิ้นเรียบร้อยด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่งด้วยเมตตาจิตตลอดมา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร. รังสิกร อุปพงษ์ ที่ได้กรุณาให้เกียรติรับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และท่านอาจารย์สิริพันธ์ พลรบ ที่ได้กรุณาให้เกียรติรับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และได้ให้คำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนเป็นอย่างยิ่งเช่นกัน

นอกจากนี้สิ่งสำคัญที่เป็นกำลังใจให้แก่ผู้เขียนตลอดมาคือ ความรักและความเข้าใจจากครอบครัวและพี่น้อง ซึ่งให้การสนับสนุนการศึกษาของผู้เขียนตลอดมา รวมทั้งกำลังใจจากเพื่อนๆ ร่วมรุ่นที่คอยให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์จนผู้เขียนประสบความสำเร็จและขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิอีกหลายท่านและครูอาจารย์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ไม่อาจกล่าวนามในที่นี้ได้ทั้งหมด

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้พอจะมีคุณค่าทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบกตเวทิตาแก่บิดาและมารดา (ผู้ล่วงลับ) และครู อาจารย์ และบุคคลสำคัญที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อันเป็นที่รักยิ่งของผู้เขียน

สุดท้ายนี้หากมีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

วันชัย ไพบูลย์อภิบาล

ตุลาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ประเด็นปัญหาการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
ระเบียบวิธีการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 ประวัติความเป็นมา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ ผลิตภัณฑ์ภายใต้กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภค	9
ประวัติความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการป้องกันความเสียหาย ในการคุ้มครองผู้บริโภค	9
ประวัติความเป็นมาของการคุ้มครองผู้บริโภค	10
ความหมายของการคุ้มครองผู้บริโภค	13
ความหมายของการป้องกันความเสียหายในผลิตภัณฑ์	14
ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสัญญา	14
ทฤษฎีความรับผิดชอบทางละเมิด	16
ทฤษฎีความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด	17
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	19
ความหมายของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	19
ประวัติความเป็นมาของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	21
ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสัญญาของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย	22

สารบัญ (ต่อ)

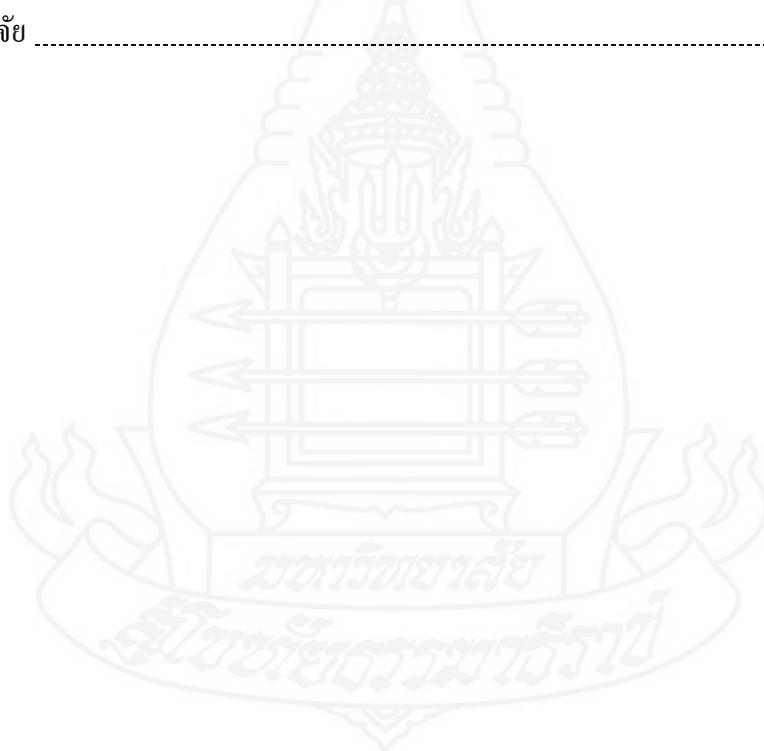
	หน้า
ทฤษฎีความรับผิดชอบทางละเมิดของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	24
ทฤษฎีความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	24
แนวคิดของการป้องกันความเสียหายในผลิตภัณฑ์.....	26
แนวคิดการชดเชยความเสียหายหลังเกิดความเสียหาย.....	26
แนวคิดการป้องกันความเสียหายก่อนเกิดความเสียหาย.....	27
แนวคิดการป้องกันความเสียหายโดยนำระบบการประกันภัยต่อความรับผิด ในผลิตภัณฑ์มาใช้.....	29
ระบบประกันความรับผิดแบบบังคับ.....	29
ระบบประกันความรับผิดแบบสมัครใจ.....	30
บทที่ 3 เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภคตามหลัก	
กฎหมายไทยและต่างประเทศ.....	32
ความหมายและประเภทของผลิตภัณฑ์.....	32
ผลิตภัณฑ์ประเภทสินค้า.....	32
ผลิตภัณฑ์ประเภทบริการ.....	33
มาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภค	
หลักกฎหมายไทย.....	34
มาตรการทางกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	34
มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค.....	36
มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความ เสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551.....	38
มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายในผลิตภัณฑ์ตามกฎหมาย ของต่างประเทศ.....	41
มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายในผลิตภัณฑ์ของ ประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป.....	41
มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายในผลิตภัณฑ์ ของประเทศญี่ปุ่น.....	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายในผลิตภัณฑ์ ของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	63
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภค.....	70
วิเคราะห์ปัญหาของกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการป้องกันความเสียหายในผลิตภัณฑ์.....	70
วิเคราะห์ปัญหาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	70
วิเคราะห์ปัญหาของกฎหมายละเมิด.....	71
วิเคราะห์ปัญหาของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค.....	73
วิเคราะห์ปัญหาของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัย.....	73
วิเคราะห์ผลกระทบในกรณีที่มีการมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกัน ที่มีต่อผู้บริโภคและผู้ประกอบการ.....	92
ผลกระทบในเชิงบวกที่มีต่อผู้บริโภค.....	92
ผลกระทบในเชิงลบที่มีต่อผู้บริโภค.....	93
ผลกระทบในเชิงบวกที่มีต่อผู้ประกอบการ.....	93
ผลกระทบในเชิงลบที่มีต่อผู้ประกอบการ.....	94
มาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย.....	94
มาตรการในส่วนของภาครัฐ.....	99
มาตรการในส่วนของผู้ประกอบการ.....	107
มาตรการในส่วนของผู้บริโภค.....	109
มาตรการในส่วนอื่นๆ.....	110
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	112
บทสรุป	112
ข้อเสนอแนะ.....	115
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก	122
ก พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 (แก้ไขปี พ.ศ.2541).....	123

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้า ที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551.....	154
ค กฎหมายของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป.....	161
ง กฎหมายของประเทศญี่ปุ่น.....	173
จ ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของประการของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อ ผลิตภัณฑ์.....	177
ฉ ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของมาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหาย ให้แก่ผู้บริโภค.....	198
ประวัติผู้วิจัย	204

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 แสดงโครงสร้างองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศต่างๆ.....	104
ตารางที่ 4.2 แสดงเครือข่ายการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศต่างๆ.....	105
ตารางที่ 4.3 แสดงการเปรียบเทียบสิทธิผู้บริโภคระหว่างประเทศ กับสิทธิผู้บริโภคของไทย.....	106
ตารางที่ 4.4 แสดงการดำเนินคดีผู้บริโภคในประเทศต่างๆ เปรียบเทียบกับของไทย.....	107

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.1 ภาพเสาหลักแห่งความก้าวหน้า	97
ภาพที่ 4.2 แผนภาพแสดงระบบระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์... 101	101
ภาพที่ 4.3 ภาพแสดง แนวคิดการพัฒนาการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ ผลิตภัณฑ์ที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม.....	103

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในโลกยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจกันอย่างรุนแรงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงไปของสภาพเศรษฐกิจและสังคมของโลกที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากร ทำให้ความต้องการสินค้าอุปโภคและบริโภคเพื่อการดำรงชีพมีมากขึ้นจึงทำให้ผู้ประกอบการและผู้ผลิตสินค้าต่างๆ พยายามนำวิทยาการสมัยใหม่นำมาใช้เพื่อผลิตสินค้าอุปโภคและบริโภคโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการและผู้ผลิตสินค้าต่างๆ ในภาคเอกชนที่ต้องมีการแข่งขันกันเพื่อผลิตสินค้าทั้งเครื่องอุปโภคและบริโภคออกสู่ตลาดเพื่อให้ทันต่อการตอบสนองกับการเจริญเติบโตและขยายตัวของจำนวนประชากรและในแง่ของทางธุรกิจก็เพื่อแข่งขันกันเพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาดรวมถึงการแข่งขันกันเพื่อให้ได้เป็นผู้นำตลาด ทำให้องค์กรธุรกิจต่างๆ จึงต่างมุ่งศึกษา วิจัยและแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่และพยายามคิดค้นวิจัยโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาช่วยในการผลิตสินค้า เพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ และผลิตสินค้าทั้งเครื่องอุปโภคและบริโภคเพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจของตนและเพื่อให้เกิดประโยชน์และความพึงพอใจแก่ลูกค้าหรือผู้บริโภคอย่างสูงสุดซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินธุรกิจ ที่ต่างก็มุ่งหวังผลตอบแทนคือกำไรสูงสุดในการดำเนินธุรกิจขณะเดียวกัน องค์กรธุรกิจต่างๆก็ได้ผลิตสินค้าออกสู่ตลาดไว้เป็นจำนวนมากเช่นกัน โดยเฉพาะสินค้าที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพเช่นสินค้าประเภทอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคและเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อวัตถุประสงค์อันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวมและตอบสนองกับความต้องการที่มากขึ้นในปัจจุบันตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เจริญขึ้น ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกสู่ท้องตลาดที่มีจำนวนมากที่เกิดจากการแข่งขันกันผลิตของผู้ประกอบการเหล่านั้นหากไม่มีมาตรการในการควบคุมการผลิตและคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภคสินค้าและผลิตภัณฑ์เหล่านั้นย่อมสร้างปัญหาให้แก่ผู้บริโภคได้เป็นจำนวนมากและยอมนำมาซึ่งความเสียหายต่อเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรของประเทศได้ต่อไปในอนาคต

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้ประกอบการหลักที่เป็นผู้ผลิตสินค้านั้นซึ่งคงเป็นเรื่องดีหากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้ผลิตออกสู่ตลาดนั้น ไม่สร้างปัญหาให้แก่ผู้บริโภคและ

บุคคลอื่น แต่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันหาเป็นเช่นนั้นไม่เนื่องจากว่าในปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีการพัฒนาขึ้นมากกว่าแต่ก่อนมากการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการเพื่อจำหน่ายแก่ผู้บริโภค มีสภาพเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อนมาก เนื่องจากผู้ประกอบการมีการใช้เครื่องมือและเครื่องจักรกลที่ทันสมัยรวมถึงมีขั้นตอนของกระบวนการผลิตที่สลับซับซ้อนรวมถึงมีการนำความรู้และวิทยาการขั้นสูงมาประยุกต์ใช้ในการผลิตซึ่งทำให้การที่ผู้บริโภคจะตรวจสอบพบว่าสินค้าเหล่านั้นชำรุดบกพร่องโดยเพียงแต่เห็นด้วยตาเปล่านั้นจึงเป็นเรื่องที่กระทำได้ยากเพราะขั้นตอนการผลิตสินค้าที่ว่าจะถึงขั้นตอนการจัดจำหน่ายและส่งถึงมือผู้บริโภคมีมากมายหลายขั้นตอนและสลับซับซ้อนทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถทราบได้ว่าสินค้านั้นเกิดความไม่ปลอดภัยในขั้นตอนใดของกระบวนการผลิตและไม่สามารถตรวจสอบสินค้าได้โดยการตรวจสอบจากการดูด้วยตาเปล่า เพราะสินค้าบางชนิดต้องใช้ความชำนาญและเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเท่านั้นจึงจะสามารถตรวจสอบความชำรุดบกพร่องของสินค้าได้ ทั้งนี้เพราะความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่สามารถผลิตสินค้าได้ครั้งละจำนวนมากๆ และผลิตได้อย่างรวดเร็วนั่นเองจำเป็นต้องใช้สารเคมีหลายชนิดและบางชนิดอาจจะมีฤทธิ์และเป็นอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพของผู้บริโภคได้ หากมีการใช้อย่างไม่เหมาะสมและขาดการควบคุมอย่างเข้มงวด และเมื่อหากมีการผลิตสินค้าออกมาจำนวนมากย่อมมีโอกาสหรือความเสี่ยงที่สินค้านั้นจะมีความไม่ปลอดภัยหรือชำรุดบกพร่องมากตามไปด้วยเช่นกัน ดังนั้นเมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือมีความไม่ปลอดภัยไปใช้โดยไม่ทราบว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องย่อมก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินอื่นของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้ ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่เครื่องทำน้ำอุ่นเกิดไฟฟ้ารั่วทำให้เกิดไฟดูด ผู้ใช้งานเสียชีวิต หรือกรณีการระเบิดของแบตเตอรี่หรืออุปกรณ์เสริมของโทรศัพท์มือถือที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือกรณีที่ผู้บริโภคใช้เครื่องสำอางหรือผลิตภัณฑ์เสริมความงามบางชนิดแล้วเกิดอันตรายขึ้นกับผิวหนังหรือร่างกายตามมา หรือกรณีที่ผู้บริโภคซื้ออาหาร หรือเครื่องดื่มสำเร็จรูปมารับประทานแล้วเกิดอาการเจ็บป่วยต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น และเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแล้วก็ยังเป็นปัญหาที่ผู้บริโภคจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์หรือเกิดจากความบกพร่องในตัวผลิตภัณฑ์นั่นเองซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของผู้บริโภคเพราะผู้บริโภคไม่สามารถพิสูจน์ได้หรือพิสูจน์ได้ยากเพราะผู้บริโภคไม่สามารถทราบถึงขบวนการและขั้นตอนในการผลิตที่สลับซับซ้อนของผลิตภัณฑ์นั้นได้ ดังนั้นหากเกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคเนื่องจากการใช้หรือบริโภคสินค้าต่างๆ เหล่านี้ บุคคลใดที่จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่บุคคลบางคนหรือผู้บริโภคสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้ออกมาเคลื่อนไหวและเรียกร้องในองค์กรธุรกิจต่างๆ ให้รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้สินค้าและผลิตภัณฑ์นั้นซึ่งนับวันจะมีการเรียกร้องในเรื่องดังกล่าวมากขึ้นทุกปี ซึ่งใน

ปัจจุบันจะพบว่าจะมีเพียงกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคและกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเท่านั้นที่จะเอาผิดผู้ผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ได้แต่ก็เพียงเฉพาะในกรณีที่ต้องเกิดความเสียหายขึ้นแล้วซึ่งเป็นเพียงขั้นตอนการเยียวยาและแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุเท่านั้นซึ่งยังไม่พบว่ามีกฎหมายใดที่จะสามารถป้องกันเหตุล่วงหน้าที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้จึงทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคไม่ได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุดจึงเป็นเหตุที่ทำให้เกิดการร้องเรียนและการฟ้องดำเนินคดีมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ทุกปี แต่ถ้าหากประเทศไทยได้มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่มีมาตรการป้องกันล่วงหน้าต่อความรับผิดจากผลิตภัณฑ์ (Precautionary Principle for Product Liability Measure) ซึ่งเป็นวิธีการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีความสำคัญมากเนื่องจากการแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหาโดยการจัดการกับความไม่แน่นอนในการผลิตสินค้าหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งก็คงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในประเทศไทยด้วยเช่นกัน จากการศึกษาจะพบว่าในประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นในแต่ละปีจะมีผู้ประกอบการที่ถูกฟ้องให้ชดเชยค่าเสียหายอันเนื่องมาจากผลิตภัณฑ์ต่างๆ คิดเป็นมูลค่า หลายร้อยล้านเหรียญสหรัฐฯ จึงทำให้ต้องมีการออกกฎหมายโดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคส่วนในประเทศไทยมีกฎหมายที่เข้ามาควบคุมและดูแลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคโดยเฉพาะมากมายประมาณ 50 ฉบับซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มที่มีวัตถุประสงค์โดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการบริโภคสินค้าหรือบริการ
2. กลุ่มที่มีวัตถุประสงค์โดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการบริโภคสินค้าหรือบริการ
3. กลุ่มที่ควบคุมการเผยแพร่ข้อเท็จจริงหรือการโฆษณาสินค้าหรือบริการ

เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499, พระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510, พระราชบัญญัติวัตถุที่มีพิษ พ.ศ.2510, พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2535, พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่2) พ.ศ.2541, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 เป็นต้น ซึ่งเราจะสังเกตเห็นได้ว่ากฎหมายต่างๆ ที่ได้ออกมานั้นล้วนเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้บริโภคในภายหลัง (Indemnification Approved) คือ ในกรณีที่ได้เกิดภัยหรือเกิดความเสียหายขึ้นแก่ผู้บริโภคขึ้นแล้วแต่ยังไม่มียกกฎหมายใดที่จะสามารถป้องกันเหตุหรือความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้า (Preventive Approved) ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อีกทั้งกฎหมายดังกล่าวที่ได้ออกมานั้นก็เป็นกฎหมายที่ผลบังคับใช้ได้เพียงแต่ควบคุมสินค้าเพียงบางประเภทเท่านั้น

ดังนั้นคงจะเป็นเรื่องที่ดีหากประเทศไทยมีกฎหมายที่สามารถป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ให้แก่ผู้บริโภคได้ล่วงหน้าโดยไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ขึ้นก่อนซึ่งยังไม่พบว่ามีในกฎหมายใดๆ เลยในปัจจุบัน อีกทั้งยังสามารถคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างทันที่หากได้เกิดความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ขึ้นซึ่งในการเยียวยาความเสียหายนั้นมีปรากฏแล้วในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้นเพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมประเทศไทยจึงควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภคมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในจุดนี้ที่ยังขาดอยู่ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันมีมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคอยู่ 2 มาตรการ¹ ได้แก่

1. มาตรการก่อนที่สินค้าจะเข้าสู่ตลาด (Pre-market Control Measure)
2. มาตรการหลังจากสินค้าเข้าสู่ตลาดแล้ว (Post-market Control Measure)

จะเห็นได้ว่ามาตรการคุ้มครองผู้บริโภคและการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยล้วนแล้วแต่เป็นประเภทการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคภายหลังคือเมื่อต้องเกิดความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ขึ้นแล้วทั้งสิ้นซึ่งไม่มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับใดเลยที่มีมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้าเข้ามาใช้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะรูปแบบแนวคิดในการปฏิรูปกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคโดยการนำมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภคมาใช้เพื่อป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์และเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้แม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยจะมีกฎหมายหลายฉบับที่ควบคุมเกี่ยวกับสินค้าและผลิตภัณฑ์แต่ก็ไม่สามารถครอบคลุมสินค้าและผลิตภัณฑ์ได้ทุกประเภท อีกทั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ยังมีได้ให้ความคุ้มครองครอบคลุมในส่วนนี้เท่าใดนัก อีกทั้งความตื่นตัวด้านการคุ้มครองและป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ในประเทศไทยนั้นนับว่ายังไม่ค่อยอยู่มากหากเปรียบเทียบกับ การป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ของต่างประเทศ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น สังเกตได้จากเมื่อเกิดความเสียหายหรืออันตรายจากสินค้าและผลิตภัณฑ์บางกรณีกว่าผู้บริโภคจะได้รับการเยียวยาชดเชยความเสียหายได้นั้นใช้เวลานานมากซึ่งอาจไม่ทันที่และก่อให้เกิดปัญหาและความเสียหายต่อเศรษฐกิจ สังคมของ

¹ ปกรณ์ นิลประพันธ์ (2548) “การพัฒนามาตรการคุ้มครองผู้บริโภค” www.lawreform.go.th, ค้นคืน กุมภาพันธ์

ประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งปัญหาที่พบมากของผู้บริโภคในปัจจุบันและที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตหากไม่มีการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ คือ

1. ปัญหากรณีที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะในผลิตภัณฑ์นั้นๆ มาใช้บังคับหรือกฎหมายที่จะนำมาใช้บังคับเกี่ยวกับความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์สมควรจะใช้กฎหมายใดมาใช้บังคับ

2. ปัญหากรณีกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นผู้บริโภคควรที่จะได้รับการเยียวยาและชดเชยค่าเสียหายมีมากน้อยเพียงใดจึงเป็นจะธรรมและเหมาะสมกับทุกฝ่ายซึ่งกฎหมายยังไม่ชัดเจนเท่าใดนัก

3. ปัญหาของผู้ประกอบการจะต้องปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการดำเนินธุรกิจไปอย่างไร หากกฎหมายบังคับให้ต้องมีการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้าและผู้ประกอบการจะสามารถเยียวยาและชดเชยค่าเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์รวมถึงผลกระทบที่มีต่อผู้บริโภคได้อย่างไร

4. ปัญหาของภาครัฐที่จะตามมาในอนาคตหากไม่มีการป้องกันภัยล่วงหน้าเพราะภาครัฐจะต้องเข้ามาช่วยแก้ไขและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคซึ่งทำให้ภาครัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายและงบประมาณแผ่นดินอีกเป็นจำนวนมากในการดูแลชีวิตและสุขภาพอนามัยของประชาชน

5. ปัญหาของมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคที่ใช้อยู่จะต้องเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานและทุกๆ ภาคส่วนซึ่งจำเป็นจะต้องมีหน่วยงานหลักในการสร้างกลไกในการดำเนินงานและประสานให้ทุกภาคส่วนทำงานไปด้วยกันจึงจะสัมฤทธิ์ผลแต่ในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานหลักดังกล่าวที่สามารถทำงานได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยในการอุปโภคและบริโภคสินค้าและผลิตภัณฑ์ประเทศไทยจึงควรมีมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภคโดยใช้วิธีการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้ามาใช้เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมซึ่งควรเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจน เป็นระบบ และเหมาะสมกับยุคสมัยเพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเสนอแนวทางใหม่ในการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นธรรม อีกทั้งยังสร้างระบบที่เป็นมาตรฐานที่ดีแก่ผู้ประกอบการให้เกิดขึ้นจากการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ซึ่งย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อทุกๆ ภาคส่วน โดยเฉพาะผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศ และกลุ่มคนอื่นๆ เกี่ยวข้องต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสารบัญญัติในส่วนที่มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์

2.2 เพื่อวิเคราะห์กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่2) พ.ศ.2541, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ในกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายขึ้นจากการใช้สินค้าและผลิตภัณฑ์

2.3 เพื่อเปรียบเทียบกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์และการเยียวยาความเสียหายในผลิตภัณฑ์ของต่างประเทศกับพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ของไทย

2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคในเชิงป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและบังเกิดผลบังคับได้อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาเพื่อเรียบเรียงเป็นงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการเชิงป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้ผลิตภัณฑ์ เช่นพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่2) พ.ศ.2541, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ซึ่งกฎหมายต่างๆ ที่ได้กล่าวมานั้นล้วนเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้บริโภคในภายหลัง (Indemnification Approved) ที่ได้เกิดภัยหรือเกิดความเสียหายขึ้นแก่ผู้บริโภคขึ้นแล้วแต่ยังไม่มีกฎหมายใดเลยที่จะสามารถป้องกันเหตุหรือความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้า (Preventive Approved) ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้จึงควรที่จะมีมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันออกมาบังคับใช้เพื่อป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

4. ประเด็นปัญหาการวิจัย

4.1 เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นธรรมและได้รับการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ ซึ่งปัจจุบันตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นั้นยังไม่มีข้อกำหนดหลักเกณฑ์ในการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์และหลักเกณฑ์การเยียวยาและชดเชยความเสียหายอย่างทันที่ทั้งนี้จึงควรมีมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันเพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ผู้บริโภคที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้ผลิตภัณฑ์และได้รับการดูแลและการชดเชยค่าเสียหายในเบื้องต้นอย่างแน่นอน เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองอย่างชัดเจนและเป็นธรรม

4.2 เพื่อกำหนดกลไกทางกฎหมายที่เหมาะสมในการกำกับดูแลกฎหมายและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนและภาคประชาชนผู้บริโภคและองค์กรอิสระ เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถดำเนินกิจการต่างๆ ร่วมกันได้อย่างถูกต้องตามหลักกฎหมายของการคุ้มครองผู้บริโภครวมทั้งร่วมกันเพื่อหามาตรการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้มีการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ออกมาสู่ผู้บริโภคอีกเป็นจำนวนมาก

5. ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากการคุ้มครองผู้บริโภคนั้นจะเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับแต่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมุ่งเน้นวิจัยเฉพาะการหามาตรการเชิงป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคซึ่งอยู่ในการควบคุมของ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ของต่างประเทศ

6. ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาค้นคว้าและวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลหลักการและหลักเกณฑ์จากบทบัญญัติกฎหมายไทยและ

ต่างประเทศ หนังสือ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ รวมทั้งข้อมูลเอกสารทางกฎหมายอื่นๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคและจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสารบัญญัติในส่วนที่มุ่งคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์

7.2 ทำให้ทราบถึงกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ในกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายขึ้นจากการใช้สินค้าและผลิตภัณฑ์

7.3 ทำให้ทราบถึงกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ของต่างประเทศเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ของไทย

7.4 เพื่อหาบทสรุปและข้อเสนอแนะรวมทั้งแนวทางในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคในเชิงป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและบังเกิดผลบังคับได้อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

บทที่ 2

ประวัติความเป็นมา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันความเสียหายที่ เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ภายใต้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

1. ประวัติความเป็นมา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการป้องกันความเสียหายที่เกิดจาก การใช้ผลิตภัณฑ์ในการคุ้มครองผู้บริโภค

ปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์คือปัจจัย 4 อันประกอบด้วย อาหาร ที่อยู่ อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค เนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานที่เป็นสิ่งที่จำเป็นที่มนุษย์ต้องการเพื่อการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเพื่อการบริโภคและเพื่อให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติแต่รูปแบบของปัจจัย 4 ที่มนุษย์ต้องการเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตมากเนื่องจากความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้ปัจจัย 4 ที่จำเป็นต่อมนุษย์ได้ถูกพัฒนาและเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปเป็นผลิตภัณฑ์มากมายหลายประเภท เช่น อาหารในยุคปัจจุบันที่ได้ถูกแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำมาบริโภคได้อย่างสะดวกและรวดเร็วมาก โดยการแปรรูปเป็นอาหารสำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูปหรืออาหารแช่แข็ง เป็นต้น แต่จากการที่ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ผู้ประกอบการต่างแข่งขันผลิตออกมามากมายย่อมมีโอกาสที่ผลิตภัณฑ์ต่างๆ เหล่านี้จะมี ความไม่ปลอดภัยอันจากขั้นตอนและกระบวนการผลิต จึงมีแนวความคิดในการที่จะหาทางป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองและได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าและผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่มากมายในท้องตลาด

การป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์เป็นวิธีการกำจัดและควบคุมความเสี่ยงในความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่สำคัญมากวิธีหนึ่งในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและสังคมที่ทำให้ผู้บริโภคมีโอกาสที่จะประสบภัยและได้รับความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้มากยิ่งขึ้นทั้งนี้เพราะผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าเพื่อออกจำหน่ายแก่ผู้บริโภคมากมายหลายประเภทและผู้ประกอบการต่างก็แข่งขันกันจำหน่ายโดยใช้วิธีการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างรุนแรงเพื่อกระตุ้นและจูงใจให้ผู้บริโภคบริโภคสินค้ามากขึ้นตามกระแสสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้านั้นๆ แต่กฎหมายต่างๆ ในปัจจุบันที่ได้ออกมาคุ้มครองผู้บริโภคนั้นล้วนเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้บริโภคในภายหลัง (Indemnification

Approved) คือในกรณีที่ได้เกิดภัยหรือเกิดความเสียหายขึ้นแก่ผู้บริโภคขึ้นแล้วแต่ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายใดที่จะสามารถป้องกันเหตุหรือความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่องหน้า (Preventive Approved) ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้อีกทั้งกฎหมายดังกล่าวที่ได้ออกมานั้นก็เป็นการกฎหมายที่ผลบังคับใช้ได้เพียงแค่ควบคุมสินค้าเพียงบางประเภทเท่านั้น

ดังนั้นการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่องหน้า (Preventive Approved) จึงเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับผู้บริโภคในยุคปัจจุบันซึ่งการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่องหน้า (Preventive Approved) มีหลักการที่สำคัญคือเพื่อขจัดหรือยับยั้งอันตรายหรือยับยั้งความเสียหายของผลิตภัณฑ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากการใช้ผลิตภัณฑ์ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากความบกพร่องในตัวผลิตภัณฑ์เองในขั้นตอนของกระบวนการผลิตในขั้นตอนใดก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความมั่นใจและความปลอดภัยอย่างสูงสุด ซึ่งการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่องหน้า (Preventive Approved) เป็นวิธีการป้องกันก่อนความเสียหายจะเกิดขึ้นที่ดีที่สุด ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาของการคุ้มครองผู้บริโภค

ในสมัยอดีตที่การค้าและสังคมของโลกยังอยู่ในวงจำกัดไม่ขยายไปอย่างกว้างขวางดังเช่นในปัจจุบัน ลักษณะของสินค้าและบริการก็เป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อนมากนัก สินค้าที่ผลิตก็เป็นการผลิตโดยวิธีการตามธรรมชาติหรือใช้แรงงานคน ไม่ว่าจะเป็นการผลิตอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ซึ่งเป็นกระบวนการผลิตที่ง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากเท่าใดนักซึ่งคนทั่ว ๆ ไปก็สามารถผลิตได้และสามารถตรวจสอบคุณภาพของสินค้าในระดับธรรมดาได้เพราะผู้บริโภคอยู่ในฐานะที่มีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับเดียวกับผู้ผลิต อีกทั้งตลาดการค้าก็เป็นตลาดที่มีลักษณะเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน (Barter) จึงไม่มีความจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้ามาควบคุมหรือจัดมาตรฐานการทางกฎหมายใดๆ ออกมาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับปลอดภัยและเป็นธรรม ต่อมาในระหว่างศตวรรษที่ 16 ถึง 17 ที่ประเทศในโลกทางตะวันตกเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจากการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ทำให้แนวคิดเรื่องความเป็นอิสระของบุคคลและให้ประชาชนมีเสรีภาพในการดำรงชีวิตได้อย่างเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (Laissez-Faire)² เกิดขึ้นด้วย โดยมีหลักการสำคัญที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความสามารถในการตัดสินใจในการเลือก

² สุขุม สุภนิษฐ์ (2545) "คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค" พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บริโภคนสินค้าและบริการเท่ากันรัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงเสรีภาพในการตกลงของเอกชน จึงทำให้เกิดหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายที่สำคัญหลักหนึ่งเกิดขึ้น คือหลัก “ผู้ซื้อต้องระวัง” กล่าวคือ หากเกิดความเสียหายใดๆ ในทรัพย์สินที่ซื้อขายกันนั้นความเสียหายนั้นตกเป็นของผู้ซื้อเอง ซึ่งหลักนี้เป็นหลักกฎหมายโรมันที่เรียกว่า Caveat Emptor หรือ Let the Buyer Beware³

แต่ในสมัยปัจจุบันนี้ที่โลกได้พัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นกว่าเดิมมาก โดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อีกทั้งสภาพของเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทำให้ ในการผลิตสินค้าและการให้บริการ มีขั้นตอนและกระบวนการผลิตที่สลับซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ ตามความเจริญทางวิทยาการใหม่ๆ ที่มนุษย์ได้ค้นพบ ทำให้การผลิตสินค้าในปัจจุบัน มีขั้นตอนการผลิตที่ทันสมัยมากเกินกว่าความรู้ตามธรรมดาที่ผู้บริโภคสินค้าหรือบริการจะสามารถรู้ได้ อีกทั้งผู้ผลิตและผู้ประกอบการต่างก็พยายามที่จะวิจัยและพัฒนาสินค้าของตน เพื่อหาทางที่จะลดต้นทุนในการผลิตเพื่อที่จะสามารถไปแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่นๆ ได้ เพราะสินค้าที่ผลิตในปัจจุบันได้มีการแพร่กระจายสินค้าหรือแพร่หลายออกไปอย่างมากจากระดับเมืองไปสู่ระดับประเทศ อีกทั้งสินค้าในปัจจุบันก็มีสินค้ามากมายหลายชนิดและหลายประเภท ทำให้ผู้บริโภคในฐานะผู้ซื้อและใช้สินค้าไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ ซึ่งทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถใช้ความระมัดระวังในระดับธรรมดาในการตรวจสอบถึงอันตรายจากการใช้สินค้านั้นได้ง่ายดังเช่นในอดีต ทำให้หลักที่ว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง” จึงไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคและหลัก “ผู้ซื้อต้องระวัง” จึงไม่สมควรมานำมาใช้ได้อีกเนื่องจาก ผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่มีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับเดียวกับผู้ผลิตที่จะสามารถตรวจสอบอันตรายจากการใช้สินค้านั้นได้อีกต่อไป ซึ่งหากไม่มีการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคก็จะทำให้เกิดความเสียหายต่ออนามัย ชีวิต และทรัพย์สินของผู้บริโภคซึ่งย่อมสร้างความเสียหายต่อสังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติต่อไป ดังนั้นประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป อเมริกา และเอเชีย จึงได้หันมาให้ความสนใจในการให้ความคุ้มครองและปกป้องผลประโยชน์ของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น จากเดิมที่ผู้บริโภคมีสิทธิในการเรียกค่าเสียหายตามสัญญา หรือ ค่าเสียหายตามละเมิด แต่ต่อมาได้มีการออกกฎหมายให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากการบริโภคให้มากขึ้น จึงทำให้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องและผสมผสานกฎหมายหลักทั้งหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายอาญาและกฎหมายมหาชน

ส่วนประวัติและความเป็นมาของการคุ้มครองผู้บริโภคของโลกเริ่มปรากฏเด่นชัดและเป็นรูปธรรมครั้งแรกที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ.1962 เมื่อประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี

³ สุขุม สุกนิตย์ (2545) อ้างแล้ว หน้า 1

(John F. Kennedy) ได้จัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านผู้บริโภคขึ้นและได้เห็นนโยบายในการคุ้มครองผู้บริโภคว่าการคุ้มครองผู้บริโภคนั้นรัฐบาลต้องจัดให้มีกฎหมายและการดำเนินการของฝ่ายปกครองเพิ่มขึ้นและสิทธิต่างๆ ที่ผู้บริโภคมีนั้นต้องรวมถึง

- 1) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย
- 2) สิทธิที่จะได้รับข่าวสาร
- 3) สิทธิมีอิสระในการเลือกหาสินค้าและบริการ
- 4) สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหาย

ซึ่งหลักทั้ง 4 ประการข้างต้นได้เป็นหลักการที่สำคัญที่ครอบคลุมขอบเขตของการคุ้มครองผู้บริโภคได้ครบถ้วนและเป็นหลักการต้นแบบของประเทศต่างๆ ที่ได้นำหลักการดังกล่าวไปใช้และเป็นหลักการที่สำคัญที่ต่อมาได้ถูกบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ของประเทศไทยด้วยเช่นกัน⁴

ส่วนประวัติและความเป็นมาของการคุ้มครองผู้บริโภคประเทศไทยได้เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2512 เกิดจากสภาสตรีแห่งชาติฯ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหน่วยงานแรกในประเทศไทยที่ได้ดำเนินการด้านการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเป็นรูปธรรม โดยได้นำหลักการตามประกาศสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้บริโภค 4 ประการของประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี (John F. Kennedy) แห่งประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ในการดำเนินการ และต่อมาในปี พ.ศ.2517 สภาสตรีแห่งชาติฯ ก็ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกแห่งสหพันธ์องค์การผู้บริโภคระหว่างประเทศ (International of Consumer Unions : IOCU) และได้เริ่มทำการเผยแพร่ข้อมูลให้แก่ผู้บริโภค แต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก แต่ต่อมาในปี พ.ศ.2522 ประเทศไทยในรัฐบาลของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์เป็นนายกรัฐมนตรีได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และต่อมาในปี พ.ศ.2541 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ในสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้บริโภคจึงเพิ่มจากเดิมเป็น 5 สิทธิ โดยเพิ่มสิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญาเพิ่มขึ้น (Right to Fair Contract) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคจึงถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญของรัฐอย่างหนึ่งที่รัฐสามารถใช้กฎหมายในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้บริโภคได้ เนื่องจากหากรัฐปล่อยให้ผู้ประกอบการดำเนินการทางธุรกิจต่อไปตามระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมโดยปล่อยให้เกิดการแข่งขันกันอย่างเสรีจะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบและไม่มีอำนาจในการต่อรองกับผู้ประกอบการได้เพราะผู้ประกอบการมีกำลังทรัพย์และความพร้อมมากกว่าผู้บริโภค รัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามาควบคุมการดำเนินการทางเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม โดยกำหนดนโยบายแทรกแซงทางเศรษฐกิจบางอย่างเพื่อคุ้มครองและแก้ไข

⁴ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์ (2543) *กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วิญญูชน

ปัญหาของผู้บริโภคเพื่อไม่ให้ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบและละเมิดสิทธิ โดยอยู่บนพื้นฐานที่ว่ารัฐสมควรมีบทบาทมากขึ้นในการดูแลและคุ้มครองประชาชน (Paternalism) และให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ทั้งนี้เพื่อไม่ให้กระทบถึงความปลอดภัยและความผาสุกของประชาชน ซึ่งเป็นการก้าวไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีสมัยใหม่ (Modern Capitalism) ที่ถือกันว่ารัฐมีอำนาจเข้ามาแทรกแซงการประกอบธุรกิจของเอกชนได้ตามสมควร เพื่อให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรมและเพื่อประโยชน์สาธารณะ⁵

1.2 ความหมายของการคุ้มครองผู้บริโภค

ความหมายของการคุ้มครองผู้บริโภค

คำว่า “บริโภค” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน แปลว่า กิน เสพ ใช้ สิ้นเปลือง ใช้สอย จับจ่าย ดังนั้น คำว่า “บริโภค” จึงมิได้หมายถึง กิน แต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึง การจับจ่าย ใช้สอย การซื้อสินค้า หรือบริการต่างๆ เช่น บริการทางการแพทย์ บริการโทรคมนาคม บริการเสริมความงาม เป็นต้น⁶

ส่วนคำว่า “ผู้บริโภค” หมายถึง ผู้หนึ่งผู้ใดก็ตาม ที่จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าและบริการ เพื่อการอุปโภค บริโภค อันเป็นการตอบสนองความต้องการของตนเอง ทั้งนี้เป็นความต้องการทางด้านร่างกาย และรวมถึงความพึงพอใจ

นอกจากนี้แล้วยังมีผู้ที่ให้คำจำกัดความของคำว่า “ผู้บริโภค” ไว้อีก เช่น ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 (ฉบับแก้ไขปี พ.ศ.2541) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ผู้บริโภค หมายความว่าผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบการหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือชักชวนจากผู้ประกอบการเพื่อให้สินค้าหรือบริการและให้หมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบการโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม” หรือในพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ผู้บริโภค หมายความว่าผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ ผู้กู้ ผู้เอาประกันภัย หรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน บริการหรือประโยชน์อื่นใดโดยมีค่าตอบแทน ทั้งนี้การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปโดยมิใช่เพื่อการค้า ทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดนั้นและให้หมายความรวมถึง ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ค้าประกันของบุคคลดังกล่าว ซึ่งมีได้กระทำการค้าด้วย”

⁵ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสถานต์ (2543) *กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วิญญูชน

⁶ <http://www2.udru.ac.th/~sci102/Data/Unit2/Unit2-7.htm> สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2554

ดังนั้นโดยสรุปแล้ว การคุ้มครองผู้บริโภค หมายถึง การปกป้องดูแลผู้บริโภคให้ได้รับความปลอดภัย เป็นธรรมและได้สินค้าที่มีคุณภาพดีซึ่งคุ้มค่ากับเงินที่ได้จ่ายไปจากการบริโภคสินค้าและบริการ

1.3 ความหมายของการป้องกันความเสียหายในผลิตภัณฑ์

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ในมาตรา 4 ได้ให้นิยามคำว่า “ความเสียหาย” หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

คำว่า “ความเสียหายในผลิตภัณฑ์” หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ก่อหรืออาจจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้จากการใช้ผลิตภัณฑ์

ส่วน คำว่า “ป้องกัน” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน แปลว่ากั้นไว้เพื่อต้านทานหรือคุ้มครอง⁷

ดังนั้น “การป้องกันความเสียหายในผลิตภัณฑ์” จึงหมายถึง การขจัดหรือยับยั้งเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้นจากการใช้ผลิตภัณฑ์

และในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ความหมายของการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้า (Preventive Approved) จึงหมายถึง วิธีการขจัดหรือยับยั้งเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้นกับผู้บริโภคอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ซึ่งความเสียหายนั้นอาจจะเกิดจากความบกพร่องในตัวผลิตภัณฑ์เองในขั้นตอนของกระบวนการผลิตในขั้นตอนใดก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยอย่างสูงสุดจากการใช้ผลิตภัณฑ์

1.4 ทฤษฎีความรับผิดทางสัญญา (Contractual Liability Theory)

ทฤษฎีความรับผิดทางสัญญาตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักกฎหมายที่สำคัญ 2 ประการ ประกอบเข้าด้วยกัน คือ หลักความรับผิดในคำรับประกัน (Warranty) และหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หลักความรับผิดในคำรับประกัน (Warranty)

คำรับประกันสินค้า หมายถึง การแสดงข้อความใดๆที่แสดงถึงการรับรองข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับสินค้าว่าจะเป็นไปตามข้อความนั้นๆ ซึ่งผู้ประกอบการที่ได้แสดงข้อความนั้นๆ ยอมรับผิดหากมิได้เป็นไปตามคำรับรองนั้นๆ ดังนั้น คำรับประกันสินค้าจึงเป็นข้อสัญญาที่ผู้ประกอบการ

⁷ <http://rirs3.royin.go.th/new-search/word-search-all-x.asp> สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2554

ตกลงว่าจะรับผิดชอบ หรือการรับประกันอย่างหนึ่ง โดยอาจเป็นการรับประกันโดยชัดแจ้งหรือการรับประกันโดยปริยายก็ได้

การรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) หมายถึง คำรับรองหรือรับประกันใดๆ ที่ผู้ประกอบการได้แสดงออกอย่างชัดแจ้งด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร และถ้าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไม่เป็นไปตามที่ได้แสดงไว้และผู้บริโภคหลงเชื่อได้รับความเสียหายจากการหลงเชื่อนั้น ผู้บริโภคสามารถมีสิทธิฟ้องให้ผู้ประกอบการชดเชยเรียกค่าเสียหายได้โดยตรงจากการผิดสัญญา⁸

การรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty)⁹ หมายถึง คำรับรองหรือคำรับประกันที่ผู้ขายสินค้ามีต่อผู้ซื้อสินค้า แต่ไม่แสดงออกอย่างชัดแจ้งแต่เป็นเพราะเป็นการรับประกันที่มีกฎหมายรับรองและเป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้ขายว่าได้รับรองและรับประกันไว้เช่นนั้น ซึ่งเป็นความรับผิดที่กฎหมายได้กำหนดขึ้น เช่น การรับประกันเรื่องการใช้สินค้าให้สมประโยชน์ตามวิสัยของการใช้ทั่วไป ซึ่งหมายความว่าสินค้านั้นย่อมใช้สอยประโยชน์ตามได้ตามสภาพของสินค้านั้น เช่น ถ้าเป็นสินค้าประเภทอาหารสินค้านั้นก็ต้องสามารถบริโภคได้ หรือถ้าสินค้านั้นเป็นประเภทเครื่องนุ่งห่มสินค้านั้นก็ต้องสามารถใช้สวมใส่ได้ เป็นต้น

หลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract)

หลักความรับผิดในทางสัญญาที่สำคัญที่สุดคือ หลักความสัมพันธ์ทางสัญญาซึ่งมีหลักเกณฑ์ว่าจะถือว่าเฉพาะคู่กรณีในสัญญาเท่านั้นที่จะมีสิทธิเรียกร้องให้อีกฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบกันได้ตามสัญญา ซึ่งมีผลทำให้บุคคลอื่นๆ ที่ไม่ใช่คู่สัญญาไม่อาจเรียกร้องให้มีการรับผิดชอบโดยอาศัยมูลเหตุแห่งสัญญานั้นได้เลย ซึ่งในความเป็นจริงแล้วผู้บริโภคมักไม่ได้เป็นคู่สัญญากับผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าโดยตรงเพราะกว่าสินค้าจะมาถึงมือผู้บริโภคนั้นจะต้องผ่านขั้นตอนการผลิตหลายขั้นตอนและการจัดจำหน่ายที่ผ่านคนกลางหลายขั้นตอนเช่นกัน จึงทำให้ผู้บริโภคไม่อาจอยู่ในฐานะที่จะเรียกร้องความรับผิดจากผู้ประกอบการและผู้ผลิตได้โดยตรง

ดังนั้นหลักความสัมพันธ์ทางสัญญาจึงเป็นปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองผู้บริโภคเพราะไม่สามารถเยียวยาและแก้ไขความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคได้ เพราะผู้บริโภคไม่ได้เป็นคู่สัญญากับผู้ประกอบการและผู้ผลิตสินค้าโดยตรงนั่นเอง¹⁰

⁸ ฌูจ็กร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา (2524) “ความรับผิดของผู้ประกอบการผลิต” วารสารอัยการ, 4, 39 มีนาคม: 13-17

⁹ วิษณุ เครืองาม (2550) คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยนให้ พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์นิติบรรณการ

¹⁰ สุขุม สุภนิศย์ (2545) อ้างแล้ว หน้า 11

แม้ว่าในปัจจุบันหลักดังกล่าวจะได้รับการผ่อนคลายลงไปบ้าง เช่นยอมให้ผู้บริ โภคที่เป็นบุคคลอื่นซึ่งไม่ได้เป็นผู้บริ โภคโดยตรงกับผู้ประกอบการแต่มีความสัมพันธ์กับผู้บริ โภคเช่นเป็นบุคคลในครอบครัวหรือเป็นบุคคลที่คาดคิดว่าบุคคลนั้นอาจใช้หรือได้รับผลกระทบจากการใช้สินค้าถือว่าเป็นคู่สัญญาด้วยเช่นกัน แต่จำกัดเฉพาะกรณีที่เกิดความเสียหายที่มีผลต่อทางร่างกายเท่านั้น¹¹

1.5 ทฤษฎีความรับผิดทางละเมิด (Presumption of Fault)¹²

หลักความรับผิดทางละเมิดตามทฤษฎีความรับผิดนั้นจะมีหลักที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปมีอยู่ 2 หลักคือ

- 1) หลักมีความรับผิดเมื่อมีความผิดเกิดขึ้น กล่าวคือ ผู้กระทำจะต้องรับผิดเมื่อผู้กระทำละเมิดจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น และ
- 2) หลักมีความรับผิดโดยกฎหมายสันนิษฐานว่ามีความผิดแม้มิได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อซึ่งในบางกรณีก็เป็นการสันนิษฐานโดยเด็ดขาดไม่มีข้อยกเว้นในการนำสืบหักล้าง (Absolute Liability) หรือ No Fault Liability แต่ในบางกรณีก็มีข้อยกเว้นให้มีการนำสืบหักล้างบทสันนิษฐานที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้ หลักความรับผิดแบบนี้ เรียกโดยทั่วไปว่าความรับผิดโดยเด็ดขาด (Strict Liability) ซึ่งหลักความรับผิดโดยเด็ดขาดได้รับการยอมรับมากในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากผลิตภัณฑ์ที่มีกระบวนการผลิตที่สลับซับซ้อน ซึ่งทำให้ผู้บริ โภคที่ได้รับความเสียหายไม่สามารถพิสูจน์ถึงเหตุแห่งความเสียหายได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นความผิดพลาดของผู้ใด

ในการนำหลักทฤษฎีความรับผิดทางละเมิดมาใช้ในการคุ้มครองผู้บริโภคนั้นจะพบว่าไม่สามารถนำมาใช้ได้เต็มที่ เนื่องจากในการฟ้องร้องเพื่อให้ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายนั้น ภาระการพิสูจน์จะต้องเป็นของผู้บริ โภคซึ่งเป็นการยากที่ผู้บริ โภคจะสามารถพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดของผู้ใด เนื่องจากในการผลิตสินค้าในปัจจุบันมีขั้นตอนการผลิตที่สลับซับซ้อนและกว่าจะถึงขั้นตอนในกระบวนการบริ โภคที่ต้องผ่านกระบวนการตั้งแต่ ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก ผู้บริ โภค ซึ่งเป็นกระบวนการที่กว้างและยากแก่การพิสูจน์ว่าความบกพร่องของสินค้าได้เกิดขึ้นในขั้นตอนหรือกระบวนการบริ โภคในขั้นตอนใดและความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริ โภคนั้นเกิดเนื่องจากความบกพร่องในขณะใด ดังนั้น

¹¹ วิชัย วัฒนุญญาณิช (2539) “ปัญหาการชดใช้เยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริ โภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹² สุขุม สุภนิศย์ (2545) อ้างแล้ว หน้า 12

การพิสูจน์ว่าสินค้ามีความบกพร่องในการผลิตจึงไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้บริโภคจะสามารถพิสูจน์ได้ง่ายว่า ความเสียหายที่เกิดจากการใช้สินค้าเกิดจากผู้ผลิตสินค้าประเภทเดินเล่อจึงเป็นเหตุให้เกิดความ ชำรุดบกพร่องในตัวผลิตภัณฑ์ การที่จะกำหนดให้ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าต้องรับผิดชอบ โดยปราศจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจึงต้องตั้งอยู่ในเงื่อนไขที่ว่าผู้ผลิตหรือผู้ที่ กฎหมายกำหนดให้ต้องรับผิดชอบสามารถพิสูจน์เพื่อให้ตนพ้นผิดได้ เช่น หากสามารถพิสูจน์ได้ว่า ผู้บริโภคใช้สินค้าชิ้นนั้น โดยไม่ถูกต้องหรือถูกวิธีในกรณีที่มีคำอธิบายวิธีใช้หรือมีคำเตือนไว้ที่ ผลิตภัณฑ์นั้นแล้ว หรือพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากความประมาทเลินเล่อของผู้บริโภค เอง เป็นต้น

1.6 ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability Theory)

หลักการของทฤษฎีนี้สามารถแยกออกได้เป็น 2 กรณี คือ

1. กรณีหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดแบบมีข้อยกเว้นซึ่งกฎหมายในประเทศไทย จะพบว่ามีการใช้หลักของทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัดแบบมีข้อยกเว้น เช่น ในประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตาม มาตรา 433 ที่บัญญัติว่า “ ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะสัตว์ ท่านว่า เจ้าของ สัตว์หรือบุคคลผู้รับเลี้ยงรักษาไว้แทนเจ้าของ จำต้องใช้ค่าสินไหม ทดแทนให้แก่ฝ่ายที่ ต้องเสียหายเพื่อความเสียหายอย่างไร อันเกิด แต่สัตว์นั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความ ระมัดระวังอันสมควร แก่การเลี้ยงการรักษาตามชนิดและวิสัยของสัตว์หรือตามพฤติกรรม อย่างอื่น หรือพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นย่อมจะต้องเกิดขึ้นทั้งที่ ได้ใช้ความระมัดระวังถึงเพียงนั้น

อนึ่ง บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบดังกล่าวมานี้ในวรรคต้นนั้น จะใช้สิทธิ “ไล่เบียดเอาแก่ บุคคลผู้ที่ร้ายหรือยั่วสัตว์นั้น โดยละเมิด หรือเอาแก่ เจ้าของสัตว์อื่นอันมาร้ายหรือยั่วสัตว์นั้นๆ ก็ได้” จะเห็นได้ว่าในมาตราดังกล่าวข้างต้นจะมีข้อยกเว้นความรับผิดไว้ในกรณีที่ถ้าหากผู้ทำละเมิด สามารถพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควร แก่การเลี้ยงการรักษาตามชนิดและวิสัย ของสัตว์หรือตามพฤติกรรม อย่างอื่นหรือพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นย่อมจะต้องเกิดขึ้นทั้งที่ ได้ ใช้ความระมัดระวังถึงเพียงนั้น ผู้ทำละเมิดก็ต้องรับผิดในผลแห่งการละเมิดนั้น เป็นต้นซึ่งใน ต่างประเทศนั้นได้มีการใช้กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ หรือ Produce Liability Law เช่น สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เป็นต้น โดยใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดแบบมี ข้อยกเว้นดังกล่าว ซึ่งผู้บริโภคมีภาระการพิสูจน์เพียงว่าตนได้รับความเสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์ นั้นอย่างไรเท่านั้น โดยผู้บริโภคไม่ต้องมีภาระการพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากข้อบกพร่องใน ชิ้นตอนหรือกระบวนการผลิตใดหรือชิ้นส่วนใดที่เสียหายหรือไม่ปลอดภัย อันเป็นหลักความรับผิด โดยเคร่งครัด (Strict Liability) แต่ไม่ถึงกับเป็นความรับผิดโดยสมบูรณ์ (Absolute Liability) เพราะ

ผู้ประกอบการก็ยังมีโอกาสที่จะพิสูจน์หรือปฏิเสธได้ว่าไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายได้กำหนดไว้ได้

2. กรณีหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดแบบมีไม่ข้อยกเว้นซึ่งทฤษฎีนี้มีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น ทฤษฎีความรับผิดโดยไม่มี ความผิด (Liability Without Fault) หรือทฤษฎีความรับผิดโดยผลแห่งกฎหมาย (Liability a Imposed by the Law) หรือทฤษฎีความรับผิดโดยสมบูรณ์ (Absolute Liability) ซึ่งหมายถึง ความรับผิดที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบทั้งที่ไม่มี ความผิด กรณีที่จะถือเป็นความรับผิดเด็ดขาดก็ต่อเมื่อมิใช่กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ การกระทำโดยมิเจตนาดี หรือเจตนาร้าย และไม่ว่าผู้กระทำจะรู้หรือไม่รู้ถึงการกระทำนั้นหรือไม่ก็ตาม ผู้กระทำก็ไม่พ้นความรับผิดไปได้ซึ่งรากฐานแห่งแนวคิดริเริ่มมาจากกรณีที่ผู้กระทำผิดก่อให้เกิดความเสียหายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อบุคคลอื่นๆ ในสังคม

หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้เกิดขึ้นโดยความจำเป็นและเป็นไปเพื่อช่วยในการเยียวยาและแก้ไขความเสียหายที่แก่ผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากทฤษฎีความรับผิดทางสัญญาและความรับผิดทางละเมิดไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคได้เท่าใดนัก จึงทำให้นักกฎหมายทั้งหลายโดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้วต่างก็พยายามหาหลักเกณฑ์หรือกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมมาปรับใช้กับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้บริโภคมากที่สุด โดยมีประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกที่เป็นต้นแบบแนวคิดนี้ โดยมีหลักเกณฑ์ที่ว่า ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ชำรุดบกพร่องหรือจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยไม่ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายกับผู้บริโภคว่าเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหรือไม่อย่างไร ซึ่งหลักดังกล่าวเป็นที่ยอมรับกันว่า บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นกับบุคคลอื่น บุคคลผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบอันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องหรือความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งเป็นหลักการที่ได้รับความยอมรับจาก “แนวความคิดนโยบายสาธารณะ” (Public Policy) ซึ่งในหลักการนี้รัฐบาลที่ปกครองประเทศจะเน้นที่ผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะควบคุมผลประโยชน์ส่วนบุคคลเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมและเป็นไปเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของสาธารณะ ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำละเมิดในบางกรณีถูกปิดปากมิให้ปฏิเสธความรับผิด ซึ่งต่อมาเป็นที่ยอมรับกันในหลักของความรับผิดโดยเคร่งครัด¹³ หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้ต่อมาได้ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายและถูกนำมาพัฒนาให้ใช้กับความรับผิดในผลิตภัณฑ์ทั้งการผลิตสินค้าและการจำหน่ายสินค้า โดยภาระความรับผิดที่เกิดจากการใช้สินค้าควรขึ้นอยู่กับบุคคลที่อยู่ในฐานะที่สามารถควบคุมและเป็นผู้ที่ก่อความ

¹³ คัมภีร์ แก้วเจริญ (2527) “ละเมิดกับสังคม” วารสารอัยการนิเทศ 46,1:100-101

เสี่ยงภัยขึ้นได้โดยการนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเข้าสู่ท้องตลาด โดยไม่ต้องคำนึงถึงความผิดและความสัมพันธ์ทางสัญญาระหว่างผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้ากับผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหาย¹⁴

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

2.1 ความหมายของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Defective Product)¹⁵

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ในมาตรา 4 ได้ให้บทนิยามไว้ว่า “สินค้า” หมายความว่า สังกหริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและให้บทนิยามคำว่า สินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” (Defective Product) หมายถึง สินค้าที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากการผลิตหรือการออกแบบหรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้

กฎหมายได้ให้ความหมายของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้เพื่อกำหนดลักษณะหรือความชำรุดบกพร่องของสินค้าไว้ว่ากรณีของสินค้าที่เกิดความชำรุดบกพร่องนั้นจำกัดเฉพาะสินค้าที่มีคุณสมบัติหรือความชำรุดบกพร่องที่มีสภาพผิดแปลกไปจากสภาพปกติหรือมีความเสื่อมสภาพแฝงอยู่ในตัวสินค้าแล้วซึ่งจากนิยามศัพท์ของกฎหมายดังกล่าวข้างต้น เราสามารถแบ่งสินค้าออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่¹⁶

1. สินค้าที่อยู่ในบังคับของกฎหมายซึ่งสามารถแบ่งประเภทของสินค้าได้เป็น 3 ประเภท คือ

1.1 สังกหริมทรัพย์ที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย คือ สินค้าทุกชนิดที่มีรูปร่างและเคลื่อนที่ได้ไม่ว่าสินค้านั้นจะใช้เพื่ออุปโภคหรือบริโภคเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม เสื้อผ้า ยารักษาโรค เป็นต้น และสินค้านั้นอาจมีการผลิตในประเทศก็ได้หรือเป็นสินค้าที่ผลิตในต่างประเทศแต่มีการนำเข้ามาขายในประเทศ หากสินค้านั้นมีการขายในประเทศ

¹⁴ วิชัย ฐัญญูพานิชย์ (2539) อ้างแล้วหน้า 28-29

¹⁵ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มาตรา 4

¹⁶ พงษ์เดช วานิชกิตติกุล (2552) คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 กรุงเทพมหานคร รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977)

ย่อมอยู่ในบังคับของกฎหมายความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นี้ทั้งสิ้นโดยไม่จำกัดแหล่งผลิตต้นทาง

1.2 ผลิตผลเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ในมาตรา 4 หมายความว่า “ผลผลิตอันเกิดจากเกษตรกรรมต่างๆ เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงไหม เลี้ยงกุ้ง เพาะเห็ด แต่ไม่รวมถึงผลผลิตที่เกิดจากธรรมชาติ” ดังนั้นหากเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ กฎหมายยกเว้นให้ เพราะไม่มีการกระทำของมนุษย์ที่ทำให้เกิดผลผลิตนั้นๆ แต่หากบุคคลที่นำผลผลิตตามธรรมชาติ นั้นมาขายแล้วเกิดพิษหรืออันตรายต่อมนุษย์ บุคคลนั้นก็อาจต้องรับผิดชอบตามกฎหมายทั่วไปว่าด้วยสัญญาหรือละเมิด แล้วแต่กรณีฯ ไป

1.3 กระแสไฟฟ้า ถือว่าเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่มีสำคัญและความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ก็จัดให้กระแสไฟฟ้าเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่อยู่ในบังคับของกฎหมายฉบับนี้ เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้ผลิตขึ้นและสามารถขายได้ ซึ่งใน ปัจจุบันประเทศต่างๆ ที่มีการออกกฎหมายว่าด้วยสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ต่างยอมรับกันว่ากระแสไฟฟ้าเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่อยู่ในบังคับของกฎหมายและผู้ผลิตต้องรับผิดชอบตามกฎหมายนี้

2. สินค้าที่ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมาย สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท

1) บริการ โดยทั่วไปสิ่งที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการผลิตหรือจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค มีอยู่ 2 ลักษณะคือ สินค้าหรือบริการ แต่ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้กำหนดให้เฉพาะสินค้าเท่านั้นที่อยู่ในบังคับไม่รวมถึงบริการ ดังนั้นหากผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจากการใช้บริการ ก็ไม่สามารถฟ้องร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามกฎหมายฉบับนี้ได้ แต่สามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายฉบับอื่นๆ ที่ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะหรือตามกฎหมายความรับผิดชอบตามสัญญาหรือตามละเมิดก็ได้

2) อสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน บ้าน อาคาร ห้องชุด ตึกแถว เป็นต้น ไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

3) สินค้าดิจิทัลหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ที่อยู่ในรูปแบบของแผ่นดีวีดี แผ่นซีดี เช่น หนังสือดิจิทัล เพลง ภาพยนตร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ก็ไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 แต่อยู่ในบังคับของกฎหมายอื่นทั่วไป เช่น กฎหมายความรับผิดชอบตามสัญญาหรือตามละเมิด กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

4) สินค้าที่ได้รับยกเว้นตามกฎหมายกระทรวง

2.2 ประวัติความเป็นมาของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

เนื่องจากแต่เดิมที่การฟ้องร้องให้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นเนื่องมาจากการใช้ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยจึงต้องฟ้องร้องโดยอาศัยกฎหมายลักษณะสัญญาและกฎหมายลักษณะละเมิดมาปรับใช้ ซึ่งถ้าเป็นการฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามสัญญานั้น ผู้เสียหายหรือผู้บริโภคกับผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายจะต้องมีความสัมพันธ์ในฐานะคู่สัญญาจึงจะมีสิทธิฟ้องร้องให้รับผิดชอบได้ ตามหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) ส่วนถ้าเป็นการฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามละเมิด ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ได้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการจึงจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายซึ่งหลักการความรับผิดชอบทางละเมิดโดยเคร่งครัดนี้ ต่อมาได้พัฒนาเป็นหลักความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหลักกฎหมายลักษณะสัญญาและกฎหมายลักษณะละเมิดที่นำมาปรับใช้นั้นไม่เหมาะสมและยุติธรรมต่อผู้บริโภคในยุคปัจจุบันนี้เนื่องจากผู้บริโภคจะต้องเป็นผู้พิสูจน์ถึงชำรุดความบกพร่องของสินค้าซึ่งเป็นการยากที่ผู้บริโภคจะสามารถพิสูจน์ได้ ทำให้ในอดีตจึงแทบไม่มีกรณีที่ผู้บริโภคฟ้องผู้ประกอบการเลย ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือผลิตสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไปโดยปริยาย จึงได้เกิดแนวคิดที่จะพัฒนาและแก้ไขข้อบกพร่องของกฎหมายลักษณะสัญญาและกฎหมายลักษณะละเมิดที่มีอยู่ โดยให้ผู้ที่มิใช่ผู้เรียกร้องแก่บุคคลภายนอกที่ไม่ใช่คู่สัญญาและนำเอาหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้เพื่อกำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายใหม่โดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้กระทำผิดอีกต่อไปหรือให้ผู้บริโภคเพียงแต่พิสูจน์ให้เห็นได้ว่าสินค้านั้นไม่ปลอดภัยจากการใช้อย่างไร ก็เพียงพอ

หลักกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือที่เรียกว่า “Product Liability” นั้นในประเทศไทยเกิดขึ้นเนื่องจากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ต้องการให้มีกฎหมายดังกล่าวเกิดขึ้นในประเทศไทยเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและเป็นมาตรการป้องกันการผลิต การนำเข้าหรือการจัดจำหน่ายสินค้าที่เป็นอันตรายอันเนื่องมาจากการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศ¹⁷ และเพื่อรับมือกับการกีดกันทางการค้าและให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคที่สอดคล้องกับ

¹⁷ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธ์ (2542) “ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง” *วารสารนิติศาสตร์* 33,4 (ธันวาคม):680-681

แนวทางของสากล จึงได้เสนอให้มีการร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 โดยมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

กำหนดให้ผู้ประกอบการและผู้นำเข้าต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากความบกพร่องของสินค้าที่ผลิต นำเข้าหรือจำหน่าย ไม่ว่าจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อโดยนำหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ โดยให้ผู้ประกอบการมีภาระการพิสูจน์เพื่อยกเว้นความผิดได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดและให้กำหนดอายุความให้ยาวกว่าในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดอายุความในกรณีกระทำละเมิดต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึง การละเมิด และรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างไรก็ตามห้ามเกิน 10 ปี นับแต่วันทำละเมิดซึ่งต่อมากฎหมายฉบับนี้ได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2551 ในชื่อพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 และจะมีผลใช้บังคับได้ตั้งแต่วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2552 เป็นต้นไป

2.3 ทฤษฎีความรับผิดทางสัญญาของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

หลักความรับผิดในทางสัญญานั้นเกิดจากความสัมพันธ์ของคู่สัญญาและมีผลผูกพันเฉพาะคู่สัญญาเท่านั้น เนื่องจากคู่สัญญามีหน้าที่ซึ่งกันและกัน และสัญญาถือว่าเป็นการทำนิติกรรมอย่างหนึ่ง ดังนั้นทฤษฎีความรับผิดในทางสัญญาจึงมีวิวัฒนาการมาจากทฤษฎีนิติกรรมที่มีมาตั้งแต่ครั้งสมัยโรมัน โดยในสมัยโรมันรู้จักนิติกรรมในลักษณะที่มีหลายรูปแบบ หลายหลักเกณฑ์และองค์ประกอบซึ่งขึ้นอยู่กับนิติกรรมแต่ละอันเป็นการเฉพาะ หรือที่เราเรียกว่าเอกเทศสัญญา ซึ่งในช่วงแรกชาวโรมันยังคงยึดติดกับรูปแบบ (Form) เป็นหลัก แต่มีการสร้างเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลาและหลักเกณฑ์ต่างๆ ต่อมาในสมัยยุคโรมันคลาสสิก ที่เริ่มมีความเจริญทางด้านกรรมมาคมและการเกิดการผสมผสานของจารีตประเพณีกับทางปฏิบัติในทางเศรษฐกิจของกรีกทำให้เกิดการสร้างแนวทางสำหรับการสร้างรูปแบบของกฎหมายซึ่งยอมให้บุคคลสามารถออกกฎเกณฑ์สำหรับตนเองเพื่อบังคับเกี่ยวกับผลประโยชน์ของตนเองได้ตามรูปแบบของกฎหมายซึ่งปรากฏเด่นชัดขึ้นในศตวรรษที่ 19 ในประเทศเยอรมัน โดยนำเอาแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติในฐานะที่เป็นเหตุผลแรกที่เน้นธรรมชาติของมนุษย์¹⁸ มาประกอบกับความคิดของสำนัก

¹⁸ ปรีดี เกษมทรัพย์ (2526) *นิติปรัชญาภาคสอง: บทนำทางประวัติศาสตร์* กรุงเทพมหานคร มิตรนราการพิมพ์

กฎหมายประวัติศาสตร์ที่เน้นจิตวิญญาณของประชาชน¹⁹ มาสรุปรวมกันเป็นการยอมรับอำนาจการ
สร้างกฎหมายในเจตนาของประชาชนและยอมรับเสรีภาพ²⁰

การทำสัญญาแต่เดิมนั้นเราถือว่าคู่สัญญามีเสรีภาพที่จะตกลงทำสัญญากันอย่างใด
ก็ได้ แต่ปัจจุบันเริ่มมีกฎหมายที่ได้ออกกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้ต้องปฏิบัติตามซึ่งในการทำ
สัญญามีหลักหรือทฤษฎีที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการทำสัญญาอยู่ ดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีว่าด้วยหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา (Autonomy of Will)
และหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญแก่เจตนาของ
บุคคลและถือหลักว่า หนี้ที่เกิดจากสัญญาเป็นหนี้ที่ยุติธรรม เพราะคู่สัญญามีเสรีภาพ อิสรภาพที่จะ
ทำสัญญาหรือไม่ทำสัญญาก็ได้ ถ้าเห็นว่าอีกฝ่ายหนึ่งเอาไรด์เอาเปรียบซึ่งเป็นการไม่ยุติธรรมก็ไม่
จำเป็นต้องยอมรับหนี้สิน

2) ทฤษฎีทางสังคมในการทำสัญญา ทฤษฎีนี้ถือว่าถ้าหากว่าคู่สัญญานั้นมีความ
แตกต่างกันไปทาง วิทยุติ คุณวุฒิ ทางสังคม เศรษฐกิจ วิชาความรู้ ความแตกต่างกันในเรื่องดังกล่าว
อำนาจต่อรองที่ไม่เท่าเทียมกันมาทำสัญญาขึ้น จะถือว่ายุติธรรมเสมอไปก็ย่อมไม่เป็นความจริง โดย
หลักแล้วสัญญาจะก่อให้เกิดความยุติธรรมก็ต่อเมื่อคู่สัญญามีความเท่าเทียมกันในทุกกรณีไม่ว่าจะ
เป็นทางสติปัญญาฐานะทางสังคมทางเศรษฐกิจ มิฉะนั้นแล้วผู้ที่มีความแข็งแกร่งกว่าหรือผู้ที่มีอำนาจ
ต่อรองสูงกว่าย่อมจะเป็นผู้ที่มีโอกาสที่จะกอบโกยเอาประโยชน์จากสัญญาได้มากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง

ปัจจุบันนักกฎหมายในประเทศอังกฤษ เห็นว่าการที่รัฐออกกฎหมายคุ้มครองผู้ที่
อ่อนแอกว่าทำให้เกิดผลเสียแก่ระบบเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น ดังนั้นเมื่อไม่สามารถให้ความ
คุ้มครองได้จริง รัฐจึงควรปล่อยให้ไปตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญามากกว่า²¹

ดังนั้น หลักเสรีภาพในการทำสัญญาในความหมายเดิมจึงไม่อาจนำมาใช้ได้อีก
ต่อไปเพราะไม่สามารถให้ความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาได้เพราะเหตุที่อำนาจต่อรองที่ไม่เท่าเทียมกัน
ของคู่สัญญาและผลของข้อกำหนดการจำกัดความรับผิดชอบตามกฎหมายที่ฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่า จึง
ควรที่จะกำหนดหลักเสรีภาพของการทำสัญญาขึ้นมาใหม่ โดยกำหนดให้คู่สัญญาต้องมีสถานะทาง
สังคมและเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกันเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญานั้นเอง

¹⁹ ปรีดี เกษมทรัพย์ (2526) อ้างแล้ว หน้า 137

²⁰ ศนันท์กรณ (เจ้าปี) โสคติพันธ์ (2549) คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ
พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องพิมพ์ครั้งที่ 11
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน

²¹ ศนันท์กรณ (เจ้าปี) โสคติพันธ์ (2549) อ้างแล้ว

2.4 ทฤษฎีความรับผิดทางละเมิดของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

กฎหมายละเมิดมีวิวัฒนาการมาจากกฎหมายดั้งเดิมของโรมัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้มีความสงบสุขในสังคมไม่ให้เกิดการแก้แค้นกันเอง เมื่อมีข้อขัดแย้งจากการกระทำให้เกิดความเสียหายขึ้นระหว่างสมาชิกของสังคมซึ่งมูลละเมิดกับสัญญาต่างก็เป็นบ่อเกิดแห่งหนึ่งเหมือนกัน แต่ความรับผิดในหนี้ละเมิดแตกต่างจากความรับผิดในมูลหนี้สัญญา

โดยที่ละเมิดเป็นหนี้ที่เกิดโดยกฎหมายกำหนด ส่วนสัญญาเป็นข้อตกลงของบุคคลก่อนความผูกพันเป็นหนี้ที่ต้องปฏิบัติหรืองดเว้นการอย่างใดอย่างหนึ่งและความรับผิดในทางละเมิดมีความแตกต่างกับความรับผิดในแง่สัญญาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ คือ สัญญามุ่งถึงข้อตกลงในสัญญา ส่วนละเมิดมุ่งถึงการชดใช้เยียวยาอันเป็นผลมาจากการกระทำละเมิดนั้น

ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นและผู้บริโภคไม่มีนิติสัมพันธ์กับผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ผลิตเราจึงจำเป็นต้องนำทฤษฎีความรับผิดในทางละเมิดมาใช้ในการฟ้องคดี ซึ่งทฤษฎีความรับผิดทางละเมิดของสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่สำคัญมี 2 ประการ คือ²²

1) ทฤษฎีรับภัย (Theory of Risk) ทฤษฎีนี้เกิดก่อน ค.ศ.19 ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ โดยมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญคือเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจะต้องมีการชดใช้เยียวยา ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในอันที่จะไม่ถูกทำให้เสียหาย แนวคิดนี้ไม่พิจารณาถึงองค์ประกอบภายในจิตใจของผู้กระทำ มีความคิดพื้นฐานมาจากหลักการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในอันที่จะไม่ถูกกระทำให้เสียหาย

2) ทฤษฎีความผิด (Theory of Fault) ทฤษฎีนี้มีหลักว่าความเสียหายที่จะมีผู้รับผิดชอบชดใช้เยียวยาได้นั้น ต้องเกิดจากการกระทำของบุคคลซึ่งจงใจกระทำหรือกระทำลงโดยขาดความระมัดระวัง ทฤษฎีนี้จึงมีพื้นฐานมาจากหลักการคุ้มครองเสรีภาพของผู้กระทำมากกว่ามุ่งที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ซึ่งทฤษฎีความรับผิดตามกฎหมายไทย มีรากฐานบนทฤษฎีความผิด

2.5 ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัดของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

ความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) เป็นหลักกฎหมายที่พัฒนามาจากหลักความรับผิดในเรื่องละเมิด กล่าวคือโดยปกติผู้ที่จะมีความรับผิดโดยละเมิดต้องมีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อและเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นในคดีละเมิดผู้เสียหายจึงมีการพิจารณาพิสูจน์ดังนี้

1. มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำของผู้ละเมิด
2. ผู้ละเมิดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

²² สุขุม สุภนิศย์ (2545) อ้างแล้ว หน้า 12

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล
4. ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำนั้น

แต่ในบางกรณีกฎหมายกำหนดให้บุคคลบางประเภทต้องรับผิดชอบแม้ไม่ได้ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อเนื่องจากการกระทำของบุคคลนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นและบุคคลนั้นควรเป็นผู้รับภาระในการป้องกันความเสียหายหรือเป็นกรณีที่ยากแก่การพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เช่นกรณีที่ความเสียหายเกิดจากวัตถุระเบิด หรือจากสัตว์ หรือจากสินค้าเป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงเกิดหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดขึ้นเพื่อยกเว้นภาระการพิสูจน์ในเรื่องความจงใจหรือประมาทเลินเล่อให้แก่ผู้เสียหายผลของหลักการนี้ทำให้มีการผลัดภาระการพิสูจน์ให้แก่อีกฝ่าย ความรับผิดโดยเคร่งครัด จึงหมายถึงความรับผิดของบุคคลที่เกิดขึ้นแม้ไม่จงใจหรือประมาทเลินเล่อบางครั้งเรียกว่าความรับผิดโดยไม่ต้องมีความผิด (Liability Without Fault) เว้นเสียแต่จะเข้าหลักยกเว้น เช่น ความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้ใช้หรือผู้บริโภคนั้นเองหรือผู้บริโภคใช้สินค้าไม่ถูกต้องหรือผิดวิธี ผู้ผลิตจึงไม่ต้องรับผิด

ลักษณะพิเศษของหลักความรับผิดเด็ดขาดอยู่ที่ผู้เสียหายและผู้ผลิตไม่ต้องมีนิติสัมพันธ์ต่อกันช้อยกเว้นที่ไม่ต้องรับผิดที่ผู้ผลิตระบุไว้ในสินค้ากรณีสินค้าบกพร่องไม่มีผลประการใดในหลักความรับผิดเด็ดขาด อย่างไรก็ตามถ้าผู้ผลิตเตือนผู้บริโภคให้ทราบถึงความบกพร่องของสินค้าแล้วผู้บริโภคยังขึ้นใช้สินค้าที่บกพร่องนั้นเช่นนี้ถ้าเกิดอันตรายแก่ผู้บริโภคผู้ผลิตก็ไม่ต้องรับผิดซึ่งในกฎหมายไทยนั้นมีข้อแตกต่างกับกฎหมายของต่างประเทศคือกฎหมายไทยไม่ให้ผู้ประกอบการยกเรื่องการยกเว้นความรับผิดตามหลักเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย (State of the Art Technology) หรือหลักความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่สุดเท่าที่จะหาได้ในปัจจุบันมาเป็นช้อยกเว้นความรับผิดได้แต่ในขณะที่กฎหมายของต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดไว้ว่าสามารถยกเว้นความรับผิดตามหลักเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย (State of the Art Technology) ได้ โดยตามกฎหมายไทยนั้น ผู้ประกอบการไม่สามารถอ้างได้ว่าความบกพร่องของสินค้านั้นไม่สามารถตรวจพบได้แม้จะใช้อรรถความรู้ที่ทันสมัยที่สุดที่มีอยู่ในขณะนั้น (State of The Art) ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการไทยเสียเปรียบมากกว่าผู้ประกอบการของต่างประเทศโดยเฉพาะเมื่อเทียบกับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นเป็นต้น

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีหลักการเรื่องความรับผิดโดยเคร่งครัดในหลายมาตราเช่น มาตรา 434มาตรา 436และมาตรา 437²³ ซึ่งตามบทบัญญัติในมาตราเหล่านี้ผู้เสียหาย

²³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ที่เป็น โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของฝ่ายจำเลยและกฎหมายผลักระ ให้แก่ฝ่ายจำเลยต้องพิสูจน์ว่าการกระทำของตนเข้าข่ายเว้นความรับผิด²⁴

นอกจากนั้นกฎหมายปัจจุบันหลายเรื่องได้นำหลักการนี้ไปใช้ เช่นกฎหมายว่าด้วยสินค้าไม่ปลอดภัย กฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตรายและกฎหมายเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษ เป็นต้น

3. แนวคิดของการป้องกันความเสียหายในผลิตภัณฑ์

ดังที่เราได้ทราบแล้วว่ากฎหมายต่างๆ ที่ได้ออกมาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในปัจจุบันนั้นล้วนเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาและแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้บริโภคในภายหลัง (Indemnification Approved) คือในกรณีที่ได้เกิดภัยหรือเกิดความเสียหายขึ้นแก่ผู้บริโภคขึ้นแล้วแต่ยังไม่มียกกฎหมายใดเลยในปัจจุบันที่จะสามารถป้องกันเหตุหรือความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้า (Preventive Approved) ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ซึ่งแนวคิดของการป้องกันความเสียหายในผลิตภัณฑ์ มีอยู่ 2 แนวคิดซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 แนวคิดการชดเชยความเสียหายหลังเกิดภัย (Indemnification Approved Concept)

การป้องกันความเสียหายในผลิตภัณฑ์ โดยส่วนมากเป็นการชดเชยความเสียหายเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแล้ว โดยอาจทำในลักษณะของการประกันภัยกับบริษัทประกันและเมื่อเกิดความเสียหายเกิดขึ้นบริษัทประกันจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายตามที่ได้รับค่าคุ้มครองในกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย โดยที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องเสียเบี้ย

มาตรา 434 ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะเหตุที่โรงเรียน หรือ สิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นก่อสร้างไว้ชำรุดบกพร่องก็ดี หรือบำรุงรักษาไม่ เพียงพอที่ดีท่านว่าผู้ครอง โรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น ๆ จำต้องใช้ ค่าสินไหมทดแทนแต่ถ้าผู้ครองได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร เพื่อป้องกันมิให้เกิดเสียหายจะนั้นแล้ว ท่านว่าผู้เป็นเจ้าของจำต้อง ใช้ค่าสินไหมทดแทน บทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ให้ใช้บังคับได้ตลอดถึงความ บกพร่องในการปลูกหรือค่าจุนต้นไม้หรือกอไผ่ด้วย ในกรณีที่กล่าวมาในสองวรรคข้างต้นนั้น ถ้ายังมีผู้อื่นอีกที่ต้องรับผิดชอบในการก่อให้เกิดเสียหายนั้นด้วยไซ้ ท่านว่าผู้ครองหรือ เจ้า ของจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้นั้นก็ได้

มาตรา 436 บุคคลผู้อยู่ใน โรงเรียนต้องรับผิดชอบในความเสียหาย อันเกิดเพราะของตกหล่นจาก โรงเรียนนั้น หรือเพราะทิ้งขว้างของไป ตกในที่อันมิควร

มาตรา 437 บุคคลใดครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะ ใดๆ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้น จะต้องรับผิดชอบ เพื่อการเสียหายอันเกิดแต่ยานพาหนะนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า การเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะ ความผิดของผู้ต้องเสียหาย นั้นเอง

ความข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ ตลอดถึงผู้มีไว้ในครอบครองของตนซึ่ง ทรัพย์สินอันเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพหรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้ หรือโดยอาการกลไกของทรัพย์สินนั้นด้วย

²⁴ ภัทรศักดิ์ วรรณแสง (2529) “ความรับผิดในความเสียหายซึ่งเกิดจากยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล”

ประกันภัยให้แก่บริษัทประกันภัยตามที่ได้ตกลงกันไว้ ซึ่งการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายมากน้อยเท่าใดนั้นก็ขึ้นกับความเสียหายที่แท้จริงที่เกิดขึ้นและหรือไม่เกินจำนวนทุนประกันที่ผู้เอาประกันได้ทำไว้ในสัญญาประกันภัย ต่อมาได้มีการพัฒนารูปแบบของการประกันภัยออกมากมายโดยประเภทของการประกันภัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยความรับผิดที่สำคัญมีตัวอย่างดังต่อไปนี้ เช่น

- การประกันภัยความรับผิดตามกฎหมายของนายจ้าง จะมีความรับผิดก็ต่อเมื่อลูกจ้างได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานให้นายจ้าง
- การประกันภัยความรับผิดต่อสาธารณะ มุ่งคุ้มครองถึงความรับผิดตามกฎหมายที่ทุกคนต้องมีต่อบุคคลภายนอกโดยไม่คำนึงว่าความรับผิดนั้นจะเกิดขึ้นโดยสัญญาหรือโดยละเมิดไม่ว่าเป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือบาดเจ็บทางร่างกาย
- การประกันภัยความรับผิดของรถยนต์ต่อบุคคลที่สาม เป็นการประกันภัยที่มีทั้งการประกันภัยความรับผิดอันเกิดจากการใช้รถยนต์ การประกันความเสียหายที่ตัวทรัพย์สิน และมีทั้งแบบคุ้มครองแบบรวมทั้งหมด แบบต่อบุคคลที่สามโดยเฉพาะ และแบบเพื่อความรับผิดตามกฎหมายโดยเฉพาะ เป็นต้น
- การประกันภัยความรับผิดต่อสินค้าที่จำหน่ายต่อประชาชน ให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคโดยวัตถุที่เอาประกันคือผลิตภัณฑ์ที่ผู้เอาประกันจะต้องรับผิดชอบเมื่อผลิตภัณฑ์นั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคนั้น

จะเห็นได้ว่าแม้จะมีการประกันภัยการชดเชยความเสียหายดังกล่าวข้างต้นแล้วก็ตามแต่การเยียวยาและชดใช้ค่าเสียหายย่อมเกิดขึ้นภายหลังจากการที่ได้เกิดความเสียหายเกิดขึ้นแล้วทั้งสิ้น และยังพบปัญหาในการให้การเยียวยาแก่ผู้บริโภคอีกเนื่องจากจะต้องใช้เวลาในการพิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากฝ่ายใดที่เป็นฝ่ายผิดหรือใครทำให้เกิดความเสียหายรวมถึงต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายในการฟ้องคดี ซึ่งกว่าที่ผู้เสียหายจะได้รับการชดใช้ความเสียหายอาจไม่ทันท่วงทีซึ่งย่อมขัดต่อเจตนารมณ์ของการออกกฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภคเพราะผู้บริโภคไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริง

3.2 แนวคิดการป้องกันความเสียหายก่อนเกิดความเสียหาย (Preventive Approved Concept)

แนวความคิดนี้เป็นแนวคิดใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นในประเทศที่พัฒนาแล้วเพื่อต้องการแก้ไขปัญหาในเรื่องของการประกันภัยให้แก่ผู้บริโภคในประเทศของตนให้ได้รับความเป็นธรรมและให้ได้รับความคุ้มครองอย่างเสมอภาคโดยเท่าเทียมกันทุกคนและเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาได้อย่างทันท่วงที

หลักการที่สำคัญของแนวคิดการป้องกันความเสียหายก่อนเกิดความเสียหายนี้มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้ประสบภัยจากการที่ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตเพราะใช้หรือบริโภคผลิตภัณฑ์นั้น โดยให้ได้รับการรักษาพยาบาลอย่างทันทั่วทั้งที่กรณีบาดเจ็บหรือช่วยเป็นค่าปลงศพกรณีเสียชีวิต
2. เป็นหลักประกันให้กับโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลว่าจะได้รับค่ารักษาพยาบาลในการรับรักษาพยาบาลผู้ประสบภัยจากใช้หรือบริโภคผลิตภัณฑ์นั้น
3. เป็นสวัสดิ์สงเคราะห์ที่รัฐมอบให้แก่ประชาชนผู้ได้รับความเสียหายเพราะเหตุประสบภัยจากใช้หรือบริโภคผลิตภัณฑ์นั้น
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้การผู้ประกอบการ ผู้ผลิต เข้ามามีส่วนร่วมในการบรรเทาความเดือนร้อนแก่ผู้ประสบภัยและครอบครัว
5. เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้ผลิตภัณฑ์

จะเห็นได้ว่า การที่ได้มีแนวความคิดนี้ออกมาทำให้ผู้บริโภคมั่นใจได้ว่าเมื่อเกิดความเสียหายจากการใช้หรือบริโภคผลิตภัณฑ์เกิดขึ้นผู้บริโภคจะได้รับการเยียวยาและช่วยเหลืออย่างทันทั่วทั้งที่โดยไม่ต้องรอการพิสูจน์ความผิดก่อนว่าเป็นของผู้ใด ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่ต้องการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมและได้รับความสะดวกรวดเร็วหากเกิดความเสียหายขึ้นกับผู้บริโภคในทุกกรณี

ซึ่งทั้ง 2 แนวคิดข้างต้นก็เป็นเพียงการป้องกันความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคโดยการเยียวยาและชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายเท่านั้นซึ่งย่อมเกิดขึ้นภายหลังจากการที่ผู้บริโภคได้เกิดความเสียหายขึ้นแล้วทั้งสิ้นแต่ในวิธานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดในการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้า (Preventive Approach) เพื่อป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ก่อนที่ผลิตภัณฑ์จะได้ออกจำหน่ายถึงมือผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยอย่างสูงสุดจากการบริโภคสินค้ารวมถึงช่วยแก้ปัญหาการฟ้องร้องคดีให้ลดน้อยลงและให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์สูงสุดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ทุกประเภทอีกด้วยซึ่งจะกล่าวถึงในบทต่อไป

4. แนวคิดการป้องกันความเสียหายโดยนาระบบการประกันภัยต่อความรับผิดในผลิตภัณฑ์มาใช้

การประกันภัยความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์เป็นการประกันภัยความรับผิดต่อบุคคลภายนอกที่มีแนวคิดของการประกันภัยที่สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

4.1 ระบบประกันความรับผิดแบบบังคับ (Compulsory Liability Insurance)

หมายถึงการประกันภัยประเภทที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการซึ่งผลิตหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายในผลิตภัณฑ์ต้องจัดให้มีการประกันความเสียหายสำหรับผู้บริโภคที่ประสบภัยโดยบังคับให้ผู้ประกอบการทำสัญญาประกันภัยกับบริษัทตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัยที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการประเภทการประกันวินาศภัยโดยรัฐบาลมีเจตจำนงเพื่อให้เกิดความคุ้มครองแก่ชีวิตร่างกายของประชาชนที่ประสบภัยเป็นสำคัญในประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายดังกล่าว ได้แก่ พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 เป็นต้น

แนวคิดนี้มีหลักการคือเป็นการประกันภัยภาคบังคับที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องทำประกันภัยความเสียหายสำหรับผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากผลิตภัณฑ์โดยรัฐอาจจะกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยภาคบังคับนี้ให้ต่ำที่สุดเพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบการประกันภัยตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแต่ขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงภาคธุรกิจโดยให้สอดคล้องกับสภาพความเสี่ยงภัยของการประกอบธุรกิจเพื่อให้ธุรกิจที่รับประกันภัยประเภทนี้สามารถดำเนินการรับประกันภัยได้ด้วย จึงเป็นที่มาของหลัก No Loss No Profit คือ หลักของไม่ขาดทุนแต่ไม่ได้กำไร ยกตัวอย่างเช่น ในการประกาศอัตราเบี้ยประกันภัยรถตามพ.ร.บ. กรมการประกันภัยได้มีการพิจารณาทบทวนและปรับปรุงอัตราเบี้ยประกันภัยให้สอดคล้องกับสภาพความเสี่ยงภัยที่แท้จริงในปัจจุบันเป็นระยะๆ เช่นการเพิ่มและลดอัตราเบี้ยประกันภัยของรถบางประเภทหรือการเพิ่มค่าเสียหายเบื้องต้น (จาก 15,000 บาท เป็น 35,000 บาท) และค่าสินไหมทดแทนส่วนเกิน (จาก 800,000 เป็น 100,000 บาท กรณีเสียชีวิต) และปัจจุบันกรมการประกันภัยมีสั่งนายทะเบียนกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัย พ.ร.บ.เป็นอัตราเบี้ยคงที่อัตราเดียว แยกตามประเภทรถ และลักษณะการใช้รถบริษัทไม่สามารถคิดเบี้ยประกันภัยต่างจากที่นายทะเบียนกำหนดได้เป็นต้น

ขณะเดียวกันผู้เสียหายจะได้รับความคุ้มครองในความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นค่ารักษาพยาบาลกรณีบาดเจ็บและเป็นค่าปลงศพในกรณีเสียชีวิตโดยไม่ต้องรอพิสูจน์ความผิด โดยบริษัทประกันจะชดใช้ให้แก่ผู้ประสบภัยหรือทายาทของผู้ประสบภัยภายใน 7 วัน นับแต่บริษัทได้รับคำร้องขอค่าเสียหายดังกล่าวเรียกว่าค่าเสียหายเบื้องต้น โดยมีจำนวนเงินดังนี้

- กรณีบาดเจ็บจะได้รับค่ารักษาพยาบาลค่าใช้จ่ายอันจำเป็นเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 15,000 บาท
- กรณีเสียชีวิตจะได้รับค่าปลงศพ และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นเกี่ยวกับการจัดการศพ จำนวน 35,000 บาท
- กรณีเสียชีวิตภายหลังการรักษาพยาบาลจะได้รับค่ารักษาพยาบาลตามที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 15,000 บาทและค่าปลงศพ จำนวน 35,000 บาท รวมแล้วจะได้รับค่าเสียหายเบื้องต้นไม่เกิน 50,000 บาท

4.2 ระบบประกันความรับผิดแบบสมัครใจ (Voluntary Liability Insurance)

หมายความถึงการประกันภัยที่เกิดขึ้นโดยความสมัครใจของผู้ประกอบการหรือนำเข้าผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าหรือผู้บริโภคร โดยที่ไม่ได้เกิดจากการถูกบังคับโดยกฎหมาย ตัวอย่างของการประกันภัยแบบสมัครใจที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในตลาดประกันภัยในปัจจุบันนี้เป็นการประกันภัยในรถยนต์ซึ่งแนวคิดนี้มีหลักการคือเป็นการประกันภัยที่กฎหมายให้ผู้ประกอบการและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สามารถทำประกันภัยเพื่อคุ้มครองความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ผู้บริโภคได้โดยรัฐอาจจะช่วยเงินอุดหนุนหรือเข้ามากำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยภาคสมัครใจนี้ให้ต่ำที่สุดเพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าสู่ระบบการประกันภัยตามระบบประกันภัยแบบนี้ก็ได้

จากการศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ภายใต้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคจะเห็นว่าหลักการคุ้มครองผู้บริโภคในอดีตที่ผู้บริโภคใช้สิทธิในการเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบการตามหลักกฎหมายสัญญาหรือค่าเสียหายจากผู้ประกอบการตามหลักกฎหมายละเมิดนั้นไม่เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีการออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับคุ้มครองและได้รับการเยียวยาชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากการบริโภคให้เป็นธรรมแต่ในสภาพความเป็นจริงในการบังคับใช้กฎหมายนั้นก็ยังพบปัญหาอีกเนื่องจากจะต้องใช้เวลาในการพิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากฝ่ายใดที่เป็นฝ่ายผิดหรือใครทำให้เกิดความเสียหายรวมถึงต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายในการฟ้องคดีซึ่งกว่าที่ผู้เสียหายจะได้รับค่าเสียหายอาจไม่ทันที่ซึ่งยอมขาดต่อเจตนารมณ์ของการออกกฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภคเพราะผู้บริโภคไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงควรมีมาตรการทางกฎหมายที่สามารถให้ความคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างปลอดภัยและแก้ไขปัญหาของผู้บริโภคได้อย่างตรงจุดและยั่งยืนซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามาตรการในการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้า (Preventive Approved) เพื่อป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ก่อนที่ผลิตภัณฑ์จะได้ออกจำหน่ายมาถึงมือผู้บริโภคเป็นมาตรการที่จะ

สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอย่างสูงสุดจากการบริโภคสินค้ารวมถึงมาตรการดังกล่าวยังช่วยแก้ปัญหาการฟ้องร้องคดีให้ลดน้อยลงซึ่งทำให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์สูงสุดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ทุกประเภทอีกด้วย

บทที่ 3

เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภค ตามหลักกฎหมายไทยและต่างประเทศ

1. ความหมายและประเภทของผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ (Products) หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้นหรือสิ่งที่เสนอขายให้กับตลาด ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายได้ ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจจะสัมผัสได้หรือสัมผัสไม่ได้ ทั้งนี้รวมถึง สินค้า บริการ สถานที่ องค์กร บุคคล หรือความคิดแต่ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้เขียนจะศึกษาเฉพาะผลิตภัณฑ์ประเภทสินค้าเท่านั้นผลิตภัณฑ์ยังสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 ผลิตภัณฑ์ประเภทสินค้า (Consumer Goods) หมายถึง สินค้าที่ผู้บริโภคซื้อไปใช้ในชีวิตประจำวัน มิได้นำไปผลิตหรือนำไปจำหน่ายต่อเพื่อหวังผลกำไร โดยทั่วไปมักจะได้แก่สินค้าสำเร็จรูป สินค้าอุปโภคบริโภค สามารถแบ่งออกเป็น 4 ชนิดคือ

1.1.1 สินค้าสะดวกซื้อ (Convenience Goods) เป็นสินค้าที่ผู้บริโภคทำการซื้อบ่อยครั้ง เพราะต้องใช้ในชีวิตประจำวันหรือมีการซื้ออย่างกะทันหัน ใช้ความพยายามในการเลือกซื้อน้อย ขนาด ราคา คุณภาพของสินค้าจะใกล้เคียงกัน เช่น สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก แป้งหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

1.1.2 สินค้าเปรียบเทียบซื้อ (Shopping Goods) เป็นสินค้าที่ผู้ซื้อมักจะทำการเปรียบเทียบคุณภาพ ความเหมาะสม ราคา และรูปแบบความสวยงามจากแหล่งขายหลายแห่งก่อนการตัดสินใจซื้อ เช่น เสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า เครื่องประดับ เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น

1.1.3 สินค้าเจาะจงซื้อ (Specialty Goods) เป็นสินค้าที่ผู้บริโภควางแผนล่วงหน้าในการซื้อ มีความตั้งใจและความพยายามในการซื้อสินค้านั้นมาก ผู้บริโภคมีความจงรักภักดีต่อตราสินค้า ดังนั้น การตัดสินใจซื้อจึงขึ้นอยู่กับชื่อเสียงของตราซื้อ คุณภาพที่ดีของสินค้า สินค้าที่มีภาพพจน์ดี และความภาคภูมิใจที่ได้รับจากการใช้สินค้านั้นโดยไม่คำนึงถึงด้านราคา เช่น รถยนต์ นาฬิกาโรเล็กซ์ เสื้อผ้าหรือเครื่องสำอางยี่ห้อดัง หรือผลิตภัณฑ์ที่มีราคาแพง เจาะจงเฉพาะกลุ่มเป้าหมายรายได้สูง

1.1.4 สินค้าไม่แสวงซื้อ (Unsought Goods) เป็นสินค้าที่ผู้บริโภคยังไม่รู้จัก หรือรู้จักแต่ไม่คิดจะซื้อเพราะไม่มีความจำเป็นต้องซื้อ เป็นสินค้าที่ขายยาก เช่น เครื่องฟอกอากาศ เครื่องกรองควันทนุหรี ไมโครเวฟ ประกันชีวิต เครื่องออกกำลังกาย ฯลฯ

1.2 ผลกระทบประเภทบริการ

คำว่า การบริการหมายถึงการกระทำใดๆ ด้วยร่างกาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้อื่น ส่วน ผลกระทบประเภทบริการ หมายถึง สินค้าที่ซื้อเพื่อใช้ในการผลิต การให้บริการ หรือใช้ในการดำเนินการที่ต้องซื้อจำนวนมาก ผู้ซื้อส่วนใหญ่คือองค์กรหรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม การจัดประเภทสินค้าอุตสาหกรรมแบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

กลุ่มที่ 1 วัตถุดิบและชิ้นส่วนประกอบ (Raw Material and Parts) เป็นปัจจัยการผลิตที่เป็นส่วนหนึ่งของสินค้า

กลุ่มที่ 2 สินค้าประเภททุน (Capital Items) เป็นสินค้าที่จำเป็นต่อกระบวนการผลิต มักจะมีลักษณะค่อนข้างใหญ่ อายุการใช้งานนาน ราคาค่อนข้างแพง ผู้ซื้อและผู้ขายจำเป็นต้องมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับสินค้าเป็นอย่างดี

กลุ่มที่ 3 วัสดุสิ้นเปลืองและบริการ (Supplies and Services) จัดได้ว่าเป็นส่วนที่ทำให้การผลิตสินค้าดำเนินไปได้ด้วยดี ซึ่งเป็นสิ่งที่กิจการไม่จำเป็นต้องต้องมีก็ได้ แต่ถ้ามีจะช่วยให้กระบวนการผลิตหรือการดำเนินงานของกิจการมีความสะดวกสบายและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น การพิจารณาว่าสินค้าใดเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค หรือสินค้าอุตสาหกรรม ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ ตัวอย่างเช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ หากซื้อไปเพื่อใช้พิมพ์งานหรือเล่นเกมที่บ้านถือว่าเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค แต่หากซื้อไปเพื่อใช้ในสำนักงานหรือใช้ในการดำเนินงานของกิจการจัดว่าเป็นสินค้าอุตสาหกรรม ดังนั้น จึงต้องพิจารณาให้ดีโดยดูจากการนำไปใช้ของผู้ซื้อเป็นหลัก

ซึ่งการบริการโดยทั่วไปจึงหมายถึง สิ่งที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการผลิตหรือจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค มีอยู่ 2 ลักษณะคือ สินค้าหรือบริการ แต่ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้กำหนดให้เฉพาะสินค้านั้นที่อยู่ในบังคับไม่รวมถึงบริการ ดังนั้นหากผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจากการใช้บริการ ก็ไม่สามารถฟ้องร้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 ได้แต่สามารถให้รับผิดชอบได้ตามกฎหมายฉบับอื่นๆ ที่ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะหรือตามกฎหมายความรับผิดชอบตามสัญญาหรือตามละเมิดก็ได้แล้วแต่กรณี เป็นต้น

2. มาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภคตามหลักกฎหมายไทย

กฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปรากฏว่าเท่าที่สามารถนำมาปรับใช้ได้กับความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ มีดังต่อไปนี้

2.1 มาตรการทางกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในประมวลกฎหมายนี้ได้แบ่งกฎหมายลักษณะของความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1.1 กฎหมายลักษณะซื้อขายซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ ดังนี้

ตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในมาตรา 472 ได้บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติที่ดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา ก็ดีท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบความที่กล่าวมาใน มาตรา นี้ ย่อมใช้ได้ ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าคุณชำรุดบกพร่องมีอยู่”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นแสดงว่า ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อถ้าหากทรัพย์สินที่ขายนั้นชำรุดบกพร่องถึงขนาดที่ทำให้ทรัพย์สินนั้นเสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ตามปกติหรือตามสัญญา แม้นว่าผู้ขายจะรู้หรือไม่รู้ถึงความบกพร่องในขณะที่ทำการซื้อขายกันก็ตาม แต่ถ้าหากความชำรุดบกพร่องไม่ถึงขนาดผู้ขายก็ไม่ต้องรับผิดชอบและบุคคลที่จะเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบได้ก็มีแต่เฉพาะผู้ซื้อเท่านั้นเพราะเป็นบุคคลที่มีนิติสัมพันธ์กันโดยตรงในการซื้อขาย บุคคลภายนอกที่อาจเป็นผู้เสียหายไม่อาจใช้สิทธิตามมาตรา 472 นี้ได้และค่าเสียหายที่จะเรียกร้องกันได้ก็ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติเรื่องลักษณะหนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ในมาตรา 222

นอกจากนี้แล้วในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 473 ได้บัญญัติข้อยกเว้นการรับผิดชอบของการซื้อขายไว้ว่า “ผู้ขายย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ

(1) ถ้าผู้ซื้อได้รู้อยู่แล้วแต่ในเวลาซื้อขายว่ามีความชำรุดบกพร่อง หรือควรจะได้รู้เช่นนั้นหากได้ใช้ความระมัดระวังอันพึงคาดหมายได้ แต่วิญญูชน

(2) ถ้าความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นอันเห็นประจักษ์แล้วในเวลาส่งมอบและผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้โดยมิได้อิดเอื้อน

(3) ถ้าทรัพย์สินนั้นได้ขายทอดตลาด

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าหากผู้ซื้อได้รู้อยู่แล้วในเวลาซื้อขายหรือเห็นเป็นประจักษ์ในความชำรุดบกพร่องหรือได้ซื้อทรัพย์สินนั้นมาจากการขายทอดตลาด ผู้ขายนั้นไม่

ต้องรับผิดชอบ ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติให้ผู้ซื้อจะต้องใช้ความระมัดระวังในการเลือกซื้อตามอย่าง วิทยุชนทั่วไป หากว่าผู้ซื้อหรือเห็นความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินอยู่แล้วแต่ก็ยังยอมรับเอา ก็เท่ากับผู้ซื้อไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ขายได้อีก แต่ในปัจจุบันนี้เห็นได้ว่าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ถูกผลิตออกสู่ท้องตลาดมีมากมายหลายชนิดและหลายประเภทสินค้า อีกทั้งเนื่องจาก ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการผลิตได้พัฒนาก้าวไกลไปมากรวมถึงการผลิตมีขั้นตอนและ กระบวนการผลิตที่ซับซ้อน จึงเป็นการยากที่ผู้ซื้อจะสามารถใช้ความระมัดระวังในการเลือกซื้อได้ ตามปกติ อีกทั้งผู้ซื้อที่ไม่สามารถที่จะพิสูจน์ให้เห็นถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นได้เพราะ ไม่มีเครื่องมือที่ทันสมัยมากพอเช่นเดียวกับผู้ผลิตที่จะมาพิสูจน์ถึงความชำรุดบกพร่องนั้นได้

ดังนั้นจากที่กล่าวมาจึงพอสรุปได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่อง กฎหมายลักษณะ ซื้อขายไม่สามารถคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคได้เพราะบทบัญญัติดังกล่าวไม่อาจครอบคลุมและ คุ้มครองผู้บริโภคได้หากผู้บริโภคไม่ได้เป็นคู่สัญญาในการซื้อขาย อีกทั้งหากผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากทรัพย์สินนั้นก็เป็นการยากที่ผู้ซื้อจะพิสูจน์ได้หรือจะรู้ได้ในขณะที่ทำสัญญาซื้อขาย

2.1.2 กฎหมายลักษณะละเมิด (ในบรรพ 2 หน้า) ซึ่งมีหลักในการพิจารณา ดังนี้

ตามหลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 420 ได้บัญญัติไว้ ว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดีทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่า ผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้นแสดงว่าผู้เสียหายมีหน้าที่ ต้องพิสูจน์ให้ชัดแจ้งว่า จำเลยได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ จนเป็นเหตุให้ผู้เสียหาย ได้รับความเสียหาย แต่ในเรื่องของผลิตภัณฑ์ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากผลิตภัณฑ์จะต้อง พิสูจน์หรือนำสืบให้เห็นว่า ผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในความครอบครองของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค แม้ว่าในขณะที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย จากการใช้ผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์จะไม่มีส่วนในการกระทำใดๆ ด้วยก็ตาม

จากบทบัญญัตินี้ดังกล่าว จะเห็นได้ว่านอกจากการที่ผู้เสียหายมีหน้าที่ในการ นำสืบถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้หรือบริโภคผลิตภัณฑ์นั้นซึ่งคงจะเป็นการยากที่ผู้บริโภค จะสามารถนำสืบได้เพราะผลิตภัณฑ์ในปัจจุบันใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิตจึงจำเป็นต้องใช้ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านและเครื่องมือระดับสูงเฉพาะทางเท่านั้นจึงจะสามารถพิสูจน์ได้ ซึ่งคน ธรรมดาสามัญชนที่ไม่มีความรู้จึงไม่สามารถรู้หรือพิสูจน์ได้

ส่วนการเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำละเมิดนั้น ตามหลัก ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 438 ได้บัญญัติไว้ว่า “ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้ โดยสถานใดเพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่ง คำสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหาย ต้องเสียไปเพราะละเมิดหรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้เกิดขึ้นนั้นด้วย” ตามบทบัญญัติมาตรานี้ ผู้เสียหายมีหน้าที่ที่จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าได้รับความเสียหายอย่างไร มากน้อยเพียงใดและต้องเรียกค่าเสียหายเป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งมีศาลเป็นผู้พิจารณาและกำหนดขอบเขตค่าเสียหายให้เหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงตามพฤติการณ์ของเหตุการณ์นั้น นอกจากนี้แล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในมาตรา 443 ถึงมาตรา 447 ยังบัญญัติถึงสิทธิที่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ในเหตุแห่งความเสียหายในกรณีต่างๆ

ส่วนข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือจำหน่ายสินค้า ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 442 “ถ้าความเสียหายได้เกิดขึ้นเพราะความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้ต้องเสียหายประกอบด้วยใคร่ ท่านให้นำบทบัญญัติ แห่งมาตรา 223 มาใช้บังคับ โดยอนุโลม” ในกรณีที่ถ้าผู้เสียหายมีส่วนที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือมีส่วนผิดในการใช้หรือบริโภคผลิตภัณฑ์ เช่น ผู้บริโภคนำผลิตภัณฑ์ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์หรือใช้โดยขาดความระมัดระวังหากผู้ผลิตได้มีการให้คำเตือนไว้ที่ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวแล้ว โดยในการกำหนดค่าความเสียหายนั้น ศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยว่าฝ่ายใดเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่ากันเพียงใด

ส่วนอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในคดีละเมิด ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 448 ว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด” ดังนั้นผู้เสียหายต้องเรียกค่าสินไหมทดแทนภายใน หนึ่งปีนับแต่วันที่อยู่ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้ที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือภายในสิบปีนั้นนับแต่วันทำละเมิดนั้น

2.2 มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคในพระราชบัญญัตินี้มีสิ่งที่น่าศึกษาและควรพิจารณาดังต่อไปนี้

อาจกล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ทำให้ความสำคัญของการคุ้มครองผู้บริโภค โดยบัญญัติถึงสิทธิของผู้บริโภคไว้ในมาตรา 57 ว่า “สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (ฉบับปัจจุบัน) ก็ได้บัญญัติถึงสิทธิของผู้บริโภคไว้เช่นเดียวกันแต่เดิมในประเทศไทยได้เคยออกกฎหมายสำคัญที่ได้วางหลักการพื้นฐานเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคในเรื่องการซื้อขายสินค้าและบริการคือ “พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522” ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม เมื่อปี พ.ศ.2541 ซึ่งมีหลักการสำคัญเรื่องคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่สำคัญไว้ 5 ประการ ดังต่อไปนี้คือ

1. สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการโฆษณาหรือการแสดงฉลากตามความเป็นจริงและปราศจากพิษภัยแก่ผู้บริโภค ครอบคลุมถึงสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการอย่างถูกต้องและเพียงพอที่จะไม่หลงผิดในการซื้อสินค้าหรือรับบริการ โดยไม่เป็นธรรม

2. สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะเลือกซื้อสินค้าหรือรับบริการด้วยความสมัครใจของผู้บริโภคและปราศจากการชักจูงใจอันไม่เป็นธรรม สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะเลือกซื้อสินค้าหรือรับบริการด้วยความสมัครใจของผู้บริโภคและปราศจากการชักจูงใจอันไม่เป็นธรรม

3. สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับสินค้าหรือบริการที่ปลอดภัยมีสภาพและคุณภาพได้มาตรฐานเหมาะสมแก่การใช้ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกายหรือทรัพย์สินในกรณีใช้ตามคำแนะนำหรือระมัดระวังตามสภาพของสินค้าหรือบริการนั้นแล้ว

4. สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับข้อสัญญา โดยไม่ถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบธุรกิจ

5. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองและชดเชยค่าเสียหายเมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคตามข้อ 1, 2, 3 และ 4 ดังกล่าว

นอกจากนี้แล้วผู้บริโภคยังมีหน้าที่ ที่ควรปฏิบัติเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ตามกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ ดังต่อไปนี้

1. หน้าที่ก่อนซื้อผลิตภัณฑ์เป็นหน้าที่ของผู้บริโภคจะต้องรับผิดชอบตนเองซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นเพราะก่อนการบริโภคผลิตภัณฑ์ใดๆ จึงต้องมีการหน้าที่ดังต่อไปนี้

1.1 การใช้ความระมัดระวังในการซื้อผลิตภัณฑ์ เช่น การตรวจสอบการแสดงฉลากปริมาณ และราคาว่ามีความยุติธรรมหรือไม่ ผู้บริโภคไม่ควรเชื่อข้อความการโฆษณาโดยไม่ได้ทำการพิจารณาอย่างรอบคอบ

1.2 การทำสัญญา โดยการลงลายมือชื่อหรือผู้บริโภคควรจะตรวจสอบความชัดเจนของภาษาที่ใช้ว่ารัดกุมและให้สิทธิแก่ผู้บริโภคครบถ้วนตามที่ได้ตกลงกันไว้และสัญญา เงื่อนไขข้อใดบ้างที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค

2. หน้าที่หลังทำสัญญามีการหน้าที่ดังต่อไปนี้

2.1 การเก็บรักษาพยานหลักฐานต่างๆ ที่แสดงถึงการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคไว้ เพื่อทำการเรียกร้องกรรมสิทธิ์ของตนควรจดจำสภาพที่ซื้อผลิตภัณฑ์นั้นไว้เพื่อประกอบการเรียกร้องค่าเสียหาย

2.2 ในกรณีที่มีการทำสัญญาแล้ว ต้องเก็บเอกสารสัญญาต่างๆ รวมทั้งเอกสารภาพโฆษณา และ ใบเสร็จรับเงินไว้ด้วย

2.3 เมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคผู้บริโภคมีหน้าที่ดำเนินการร้องเรียนตามสิทธิของตน

2.3 มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 มีหลักที่ควรพิจารณาดังต่อไปนี้²⁵

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในด้านความรับผิดชอบทางแพ่ง เพื่อช่วยให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยา หากได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยกำหนดตัวบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ ความรับผิด การอำนวยความสะดวกในการดำเนินการฟ้องคดี ค่าเสียหายที่จะได้รับ อายุความที่ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครอง ประกอบกับวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้บริโภคทั้งในด้านความสะดวก ประหยัด และรวดเร็วตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ย่อมทำให้ผู้บริโภคมีความอุ่นใจและมีทางออกของปัญหาที่แต่เดิมมาผู้บริโภคมักเลือกไม่เอาความและถือว่าเป็นบาปเคราะห์ของตนเองแทนการเรียกร้องให้ได้มาซึ่งสิทธิและการเยียวยาตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น การมีพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะทำให้ผู้บริโภคตระหนักถึงสิทธิและต่อสู้มาเพื่อสิทธิของตนเองเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การให้ความสำคัญต่อผู้บริโภคที่เป็นผู้เรียกร้องเกินสิทธิที่ควรจะได้รับและต่อผู้ประกอบการที่จะมีวิวัฒนาการในการแก้ไขจุดบกพร่องเพื่อป้องกันความรับผิดจากกฎหมายนี้ เช่น การระบุข้อมูลต่างๆ ในฉลากสินค้ารวมถึงคู่มือสินค้าเพื่อใช้เป็นข้ออ้างว่าได้แจ้งแก่ผู้บริโภคอย่างถูกต้องและชัดเจนแล้ว เป็นต้นนั้น ควรได้รับการพิจารณาอย่างต่อเนื่องเพื่อพิจารณามาตรการป้องกันได้ทันทั่วถึง

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคและผู้ประกอบการเพราะมีการกำหนดความรับผิดลักษณะใหม่ขึ้น กล่าวคือกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยที่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้านั้น ไม่ต้องพิสูจน์ว่า

²⁵ ชัยพร ทรัพย์วณิชและธิดารัตน์ นรินทรางกูร ณ อุษรยา (2550) “ข้อพิจารณาบางประการและผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.....” คุณพาห 3,54, (กันยายน-ธันวาคม)

ผู้ประกอบการจงใจหรือประมาทเลินเล่อที่จะก่อให้เกิดความเสียหายเช่นนั้นขึ้นหรือไม่อันเรียกว่าเป็นไปตามหลัก “ความรับผิดโดยเคร่งครัด” (Strict Liability) ซึ่งมีผลเป็นการให้สิทธิแก่ผู้บริโภคในการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบการได้ ซึ่งโดยสรุปมีสาระสำคัญที่ควรพิจารณาดังนี้

หลักการสำคัญของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ฉบับนี้มีหลายประการด้วยกัน คือการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภคที่ใช้สินค้าจากผู้ผลิตสินค้าต่าง ๆ นั้นเองหลังจากที่ผู้บริโภคต้องถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ผลิตหรือเจ้าของสินค้ามาตลอดซึ่งนั่นหมายความว่า หลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 นี้เป็นต้นไปผู้บริโภคจะได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่ตามกระบวนการทางศาลหากสินค้านั้นๆ ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคหรือไม่เป็นไปตามคำอวดอ้างในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ หรือตามคู่มือสินค้าโดยมีมูลเหตุสำคัญมาจากสินค้านั้นไม่ได้มาตรฐานหรือไม่ปลอดภัยต่อการใช้ของผู้บริโภค

ซึ่งนอกจากศาลจะสั่งให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบต่อค่าสินไหมทดแทนค่าเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องละเมิดแล้วในกฎหมายฉบับนี้ศาลอาจจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายเพิ่มเติมให้มากขึ้นให้กับผู้บริโภคที่เสียหายได้อีกหากความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายทางร่างกาย สุขภาพอนามัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นกับจิตใจของผู้บริโภคนั้นไม่ว่าจะเป็นความเจ็บปวดความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอายหรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกันความเสียหายทางจิตใจนี้ยังไม่เคยมีกฎหมายฉบับใดในอดีตที่ผ่านมาที่จะกำหนดค่าความเสียหายประเภทนี้ไว้เช่นเดียวกับกฎหมายฉบับนี้เพราะผู้บัญญัติกฎหมายในอดีตอาจจะยังไม่แน่ใจว่าจะใช้เกณฑ์หรือมาตรวัดใดมากำหนดความเสียหายประเภทนี้ได้เพราะเป็นเรื่องของมโนคติ หรือนามธรรม ที่ไม่สามารถจับต้องได้แต่เมื่อกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรจึงเป็นเหตุที่ทำให้ศาลจะต้องกำหนดมาตรฐานความเสียหายทางจิตใจต่อไปด้วยเช่นกัน

ส่วนกรณีตัวอย่างของการจ่ายค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนกรณีที่เกี่ยวข้องกับค่าเสียหายทางจิตใจจากการที่ใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยเช่น มีนิ้วมือปะปนมากับแฮม มีแมลงสาบอยู่ในขวดน้ำปลาหรือน้ำอัดลม เป็นต้นแต่ที่ว่าหากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้าหรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้าหรือขายสินค้านั้นแล้วแต่ไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคศาลอาจจะสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่

แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควรแต่จะไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ศาลอาจจะดูถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ, การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า, ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า, การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย, ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ, สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ, การที่ผู้ประกอบการได้ช่วยบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคมาก่อนหรือไม่เพียงใด, ตลอดจนอาจดูว่าผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วยหรือไม่

ประการต่อมาคือ การนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) มาใช้บังคับ ซึ่งแตกต่างจากกระบวนการทางศาลแพ่งหรือศาลอาญาทั่วไปกล่าวคือเมื่อผู้บริโภคเกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นเมื่อเรื่องเข้าสู่กระบวนการทางศาลแล้วผู้เสียหายหรือผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าเจ้าของสินค้าหรือบริการนั้นมีกระบวนการผลิตการออกแบบ การนำเข้าการจำหน่ายแจกหรือแลกเปลี่ยนที่ผิดพลาดจนเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอย่างไรเพียงแต่ต้องพิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าของผู้ประกอบการมากน้อยเพียงใดและอย่างไร โดยที่การใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดาทั่วไป

ส่วนการฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลนั้นหากผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยสามารถใช้สิทธิฟ้องร้องคดีได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องใช้ทนายความก็ได้โดยไปติดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาล ณ ที่ทำการศาลแพ่งทุกศาล ทุกจังหวัดทั่วประเทศโดยมองหาแผนกคดีผู้บริโภคของศาลนั้นๆ ให้ทำการช่วยเหลือหรือดำเนินการให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรืออาจจะว่าจ้างทนายความให้การช่วยเหลือให้ก็ได้เพราะกฎหมายไม่ได้ห้ามไว้หรืออาจจะขอให้องค์กรพัฒนาเอกชนประเภทสมาคมหรือมูลนิธิที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) รับรองแล้ว ให้เป็นผู้ฟ้องร้องแทนก็ได้แต่ทั้งนี้ผู้บริโภคต้องสมัครเป็นสมาชิกของสมาคมหรือมูลนิธินั้นๆ เสียก่อนซึ่งการฟ้องร้องก็จะได้รับการยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทางศาลทั้งปวง

ด้านอายุความที่ผู้บริโภคจะใช้สิทธิฟ้องร้องได้นั้นปกติการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางคดีแพ่งมักจะมีอายุความเพียงแค่ปีเดียวแต่กฎหมายฉบับนี้กำหนดอายุความไว้ถึง 3 ปีนับแต่วันที่ผู้บริโภครู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับตนเองแต่ต้องรู้ตัวผู้ประกอบการที่จะต้องรับผิดชอบต่อสินค้านั้นด้วย หรือภายใน 10 ปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น แต่หากเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับชีวิต ร่างกายหรือสุขภาพอนามัยโดยผลของสารพิษที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้ระยะเวลาในการแสดงอาการผู้เสียหายหรือผู้แทนสามารถใช้สิทธิเรียกร้องหรือ

ฟ้องร้องได้ภายในระยะเวลา 3 ปีนับตั้งแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายต่อตนเอง และรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบนี้ต้องไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายที่ปรากฏแก่ตนเอง

3. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายในผลิตภัณฑ์ตามกฎหมายของต่างประเทศ

3.1 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายในผลิตภัณฑ์ของประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป

สหภาพยุโรปมีการประกาศใช้ Council Directive on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning liability for defective products (EC Directive 85/374/EEC) (EC Directive) เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม ค.ศ. 1985 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวถือเป็น Model law เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าหรือ Product Liability Law ซึ่งประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปสามารถนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในของแต่ละประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป²⁶

หลักการเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ผลิตสินค้าภายใต้กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป คือหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ซึ่งไม่ได้พิจารณาว่าผู้ที่ต้องรับผิดชอบนั้นได้กระทำละเมิดด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ แต่มุ่งเน้นที่ความชำรุดบกพร่องของสินค้าและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของสินค้า กล่าวคือ ถ้าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องและเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น หากความเสียหายนั้นเป็นผลที่ไม่ไกลกว่าเหตุผู้ผลิตสินค้าจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย

โดยการพิจารณากฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้านั้นจะพิจารณาในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

3.1.1 ความหมายของคำว่าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ (Product)

ตาม EC Directive มาตรา 2 นิยามคำว่า “สินค้าหรือผลิตภัณฑ์” (Product) ไว้ค่อนข้างกว้าง โดยบัญญัติว่า “Article 2 For the purpose of this Directive, ‘product’ means all

²⁶ อนันต์ จันทโรภากร กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เดือนตุลา 2547 หน้า 51

movables even if incorporated into another movable or into an immovable. ‘Product’ includes electricity.’

จากนิยามในมาตรา 2 นี้ “สินค้าหรือผลิตภัณฑ์” หมายถึง สิ่งหรือทรัพย์สินทุกชนิดรวมทั้งสิ่งหรือทรัพย์สินทุกชนิดที่ประกอบด้วยสิ่งหรือทรัพย์สินอื่น หรือประกอบติดกับสิ่งหรือทรัพย์สิน นอกจากนี้สินค้าให้รวมถึงกระแสไฟฟ้า จากนิยามดังกล่าวสินค้าตาม EC Directive ในมาตรา 2 นั้นจะไม่รวมถึง

1) อสังหาริมทรัพย์ สาเหตุที่ไม่นำหลัก Strict Liability มาใช้กับอสังหาริมทรัพย์ เพราะเห็นว่าอสังหาริมทรัพย์นั้นต่างกับสินค้าที่เป็นสังหาริมทรัพย์ โดยอสังหาริมทรัพย์เป็นสินค้าที่ไม่สามารถวางจำหน่ายในตลาดสินค้า หรือ “Put into the Stream of Commerce” เหมือนกับสังหาริมทรัพย์²⁷

2) ทรัพย์สินทางปัญญา การยกเว้นงานทางทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกันเสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of Expression) ซึ่งจะทำให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นต่างๆ แต่ก็มีการแยกแยะระหว่างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูปที่นำออกวางตลาด และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เขียนขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดของลูกค้าเป็นการเฉพาะเจาะจง โดยถือว่า โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปนั้นเป็นสินค้าที่อยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ส่วนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เขียนขึ้นตามความต้องการเป็นการเฉพาะของลูกค้าแต่ละรายนั้นเป็นการให้บริการไม่ใช่การผลิตและจำหน่ายสินค้า ดังนั้นจึงไม่อยู่ภายใต้หลัก Strict Liability²⁸

3) งานบริการ ไม่ได้อยู่ในความหมายของสินค้าตามกฎหมายฉบับนี้ อย่างไรก็ดีบางครั้งเป็นการยากที่จะแยกโดยเด็ดขาดว่ากรณีใดเป็นการผลิตและขายสินค้า กรณีใดเป็นการให้บริการ

3.1.2 ความหมายของสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง (Defective Product)

โดยทั่วไปแล้วสินค้าที่ชำรุดบกพร่องตามความใน กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของต่างประเทศ นั้นหมายถึงสินค้าที่ขาดความปลอดภัย ส่วนรายละเอียดว่าอย่างไรจึงจะถือว่าสินค้าขาดความปลอดภัยอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ

²⁷ อนันต์ จันทโรภากร เรื่องเดียวกันหน้า 121

²⁸ อนันต์ จันทโรภากร เรื่องเดียวกันหน้า 122

ความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นโดยทั่วไปสามารถแบ่งได้ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1) ความบกพร่องในการออกแบบหรือวางโครงสร้างผลิตภัณฑ์ (Defective Design or Faulty Design) เป็นความบกพร่องในลักษณะที่มีได้ใช้ความระมัดระวังเท่าที่ควรตามหลักเกณฑ์ในทางวิชาการหรือในทางเทคนิคเมื่อการออกแบบหรือวางโครงสร้างผลิตภัณฑ์มีข้อผิดพลาด ผลผลิตทั้งหมดที่ออกมาในงวดหนึ่งๆ ก็ย่อมจะบกพร่องไปทั้งหมด²⁹ เช่นหากระบบเบรกของรถยนต์รุ่นหนึ่งออกแบบมาไม่ดี ทำให้ไม่สามารถหยุดรถได้ในระยะที่ควรจะหยุดได้และก่อให้เกิดอุบัติเหตุรถยนต์เนื่องจากระบบเบรกบ่อยครั้ง เนื่องจากการออกแบบระบบเบรกไม่ดี ถือได้ว่าผู้ผลิตรถยนต์ได้ออกแบบระบบเบรกรถยนต์ไม่ดีและถือว่ารถยนต์ดังกล่าวมีความชำรุดบกพร่องในระบบเบรกเป็นต้น

2) ความบกพร่องในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (Defective Warning and Directions) เป็นกรณีที่สินค้านั้นได้ทำตามหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้ว แต่กระนั้นก็ยังมียันตรายซ่อนเร้นอยู่ใน ซึ่งสามารถก่อให้เกิดอันตรายได้ ถ้าสินค้านั้นได้ถูกใช้โดยขาดความระมัดระวังหรือใช้โดยไม่ถูกวิธี ความชำรุดบกพร่องในกรณีนี้เกิดจากการที่ผู้ผลิตหรือผู้ขายมิได้ให้ข้อมูลคำชี้แจงเกี่ยวกับวิธีใช้ผลิตภัณฑ์อย่างถูกต้อง หรือมิได้เตือนให้ผู้รู้ถึงอันตรายอันอาจเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์นั้น ทำให้เกิดความเสียหาย ถือว่าผู้ผลิตมิได้ใช้ความระมัดระวังตามมาตรฐานทางวิชาการและเทคนิคตามที่มีอยู่ในเวลาที่ผู้ผลิตนำสินค้าออกจำหน่ายเป็นการฝ่าฝืนหน้าที่ระมัดระวังอันพึงมีในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผู้ผลิตหรือผู้ขายจึงต้องรับผิดชอบ เช่น กาวบางชนิดมีลักษณะที่ติดไฟได้ง่าย ผู้ผลิตหรือผู้ขายต้องมีคำแนะนำในการใช้หรือมีคำเตือนว่าอย่าให้ใกล้ไฟ ดังนั้นหากผู้ผลิตไม่ได้ให้คำแนะนำในการใช้หรือคำเตือนโดยชัดเจน หากเกิดความเสียหายผู้ผลิตหรือผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น

3) ความบกพร่องในการประกอบผลิตภัณฑ์ (Defect in Production) เป็นความบกพร่องที่ปรากฏขึ้นในผลิตภัณฑ์ เฉพาะขึ้นเฉพาะราย มิได้ชำรุดบกพร่องทั้งหมดดังเช่นความชำรุดบกพร่องในการออกแบบ แต่ชำรุดบกพร่องเฉพาะอันที่ประกอบไม่ดี ความบกพร่องเช่นนี้อาจเกิดขึ้นจากความบกพร่องผิดพลาดของเครื่องจักร หรือความผิดพลาดของแรงงานในกระบวนการผลิต ที่ปล่อยให้สินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นหลุดลอดผ่านการตรวจสอบควบคุมคุณภาพสินค้าหรือมิได้จัดให้มีการควบคุมคุณภาพที่ดีพอก่อนที่จะนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายทำให้สินค้าที่

²⁹ วูลฟกัง ไฟร์เซอร์ ฟอน มาร์แชลล์ “ความรับผิดชอบเพื่อผลิตภัณฑ์ : ข้อคิดบางประการในแง่กฎหมายเปรียบเทียบ” วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์ 17,1 (2531):163

ผลิตออกมานั้นมีคุณภาพมิได้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับสินค้าอื่นๆ หรือคุณภาพด้อยกว่าความเสียหายอันเกิดจากความบกพร่องประเภทนี้ โดยมากมักเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ด้วยการจัดให้มีการควบคุมคุณภาพที่ดีพอก่อนที่จะนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายซึ่งการจัดมาตรฐานการควบคุมคุณภาพในกรณีเช่นนี้ต้องไม่เป็นการควบคุมคุณภาพที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินควรด้วย และแม้ว่าจะไม่ถือเรื่องค่าใช้จ่ายเป็นเกณฑ์ แต่ถือมาตรฐานทางเทคนิคและวิทยาการเป็นเกณฑ์ก็ไม่ได้หมายความว่าเราจะสามารถตรวจสอบพบความบกพร่องในการประกอบผลิตภัณฑ์ได้เสมอไป สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันเกิดจากความบกพร่องประเภทนี้จึงมีแต่จะต้องอาศัยฐานจากหลักความรับผิดชอบโดยไม่มีคามผิดเท่านั้น³⁰

4) ความบกพร่องในผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ต้องเสี่ยง (Defect in Development Risks) เป็นกรณีที่สินค้าได้ผลิตขึ้นตามหลักวิชาการและมาตรฐานทางเทคนิคที่มีอยู่ในขณะผลิตสินค้านั้นแล้ว แต่ต่อมาเมื่อวิทยาการเจริญขึ้นจนอยู่ในมาตรฐานที่จะตรวจสอบได้อย่างเพียงพอ จึงทำให้คุณภาพที่เป็นอันตรายของสินค้านั้นถูกเปิดเผยออกมา และอันตรายจากสินค้านั้นได้เกิดขึ้นแล้ว ทั้งๆ ที่เมื่อพิจารณาตามมาตรฐานทางเทคนิคและวิทยาการในเวลาที่มีการนำผลิตภัณฑ์นั้นออกจำหน่ายย่อมถือได้ว่าผลิตภัณฑ์นั้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีอันตรายใดๆ ต้นเหตุแห่งความเสียหายจะเป็นที่รู้ได้ก็ต่อเมื่อความเสียหายได้เกิดขึ้นแล้ว และหลังจากที่มาตรฐานทางเทคนิคและวิทยาการได้ก้าวหน้าถึงระดับพอที่จะพิสูจน์หาสาเหตุแห่งความเสียหายได้แล้ว ความบกพร่องที่พบในภายหลังนี้ อาจจะเป็นความบกพร่องในการออกแบบวางโครงสร้างผลิตภัณฑ์หรือเป็นความบกพร่องในการให้ข้อมูล หรือเป็นความบกพร่องในการประกอบผลิตภัณฑ์ซึ่งได้ค้นพบกันในภายหลังก็ได้ ตัวอย่างของความ

ชำรุดบกพร่องประเภทนี้ เช่น กรณีความเสียหายจากยาทาไลโดไมด์ หรือยา DES ซึ่งกว่าจะทราบได้ถึงความเสียหายและสาเหตุของความเสียหายก็เป็นเวลา 20-30 ปี ภายหลังจากที่มีการนำยานี้ออกจำหน่ายแล้ว การพิจารณาปัญหาว่าในกรณีความบกพร่องประเภทนี้ผู้ผลิตควรจะต้องรับผิดชอบหรือไม่มีความผิดได้หรือไม่ หรือควรต้องรับผิดชอบตามหลักได้หรือไม่ และปัญหาว่าผู้ประสบเคราะห์กรรมที่ได้รับความเสียหายจากผลิตภัณฑ์นั้น ควรจะได้รับการชดเชยความเสียหายอย่างไร เหล่านี้เป็นปัญหาทางนิติบัญญัติเพราะหากกำหนดควบคุมความรับผิดชอบในกรณีเช่นนี้มากไป อาจเป็นการทำให้การค้นคว้าวิจัยเพื่อการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ต้องชะงัก หรือหยุดการพัฒนาได้ เพราะเกรงความรับผิด³¹

³⁰ เรื่องเดียวกันหน้า 164

³¹ เรื่องเดียวกันหน้า 164-165

ตาม EC Directive มาตรา 6 นิยามคำว่าชำรุดบกพร่อง (Defect) ไว้ค่อนข้างกว้าง โดยมาตรา 6 บัญญัติว่า: “**Article 6**

1. A product is defective when it does not provide the safety which a person is entitled to expect, taking all circumstances into account, including:

(a) the presentation of the product;

(b) the use to which it could reasonably be expected that the product would be put;

(c) the time when the product was put into circulation.

2. A product shall not be considered defective for the sole reason that a better product is subsequently put into circulation.”

จากบทนิยามในวรรค 1 ของมาตรา 6 ความชำรุดบกพร่องของสินค้าในที่นี้หมายถึง การที่สินค้านั้นขาดความปลอดภัยตามที่บุคคลพึงคาดหวังได้จากสินค้านั้น โดยจะต้องพิจารณาถึง พฤติกรรมแวดล้อมทั้งหมดรวมทั้งการนำเสนอสินค้านั้นประโยชน์อันควรคาดหมายได้จากการใช้สินค้านั้น เวลาที่สินค้านั้นถูกวางตลาด แต่จะไม่ถือว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องหากปรากฏภายหลังว่ามีสินค้าที่ดีกว่าผลิตออกมา

ดังนั้นโดยทั่วไปแล้วจึงกล่าวได้ว่าหลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาว่าสินค้านั้นปลอดภัยหรือไม่ คือความคาดหวังของผู้บริโภคทั่วไปโดยมุ่งหมายที่ตัวสินค้านั้นเอง โดยตรงและไม่ครอบคลุมไปถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ในการพิจารณาว่าสินค้านั้นมีความปลอดภัยที่บุคคลทั่วไปพึงคาดหวังได้จากสินค้านั้นหรือไม่ จะต้องคำนึงถึงพฤติกรรมแวดล้อมต่างๆ ซึ่งรวมถึง

(1) ลักษณะและวัตถุประสงค์ของการนำสินค้านั้นออกสู่ตลาด เป็นต้นว่าการบรรจุภัณฑ์ การโฆษณา การให้รายละเอียดของข้อบ่งชี้และคำเตือนเกี่ยวกับสินค้านั้นๆ โดยพิจารณาว่าคนทั่วไปสามารถคาดหวังจะได้รายละเอียดอะไรบ้างเพื่อความปลอดภัยที่ตัวสินค้านั้นควรมี

(2) มีการใช้สินค้าไปในทางที่ผิดหรือไม่ ซึ่งจะต้องดูข้อบ่งชี้และคำเตือนเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ผลิตให้ไว้ โดยพิจารณาว่าคนทั่วไปจะคาดหวังว่าควรมีรายละเอียดของข้อมูลเกี่ยวกับสินค้านั้นอย่างไรบ้าง

(3) เวลาที่มีการส่งมอบสินค้าว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่ก่อนการส่งมอบหรือภายหลัง การส่งมอบสินค้าของผู้ผลิต โดยผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบหากความชำรุดบกพร่องนั้นมีอยู่ก่อนการส่งมอบสินค้า³²

³² อนันต์ จันทร์ โอภากร เรื่องเดิมหน้า 129-130

ด้วยเหตุที่ความชำรุดบกพร่อง ตามมาตรา 6 นี้ตั้งอยู่บนมาตรฐานความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์เป็นสำคัญ ถือเป็นมาตรฐานความปลอดภัยที่กินทั่วไปย่อมคาดหมายได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ ประกอบด้วย ด้วยเหตุนี้ศาลจึงต้องรับหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีเป็นรายๆ ไปว่าสินค้านั้นขาดความปลอดภัยหรือไม่ ความคิดว่าด้วยความชำรุดบกพร่องดังกล่าวนี้นับว่าชอบด้วยเหตุผลที่เดียว ทั้งนี้เพราะเท่าที่ผ่านมามีคดีนี้มิได้ก่อความยุ่งยากใดๆ ในทางปฏิบัติของศาลเลย ตามหลักนี้หน้าที่นำสืบให้เห็นถึงความเสียหาย นำสืบถึงความบกพร่องของผลิตภัณฑ์ และความสัมพันธ์ระหว่างความบกพร่องของผลิตภัณฑ์กับความเสียหายเป็นหน้าที่ของผู้เสียหาย³³

3.1.3 ผู้ที่ต้องรับผิดชอบ

เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วมีความเห็นกันว่าผู้ที่อยู่ในสถานะที่สามารถป้องกันไม่ให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ขาดความปลอดภัยออกสู่ท้องตลาดได้ดีที่สุดก็คือผู้ผลิต ดังนั้นกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของประเทศส่วนใหญ่ จึงมุ่งที่จะให้ผู้ผลิตหรือผู้อยู่ในสถานะเสมือนผู้ผลิตรับผิดชอบเป็นสำคัญ ส่วนความรับผิดชอบของผู้ขายนั้นประเทศส่วนใหญ่ไม่นำมาไว้ภายใต้กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้า

ในสหภาพยุโรป EC Directive มาตรา 1 บัญญัติให้ผู้ผลิต เป็นผู้รับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า โดยตามมาตรา 3 ของ EC Directive ได้บัญญัติว่า

“Article 3

1.Producer’ means the manufacture of a finished product, the producer of any raw material or the manufacturer of a component part and any person who, by putting his name, trade mark of other distinguishing feature on the product presents himself as its producer.”

จากบทนิยามคำว่า ‘ผู้ผลิต’ ของมาตรา 3 วรรค 1 ผู้ผลิตหมายถึง ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย (Finished Product) ผู้ผลิตวัตถุดิบ (Raw Material) ผู้ผลิตชิ้นส่วนของสินค้า (Component Part) และบุคคลใดๆ ที่ใส่ชื่อของตน เครื่องหมายการค้าหรือรูปลักษณะเฉพาะใดๆ ลงบนสินค้าเพื่อนแสดงว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้านั้น ดังนั้นผู้ที่ต้องรับผิดชอบตามความใน EC Directive จึงหมายถึงผู้ผลิตตามความเป็นจริงและผู้ที่อยู่ในสถานะเสมือนหนึ่งผู้ผลิต ซึ่งได้แก่ผู้ที่แสดงชื่อ เครื่องหมายการค้า หรือรูปลักษณะเฉพาะใดๆ ของตนลงบนสินค้าแสดงให้เห็นว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้านั้น แม้ว่าความเป็นจริงแล้วตนจะไม่ได้ผลิตสินค้านั้นก็ตาม นอกจากนี้ผู้ผลิตวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนที่ใช้ในการผลิต สินค้าขั้นสุดท้าย (Finished Product) ก็ถือว่าเป็นผู้ผลิตด้วยถ้าวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนนั้นชำรุดบกพร่อง บุคคล

³³ วุฒิกัง ไพร์เซอร์ ฟอน มาร์แชลล์ เรื่องเดิมหน้า 192

ดังกล่าวไม่ต้องรับผิดชอบถ้าสินค้านั้นไม่ได้ผลิตเพื่อการขายหรือจำหน่ายเพื่อวัตถุประสงค์ในทางเศรษฐกิจ หรือไม่ได้ผลิต หรือจำหน่ายไปในทางการค้าของตน ตามมาตรา 7 ของ EC Directive³⁴

ดังนั้นผู้ผลิตในความหมายของ EC Directive จึงมุ่งหมายถึงผู้ผลิตสินค้าในทางการค้าเท่านั้น และเนื่องจากความรับผิดตาม EC Directive นี้เป็นความรับผิดเนื่องจากการผลิตสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนการผลิต เช่น ผู้ขายส่งผู้ขายปลีก หรือพ่อค้าคนกลางต่างๆ ไม่ต้องรับผิดชอบตามความใน EC Directive นี้ การฟ้องร้องผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก หรือพ่อค้าคนกลางจะต้องไปว่ากล่าวฟ้องร้องกันตามหลักทั่วไปในกฎหมายลักษณะสัญญาหรือละเมิดในกรณีทั่วไป แต่ในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้ ผู้ขายแต่ละรายให้ถือว่าเป็นผู้ผลิตตามความใน มาตรา 3 ของ EC Directive ด้วย เว้นแต่ผู้ขายจะบอกแก่ผู้เสียหายภายในระยะเวลาอันสมควรว่าใครคือผู้ผลิต หรือใครเป็นผู้ขายสินค้าให้แก่ตนอีกทอดหนึ่ง หลักเกณฑ์เดียวกันนี้ใช้กับสินค้าที่นำเข้าด้วย ถ้าสินค้านั้นดังกล่าวไม่ได้ระบุระบุตัวผู้นำเข้า แม้จะมีการระบุตัวผู้ผลิตไว้ก็ตาม³⁵

ผู้นำเข้าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ (Importer) โดยมีได้เกี่ยวข้องในฐานะเป็นผู้ผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์เพียงแต่เป็นผู้นำเข้าหรือผลิตภัณฑ์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการขาย การให้เช่า (Hire) หรือ ลีสซิ่ง (Leasing) หรือในรูปแบบใดของการจำหน่ายในทางการค้าให้ถือว่าเป็นผู้ผลิตตามความใน EC Directive นี้ด้วยการให้ผู้นำเข้ารับผิดชอบในสถานะเดียวกับผู้ผลิตก็เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายที่อยู่ในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป เพราะจะเป็นภาระแก่ผู้เสียหายอย่างยิ่งที่จำต้องไปฟ้องร้องผู้ผลิตในประเทศนอกสหภาพยุโรป

นอกจากนี้ มาตรา 5 ของ EC Directive ยังบัญญัติว่าในกรณีที่มิบุคคลหลายคนต้องรับผิดชอบตามความในกฎหมายนี้ สำหรับความเสียหายเดียวกันที่เกิดขึ้น บุคคลเหล่านั้นต้องรับผิดชอบร่วมกันและแทนกัน (Jointly and Severally Liable) แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะไล่เบี้ยตามความในกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป

³⁴ Article 7 (c): “The Producer shall not be liable as a result of this Directive if he proves that “the product was neither manufactured by him for sale or any form of distribution for economic purpose not manufactured or distributed by him in the cause of his business.”

³⁵ Article 3 (3): “Where the producer of a product cannot be identified, each supplier of the product shall be treated as its producer unless he informsthe injured person, within a reasonable time, of the identity of the producer or of the person who supplied him with the product. The same shall applied, in the case of an imported product, if this product dose not indicate the identity of the importer referred to in paragraph 2, even if the name of the producer is indicated.”

ดังนั้นเมื่อพิจารณาเนื้อหาของ EC Directive แล้วผู้ที่ต้องรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้า หมายถึง

- 1) ผู้ผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในขั้นสุดท้าย (Finished Product)
- 2) ผู้ผลิตวัตถุดิบ (Raw Material) ผู้ผลิตชิ้นส่วนของสินค้า (Component Part) เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นจากคำสั่งของผู้ผลิต ซึ่งจะกล่าวต่อไปในเรื่องข้อยกเว้นความรับผิด
- 3) ผู้บุคคลใดๆ ที่ใส่ชื่อของตน เครื่องหมายการค้าหรือรูปลักษณะเฉพาะใดๆ ลงบนสินค้าเพื่อนแสดงว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้า เช่น สินค้าที่ห้างสรรพสินค้าว่าจ้างผลิตแล้วใช้ชื่อห้างบนฉลากของสินค้านั้น
- 4) ผู้นำเข้า
- 5) ผู้จำหน่ายสินค้า (Supplier) ที่ไม่แจ้งตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าได้ให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายภายในระยะเวลาอันควร

3.1.4 ผู้มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหาย

ผู้ที่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของประเทศต่างๆ นั้น ได้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ซึ่งผู้ที่ได้รับความเสียหายอาจเป็นผู้ซื้อ ผู้ใช้สินค้านั้นหรือผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งของสินค้าและได้รับความเสียหาย (Bystander) แม้จะไม่ใช่ผู้ที่ซื้อสินค้านั้นมาหรือใช้สินค้านั้น เช่นกรณีมีผู้ขับรถยนต์ปรากฏว่ารถยนต์ดังกล่าวระบบห้ามล้อเกิดชำรุดบกพร่องและรถยนต์ได้เสียหายไปชนผู้ที่อยู่บริเวณทางเท้าทำให้ได้รับบาดเจ็บ ผู้ที่อยู่บริเวณทางเท้าที่ได้รับบาดเจ็บสามารถจะฟ้องร้องให้บริษัทที่ผลิตรถยนต์ให้รับผิดชอบต่อตนได้เป็นต้น

ตาม EC Directive มาตรา 4 กำหนดแต่เพียงว่า ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ถึงความเสียหาย ความชำรุดบกพร่องของสินค้า รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างความชำรุดบกพร่องกับความเสียหาย³⁶

ดังนั้นผู้มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหาย ตามความหมายของ EC Directive ก็หมายความว่าถึง ผู้ซื้อสินค้า ผู้ใช้สินค้า หรือบุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้า

³⁶ Article 4: “The injured person shall be required to prove the damage, the defect and the causal relationship between defect and damage”

3.1.5 ประเภทของความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาและขอบเขตของความรับผิด

กฎหมายของประเทศส่วนใหญ่ให้ความหมายของ ความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าว่าหมายถึงความรับผิดในความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินที่เกิดขึ้นเนื่องจากความชำรุดบกพร่องของสินค้า ดังนั้นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้าเองไม่ได้ อยู่ในความหมายของ Product Liability โดยความรับผิดที่เกิดแก่ตัวสินค้าเองจะเป็นไปตามหลักในเรื่องความรับผิดทางสัญญาหรือความรับผิดทางละเมิดทั่วไป

1) ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และจิตใจ

ตาม EC Directive มาตรา 9 (A) กำหนดแต่เพียงว่าความเสียหาย หมายถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความตายหรือบาดเจ็บ³⁷ แต่ EC Directive ไม่ได้บัญญัติในรายละเอียดว่าความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินเช่น ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน และความเสียหายทางจิตใจ (Emotional Distress) และไม่กำหนดให้มีการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ซึ่งค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) นั้นมีจุดมุ่งหมายในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายที่มีสำคัญก็เนื่องจากการให้ผู้ถูกระทำละเมิดหรือผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมเหมือนขณะที่ยังไม่มีการละเมิดให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ อันเป็นวิธีการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ถูกระทำละเมิดให้ได้รับความเป็นธรรมอย่างสูงสุดแต่ใน EC Directive มาตรา 9 (A) ไม่ได้กำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ไว้ ดังนั้นรายละเอียดในเรื่องเหล่านี้จึงขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ อย่างไรก็ดี EC Directive มาตรา 16 ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกสามารถจำกัดความรับผิดของผู้ผลิตได้ โดยได้กำหนดเพดานของความรับผิดที่จำกัดจะต้องไม่ต่ำกว่า 70 ล้านยูโร หรือ ECU (European Currency Unit) สำหรับความเสียหายคราวเดียวกันที่เกิดขึ้นจากสินค้านั้นๆ (Identical Items with the Same Defect)³⁸ ในกรณีมีการฟ้องร้องคดีของผู้บริโภครวมกันแบบกลุ่ม (Class Action)

³⁷ Article 9: “ For the purpose of Article 1, ‘damage means:

18 (ต่อ)

(a) damage caused by death or by personal injuries;

(b)....”

³⁸ Article 16: “1. Any Member State may provide that a producer’s total liability for damage resulting from a death or personal injury and caused by identical items with the same defect shall be limited to an amount which may not be less than 70 million ECU.”

2) ความเสียหายแก่ทรัพย์สิน

ตาม EC Directive มาตรา 9 (B) กำหนดว่าความเสียหายแก่ทรัพย์สินอื่นที่ไม่ใช่ตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง ผู้เสียหายสามารถที่จะเรียกร้องให้มีการเยียวยาความเสียหายเช่นนั้นได้ หากว่าความเสียหายนั้นมีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 500 ยูโร (ECU) โดยมีเงื่อนไขทรัพย์สินดังกล่าวว่า

- 1) ต้องเป็นชนิดที่โดยปกติแล้วมีไว้เพื่อใช้สอยหรือบริโภคส่วนตัว
- 2) ผู้เสียหายได้ใช้ทรัพย์สินโดยวัตถุประสงค์เพื่อการใช้หรือบริโภคส่วนตัว³⁹

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง ไม่อยู่ภายใต้บังคับของ EC Directive ผู้เสียหายในกรณีดังกล่าวจะต้องไปฟ้องร้องตามหลักกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขาย หรือตามหลักกฎหมายละเมิด นอกจากนี้ EC Directive ไม่ได้มุ่งคุ้มครองสิทธิของพ่อค้าที่มีต่อพ่อค้าด้วยกัน แต่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่มีต่อพ่อค้าเพราะผู้ผลิตสินค้านั้นเป็นผู้ที่สามารถจัดหาประกันภัยเพื่อคุ้มครองความเสี่ยงที่สินค้าที่ตนผลิตนั้นชำรุดบกพร่องและอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภคได้ ดังนั้นทรัพย์สินที่เสียหายนั้นจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ผู้เสียหายมีไว้เพื่อการใช้สอยหรือบริโภคส่วนตัว ถ้าเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อการค้าก็ไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตาม EC Directive

3.1.6 ภาระการพิสูจน์

แม้ความรับผิดชอบของผู้ผลิตในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ชำรุด บกพร่องจะเป็นไปตามหลัก ความรับผิดโดยเคร่งครัด หรือ Strict Liability กล่าวคือผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบว่าผู้ผลิตได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นหรือไม่ แต่นั้นพิจารณาเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้าเป็นหลัก โดยทั่วไปกฎหมายในหลายประเทศผู้เสียหายมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องและมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้เสียหาย และพิสูจน์ว่า ความชำรุดบกพร่องของสินค้าก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าว

ตาม EC Directive มาตรา 4 กำหนดว่า ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ถึงความเสียหาย ความชำรุดบกพร่องของสินค้า รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างความชำรุดบกพร่องกับความเสียหาย⁴⁰

³⁹ Article 9 : “ (b) damage to, or destruction of, any item of property other than the defective product itself, with a lower threshold of 500 ECU provided that the item of property:

(i) is of a type ordinarily intended for private use or consumption, and

(ii) was used by the injured person mainly for his own private use or consumption.”

3.1.7 ข้อยกเว้นความรับผิด

ตาม EC Directive มาตรา 6 กำหนดว่า ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าหากสามารถพิสูจน์เหตุอย่างหนึ่งอย่างใดใน 6 ประการต่อไปนี้

1) คนไม่ได้เป็นผู้นำสินค้าเข้าไปวางจำหน่ายในตลาด หากสินค้าที่วางจำหน่ายเป็นสินค้าที่ชำรุดบกพร่องโดยที่ผู้ผลิตทราบว่าสินค้าที่ตนผลิตมีความชำรุดบกพร่องแต่ผู้ผลิตไม่ได้นำสินค้านั้นออกจำหน่าย ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น

2) เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ต่างๆ ปรากฏว่าความชำรุดบกพร่องที่ก่อให้เกิดความเสียหายไม่ได้มีอยู่ในขณะมีการวางจำหน่ายสินค้าในตลาด โดยความชำรุดบกพร่องของสินค้าเกิดขึ้นภายหลังที่ผู้ผลิตได้มีการวางจำหน่ายในตลาดแล้วแต่ไม่มีความชำรุดในขณะผลิตสินค้า

3) สินค้าดังกล่าวคนไม่ได้ผลิตขึ้นเพื่อขายหรือจำหน่ายไม่ว่าวิธีใดๆ เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ หรือไม่ได้ผลิตหรือจำหน่ายไปในลักษณะที่เป็นธุรกิจหรือแสวงหากำไรในทางการค้า

4) ความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นเนื่องจากการต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ออกโดยหน่วยงานราชการหรือตามกฎหมายที่ได้ออกโดยหน่วยงานของทางราชการ

5) ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่มีการวางจำหน่ายสินค้าไม่สามารถพิสูจน์ทราบถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้า (State of the Art Defence) ผู้ประกอบการสามารถยกเรื่องการยกเว้นความรับผิดตามหลักเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยเพื่อยกเว้นความรับผิดได้

6) ในกรณีผู้ผลิตชิ้นส่วนของสินค้า หากความชำรุดบกพร่องของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ผลิตสินค้าหรือเกิดจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ผลิต⁴¹

⁴⁰ Article 4: “The injured person shall be required to prove the damage, the defect and the causal relationship between defect and damage”.

⁴¹ Article 7: “ The producer shall not be liable as a result of this Directive if he prove:

(a) that he did not put the product into circulation; or

(b) that having regard to the circumstances, it is probable that the defect which caused the damage did not exist at the time when the product was put into circulation by him or that this defect came into being afterwards; or

ผู้ผลิตชิ้นส่วนของสินค้าชิ้นนั้น ไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าชิ้นนั้นเนื่องจากไม่ทราบรายละเอียดของการออกแบบเพียงแต่ทำตามคำสั่งของผู้ผลิต

3.1.8 การจำกัดจำนวนความรับผิด

EC Directive ได้มีบทบัญญัติเพื่อจำกัดจำนวนความรับผิดของผู้ผลิตไว้ตาม มาตรา 9 (B) ที่บัญญัติว่า สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินส่วนตัวของผู้เสียหายที่ไม่ใช่ตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่องเองนั้น ผู้เสียหายต้องรับภาระไม่เกิน 500 ยูโร ดังนั้นผู้เสียหายสามารถฟ้องให้ผู้ผลิตได้เฉพาะส่วนที่เกิน 500 ยูโร เท่านั้น เหตุผลก็เพราะว่าประชาชนในยุโรปนั้นมีการทำประกันภัยทรัพย์สินไว้โดยส่วนใหญ่ การกำหนดไว้ 500 ยูโร ก็เพื่อไม่ให้เป็นการในด้านเบี้ยประกันภัยมากเกินไป⁴² แต่ความเสียหายในส่วนที่ต่ำกว่า 500 ยูโรนั้นผู้เสียหายก็สามารถฟ้องคดีได้ โดยฟ้องความรับผิดตามละเมิดหรือตามกฎหมายอื่นๆ แล้วแต่กรณี

นอกจากนี้ มาตรา 16 ยังเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกกำหนดจำนวนค่าเสียหายขั้นสูงที่ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบได้ โดยการจำกัดเพดานขั้นสูงดังกล่าวจะต้องไม่น้อยกว่า 70 ล้านยูโร ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้ผลิตสามารถจำกัดวงเงินที่จะซื้อประกันภัยได้ มิฉะนั้นจะควบคุมค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ไม่ได้และเพราะว่าความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าชิ้นนั้นไม่ใช่ Liability Based on Fault แต่ถ้าเป็นกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้น โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตแล้วผู้ผลิตก็จะจำกัดความรับผิดไม่ได้⁴³

(c) that the product was neither manufactured by him for sale or any form of distribution for economic purpose nor manufactured or distributed by him in the course of his business; or

(d) that the defect is due to compliance of the product with mandatory regulations issued by the public authorities; or

(e) that the state of scientific and technical knowledge at the time when he put the product into circulation was not such as to enable the existence of the defect to be discovered; or

(f) in the case of a manufacturer of a component, that the defect is attributable to the design of the product in which the component has been fitted or to the instructions given by the manufacturer of the product.”

⁴² Article 9 : “ (b) damage to, or destruction of, any item of property other than the defective product itself, with a lower threshold of 500 ECU”.

⁴³ อนันต์ จันทร โอภากร เรื่องเดิมหน้า 176-177

3.1.9 การยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดโดยข้อสัญญา

ตาม EC Directive มาตรา 12 กำหนดว่า ผู้ผลิตไม่สามารถตกลงกับผู้เสียหาย โดยข้อสัญญา โดยการจำกัดหรือยกเว้นความรับผิดอันเกิดจากสินค้าของตนตามกฎหมายนี้ได้⁴⁴ ในการผลิตและจำหน่ายสินค้านั้นผู้ผลิตไม่สามารถกำหนดความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากตัวสินค้าหรือไม่สามารถจะตกลงทำสัญญากับผู้บริโภคก่อนล่วงหน้าได้ว่าผู้ผลิตจะรับผิดเพียงเท่าใดหรือไม่สามารถกำหนดการยกเว้นความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ตนผลิตได้

3.1.10 อายุความ

ตาม EC Directive มาตรา 10 กำหนดว่า ให้ประเทศสมาชิกบัญญัติเป็นกฎหมาย ภายในของประเทศสมาชิกว่าอายุความในการฟ้องคดีเพื่อให้มีการรับผิดมีกำหนดตามปี นับแต่วันที่ ผู้เสียหายรู้หรือมีเหตุอันควรรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น รู้ถึงความชำรุดบกพร่อง และรู้ตัวผู้ผลิต สินค้า แต่ EC Directive ไม่มีผลกระทบต่อบทบัญญัติในเรื่องอายุความสะดุดหยุดลงหรือสะดุดหยุด อยู่ของประเทศสมาชิก⁴⁵

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของ EC Directive ทั้งหมดแล้วจะเห็นว่าหลักการของ EC Directive คือการคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคและผู้ผลิต มาตรา 1 ของ EC Directive กำหนดให้ ผู้ผลิตต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องซึ่งหมายความว่าผู้บริโภค สามารถเชื่อถือได้ว่าสินค้าที่ออกวางจำหน่ายในตลาดนั้นมีความปลอดภัย และแนวความคิดในเรื่อง ของความชำรุดบกพร่องของสินค้าตามความหมายของ EC Directive นั้นก็ทำให้มีการกำหนด ขอบเขตความรับผิดของผู้ผลิต ในขณะที่เดียวกันการบิดเบือนการแข่งขันและอุปสรรคของการค้าเสรี ก็ได้ถูกขจัด ไปด้วยการมีกฎหมายภายใต้มาตรฐานเดียวกัน⁴⁶

⁴⁴ Article 12: “The liability of the producer arising from this Directive may not, in relation to the injured person, be limited or excluded by a provision limiting his liability or exempting him from liability”.

⁴⁵ Article 10: “1. Member States shall provide in their legislation that a limitation period of three years shall apply to proceedings for the recovery of damages as provided for in this Directive. The limitation period shall begin to run from the day on which the plaintiff became aware, or should reasonably have become aware, of the damage, the defect and the identity of the producer.

2. The laws of Member States regulating suspension or interruption of the limitation period shall not be affected by this Directive.”

⁴⁶ อนันต์ จันทร โอภากร เรื่องเดิมหน้า 51

3.2 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายในผลิตภัณฑ์ของประเทศญี่ปุ่น

เดิมประเทศญี่ปุ่นใช้ประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 709 กับกรณีความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าซึ่งเป็นกฎหมายละเมิด ตามหลักความรับผิดชอบทางละเมิด คือโจทก์ต้องสืบถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ขาย หรือผู้ผลิตต้องสืบถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ดังนั้นจึงไม่เป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่โจทก์ผู้ได้รับความเสียหายในการฟ้องให้เยียวยาความเสียหายเท่าใดนัก

ในปี ค.ศ. 1994 ประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ออกใช้บังคับ หรือ Product Liability Act (Act No.85, 1994) มีเนื้อหาสาระคล้ายหลักเกณฑ์ความรับผิดในผลิตภัณฑ์ที่ใช้อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายเฉพาะการบริโภคผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผู้ผลิตมีความรับผิดชอบในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน อันเกิดขึ้นเนื่องจากความบกพร่องในผลิตภัณฑ์ และเพื่อให้เกิดความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชนและเกิดการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ⁴⁷

ประมาณ 1 เดือนก่อนที่กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์จะใช้บังคับได้มีคำพิพากษาของศาลเมืองโอซาก้าเกี่ยวกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์ซึ่งคำพิพากษาดังกล่าวทำให้บริษัทที่ทำธุรกิจญี่ปุ่นตกตลิ่ง โดยคำพิพากษาดังกล่าวได้ตัดสินให้จำเลยซึ่งเป็นบริษัทผู้ผลิตโทรทัศน์ที่ชำรุดบกพร่องจนก่อให้เกิดไฟไหม้และทำลายสำนักงานของโจทก์ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายเป็นจำนวน 4,420,000 เยน โดยในคดีดังกล่าวโจทก์ได้พิสูจน์เพียงแต่ว่าโทรทัศน์มีความชำรุดบกพร่องและความชำรุดบกพร่องดังกล่าวก่อให้เกิดไฟไหม้โดยไม่ต้องสืบถึงความจงใจหรือความประมาทของจำเลยซึ่งเป็นผู้ผลิตแต่อย่างใด โดยศาลเห็นว่าความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นความประมาทของจำเลยในคดีแล้ว ซึ่งคดีดังกล่าวได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการพิสูจน์ของโจทก์เป็นอย่างมากว่าไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้เห็นความจงใจหรือความประมาทของจำเลยเพียงแต่พิสูจน์เพียงความชำรุดบกพร่องของผลิตภัณฑ์ก็เพียงพอ⁴⁸ จะเห็นได้ว่าในกรณีดังกล่าวศาลได้ใช้หลักของStrict Liability Product แบบความรับผิดโดยเคร่งครัดแบบมีไม่ข้อยกเว้นซึ่งผู้ผลิตสินค้ามีความรับผิดที่ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบทั้งที่ไม่มีความผิด หรือไม่ว่าผู้ผลิตจะรู้หรือไม่รู้ถึงการกระทำนั้นหรือไม่ก็ตาม ผู้ผลิตสินค้าก็ไม่พ้นความรับผิดไปได้

⁴⁷ สุขุม ศุภนิษฐ์ เรื่องเดิมหน้า 66-67

⁴⁸ Brady L. Green and James D. Pagliaro, Japan's 1995 Product Liability Law: will the Adoption of Strict Liability Alter the Future of Litigation in Japan, Legal Mind, January 1997, pp. 82-83.

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในผลิตภัณฑ์ของญี่ปุ่นได้นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) หรือ ความรับผิดโดยปราศจากความผิด (Liability without fault) มาใช้บังคับ แต่อย่างไรก็ดีถึงแม้ว่ากฎหมายฉบับใหม่จะมีหลักการแตกต่างจากกฎหมายเดิมแต่ก็ไม่ได้มีผลต่อจำนวนคดีในศาลเกี่ยวกับความรับผิดในผลิตภัณฑ์มากนัก⁴⁹

3.2.1 ความหมายของคำว่าสินค้าหรือ Product

ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของประเทศญี่ปุ่น หรือ PL Law of Japan มาตรา 2 วรรค 1 นิยามคำว่า สินค้า (Product) หมายถึง สัณหิมทรัพย์ ซึ่งได้มีการผลิตหรือผ่านการแปรรูป ซึ่งเป็นความหมายที่กว้างมาก เมื่อพิจารณาจากถ้อยคำในกฎหมายแล้วจะเห็นได้ว่าสัณหิมทรัพย์ไม่อยู่ในนิยามของคำว่า สินค้าตามกฎหมายนี้ แต่อย่างไรก็ดีกรณีอิฐหรือไม้ที่ใช้ในการก่อสร้างอาคารซึ่งยึดติดกันเป็นตัวอาคาร หากมีการพังถล่มของอาคาร อันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องของอิฐที่ใช้ก่อสร้าง ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องให้ผู้ผลิตอิฐนั้น รับผิดตามกฎหมายฉบับนี้ได้ เนื่องจากอิฐดังกล่าวถือเป็นสัณหิมทรัพย์ซึ่งได้มีการผลิตจึงถือว่าเป็นสินค้าอยู่ภายใต้กฎหมายนี้

เนื่องจากกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นฉบับนี้ได้กำหนดนิยามคำว่าสินค้าในลักษณะที่กว้างจึงเป็นหน้าที่ของศาลในการตีความคำว่า “สินค้า” ตามกฎหมายฉบับนี้ให้เกิดผลบังคับว่าสินค้าที่อยู่ภายใต้กฎหมายนี้หมายถึงสิ่งใดบ้าง⁵⁰

นอกจากนี้กระทรวงการค้าต่างประเทศและอุตสาหกรรม (Ministry of International Trade and Industry (“MITI”)) ยังได้วางแนวเกี่ยวกับสินค้าว่า สินค้าเหล่านี้ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ สินค้าที่ไม่ผ่านกระบวนการผลิต, ปศุสัตว์, การบริการ, ข้อมูล, ซอฟต์แวร์ (Software), ไฟฟ้า และความหมายของการแปรรูป (Processed) ไม่รวมถึงการ ตัด, แซ่แข็ง, ทำให้แห้ง⁵¹

สินค้าที่ถูกโต้เถียงกันอย่างมากกว่าตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้หรือไม่ได้แก่ เลือดและบรรจุภัณฑ์ (housing) ในท้ายที่สุด บรรจุภัณฑ์เช่น กระจกที่ทำจากโลหะอลูมิเนียมหรือขวดแก้วที่บรรจุน้ำอัดลมหรือขวดพลาสติกที่บรรจุยาชนิดน้ำต่างๆ เป็นต้น ไม่ถือว่าเป็นสินค้าและไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ซึ่งตรงกับกฎหมายของสหภาพยุโรป แต่เลือดที่ใช้ในทางการแพทย์รวมทั้ง พลาสมา (Plasma) ถือว่าเป็นสินค้าตามกฎหมายฉบับนี้⁵² ที่ถือว่าเป็นเลือดเป็นสินค้าเนื่องจาก

⁴⁹ Ibid., p. 81.

⁵⁰ Brady L. Green and James D. Pagliaro, *ibid.*, p. 83 .

⁵¹ Ibid., p. 83.

⁵² Ibid., p. 84.

สามารถขายหรือจำหน่ายได้แต่ต้องมีการตรวจสอบความปลอดภัยของเลือดก่อนที่จะนำไปจำหน่าย หรือขายเป็นสินค้าว่าเลือดนั้นปลอดภัย ไม่มีเชื้อโรคหรืออันตรายแก่ผู้นำไปใช้ต่อไป

3.2.2 ความหมายของสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง (*Defective Product*)

ตามกฎหมาย PL Law of Japan มาตรา 2 วรรค 2 นิยามคำว่า ความชำรุดบกพร่อง หมายความว่า การที่สินค้าขาดความปลอดภัยอันสินค้าพึงใช้ได้ตามปกติ โดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของสินค้านั้น การคาดหมายตามปกติเกี่ยวกับการใช้สินค้านั้น เวลาที่ผู้ผลิตส่งมอบสินค้า และพฤติการณ์อื่นๆ เกี่ยวกับสินค้านั้น⁵³

ในเรื่องนี้ กระทรวงการค้าต่างประเทศและอุตสาหกรรม (Ministry of International Trade and Industry) ได้วางแนวเกี่ยวกับ ความปลอดภัยของสินค้านั้น การคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของสินค้านั้นต้องมีการเปรียบเทียบกับราคาของสินค้า ความน่าจะเป็นและความร้ายแรงของอุบัติเหตุที่เกิดจากสินค้า และได้ขยายความคำว่า การคาดหมายปกติเกี่ยวกับการใช้สินค้านั้น (Foreseeable Manner) ให้หมายความรวมถึงการคาดหมายว่าน่าจะเกิดเกี่ยวกับการใช้สินค้าหากพิจารณาโดยหลักเหตุผล (Reasonably Foreseeable Manner)⁵⁴

3.2.3 ผู้ที่ต้องรับผิดชอบ

ตามกฎหมาย PL Law of Japan มาตรา 3 บัญญัติให้ผู้ผลิตและผู้ที่อยู่ในสถานะเช่นเดียวกับผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของสินค้า⁵⁵ และมาตรา 2 ได้นิยามคำว่า “ผู้ผลิต” และ “ผู้ที่อยู่ในสถานะเช่นเดียวกับผู้ผลิต” หมายถึง

1) ผู้ที่ผลิต (Manufacture) ผู้ที่แปรรูป (Process) หรือนำเข้า (Import) สินค้า ในลักษณะที่เป็นธุรกิจ ซึ่งกรณีนี้หมายถึงผู้ผลิตสินค้าตามความเป็นจริงในลักษณะที่เป็นปกติธุระ

⁵³ Article 2: “Definitions

(1)

(2) As used in this Law, the term “defect” means lack of safety that the product ordinarily should provide, taking into account the nature of the product, the ordinarily foreseeable manner of use of the product, and other circumstances concerning the product....”

⁵⁴ Brady L. Green and James D. Pagliaro, op.cit., p. 84.

⁵⁵ Article 3: “Product Liability

The manufacturer, etc. shall be liable for damages caused by the injury, when he injured someone’s life, body or property by the defect in his delivered product which he manufactured, process, imported or put the representation of name, etc. as described in subsection 2 or 3 of section 3 of Article 2 on. However, the manufacturer, etc. is not liable when only the defective product itself is damaged.”

ในทางการค้าเช่นเดียวกัน การกำหนดให้ผู้นำเข้ารับผิดชอบเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคภายในประเทศ เพราะการฟ้องร้องผู้ผลิตในต่างประเทศนั้นกระทำได้ยากมาก

2) ผู้ที่ใช้ชื่อของตน ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายอื่นใด ลงบนสินค้าว่าเป็นผู้ผลิต หรือผู้ที่ใช้ชื่อของตนหรือการแสดงข้อความอื่นใด ลงบนสินค้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นสำคัญผิดในตัวบุคคลที่เป็นผู้ผลิตสินค้านั้น เช่นกรณีของห้างสรรพสินค้าที่ว่าจ้างโรงงานผู้ผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายในห้างตนและไม่ให้เปิดเผยชื่อโรงงานผู้ผลิตแต่ติดเครื่องหมายการค้าของห้างสรรพสินค้านั้นๆ ลงไปในสินค้า กรณีนี้เจ้าของเครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้แสดงตนออกให้บุคคลทั่วไปเห็นว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้านั้น กฎหมายจึงถือว่าเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าในลักษณะดังกล่าวเป็นผู้ผลิต

3) ผู้ที่ใช้ชื่อของตนหรือแสดงข้อความอื่นใดลงบนสินค้านั้นซึ่งอาจทำให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้านั้นตามความเป็นจริง ทั้งนี้โดยคำนึงถึงลักษณะและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องในการผลิต การแปรรูป การนำเข้าหรือการจำหน่ายสินค้านั้นด้วย เช่น ผู้ได้รับสิทธิบัตรในสินค้านั้นหรือกรรมวิธีในการผลิตสินค้านั้นและได้ระบุชื่อของตนไว้ในสินค้าว่าเป็นผู้ได้รับสิทธิบัตรดังกล่าว ซึ่งโรงงานผู้ผลิตจำเป็นต้องผลิตตามข้อกำหนดของผู้ทรงสิทธิบัตรนั้นๆ

ในกรณีที่สินค้าที่ชำระครบพร้อมนั้นเป็นวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนของสินค้าขั้นสุดท้าย หรือ Finished Product ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ที่อยู่ในสถานะเดียวกับผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบกับผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย ถ้าความชำรุดบกพร่องของสินค้าเกิดจากวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนของสินค้า

สำหรับกรณีผู้ขายหรือผู้จำหน่ายนั้นหากไม่ได้มีพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่าตนอยู่ในสถานะเดียวกับผู้ผลิตดังได้กล่าวมาข้างต้นแล้วผู้ขายหรือผู้จำหน่ายก็ไม่ต้องรับผิดชอบหลักกฎหมายฉบับนี้⁵⁶

3.2.4 ผู้มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหาย

ผู้มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมาย PL Law of Japan นั้นไม่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะแต่กำหนดหลักเกณฑ์ไว้กว้างๆ ใน มาตรา 3 ว่า

“The manufacturer, etc. shall be liable for damages arising from the infringement of life, body or property of others which is caused by the defect in the delivered

⁵⁶ Article 2 (3) : “As used in this Law, the term “manufacturer, etc.” means any one of the following: any person who manufactured, processed, or imported the product as business (hereinafter called just “manufacturer”);

Any person who, by putting his name, trade name, trade mark or other feature (hereinafter called “representation of name, etc.”) on the product presents himself as its manufacturer, or any person.

product which was manufactured, processed, imported, or provided with the representation of name, etc. described in item 2 or item 3 of paragraph 3 of the preceding Article, provided, however, that the manufacturer, etc. shall not be liable when the damages occur only with respect to such product” ซึ่งหมายความว่าให้ผู้ผลิตและผู้ที่อยู่ในสถานะเช่นเดียวกับผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้าเมื่อตนได้ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเสียหายไม่ว่าจะเป็นความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ซึ่งผู้ที่ได้รับความเสียหายตาม PL Law of Japan นี้ อาจเป็นผู้ซื้อ ผู้ใช้สินค้านั้นหรือผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งของสินค้าและได้รับความเสียหาย แม้จะไม่ใช่ผู้ที่ซื้อสินค้านั้นมาหรือใช้สินค้านั้นด้วยก็ได้

3.2.5 ประเภทของความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาและขอบเขตของความรับผิด

ตามกฎหมาย PL Law of Japan มาตรา 3 บัญญัติว่า “ความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาตามความในกฎหมายฉบับนี้ คือความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคล ยกเว้นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง” แต่ PL Law of Japan ก็ไม่ได้กำหนดขอบเขตของค่าสินไหมทดแทนเอาไว้ว่าจำเลยต้องรับผิดชอบมากน้อยเพียงใด ดังนั้นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนจึงเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่นในเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการทำละเมิด⁵⁷ ซึ่งความเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่นรวมถึงความเสียหายที่ได้รับความทุกข์ทรมาน (Pain and Suffering) และค่าเสียหายที่ขาดการอุปการะ (Loss of Support) ด้วยแต่อย่างไรก็ดีความเสียหายที่ศาลในประเทศญี่ปุ่นเคยตัดสินสำหรับความเสียหายที่ได้รับความทุกข์ทรมานและค่าเสียหายที่ขาดการอุปการะโดยทั่วไปอยู่ระหว่าง 500,000 – 2,000,000 เยน โดยความเสียหายที่ศาลกำหนดนี้ขึ้นไปเพื่อชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ใช่เพื่อลงโทษจำเลย ดังนั้นความเสียหายเชิงลงโทษจึงไม่ได้บัญญัติในกฎหมายฉบับนี้⁵⁸

ตามกฎหมาย PL Law of Japan ความรับผิดของผู้ผลิตในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นเป็นไปตามหลัก Strict liability กล่าวคือผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบว่าผู้ผลิตได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นหรือไม่ แต่เน้นพิจารณาเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้าเป็นหลัก แต่ตามกฎหมาย PL Law of Japan ผู้เสียหายมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องและมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย และ

⁵⁷ Yukihiko Asami, The Product Liability Law in Japan, Proceedings of the Workshop on Law on Consumer Protection: Japan and Thailand, 19-20 December 2000 Bangkok, Thailand (Faculty of Law Thammasat University and Institute of Developing Economies (IDE-JETRO), March 2001, p. 63.

⁵⁸ Brady L. Green and James D. Pagliaro, op.cit., 86.

ทรัพย์สินของผู้เสียหาย และพิสูจน์ว่า ความชำรุดบกพร่องของสินค้าก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าว⁵⁹

โดยพิจารณาจากมาตรา 3 ที่ว่าผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบผู้เสียหายเมื่อ ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากความชำรุดบกพร่องจากสินค้าที่ตนผลิต ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริโภคไม่สามารถทราบได้เลยว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องหรืออาจไม่ปลอดภัยในขณะที่ซื้อหรือไม่ โดยความชำรุดบกพร่องหรือความไม่ปลอดภัยของสินค้าเหล่านี้ อาจเกิดขึ้นจากวัตถุดิบที่ใช้ไม่ได้คุณภาพ หรือความบกพร่องในกระบวนการผลิตเอง หรือวิทยาการในขณะที่ผลิตสินค้านั้นไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าความชำรุดบกพร่องนั้นจะเกิดขึ้น (State of the Art) ซึ่งมีกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นแล้ว เช่น กรณียาทาลิโดไมด์ที่ทำให้เกิดความผิดปกติในทารก กรณีผลกระทบจากการทิ้งแบตเตอรี่รถยนต์เก่าในญี่ปุ่น เป็นต้น

3.2.7 ข้อยกเว้นความรับผิด

ตามกฎหมาย PL Law of Japan ได้ระบุข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตไว้ใน มาตรา 4 โดยบัญญัติว่าผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่อง หากพิสูจน์ได้ว่า

- 1) เมื่อผู้ผลิตสามารถพิสูจน์ได้ว่าระดับความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขณะที่มีการส่งมอบสินค้านั้นไม่สามารถที่จะตรวจพบความชำรุดบกพร่องนั้นได้
- 2) ในกรณีของการผลิตชิ้นส่วนที่นำไปใช้ในการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายหากผู้ผลิตชิ้นส่วนสามารถพิสูจน์ได้ว่าความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากคำสั่งที่เกี่ยวกับการออกแบบของผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายและตนไม่ได้ประมาทเลินเล่อในการผลิตชิ้นส่วนนั้น⁶⁰

3.2.8 การจำกัดจำนวนความรับผิด

ตามกฎหมาย PL Law of Japan ผู้ผลิตไม่สามารถจำกัดจำนวนความรับผิดได้

3.2.9 การยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดโดยข้อสัญญา

⁵⁹ Yukihiro Asami, op.cit., 68.

⁶⁰ Article 4 : “Exemptions

In cases where Article 3 applies, the manufacturer, etc. shall not be liable as provided in Article 3 if he/she proves that:

- (i) the defect in such product could not have been discovered given the state of scientific or technical knowledge at the time when the manufacturer, etc. delivered the product; or (ii) in case where the product is used as a component or raw material of another product, the defect occurred primarily because of the compliance with the instructions concerning the design given by the manufacturer of such another product, and that the manufacturer, etc. is not negligent with respect to the occurrence of such defect.”

ตามกฎหมาย PL Law of Japan ไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า ผู้ผลิตไม่สามารถตกลงกับผู้เสียหายโดยข้อสัญญา โดยการจำกัดหรือยกเว้นความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของตนตามกฎหมายนี้ได้ จึงเป็นหน้าที่ของศาลในการตีความว่าสามารถทำได้หรือไม่ ซึ่งโดยปกติแล้วหากผู้ผลิตได้ทำสัญญาหรือข้อตกลงกับผู้บริโภคเพื่อยกเว้นความรับผิดชอบของตนในกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้านั้น ศาลจะดูความสมเหตุสมผลของข้อสัญญานั้นเป็นกรณีๆ ไปแต่โดยทั่วไปแล้วหากผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบว่าผู้ผลิตได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นหรือไม่ แต่ศาลจะเน้นพิจารณาเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้าเป็นหลักก่อน ซึ่งข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบโดยข้อสัญญาศาลจะไม่นำพิจารณาเป็นหลัก แต่จะพิจารณาตามความสมเหตุสมผลของข้อสัญญานั้นเป็นกรณีๆ ไปว่าทำให้ผู้บริโภคเสียหายเปรียบเกินสมควรหรือไม่

3.2.10 อายุความ

ตามกฎหมาย PL Law of Japan ได้กำหนดอายุความในการฟ้องคดีไว้ในมาตรา 5 ซึ่งบัญญัติว่า อายุความในการฟ้องร้องคดี Product Liability นั้นมีกำหนดสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ที่จะต้องรับผิดชอบ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มีการส่งมอบสินค้า แต่อย่างไรก็ดีในกรณีที่ความเสียหายสะสมอยู่ในร่างกายและไม่แสดงอาการ จะเริ่มนับอายุความ 10 ปีเมื่อความเสียหายปรากฏขึ้น⁶¹

ซึ่งในกรณีที่ความเสียหายสะสมอยู่ในร่างกายและไม่แสดงอาการจะเริ่มนับอายุความ 10 ปีเมื่อความเสียหายปรากฏขึ้นนั้น ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดอายุความในกรณีดังกล่าวไว้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหากในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทยได้มีการกำหนดอายุความในกรณีที่ความเสียหายสะสมอยู่ในร่างกายและไม่แสดงอาการและจะ

⁶¹ Article 5: “Limitation of Period

(1) The right to seek damages provided in Article 3 shall be extinguished by prescription if the victim or his/her legal representative does not exercise such right within 3 years from the time when he/she becomes aware of the damages and the party liable for the damages. The same shall apply to the case where 10 years have elapsed from the time when the manufacturer, etc. delivered the product.

(2) The period referred to in the second sentence of the preceding paragraph shall be calculated from the time of the occurrence of the damages where such damages are caused by substances which become harmful to human health when they accumulate in the body, or where the symptoms which represent such damages appear after a certain latent period.”

เริ่มนับอายุความ 10 ปีเมื่อความเสียหายปรากฏขึ้นตามแบบของประเทศญี่ปุ่นก็น่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคของไทยด้วยเช่นกัน

มีนักวิจารณ์ในประเทศญี่ปุ่นได้ออกมาให้ความเห็นว่าจะไม่มีการฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าตามกฎหมายใหม่มากไปกว่าแต่ก่อน เนื่องจากวัฒนธรรมของประชาชนในประเทศญี่ปุ่นทั้งนี้เนื่องจากประชาชนชาวญี่ปุ่นให้ความเคารพและเกรงกลัวต่อกฎหมายมากอีกทั้งญี่ปุ่นมีสภาพทางสังคมที่เข้มแข็งประชาชนจึงเกรงกลัวที่จะกระทำผิดต่อกฎหมาย เพราะเมื่อทำผิดกฎหมายก็จะเป็นที่ทราบโดยทั่วถึงกัน อันทำให้ผู้กระทำความผิดรวมถึงครอบครัวของผู้กระทำความผิดได้รับความอับอายในสังคมซึ่งนับว่าเป็นบทลงโทษในแง่สังคมที่มีอิทธิพลตามการดำรงชีวิตของชาวญี่ปุ่นยิ่งกว่าการบังคับใช้กฎหมายเสียอีก แต่อย่างไรก็ดีกฎหมายใหม่นี้ก่อให้เกิดมีการทำประกันภัยเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของผู้ผลิตสินค้าเป็นจำนวนมากขึ้น แต่บริษัทที่ทำกันมากได้แก่บริษัทขนาดใหญ่และจะทำเฉพาะสินค้าที่มีการจำหน่ายในท้องตลาดเป็นจำนวนมาก แต่บริษัทประกันพยายามที่จะออกแบบกรมธรรม์สำหรับบริษัทขนาดกลางและเล็กเกี่ยวกับความรับผิดชอบดังกล่าวด้วย⁶²

ในส่วนของประเทศไทยแม้ว่าจะมีกฎหมายต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และล่าสุดคือพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แล้วก็ตามแต่ตามข้อมูลการรายงานคดีของสำนักงานศาลยุติธรรมกลับพบว่ามีคดีผู้บริโภคที่ถูกนำขึ้นสู่ศาลมากขึ้นทุกปี อันแสดงให้เห็นชัดเจนว่ากฎหมายของไทยอันได้แก่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภคได้เนื่องจากประชาชนชาวไทยยังไม่รู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนรวมถึงการเคารพและเกรงกลัวกฎหมายของชาวไทยยังนับว่ามีน้อยมากเมื่อเทียบกับของประเทศญี่ปุ่น

นอกจากนี้ กระทรวงการค้าต่างประเทศและอุตสาหกรรม (Ministry of International Trade and Industry (“MITI”)) ยังได้ให้การสนับสนุนให้มีการตั้งศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์ของผู้บริโภคเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้า โดยศูนย์ดังกล่าวจะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและอนุญาโตตุลาการเกี่ยวกับข้อร้องเรียนของผู้บริโภคก่อนที่จะมีการนำคดีขึ้นสู่ศาล โดยศูนย์ที่ไม่พอใจผลที่เกิดจากการไกล่เกลี่ยสามารถนำเสนอให้คณะอนุญาโตตุลาการตัดสินได้โดยองค์คณะ

⁶² Brady L. Green and James D. Pagliaro, op.cit., 87.

ของอนุญาโตตุลาการประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริ โภค ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย และวิศวกร หากคู่กรณียังไม่พอใจผลการตัดสินของคณะอนุญาโตตุลาการสามารถนำคดีสู่ศาลต่อไปได้⁶³

ซึ่งการตั้งศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์ของผู้บริโภคเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าสามารถช่วยทำให้ผู้ประกอบการและผู้บริโภคได้มีการเจรจาและประนีประนอมยอมความกันซึ่งทำให้คดีความต่างๆ ที่จะถูกฟ้องขึ้นสู่ศาลมีจำนวนลดลง

ภายหลังจากที่มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้คดีที่ขึ้นสู่ศาลเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าในประเทศญี่ปุ่นก็ไม่ได้เพิ่มจำนวนไม่เหมือนกับในประเทศสหรัฐอเมริกาแต่อย่างใด โดยสาเหตุที่ทำให้คดีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้ามีจำนวนไม่มากนักนั้นพอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้ จำนวนทนายความที่ได้รับใบอนุญาตในประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนไม่มากในปี 1985 มีจำนวนทนายความที่ได้รับใบอนุญาตจำนวน 15,557 คนในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนประชากรกว่า 125 ล้านคน ซึ่งแตกต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีจำนวนประชากรประมาณ 250 ล้านคนและมีทนายความที่ได้รับใบอนุญาต จำนวน 926,000 คน นอกจากนี้ค่าทนายความในประเทศญี่ปุ่นก็มีราคาสูงมาก และการฟ้องคดีต่อศาล โจทก์ต้องวางเงินประกันต่อศาลก่อนมีการฟ้องคดี ระยะเวลาในการดำเนินคดีในศาลก็ใช้เวลานานมาก ดังนั้นจึงทำให้คดีขึ้นสู่ศาลในประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนไม่มาก ผู้บริโภคนิยมประนีประนอมยอมความกัน รวมทั้งระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย หรือ อนุญาโตตุลาการแทนการฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งการระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย หรือ อนุญาโตตุลาการ มีค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าหรือใช้เวลาที่น้อยกว่า⁶⁴

วัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของกฎหมายฉบับนี้นอกจากต้องการชดใช้ค่าเสียหายให้ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าอย่างเป็นธรรม คือ การกระตุ้นให้ผู้ผลิตสินค้าในประเทศญี่ปุ่นให้ผลิตสินค้าให้มีความปลอดภัยเพื่อยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมในการผลิตสินค้าของประเทศญี่ปุ่นต่อไปซึ่งในระยะแรกทำให้เกิดการตื่นตัวของผู้ประกอบการและผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่นมากทำให้ผู้ประกอบการเกิดความระมัดระวังในการผลิตสินค้ามากขึ้นซึ่งต่อมาผู้บริโภคในประเทศต่างก็ให้ความร่วมมือกันในการแจ้งข่าวสารของสินค้าหรือผู้ประกอบการที่ไม่มีคุณภาพไปถึงผู้บริโภคอย่างทั่วถึงซึ่งทำให้สินค้าที่ไม่มีคุณภาพไม่สามารถวางจำหน่ายได้ในประเทศญี่ปุ่นอันทำให้ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้ากับผู้บริโภคเกิดสภาพควบคุมกันเองโดยธรรมชาติและทำให้เกิดสภาพการป้องกันความเสียหายในผลิตภัณฑ์เองตามธรรมชาติโดยมิต้องบังคับใช้กฎหมายแต่อย่างใด

⁶³ Ibid., p. 87.

⁶⁴ Ibid., p. 88.

ส่วนของประเทศไทยเราจึงควรกระตุ้นให้ผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทยให้ผลิตสินค้าที่มีความปลอดภัยทั้งนี้เพื่อยกระดับมาตรฐานในการผลิตสินค้าและเพื่อให้สามารถไปแข่งขันกับต่างประเทศได้ต่อไปซึ่งควรทำให้เกิดการตื่นตัวของผู้ประกอบการและผู้บริโภคของประเทศไทย เช่นเดียวกับของของประเทศญี่ปุ่น

3.3 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเยียวยาความเสียหายในผลิตภัณฑ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ ดังนั้นกฎหมายต่างๆ จึงมีแหล่งที่มาจากคำพิพากษาหรือคำตัดสินของศาล โดยกฎหมายที่ใช้ในเรื่องการประกันภัยความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ในแต่ละมลรัฐจะมีการบัญญัติขึ้นเอง ซึ่งเป็นการวางหลักเกณฑ์เบื้องต้นของกฎหมายนั้น เช่น หลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อสัญญาประกันภัย เป็นต้น ส่วนคำพิพากษาหรือคำตัดสินของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาจะใช้ก็ต่อเมื่อหลักกฎหมายนั้นปรากฏอย่างชัดเจนและไม่ขัดต่อนโยบายสาธารณะในเขตแดนที่จะใช้บังคับ แต่คำพิพากษาที่ใช้เป็นบรรทัดฐานนั้นก็อาจถูกกลับได้หากต่อมากลางไม่ตัดสินตามคำพิพากษานั้นจะให้ผลที่ดีกว่า กรณีจะมีปัญหาทางกฎหมายเกิดขึ้นเมื่อเป็นกรณีที่ไม่มียกกฎหมายบัญญัติและไม่เคยมีคำพิพากษาของศาลในกรณีเช่นนั้นมาก่อน ถ้าเป็นกรณีดังกล่าวศาลจะต้องตัดสินโดยใช้ตามหลักกฎหมายทั่วไปหรือที่เรียกว่า ข้อคิดเห็นของผู้พิพากษา (Dicta) และจะใช้คำพิพากษานี้เป็นบรรทัดฐานในการตัดสินคดีอื่นๆ ต่อไปในอนาคต

ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1913 ศาลบางรัฐเริ่มที่จะกำหนดความรับผิดเด็ดขาดในทางละเมิดโดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของจำเลย และไม่ต้องการความสัมพันธ์ในทางสัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลย ในคดีเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มที่มีสิ่งเจือปนและไม่บริสุทธิ์ จนต่อมาหลักนี้ได้ขยายไปถึงสินค้าที่ใช้ร่างกายมนุษย์ (Products for External intimate Bodily use) เช่น เครื่องสำอางต่างๆ ซึ่งศาลส่วนมากก็ไม่ผู้เต็มใจที่จะขยายหลักให้ไปไกลกว่านี้ แต่ในปี ค.ศ. 1944 ผู้พิพากษา Traynor ได้แสดงความเห็นพ้องด้วยกับหลัก Strict Liability in Tort ว่าควรจะมีการนำหลักนี้ไปปรับใช้กับคดีต่างๆ ไปด้วย โดยแสดงความเห็นไว้ในคดี Escola v" Coca-Cola Bottling Co., 24 Cal. 2d 453 (1994) ของศาลแคลิฟอร์เนียว่า ข้าพเจ้าเชื่อว่าความประมาทเลินเล่อไม่ควรจะเป็นฐานในการฟ้องคดีของโจทก์ในคดีเกี่ยวกับความรับผิดอันเกิดจากสินค้าอีกต่อไป ในความเห็นของข้าพเจ้า เดียวนี้ควรจะยอมรับว่า ผู้ผลิตควรต้องรับผิดชอบเด็ดขาด (Absolute Liability) เมื่อสินค้าของเขาได้นำออกมาจำหน่ายในท้องตลาดและพิสูจน์ได้ว่า

สินค้านั้นชำรุดบกพร่องซึ่งความชำรุดบกพร่องเป็นสาเหตุให้เกิดอันตรายแก่มนุษย์ โดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านี้จะถูกใช้โดยปราศจากการตรวจสอบก่อนนั้น⁶⁵

หลังจากที่ผู้พิพากษา Traynor แสดงความเห็นในคดี Escola ดังกล่าวแล้ว อีกเกือบ 20 ปีคือในปี ค.ศ. 1963 ศาลสูงแคลิฟอร์เนีย (the California Supreme Court) จึงได้วินิจฉัยรับรองแนวความคิดดังกล่าวในคดี Greenman v. Yuba Power Products, Inc, 59 Cal. 2d 57, Cal. Rptr. 697, 377 P.2d 897 (1963) ซึ่งข้อเท็จจริงในคดีมีว่า ภริยาโจทก์ได้ซื้อเครื่องมือช่างไม้ให้สามี (โจทก์) เป็นของขวัญวันคริสต์มาสสำหรับใช้ทำงานบ้าน แต่ต่อมา ขณะที่โจทก์ทำงานโดยใช้เครื่องมือนี้ใส่ไม้ให้เป็นแผ่น ไม้ได้ปลิวจากเครื่องกระแทกถูกหน้าผากโจทก์ ทำให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บสาหัส โจทก์จึงดำเนินคดีเรียกร้องค่าเสียหายทั้งจากผู้ขายปลีกและผู้ผลิตเครื่องมือนี้ กล่าวหาว่าจำเลยประมาทเลินเล่อและผิดคำรับประกันในการขายสินค้า ซึ่งสินค้าต้องออกแบบให้เหมาะสมที่จะป้องกันอุบัติเหตุได้ ศาลวินิจฉัยว่า ไม่มีพยานหลักฐานถึงความประมาทเลินเล่อหรือการผิดคำรับประกันโดยชัดแจ้งในส่วนของผู้ขายปลีกและการฟ้องให้ผู้ผลิตรับผิดชอบสำหรับการผิดคำรับประกันโดยปริยายก็ไม่สามารถทำได้ ศาลเห็นว่า ที่สามารถอ้างได้คือ การผิดคำรับประกันโดยปริยายของผู้ขายปลีก และการผิดคำรับประกันโดยชัดแจ้งและความประมาทเลินเล่อของผู้ผลิต ในที่สุดคณะลูกขุนตัดสินข้อเท็จจริงว่า ผู้ขายปลีกไม่ต้องรับผิดชอบ แต่ให้เรียกร้องได้จากผู้ผลิต ในชั้นอุทธรณ์ผู้ผลิตจำเลยโต้แย้งถึงความบกพร่องของโจทก์ที่มีได้ให้คำบอกกล่าวเกี่ยวกับการผิดคำรับประกัน ภายในเวลาที่สมควร จึงทำให้หมดสิทธิเรียกร้องสำหรับการผิดคำรับประกัน และแย้งว่าศาลไม่สามารถตัดสินให้จำเลยรับผิดชอบได้ ไม่ว่าจะอาศัยหลักเกณฑ์การผิดสัญญา หรือความประมาทเลินเล่อในที่สุดศาลสูงตัดสินโดยเอกฉันท์ โดยผู้พิพากษา Traynor เป็นผู้เขียนคำพิพากษาวินิจฉัยว่า กฎเกณฑ์การให้คำบอกกล่าว (Notice Requirements) ซึ่งต้องการให้โจทก์บอกกล่าวการผิดคำรับประกัน ตามหลักกฎหมายซื้อขาย (The Uniform Sales Act) นั้น ย่อมไม่นำมาปรับใช้ในกรณีนี้ และไม่จำเป็นต้องอาศัยกฎเกณฑ์การผิดคำรับประกันโดยชัดแจ้งด้วย แต่ถือว่าผู้ผลิตมีความรับผิดชอบเด็ดขาดในทางละเมิด เมื่อสินค้าที่เขานำออกจำหน่ายในท้องตลาดโดยรู้ว่าจะถูกนำไปใช้โดยไม่มี การตรวจสอบก่อนนั้น พิสูจน์ได้ว่า มีความชำรุดบกพร่องซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลได้ ในการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ไม่คำนึงถึงหลักใดๆ ตามกฎหมายสัญญา และความรับผิดชอบเช่นนี้ ไม่ใช่หนี้ตามข้อตกลงสัญญา (Agreement) แต่เป็นหนี้ที่กำหนดโดยกฎหมาย (Imposed by Law) ความรับ

⁶⁵ Roy M. Brisbois, California Products Liability Law & Practice (St.Paul. Minn: WEST PUBLISHING CO., 1985), p. 4.

ผิดดังกล่าวนี้ จึงไม่อยู่ในบังคับเกณฑ์ทางกฎหมายสัญญา แต่เป็นความรับผิดที่อยู่ภายใต้กฎหมาย ความรับผิดเด็ดขาดในทางละเมิด⁶⁶

หลักความรับผิดโดยเด็ดขาดนี้ เป็นความรับผิดที่ผู้ผลิตต้องรับผิดแม้ผู้ผลิตจะขาดความ จงใจหรือประมาทเลินเล่อในการผลิต กล่าวคือ แม้ผู้เสียหายจะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าความเสียหาย เกิดจากความผิดหรือความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิต แต่หากความเสียหายเกิดขึ้นจาก ความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ผู้ผลิตขึ้นนั้น ผู้ผลิตก็ต้องรับผิด เว้นเสียแต่จะเข้าหลักยกเว้น เช่น ความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของผู้ใช้หรือผู้บริโภค นั้นเองหรือผู้บริโภคใช้สินค้าไม่ถูกต้อง หรือผิดวิธี ผู้ผลิตจึงไม่ต้องรับผิด

ลักษณะพิเศษของหลักความรับผิดเด็ดขาด อยู่ที่ผู้เสียหายและผู้ผลิตไม่ต้องมีนิติ สัมพันธ์ต่อกัน ข้อยกเว้นที่ไม่ต้องรับผิด ที่ผู้ผลิตระบุไว้ในสินค้ากรณีสินค้าบกพร่อง ไม่มีผล ประการใดในหลักความรับผิดเด็ดขาด อย่างไรก็ดี ถ้าผู้ผลิตเตือนผู้บริโภคให้ทราบถึงความบกพร่อง ของสินค้าแล้ว ผู้บริโภคยังขึ้นใช้สินค้าที่บกพร่องนั้นเช่นนี้ถ้าเกิดอันตรายแก่ผู้บริโภค ผู้ผลิตก็ไม่ ต้องรับผิด⁶⁷

บุคคลที่ต้องรับผิดตามหลักความรับผิดเด็ดขาด มีหลายประเภท เช่น ผู้ขาย ผู้ขายปลีก ผู้จำหน่าย และผู้ผลิต เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นตัวจักรสำคัญของระบบการตลาดสมัยใหม่ ฉะนั้น บุคคลดังกล่าวจึงต้องรับผิดร่วมกันในการเสี่ยงภัยทางธุรกิจ ส่วนบุคคลที่มีสิทธิอ้างหลัก Strict Liability ในการฟ้องร้องได้ เช่น ผู้บริโภครายสุดท้าย ซึ่งรวมไปถึงสมาชิกในครอบครัวลูกจ้าง และ แยกของผู้บริโภค นอกจากนี้บุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายจากสินค้า หรือ Bystanders ก็มี สิทธิอ้างหลักดังกล่าวได้ด้วย⁶⁸

คำวินิจฉัยของศาลสูงแคลิฟอร์เนียในคดี Greenman v. Yuba Power Products, INC. นี้ ถือเป็นหลักกำหนดทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาดในความเสียหายอันเกิดจากสินค้า ที่ศาลต้องการ คุ่มครองสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค ผู้ได้รับบาดเจ็บ จึงได้ตีความขยายขอบเขตของหลักความรับ ผิดให้ต่างไปจากข้อขัดข้องของการฟ้องตามหลักการรับประกัน หรือ Warranty รวมทั้งข้อกำหนด เกี่ยวกับการบอกกล่าวถึงการฝ่าฝืนสัญญา โดยศาลได้แยกหลักความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิด จากสินค้าออกจากขอบเขตของกฎหมายซื้อขายทำให้หลักความรับผิดอันเกิดจากสินค้าสามารถ บันดาลความยุติธรรมแก่ผู้ได้รับความเสียหายได้อย่างแท้จริง ไม่ถูกจำกัดโดยข้อกำหนดตามหลัก

⁶⁶ Alvin S. Weinstein, Products Liability and the Reasonably safe Product (New York: A Wiley- Interscience Publication, 1978), p. 15.

⁶⁷ ชาญจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา เรื่องเดิมหน้า 16-17

⁶⁸ เรื่องเดียวกันหน้า 17

ความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity of Contract) อีกต่อไป ซึ่งศาลในรัฐต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาก็ได้ นำหลักของคดี Green Man นี้ไปใช้อย่างกว้างขวาง ทำให้หลักความรับผิดเด็ดขาดในความเสียหาย อันเกิดจากสินค้า พัฒนาจนเป็นหลักหนึ่งต่างหากจากหลัก Warranty ซึ่งในปี 1965 สถาบันกฎหมายอเมริกัน (American Law Institute) ก็ได้บัญญัติรับรองหลักเกณฑ์ความรับผิดเด็ดขาดไว้ใน The Second Restatement of Torts มาตรา 402 A⁶⁹

ซึ่งกำหนดให้ผู้ขายมีความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากผลิตภัณฑ์โดยไม่ กำหนดว่าผู้เสียหายต้องเป็นผู้ซื้อ ทำให้ผู้เสียหายมีโอกาสในการเรียกค่าเสียหายมากกว่าขึ้นโดยไม่ จำต้องอาศัยความผูกพันตามสัญญา นอกจากนี้กฎหมายลักษณะละเมิดยังมีบทบัญญัติครอบคลุม ถึงการประกอบธุรกิจการขายโดยโฆษณา หรือเสนอข้อมูลที่ไม่ถูกต้องต่อสาธารณะจนทำให้เกิด ความเสียหายต่อร่างกายของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เป็นความผิดทางละเมิด ตามมาตรา 402 B⁷⁰

⁶⁹ Section 402 A of the Second Restatement of Torts state :

(1) One who sells any product in a defective condition unreasonably dangerous to the user or consumer or to his property is subject to liability for physical harm thereby caused to the ultimate user or consumer, or to his property, if

(a) the seller is engaged in the business of selling such a product, and^{20 (ต่อ)}

(b) it is expected to and does reach the user or consumer without substantial change in the condition in which it is sold.

(2) The rule stated in Subsection (1) applies although

(a) the seller has exercised all possible care in the preparation and sale of his product, and

(b) the user or consumer has not bought the product from or entered into any contractual relation with the seller.

⁷⁰ Section 402 B of the Second Restatement of Torts state :

One engage in the business of selling chattels who, by advertising, labels, or otherwise, make to the public a misrepresentation of a material fact concerning the character or quality of a chattel sold by him is subject to liability for physical harm to a consumer of the chattel caused by justifiable reliance upon the misrepresentation, even though

(a) it is not made fraudulently or negligently, and

(b) the consumer has not bought the chattel from or entered into any contractual relation with the seller.

3.3.1 ความหมายของสินค้าชำรุดบกพร่อง (Defective product) หรือสินค้าไม่ปลอดภัย

ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของประเทศสหรัฐอเมริกาได้แบ่งความชำรุดบกพร่องออกเป็น 3 กรณีคือ

- 1) ความชำรุดบกพร่องในการผลิต (Manufacturing Defect)
- 2) ความชำรุดบกพร่องในการออกแบบ (Defect in Design)
- 3) ความชำรุดบกพร่องในการกำหนดข้อบ่งชี้คำเตือน (Defect Because of Inadequate Instructions or Warnings) ตาม The Second Restatement of Torts มาตรา 402A

3.3.2 ผู้ที่ต้องรับผิดชอบ

ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้ใน The Second Restatement of Torts มาตรา 402A ระบุให้ผู้ขายสินค้าในสภาพที่มีความชำรุดบกพร่องในประการที่อาจก่อให้เกิดอันตรายอันไม่สมควรแก่ร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้ใช้หรือผู้บริโภคและสินค้าดังกล่าวได้ก่อให้เกิดอันตรายเช่นนั้นแก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภค ถ้าผู้ขายเป็นผู้ประกอบธุรกิจในการขายสินค้าเช่นนั้นและสินค้านั้นได้ถึงมือผู้บริโภคโดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงสภาพของสินค้าในสาระสำคัญไปจากสภาพที่ขาย ผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น

3.3.3 ผู้มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหาย

ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้ใน The Second Restatement of Torts มาตรา 402A ได้ระบุให้ผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าทุกประเภทสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายได้แม้จะไม่ใช่ว่าผู้ซื้อสินค้านั้นมาหรือใช้สินค้านั้นก็ตาม

3.3.4 ประเภทของความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาและขอบเขตของความรับผิดชอบ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในกรณีที่เกี่ยวข้องแก่ชีวิตและร่างกายนั้น กฎหมายยอมให้ผู้เสียหายเรียกค่าเสียหายทั้งที่เป็นเป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินที่เกิดขึ้นและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ในกรณีที่มีความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกายเกิดขึ้น คู่สมรสและบุคคลในครอบครัวอาจเรียกค่าสินไหมทดแทนสำหรับ “Loss of Consortium” ได้ด้วยและในกรณีที่ผู้ผลิตรู้ว่าสินค้าที่ผลิตนั้นชำรุดบกพร่องและอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ คณะลูกขุนอาจกำหนดให้ผู้ผลิตที่ถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้นชดเชยค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษได้อีกด้วย

3.3.5 ภาระการพิสูจน์

ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้ใน The Second Restatement of Torts มาตรา 402A ได้ระบุไว้ว่าให้ผู้เสียหายมีหน้าที่จะต้องพิสูจน์ถึงความเสียหาย ความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ตนได้รับความเสียหาย รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างความชำรุดบกพร่องกับความเสียหายที่เกิดขึ้น

3.3.6 ข้อยกเว้นความรับผิด

กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้บัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตไว้โดยชัดเจนขึ้นอยู่กับศาลแต่ละรัฐ ซึ่งพอสรุปหลักเกณฑ์ที่สำคัญๆ ได้ดังนี้

- 1) กรณีที่ผู้เสียหายสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยและใช้สินค้านั้นเองทั้งๆ ที่ผู้เสียหายทราบถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น โดยไม่มีเหตุอันสมควร
- 2) การใช้สินค้าผิดวิธี (Product Misuse) ไม่ตรงตามฉลากที่ได้อธิบายวิธีใช้ไว้แล้ว
- 3) ผู้เสียหายมีส่วนผิดด้วยแต่ไม่ใช่การยกเว้นความรับผิดทั้งหมดของผู้ผลิต แต่เป็นการลดความรับผิดในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนไปตามสัดส่วนของผู้เสียหายขึ้นอยู่กับว่าฝ่ายใดมีส่วนผิดมากกว่ากัน
- 4) การที่ผู้ผลิตต่อสู้ว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขณะนั้นไม่สามารถรู้หรือคาดหมายได้ว่าจะเกิดอันตรายแก่ผู้บริโภคได้

3.3.7 การจำกัดจำนวนความรับผิด

ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้บัญญัติข้อจำกัดจำนวนความรับผิดไว้⁷¹

3.3.8 การยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดโดยข้อสัญญา

ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้ว่าการยกเว้นหรือมีข้อจำกัดจำนวนความรับผิดโดยข้อสัญญานั้นผู้ผลิตไม่อาจจะกระทำได้

3.3.9 อายุความ

ในประเทศสหรัฐอเมริกาอายุความจะแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐแต่โดยทั่วไปแล้วจะฟ้องร้องเพื่อความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกายนั้นมีอายุความประมาณหนึ่งถึงสามปีนับแต่วันที่ความเสียหายเกิดขึ้น แต่หากเป็นความเสียหายที่ไม่ประจักษ์ให้เริ่มนับอายุความเมื่อผู้เสียหายรู้หรือควรจะรู้ถึงความเสียหายนั้นที่เรียกว่า Statute of Limitations

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันประเทศต่างๆ ได้ตื่นตัวในปัญหาของ Products Liability เป็นอย่างมากโดยมีการนำหลัก Strict Liability มาบัญญัติเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดอันเกิดจากสินค้าในหลายๆ ประเทศ เช่น ในอังกฤษ มีการนำหลัก Strict Liability มาใช้กับ Products Liability ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1987 (The Consumer Protection Act 1987), สหภาพ

⁷¹ มานิตย์ จุมปา (2552) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วิญญูชน

ยุโรป มีการออก Model law เกี่ยวกับ Products Liability ในรูป the EEC directive 85/374/EEC of 25 July 1985 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่แบบให้ประเทศในยุโรปนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในของตน เกี่ยวกับความรับผิดอันเกิดจากสินค้า และในประเทศญี่ปุ่นก็มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดอันเกิดจากสินค้า ค.ศ. 1994 (The Product Liability Law of Japan) เป็นต้น โดยกฎหมายว่าด้วยความรับผิดอันเกิดจากสินค้านี้มุ่งประเด็นพิจารณาไปที่ความชำรุดบกพร่องของสินค้ามากกว่า พิจารณาการกระทำของผู้ผลิตสินค้าและเพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ผู้บริโภคให้ได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นธรรมและเสมอภาคเท่าเทียมกัน⁷²

⁷² มานิตย์ จุมปา (2554) คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกัน ในการคุ้มครองผู้บริโภค

ในการคุ้มครองผู้บริโภคในหัวข้อนี้จะศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาและหาแนวทางการป้องกันความเสียหายในผลิตภัณฑ์ โดยจะวิเคราะห์กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์โดยตรงที่สำคัญๆ ซึ่งมีอยู่ 3 ฉบับและวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการป้องกันความเสียหายที่มีต่อผู้บริโภคทั้งผลกระทบในแง่เชิงบวกและผลกระทบในแง่เชิงลบ ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางเกี่ยวกับป้องกันความเสียหายและหาบทสรุปของทางการป้องกันความเสียหายในผลิตภัณฑ์ ที่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายให้ได้รับการเยียวยาอย่างทันที่และได้รับการชดเชยค่าเสียหายอย่างเหมาะสม เป็นธรรมและเกิดประสิทธิภาพสามารถบังคับใช้ได้จริงเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภคต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาของกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการป้องกันความเสียหายในผลิตภัณฑ์

1.1 วิเคราะห์ปัญหาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากการศึกษาที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ในการคุ้มครองผู้บริโภคยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคได้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งสามารถวิเคราะห์แยกเป็นประเด็นที่สำคัญๆ ได้ดังต่อไปนี้

1.1.1 ปัญหาของกฎหมายลักษณะซื้อขาย

ในปัจจุบันนี้ที่มีการเจริญเติบโตทั้งเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วทำให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ผลิตออกมามีจำนวนมากและเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก อีกทั้งในขั้นตอนกระบวนการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและซับซ้อนมากโดยต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษทั้งนี้ก็เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคแต่ในขณะเดียวกันนั้นกว่าผลิตภัณฑ์จะส่งถึงผู้บริโภคจะต้องผ่านขั้นตอนทางการผลิตและการตลาดและการจัดจำหน่ายหลายขั้นตอนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคนั้นซับซ้อนและแทบจะไม่เกิดนิติสัมพันธ์ในลักษณะซื้อขายกันเลย โดยปกติแล้วร้านค้าที่ขายสินค้าปลีกจึงเป็นผู้ขายคนสุดท้ายที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้ซื้อเท่านั้น ดังนั้นจึงเกิดปัญหาในกฎหมายลักษณะซื้อขายดังนี้

การบังคับใช้กฎหมายกับผู้ขายสินค้า

ตามที่เราทราบกันแล้วว่า ในกฎหมายลักษณะซื้อขาย มีแต่เพียงผู้ซื้อและผู้ขาย เท่านั้นที่สามารถจะนำกฎหมายลักษณะซื้อขายมาใช้บังคับกันได้ ในฐานะคู่สัญญา ดังนั้นหากผู้เสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์ไม่ได้เป็นคู่สัญญาหรือผู้ซื้อสินค้านั้น โดยตรงย่อมไม่สามารถที่จะฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้ผลิตได้ เพราะในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในมาตรา 472 และมาตรา 473 ไม่สามารถนำไปใช้ในกรณีที่ความชำรุดบกพร่องนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก อีกทั้งหากผู้ซื้อฟ้องร้องต่อผู้ขายสินค้าซึ่งมักเป็นร้านค้าขายปลีกก็อาจจะไม่ได้รับชดเชยค่าเสียหายเพราะร้านค้าขายปลีกมักไม่มีกำลังความสามารถทางการเงินที่เพียงพอที่จะชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้ซื้อได้

การบังคับใช้กฎหมายกับการเรียกร้องค่าเสียหาย

ในการเรียกร้องให้ผู้ขายชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้ซื้อ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในมาตรา 222 วางหลักไว้ว่า ผู้ขายจะรับผิดชอบค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันพึงเกิดขึ้น โดยปกติตามธรรมดาอันเนื่องมาจากการส่งมอบสินค้าที่ชำรุดบกพร่องแต่ไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ ดังนั้นหากผู้ขายไม่สามารถคาดหมายได้ว่าสินค้าที่ได้ขายไปแล้วนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ซื้อสินค้า ผู้ขายย่อมไม่ต้องรับผิดชอบจึงทำให้ผู้ซื้อสินค้าไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควรตามหลักเกณฑ์ที่ผู้บริโภคควรจะได้รับ

1.2 วิเคราะห์ปัญหาของกฎหมายละเมิด

เมื่อผู้บริโภคได้รับความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ ย่อมสามารถที่จะอาศัยกฎหมายลักษณะละเมิดเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ แต่พบว่ามีปัญหาของการนำกฎหมายมาใช้หลายประการ ดังนี้

ปัญหาเรื่องหน้าที่การนำสืบ

ตามหลักของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในมาตรา 84 ที่กล่าวว่า “ผู้ใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างใดเพื่อสนับสนุนคำฟ้องคำให้การของตนให้หน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงนั้นตกอยู่แก่คู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้าง” ดังนั้นเมื่อผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์จะฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตหรือผู้ขายสินค้า ผู้เสียหายจึงมีหน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงว่าสินค้าที่ทำให้ตนได้รับความเสียหายเป็นของผู้ผลิตหรือผู้ขายสินค้า ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นไม่ใช่เรื่องง่ายเนื่องจากข้อมูลและรายละเอียดในขั้นตอนการผลิตสินค้าจะมีก็แต่เพียงผู้ผลิตสินค้านั้นที่ทราบดี จึงเป็นการยากที่ผู้เสียหายจะพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้นได้เพราะไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่าผู้ผลิต จงใจหรือประมาทเลินเล่อจริงหรือไม่

ปัญหาเรื่องค่าสินไหมทดแทน

แม้ในกฎหมายลักษณะละเมิดจะได้กำหนดค่าสินไหมทดแทนที่กว้างพอที่จะเยียวยาชดใช้ความเสียหายได้ครอบคลุมทุกประเภทก็ตาม แต่ความเสียหายต่อร่างกาย ชีวิตและจิตใจ เป็นการยากที่ผู้เสียหายจะนำสืบให้ศาลเห็นได้ ดังนั้นในทางปฏิบัติศาลจึงกำหนดค่าความเสียหายตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการละเมิด แต่เป็นการกำหนดเพื่อเยียวยาและชดใช้ความเสียหายเท่านั้น อีกทั้งศาลไม่มีอำนาจกำหนดค่าสินไหมให้เกินกว่าที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือเกินไปกว่าค่าของของโจทก์ในคำฟ้อง

ปัญหากรณีผู้เสียหายมีส่วนผิด

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในมาตรา 442 ได้วางหลักการในกรณีที่โจทก์เป็นผู้ที่มีส่วนผิดเพราะอาจเกิดจากการที่โจทก์ไม่ได้ใช้ผลิตภัณฑ์ตามคำเตือนหรือตามวิธีใช้ของผู้ผลิต ซึ่งศาลสามารถใช้เป็นข้อพิจารณาเพื่อกำหนดให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายตามส่วนแห่งการกระทำคือพิจารณาว่าความเสียหายนั้นเกิดขึ้นเพราะฝ่ายใดเป็นผู้ก่อมาก่อนน้อยกว่ากันเพียงใด ซึ่งกรณีดังกล่าวศาลจะรู้ข้อเท็จจริงได้ก็โดยการนำสืบในกระบวนการพิจารณาของโจทก์หรือจำเลย แต่ในทางปฏิบัติแล้วในการพิสูจน์นั้นฝ่ายผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายมักจะเสียเปรียบเนื่องจากไม่ทราบข้อมูลขั้นตอนการผลิตเพราะฝ่ายจำเลยที่เป็นผู้ผลิตมักจะทราบเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นถ้าจำเลยพิสูจน์ได้ว่าโจทก์ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง โดยโจทก์เป็นผู้มีส่วนผิดและโจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคไม่สามารถพิสูจน์ความเสียหายได้ว่าเกิดจากจำเลย ดังนั้นโจทก์จะไม่ได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ทำให้โจทก์ไม่ได้รับการคุ้มครองตามสิทธิที่ผู้บริโภคควรได้รับแต่หากมีระบบการประกันภัยความรับผิดชอบของผลิตภัณฑ์

ปัญหาเรื่องอายุความ

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในมาตรา 448 ได้วางหลักไว้ว่าให้โจทก์ฟ้องคดีภายใน 1 ปีนับแต่วันที่โจทก์รู้ถึงเหตุแห่งการละเมิดและรู้ตัวผู้ที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นระยะเวลา 1 ปีนั้นเป็นช่วงระยะเวลาที่สั้นในการที่จะรู้ตัวผู้ที่กระทำ ความผิดและจะฟ้องเป็นจำเลย แต่ระยะเวลา 10 ปีนับแต่วันที่ทำละเมิดเป็นช่วงเวลาที่โจทก์มีสิทธิมากที่สุดในการที่จะค้นหาว่าจะใช้สิทธิฟ้องผู้ใดเป็นจำเลย ดังนั้นหากในกรณีที่ผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีขั้นตอนการผลิตที่ยุ่ยยากและสลับซับซ้อน หรือมีส่วนประกอบจากที่หลายๆแห่งหรือนำเข้ามาจากต่างประเทศหรือไม่มีส่วนผิดในการจำหน่ายจนไม่สามารถฟ้องเป็นคดีละเมิดได้ ผู้เขียนเห็นว่าระยะเวลา 1 ปีนั้นอาจจะน้อยเกินไปในการที่จะฟ้องเป็นคดีละเมิดแต่ระยะเวลา 10 ปีผู้เขียนเห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว

1.3 วิเคราะห์ปัญหาของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค

จากการศึกษาที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ในการคุ้มครองผู้บริโภคยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคได้โดยเฉพาะในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งสามารถวิเคราะห์แยกเป็นประเด็นที่สำคัญๆ ได้ดังต่อไปนี้

1.3.1 ปัญหาการพิสูจน์ความไม่ปลอดภัยในตัวผลิตภัณฑ์

เนื่องจากในปัจจุบันที่มีผลิตภัณฑ์ถูกผลิตออกมาสู่ตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเป็นจำนวนมากอีกทั้งมีขั้นตอนการผลิตที่สลับซับซ้อนและยากต่อการที่ผู้บริโภคจะพิสูจน์ความไม่ปลอดภัยในตัวผลิตภัณฑ์นั้นได้ อีกทั้งประเทศไทยไม่มีระบบของการตรวจสอบย้อนกลับของผลิตภัณฑ์ ทำให้ยากต่อการพิสูจน์ความผิดรวมถึงไม่มีหน่วยงานใดที่เป็นหน่วยงานหลักที่สามารถตรวจสอบหรือให้การพิสูจน์ได้ว่าผลิตภัณฑ์นั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพราะไม่มีมาตรฐานที่เป็นกลางและได้รับการยอมรับหรือไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนรวมถึงบุคคลหรือหน่วยงานที่สามารถรับรองได้ว่าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดนั้นๆ ได้มาตรฐานจริงหรือไม่ซึ่งในปัจจุบันจึงยังหาข้อยุติไม่ได้ เพราะหน่วยงานที่จะพิสูจน์ความไม่ปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ทางภาครัฐต้องใช้เงินลงทุนสูงมากในการสร้างหรือใช้เทคโนโลยีขั้นสูง อีกทั้งหากกระบวนการพิสูจน์ไม่เป็นที่ยอมรับก็ต้องประสบปัญหาในการฟ้องร้องเป็นคดีความตามมาอีก และเป็นอุปสรรคต่อการประกอบกิจการของผู้ประกอบการในประเทศเป็นอย่างมาก

1.3.2 ปัญหาของการดำเนินคดี

ตามเจตนารมณ์ของการออกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ก็เพื่อต้องการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคให้ได้รับความคุ้มครอง ปลอดภัยและสะดวกรวดเร็วในการดำเนินคดีแต่ในทางปฏิบัติหากให้ต้องมีการพิสูจน์ความรับผิดชอบของผลิตภัณฑ์ย่อมใช้เวลาในการพิสูจน์เป็นเวลานาน ซึ่งถ้าหากผู้บริโภคได้รับความเสียหายคิดเป็นมูลค่าไม่มากมายนักผู้บริโภคมักเกิดความเบื่อหน่ายและคิดว่าไม่คุ้มค่าหากต้องฟ้องร้องดำเนินคดีซึ่งในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคนี้ไม่มีการกำหนดให้มีการเยียวยาชดใช้ให้แก่ผู้เสียหายได้อย่างทันที่ดังที่พระราชบัญญัตินี้จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาในการดำเนินคดีนี้ได้สมดังเจตนารมณ์เดิมของการออกกฎหมายฉบับนี้

1.4 วิเคราะห์ปัญหาของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย⁷³

73 มานิตย์ วงษ์เสรีและคณะ (2544) รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง “ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability)” กรุงเทพมหานครสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

จากการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ในการคุ้มครองผู้บริโภคยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคได้โดยเฉพาะในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยซึ่งสามารถวิเคราะห์แยกเป็นประเด็นที่สำคัญๆ ได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาเกี่ยวกับคำจำกัดความ

1.4.1 ความหมายของ “สินค้า”

ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดอันเกิดจากสินค้าของสหภาพยุโรป หรือ EC Directive มาตรา 2 ได้นิยามคำว่า “สินค้า” หมายถึง สंहหริมทรัพย์สินทุกชนิดรวมทั้งสंहหริมทรัพย์สินทุกชนิดที่ประกอบด้วยสंहหริมทรัพย์สินอื่น หรือประกอบติดกับสंहหริมทรัพย์สิน นอกจากนี้สินค้าให้รวมถึงกระแสไฟฟ้า จากนิยามดังกล่าวสินค้าตาม EC Directive นั้นจะไม่รวมถึง

1) *อสังหาริมทรัพย์* โดยสาเหตุที่ไม่นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด หรือ Strictliability มาใช้กับอสังหาริมทรัพย์เพราะเห็นว่าอสังหาริมทรัพย์นั้นต่างกับสินค้าที่เป็น สंहหริมทรัพย์สิน โดยอสังหาริมทรัพย์เป็นสินค้าที่ไม่สามารถวางจำหน่ายในกระแสธุรกิจการค้าได้ หรือที่เรียกว่า “Put Into the Stream of Commerce” เหมือนกับอสังหาริมทรัพย์

2) *ทรัพย์สินทางปัญญา* ซึ่งทรัพย์สินทางปัญญาคือเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง ไม่สามารถยึดถือครอบครองได้อย่างทรัพย์สินทั่วไปดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย บรรพ 4 ว่าด้วยทรัพย์สิน อาจถือได้ว่าเป็นบุคคลสิทธิอย่างหนึ่งจึงไม่จัดว่าเป็น สंहหริมทรัพย์สิน การยกเว้นงานทางทรัพย์สินทางปัญญาก็เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกันเสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of Expression) ซึ่งจะทำให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นต่างๆ แต่ก็มีการแยกแยะระหว่างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูปที่นำออกวางตลาด และ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เขียนขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดของลูกค้าเป็นการเฉพาะเจาะจงโดยถือว่า โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูปนั้นเป็นสินค้าที่อยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ส่วน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ที่เขียนขึ้นตามความต้องการเป็นการเฉพาะของลูกค้าแต่ละรายนั้นเป็นการให้บริการไม่ใช่การผลิตและจำหน่ายสินค้า ดังนั้นจึงไม่อยู่ภายใต้หลัก ความรับผิดโดยเคร่งครัด

3) *งานบริการ* ไม่ได้อยู่ในความหมายของสินค้าตามกฎหมายฉบับนี้ อย่างไรก็ดี บางครั้งเป็นการยากที่จะแยกโดยเด็ดขาดว่ากรณีใดเป็นการผลิตและขายสินค้า กรณีใดเป็นการ ให้บริการ

ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของประเทศ ญี่ปุ่น หรือ PL Law of Japan มาตรา 2 วรรค 1 นิยามคำว่า สินค้า (Product) หมายถึง สंहหริมทรัพย์สิน ซึ่งได้มีการผลิตหรือผ่านการแปรรูป ซึ่งเป็นความหมายที่กว้างมาก เมื่อพิจารณาจากถ้อยคำใน

กฎหมายแล้วจะเห็นได้ว่าอสังหาริมทรัพย์ไม่อยู่ในนิยามคำว่า สินค้าตามกฎหมายนี้ แต่อย่างไรก็ดี กรณีอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่ใช้ในการก่อสร้างอาคารซึ่งยึดติดกันเป็นตัวอาคาร หากมีการพังถล่มของอาคารอันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องของอสังหาริมทรัพย์ที่ผู้ก่อสร้าง ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องให้ผู้ผลิตอสังหาริมทรัพย์นั้นรับผิดชอบตามกฎหมายฉบับนี้ได้ เนื่องจากอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวถือเป็นอสังหาริมทรัพย์ซึ่งได้มีการผลิตจึงถือว่าเป็นสินค้าอยู่ภายใต้กฎหมายนี้

เนื่องจากกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นฉบับนี้ได้กำหนดนิยามคำว่าสินค้าในลักษณะที่กว้างจึงเป็นหน้าที่ของศาลในการตีความคำว่า “สินค้า” ตามกฎหมายฉบับนี้ให้เกิดผลบังคับว่าสินค้าที่อยู่ภายใต้กฎหมายนี้หมายถึงสิ่งใดบ้าง

อย่างไรก็ดีเพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าสินค้าใดบ้างที่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ กระทรวงการค้าต่างประเทศและอุตสาหกรรม (Ministry of International Trade and Industry (“MITI”)) ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับกฎหมายฉบับนี้ยังได้วางแนวเกี่ยวกับนิยามคำว่า “สินค้า” ตามกฎหมายฉบับนี้ว่า สินค้าดังต่อไปนี้ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ สินค้าที่ไม่ผ่านกระบวนการผลิต, วัสดุ, การบริการ, ข้อมูล, ซอฟต์แวร์ (Software) ไฟฟ้า และความหมายของการแปรรูป (Processed) ไม่รวมถึงการ ตัด, แซ่แข็ง, ทำให้แห้ง สินค้าที่มีการโต้เถียงกันอย่างมาว่าตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้หรือไม่ได้แก่ เลือดและบรรจุภัณฑ์ (Housing) ในท้ายที่สุดก็มีการสรุปว่า บรรจุภัณฑ์ ไม่ถือว่าเป็นสินค้าและไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ซึ่งตรงกับกฎหมายของสหภาพยุโรป แต่เลือดที่ใช้ในทางการแพทย์ รวมทั้ง พลาสมา (Plasma) ถือเป็นสินค้าตามกฎหมายฉบับนี้

ตาม พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มาตรา 4 ได้ให้นิยามคำว่า “สินค้า” หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขายรวมทั้งผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” และในวรรค 3 ของ มาตรา 4 ได้ให้นิยามคำว่า “ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม” หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากเกษตรกรรมต่างๆ เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงไหม เลี้ยงผึ้ง เพาะเห็ด แต่ไม่รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากธรรมชาติ และได้ให้นิยามคำว่า “ผลิต” หมายความว่า ทำ ผสม ประุง แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรรูป เปลี่ยนรูป คัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แซ่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใดๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

เมื่อพิจารณาจากนิยามข้างต้นตามกฎหมายไทย อสังหาริมทรัพย์จึงไม่อยู่ในนิยามคำว่า สินค้า นอกจากนี้การบริการก็ไม่ถือว่าเป็นสินค้าตามมาตรานี้ แต่อย่างไรก็ดีจากนิยามดังกล่าว ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากธรรมชาติก็อาจอยู่ในความหมายของกฎหมายฉบับนี้หากมีการแต่ง คัดเลือก หรือแบ่งบรรจุ เพราะอาจตีความว่าเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่มีการผลิตซึ่งไม่น่าจะเป็นไปตามเจตนารมณ์

ของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าทั่วไปเนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้มุ่งเน้นให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบในสินค้าที่ผลิตในระดับอุตสาหกรรม การที่ชาวบ้านไปเก็บผลผลิตที่เกิดจากธรรมชาติมาคัดเลือก หรือ แบ่งบรรจุแล้วนำมาขายต่อให้ผู้บริโภค แล้วต่อมาปรากฏว่าผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากสินค้าเหล่านี้ ชาวบ้านผู้เก็บผลผลิตนั้นถือว่าเป็นผู้ผลิต และต้องรับผิดชอบตามกฎหมายฉบับนี้จึงไม่น่าจะต้องปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมายตามที่กล่าวไว้ตั้งแต่ตอนต้นของการศึกษาอิสระฉบับนี้

นอกจากนี้เลือดและตัวบรรจุภัณฑ์ และทรัพย์สินทางปัญญา เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ จะอยู่ในความหมายของคำว่า “สินค้า” ตามกฎหมายฉบับนี้หรือไม่ ก็ยังไม่ชัดเจน ตัวอย่างในกรณีเลือดมนุษย์นั้นถ้าพิจารณาตามกฎหมายไทยก็ถือว่าเป็นสังหาริมทรัพย์คือทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ และหากนำไปคัดเลือกและแบ่งบรรจุมาเพื่อขายต่อไป ก็อาจถือว่าเป็นสินค้าตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ แต่หากไม่มีการคัดเลือกหรือแบ่งบรรจุ ก็อาจจะไม่เข้าข่ายความหมายของคำว่าผลิต ดังนั้นจึงไม่เข้าข่ายว่าเป็นสินค้า ดังนั้นในกรณีเลือดมนุษย์นี้จะต้องพิจารณากันให้ชัดว่าถือว่าเป็นสินค้าหรือไม่เพราะอาจเกิดปัญหาในทางตีความได้ แต่ถ้าพิจารณาจากกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นนั้นถือว่าเลือดเป็นสินค้าภายใต้กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้า

ส่วนตัวบรรจุภัณฑ์ของสินค้าเองนั้นจะถือว่าเป็นสินค้าหรือไม่ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ไม่ได้ระบุไว้ชัดเจนดังนั้นอาจเกิดปัญหาในการตีความกฎหมายว่าเป็น “สินค้า” หรือไม่ เพราะผู้บริโภคหรือผู้ได้รับความเสียหายอาจเกิดความเสียหายจากบรรจุภัณฑ์ของสินค้าก็ได้ เช่น สินค้าบางประเภทอาจบรรจุอยู่ในบรรจุภัณฑ์ที่มีการใส่สารเคมีบางชนิดเพื่อรักษาสินค้าที่อยู่ภายในให้คงสภาพเดิม หากสารเคมีที่อยู่ในบรรจุภัณฑ์รั่วไหลออกมาทำอันตรายแก่ผู้เสียหายจะถือว่าบรรจุภัณฑ์ของสินค้าถือว่าเป็นสินค้าหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากกฎหมายต่างประเทศคือสหภาพยุโรป และญี่ปุ่นนั้นเห็นว่า บรรจุภัณฑ์ ไม่ถือว่าเป็นสินค้าและไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้า โดยความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนเห็นว่าบรรจุภัณฑ์น่าจะรวมอยู่ในนิยามคำว่า “สินค้า” เนื่องจากบรรจุภัณฑ์เป็นสิ่งที่มาคู่กับสินค้า ณ ขณะที่ผู้บริโภคซื้อสินค้าและเป็นสิ่งที่ผู้ผลิตเป็นผู้เลือกใช้วัสดุในการหีบห่อสินค้า ผู้ผลิตควรต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในการคัดเลือกวัสดุมาใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ ดังนั้นหากเกิดความเสียหายต่อ ผู้เสียหายอันเนื่องมาจากบรรจุภัณฑ์ผู้ผลิตก็ควรต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับตัวสินค้า

ส่วนทรัพย์สินทางปัญญาหรือทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างอย่างเช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ จะถือว่าเป็นสินค้าตามกฎหมายนี้หรือไม่ เพราะทรัพย์สินเหล่านี้ก็อาจทำอันตรายต่อทรัพย์สินของผู้เสียหายได้เหมือนกัน ซึ่งในเรื่องนี้หากพิจารณาในแง่การถือครองนั้น ทรัพย์สินทางปัญญาหรือ

ทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างไม่สามารถยึดถือครอบครองได้อย่างทรัพย์สินทั่วไปดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย บรรพ 4 ว่าด้วยทรัพย์สิน อาจถือได้ว่าเป็นเพียงบุคคลลึทธิอย่างหนึ่งจึงไม่จัดว่าเป็นสังหาริมทรัพย์ จึงอาจไม่เข้าข่ายของคำว่าสินค้าตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งในต่างประเทศเช่น กฎหมายของสหภาพยุโรปได้ยกเว้นงานทางทรัพย์สินทางปัญญาไม่ให้ถือว่าเป็นสินค้า ทั้งนี้เหตุที่กฎหมายสหภาพยุโรปยกเว้นทรัพย์สินทางปัญญาหรือทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างเหล่านี้ก็เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกันเสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of Expression) ซึ่งจะทำให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นต่างๆ แต่อย่างไรก็ดี โปรแกรมคอมพิวเตอร์นี้หากนำมาบรรจุแผ่นสำเร็จรูปและนำออกวางตลาดก็ถือว่าเป็นสินค้าตามกฎหมายสหภาพยุโรปด้วย ส่วนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เขียนขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดของลูกค้าเป็นการเฉพาะเจาะจงแต่ละรายนั้นเป็นการให้บริการไม่ใช่การผลิตและจำหน่ายสินค้า ดังนั้นจึงไม่เข้าข่ายเป็นสินค้า ดังนั้นกฎหมายไทยควรระบุให้ชัดเจนว่าทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ถือว่าเป็นสินค้าตามพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหยิบยกประเด็นเหล่านี้ขึ้นมาพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมนิยามของคำว่า “สินค้า” และกรณีสิ่งใดไม่ถือว่าเป็นสินค้าก็ควรบัญญัติให้ชัดเจนใน กฎกระทรวงเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาในการตีความว่าสิ่งใดเป็นสินค้าหรือไม่เป็นสินค้า ทั้งนี้โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจาก สินค้าเป็นสำคัญ

1.4.2 ความหมายของคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย”

โดยทั่วไปผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าต่อผู้บริโภค หรือผู้ที่ได้รับความเสียหายในกรณีที่สินค้าที่ตนผลิตนั้นชำรุดบกพร่องและความชำรุดบกพร่องนั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหาย ซึ่งสินค้าที่ชำรุดบกพร่องตามความใน กฎหมายว่าด้วยความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้า ของประเทศต่างๆ นั้นหมายถึงสินค้าที่ขาดความปลอดภัยหรือสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั่นเอง ส่วนรายละเอียดว่าอย่างไรจึงจะถือว่าสินค้าขาดความปลอดภัยอาจแตกต่างกันในแต่ละประเทศ

ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของสหภาพยุโรป (EC Directive) นั้น มาตรา 1 กำหนดว่า ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าของตน ตาม EC Directive ไม่ได้ให้นิยาม คำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ไว้โดยตรงเหมือนกับกฎหมายไทยแต่ได้กำหนดนิยามคำว่า “ความชำรุดบกพร่อง (Defect) ของสินค้า” ไว้ในมาตรา 6 โดยนิยาม “ความชำรุดบกพร่องของสินค้า” หมายถึง การที่สินค้านั้นขาดความปลอดภัยตามที่บุคคลพึงคาดหวังได้จากสินค้านั้น โดยจะต้องพิจารณาถึงพฤติกรรมแวดล้อมทั้งหมดรวมทั้งการนำเสนอสินค้านั้น ประโยชน์อันควรคาดหมายได้จากการใช้สินค้านั้น เวลาที่

สินค้านั้นถูกวางตลาด ดังนั้นโดยทั่วไปแล้วจึงกล่าวได้ว่าเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาว่าสินค้านั้นปลอดภัยหรือไม่คือความคาดหวังของผู้บริโภคทั่วไป ทั้งนี้ในการพิจารณาว่าสินค้านั้นมีความปลอดภัยที่บุคคลทั่วไปพึงคาดหวังได้จากสินค้านั้นหรือไม่ จะต้องคำนึงถึงพฤติกรรมแวดล้อมต่างๆ ซึ่งรวมถึง

1) ลักษณะและวัตถุประสงค์ของการนำสินค้านั้นออกสู่ตลาด เป็นต้นว่าการบรรจุภัณฑ์ การโฆษณา การให้รายละเอียดของข้อบ่งชี้และคำเตือนเกี่ยวกับสินค้านั้นๆ โดยพิจารณาว่าคนทั่วไปสามารถคาดหวังจะได้รายละเอียดอะไรบ้างเพื่อความปลอดภัยที่ตัวสินค้านั้นควรมี

2) มีการใช้สินค้าไปในทางที่ผิดหรือไม่ ซึ่งจะต้องดูข้อบ่งชี้และคำเตือนเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ผลิตให้ไว้ โดยพิจารณาว่าคนทั่วไปจะคาดหวังว่าควรมีรายละเอียดของข้อมูลเกี่ยวกับสินค้านั้นอย่างไรบ้าง

3) เวลาที่มีการส่งมอบสินค้าว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่ก่อนการส่งมอบหรือภายหลังการส่งมอบสินค้าของผู้ผลิต โดยผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบหากความชำรุดบกพร่องนั้นมีอยู่ก่อนการส่งมอบสินค้า

ด้วยเหตุที่ความชำรุดบกพร่อง ตามมาตรา 6 นี้ตั้งอยู่บนมาตรฐานความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์เป็นสำคัญ กล่าวคือเป็นมาตรฐานความปลอดภัยที่คนทั่วไปย่อมคาดหมายได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงพฤติกรรมต่างๆ ประกอบด้วย ด้วยเหตุนี้ศาลซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ตีความกฎหมายจึงต้องรับหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีเป็นรายๆ ไปว่าสินค้าใดมีความชำรุดบกพร่องหรือไม่ ตามหลักนี้หน้าที่นำสืบให้เห็นถึงความเสียหาย นำสืบถึงความชำรุดบกพร่องของผลิตภัณฑ์ และความสัมพันธ์ระหว่างความชำรุดบกพร่องของผลิตภัณฑ์กับความเสียหายเป็นหน้าที่ของผู้เสียหาย แต่อย่างไรก็ดีผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตในการผลิตสินค้าหรือไม่

ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของประเทศญี่ปุ่นก็ไม่ได้ให้คำนิยาม คำว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้เหมือนกับกฎหมายไทย โดยกฎหมายญี่ปุ่นก็ได้กำหนดความรับผิดของผู้ผลิตต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าไว้ในมาตรา 3 ว่า ผู้ผลิตจะต้องรับผิดต่อความเสียหายไม่ว่าต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของผู้เสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องในสินค้าของตน และได้ให้คำนิยามคำว่าความชำรุดบกพร่องไว้ในมาตรา 2 วรรค 2 โดยนิยามคำว่า “ความชำรุดบกพร่อง” หมายความว่า การที่สินค้าขาดความปลอดภัยอันสินค้าพึงตามปกติ โดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของสินค้านั้น การคาดหมายตามปกติเกี่ยวกับการใช้สินค้านั้น เวลาที่ผู้ผลิตส่งมอบสินค้า และพฤติกรรมอื่นๆ เกี่ยวกับสินค้านั้น

ในเรื่องนี้ กระทรวงการค้าต่างประเทศและอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นได้วางแนวเกี่ยวกับ ความปลอดภัยของสินค้านั้น โดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของสินค้านั้นเปรียบเทียบกับราคาของสินค้า ความน่าจะเป็นและความร้ายแรงของอุบัติเหตุที่เกิดจากสินค้า และได้ขยายความคำว่า

การคาดหมายปกติเกี่ยวกับการใช้สินค้านั้น (Foreseeable Manner) ให้หมายความรวมถึงการคาดหมายว่า น่าจะเกิดเกี่ยวกับการใช้สินค้าหากพิจารณาโดยหลักเหตุผล (Reasonably Foreseeable Manner)

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ของไทย ไม่ได้ให้นิยามคำว่า “ความชำรุดบกพร่องของสินค้า” เหมือนกฎหมายในต่างประเทศ แต่ ได้กำหนดนิยามคำว่า “สินค้าไม่ปลอดภัย” แทน ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยได้กำหนดให้ ผู้ประกอบการ (ในกฎหมายต่างประเทศใช้คำว่าผู้ผลิต (Producer ใน EC Directive หรือ Manufacturer ใน กฎหมายประเทศญี่ปุ่น) ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากสินค้านั้น ได้มี การขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ตามความในมาตรา 5 และในมาตรา 4 ได้ให้นิยามคำว่า “สินค้าที่ไม่ ปลอดภัย” หมายถึง “สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจาก ความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือ ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควรทั้งนี้ โดยคำนึงถึง สภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึง คาดหมายได้”

จากนิยามคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ในมาตรา 4 เราจะเห็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้น จากการตีความเนื่องจาก “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” นั้นตามนิยามหมายถึงสินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิด ความเสียหายแต่สินค้าเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องชำรุดบกพร่องเพราะ คำว่า ความชำรุดบกพร่องไม่ ปรากฏในคำนิยามของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งความชำรุดบกพร่องของสินค้าเป็นหลักการสำคัญ ของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าในต่างประเทศที่เป็นมูลเหตุให้ ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบหากสินค้าที่ตนผลิตมีความชำรุดบกพร่องและความชำรุดบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหาย ดังจะเห็นได้จากกฎหมายของสหภาพยุโรป หรือกฎหมายของญี่ปุ่นที่ กำหนดให้ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายไม่ว่าต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของผู้เสียหายอันเกิด จากความชำรุดบกพร่องในสินค้าของตน แต่ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้คำว่า “ความชำรุดบกพร่อง” กับ หายไปจากนิยามคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ดังนั้นอาจเกิดปัญหาจากการตีความ สินค้าที่ไม่ ปลอดภัยนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสินค้าที่ชำรุดบกพร่องก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น มีดอาจเป็นสินค้าที่ไม่ ปลอดภัยตามความในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ เพราะมีดอาจบาดคนที่ใช้มันได้ดังนั้น ตัวมีดเองสามารถทำให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย หรือทรัพย์สินของผู้เสียหายได้ โดยที่มันไม่ จำต้องชำรุดบกพร่อง แต่หากพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจาก สินค้าของต่างประเทศ หากมีดนั้นไม่ได้ชำรุด บกพร่องถึงแม้ว่าจะไปบาดคนที่ใช้ ผู้ผลิตมีดก็ไม่ จำต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากมีดนั้น นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึง ถ้อยคำของบทนิยาม ดังกล่าวที่ตามมาที่กำหนดว่า “...ไม่ว่าจะเป็นเพราะความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ..”

จะเห็นได้ว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนี้น่าจะเป็นสินค้าที่ชำรุดบกพร่องเพื่อให้สอดคล้องกับถ้อยคำที่ตามมา ดังนั้นนิยามของ “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ น่าจะหมายถึง “สินค้าที่ชำรุดบกพร่องและเพราะความชำรุดบกพร่องนี้ก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้” ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของคำว่าชำรุดบกพร่องของสินค้าตามหลักสากล ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วตั้งแต่บทที่ 3 ว่าความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นมีอยู่ถึง 4 ประเภทคือ

- (1) ความบกพร่องในการออกแบบหรือวางโครงสร้างผลิตภัณฑ์ (Defective Design or Faulty Design)
- (2) ความบกพร่องในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (Defective Warning and Directions)
- (3) ความบกพร่องในการประกอบผลิตภัณฑ์ (Defect in Production)
- (4) ความบกพร่องในผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ต้องเสี่ยง (Defect in Development Risks)

ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเกี่ยวกับการตีความว่าสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นจะต้องชำรุดบกพร่องหรือไม่ประกอบกับเพื่อให้ตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของต่างประเทศที่กำหนดให้ผู้ผลิตรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องเท่านั้นผู้เขียนเห็นว่า ควรปรับปรุง แก้ไขบทนิยามคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” เสียใหม่ว่า หมายถึง “สินค้าที่ชำรุดบกพร่องและเพราะความชำรุดบกพร่องนี้ก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธี ใช้วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้”

1.4.3 ปัญหาเกี่ยวกับผู้ที่ต้องรับผิด

เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วมีความเห็นกันว่าผู้ที่อยู่ในสถานะที่สามารถป้องกันไม่ให้สินค้าที่ขาดความปลอดภัยออกสู่ท้องตลาดได้ดีที่สุดก็คือผู้ผลิต ดังนั้น กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของประเทศไทยจึงมุ่งที่จะให้ ผู้ผลิตหรือผู้อยู่ในสถานะเสมือนผู้ผลิตรับผิดชอบเป็นสำคัญ ส่วนความรับผิดของผู้ขายนั้นประเทศไทยไม่นำมาใช้ ภายใต้อกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้า เนื่องจากผู้ขายเป็นเพียงผู้

จำหน่ายสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคเท่านั้น ผู้ขายไม่ได้ทำการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสินค้าแต่อย่างใด รวมทั้งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับใดๆ กับการผลิต

ตาม EC Directive มาตรา 1 บัญญัติให้ผู้ผลิต เป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้า โดยตามมาตรา 3 ของ EC Directive ได้บัญญัติว่า ผู้ผลิต หมายถึง ผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย (Finished Product) ผู้ผลิตวัตถุดิบ (Raw Material) ผู้ผลิตชิ้นส่วนของสินค้า (Component Part) และบุคคลใดๆ ที่ใส่ชื่อของตน เครื่องหมายการค้าหรือรูปสัญลักษณ์เฉพาะใดๆ ลงบนสินค้าเพื่อนแสดงว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้านั้น ดังนั้นผู้ที่ต้องรับผิดชอบตามความใน EC Directive จึงหมายถึงผู้ผลิตตามความเป็นจริงและ ผู้ที่อยู่ในสถานะเสมือนหนึ่งผู้ผลิต ซึ่งได้แก่ ผู้ที่แสดงชื่อ เครื่องหมายการค้า หรือรูปสัญลักษณ์เฉพาะใดๆ ของตนลงบนสินค้าแสดงให้เห็นว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้านั้น แม้ว่าความเป็นจริงแล้วตนจะไม่ได้ผลิตสินค้านั้นก็ตาม นอกจากนี้ผู้ผลิตวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนที่ใช้ในการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย (Finished Product) ก็ถือว่าเป็นผู้ผลิตด้วยถ้าวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนนั้นชำรุดบกพร่อง แต่ผู้ผลิตดังกล่าวไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าหากสินค้านั้นไม่ได้ผลิตเพื่อการขายหรือจำหน่ายเพื่อวัตถุประสงค์ในทางเศรษฐกิจ หรือไม่ได้ผลิต หรือจำหน่ายไปในทางการค้าของตน ตามความในมาตรา 7 ของ EC Directive ดังนั้นผู้ผลิตในความหมายของ EC Directive จึงมุ่งหมายถึงผู้ผลิตสินค้าในทางการค้าเท่านั้น และเนื่องจากความรับผิดชอบตาม EC Directive นี้เป็นความรับผิดชอบอันเนื่องจากการผลิตสินค้าที่เกิดชำรุดบกพร่อง ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนการผลิต เช่น ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก หรือพ่อค้าคนกลางต่างๆ จึงไม่ต้องรับผิดชอบตามความใน EC Directive นี้ การฟ้องร้องผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก หรือพ่อค้าคนกลางจะต้องไปว่ากล่าวฟ้องร้องกันตามหลักทั่วไปในกฎหมายลักษณะสัญญาหรือละเมิด แต่ในกรณีที่ผู้ขายไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้ ผู้ขายแต่ละรายให้ถือว่าเป็นผู้ผลิตตามความใน EC Directive ด้วย เว้นแต่ผู้ขายจะบอกแก่ผู้เสียหายภายในระยะเวลาอันสมควรว่าใครคือผู้ผลิต หรือใครเป็นผู้ขายสินค้าให้แก่ตนอีกทอดหนึ่ง หลักเกณฑ์ที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบนี้ให้ใช้กับสินค้าที่นำเข้าด้วยถ้าสินค้านั้นดังกล่าวไม่ได้ระบุตัวผู้นำเข้า แม้จะมีการระบุตัวผู้ผลิตไว้ก็ตามตามความในมาตรา 3 ของ EC Directive

ผู้นำเข้าสินค้า (Importer) เพื่อการขาย การให้เช่า (Hire) หรือ ลีสซิ่ง (Leasing) หรือรูปแบบใด ในการจำหน่ายในทางการค้าให้ถือว่าเป็นผู้ผลิตตามความใน EC Directive นี้ด้วย การให้ผู้นำเข้ารับผิดชอบในสถานะเดียวกับผู้ผลิตก็เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายที่อยู่ในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป เพราะจะเป็นภาระแก่ผู้เสียหายอย่างยิ่งที่จำต้องไปฟ้องร้องผู้ผลิตในประเทศนอกสหภาพยุโรป

นอกจากนี้ มาตรา 5 ยังบัญญัติว่าในกรณีที่มิบุคคลหลายคนต้องรับผิดชอบตามความใน EC Directive นี้ สำหรับความเสียหายเดียวกันที่เกิดขึ้น บุคคลเหล่านั้นต้องรับผิดชอบร่วมกันและแทนกัน

(Jointly and Severally Liable) แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะไล่เบี้ยตามความในกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป ดังนั้นเมื่อพิจารณาเนื้อหาของ EC Directive แล้วผู้ที่ต้องรับผิดชอบความเสียหายอันเกิดจากสินค้า คือ

- 1) ผู้ผลิตสินค้าในขั้นสุดท้าย (Finished Product)
- 2) ผู้ผลิตวัตถุดิบ (Raw Material) ผู้ผลิตชิ้นส่วนของสินค้า (Component Part) เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นจากคำสั่งของผู้ผลิต
- 3) บุคคลใดๆ ที่ใส่ชื่อของตน เครื่องหมายการค้าหรือรูปสัญลักษณ์เฉพาะใดๆ ลงบนสินค้าเพื่อนแสดงว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้า เช่น กรณีสินค้าที่ห้างสรรพสินค้าว่าจ้างผลิตแล้วใช้ชื่อห้างลงบนฉลากของสินค้านั้น
- 4) ผู้นำเข้า
- 5) ผู้จำหน่ายสินค้า (Supplier) ที่ไม่แจ้งตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายภายในระยะเวลาอันควร

ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 3 กำหนดให้ผู้ผลิตและผู้ที่อยู่ในสถานะเช่นเดียวกับผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของสินค้า และมาตรา 2 ได้นิยามคำว่า“ผู้ผลิต” และ “ผู้ที่อยู่ในสถานะเช่นเดียวกับผู้ผลิต” หมายถึง

- 1) ผู้ที่ผลิต (Manufacture) ผู้ที่แปรรูป (Process) หรือนำเข้า (Import) สินค้าในลักษณะที่เป็นธุรกิจ ซึ่งกรณีนี้หมายถึงผู้ผลิตสินค้าตามความเป็นจริงในลักษณะที่เป็นปกติธุระในทางการค้า เช่นเดียวกันกับกฎหมายสหภาพยุโรปที่กำหนดให้ผู้นำเข้ารับผิดชอบก็เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคภายในประเทศ เพราะการฟ้องร้องผู้ผลิตในต่างประเทศนั้นกระทำได้ยากมาก
- 2) ผู้ที่ใส่ชื่อของตน ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายอื่นใดลงบนสินค้าว่าเป็นผู้ผลิต หรือผู้ที่ใส่ชื่อของตนหรือการแสดงความอื่นใด ลงบนสินค้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นสำคัญผิดในตัวบุคคลที่เป็นผู้ผลิตสินค้านั้น เช่นกรณีของห้างสรรพสินค้าที่ว่าจ้างโรงงานผู้ผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายในห้างตนและไม่ให้เปิดเผยชื่อโรงงาน ผู้ผลิตแต่ติดเครื่องหมายการค้าของห้างสรรพสินค้านั้นๆ ลงบนฉลากของสินค้า กรณีนี้เจ้าของเครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้แสดงตนออกให้บุคคลทั่วไปเห็นว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้านั้น กฎหมายจึงถือว่าเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าในลักษณะดังกล่าวเป็นผู้ผลิต
- 3) ผู้ที่ใส่ชื่อของตนหรือแสดงข้อความอื่นใดลงบนสินค้านั้นซึ่งอาจทำให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้านั้นตามความเป็นจริง ทั้งนี้โดยคำนึงถึงลักษณะและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องในการผลิต การแปรรูป การนำเข้าหรือการจำหน่ายสินค้านั้นด้วย เช่น ผู้ได้รับสิทธิบัตรในสินค้านั้น

หรือกรรมวิธีในการผลิตสินค้านั้นและได้ระบุชื่อของตนไว้ในสินค้าว่าเป็นผู้ได้รับสิทธิบัตรดังกล่าว ซึ่งโรงงานผู้ผลิตจำเป็นต้องผลิตตามข้อกำหนดของผู้ทรงสิทธิบัตรนั้นๆ

ในกรณีสินค้าที่ชำระคบกพร่องนั้นเป็นวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนของสินค้าขั้นสุดท้าย (Finished Product) ผู้ผลิตหรือผู้ที่อยู่ในสถานะเดียวกับผู้ผลิตวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนจะต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย ถ้าความชำระคบกพร่องของสินค้าขั้น

สำหรับกรณีผู้ขาย หรือผู้จำหน่าย นั้นหากไม่ได้มีพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่าตนอยู่ในสถานะเดียวกับผู้ผลิตดังได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้ขายหรือผู้จำหน่ายก็ไม่ต้องรับผิดชอบภายใต้หลักกฎหมายฉบับนี้เช่นเดียวกับกฎหมายของสหภาพยุโรป

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มาตรา 5 ได้บัญญัติว่า “ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม” ซึ่งมาตรา 4 ได้นิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

- 1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต
- 2) ผู้นำเข้า
- 3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้
- 4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธี

ใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า

เมื่อพิจารณาบทนิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการ” จะเห็นได้ว่าขอบเขตของบุคคลที่ต้องรับผิดชอบต่อพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของไทยนี้ กว้างกว่าที่กำหนดไว้ใน EC Directive และกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของประเทศญี่ปุ่น ผู้เขียนเห็นว่าสาเหตุที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดผู้ที่จะต้องรับผิดชอบ กว้างกว่ากฎหมายของทั้งสองประเทศนั้นเพราะผู้ร่างกฎหมายต้องการที่จะคุ้มครองผู้บริโภคเป็นสำคัญ โดยอาจไม่คำนึงถึงหลักการที่อยู่เบื้องหลังของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าในต่างประเทศโดยเฉพาะที่กำหนดให้ผู้ขายที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิตสินค้าหรือผู้นำเข้าต้องรับผิดชอบต่อกฎหมายฉบับนี้ โดยหลักการของกฎหมายประเภทนี้ในทุกๆ ประเทศเห็นว่าผู้ผลิตคือบุคคลที่อยู่ในฐานะที่เหมาะสมที่สุดที่จะดูแลไม่ให้สินค้าที่ชำระคบกพร่องเข้าสู่ตลาด โดยผู้ผลิตสามารถกระจายความเสี่ยงของอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากความชำระคบกพร่องของสินค้าของตน โดยอาจจัดให้มีการรับประกันภัยความรับผิดอันเกิดจากความชำระคบกพร่องของสินค้า หรือสามารถกำหนดราคาสินค้าให้ครอบคลุมถึงความเสียหายจากความชำระคบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นกับ

สินค้าได้ และหากสินค้าที่ตนผลิตขึ้นมาเกิดความชำรุดบกพร่อง ผู้ผลิตก็เป็นบุคคลที่เหมาะสมที่สุดที่จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากเป็นผู้ที่รู้กระบวนการผลิตที่ดีที่สุดน่าจะทราบถึงข้อบกพร่องต่างๆ ในการผลิตเป็นอย่างดีและเป็นบุคคลที่ควรจะมีการตรวจสอบและควบคุมสินค้าที่ผลิตให้มีความปลอดภัย

ส่วนผู้ขายสินค้านั้นส่วนใหญ่แล้วไม่อยู่ในสถานะที่จะทราบได้ว่าสินค้าที่มีการผลิตจากโรงงานนั้นมีความชำรุดบกพร่องจนก่อให้เกิดอันตรายหรือไม่อย่างไร ผู้ขายเพียงแต่ขายสินค้าตามที่ตนได้รับมาเท่านั้น โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างของสินค้าแต่อย่างใด รวมทั้งไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าที่ตนขาย

นอกจากนี้ผู้ขายสินค้าส่วนใหญ่เป็นเพียงพ่อค้ารายย่อยไม่ได้มีทรัพย์สินมากมายจึงทำให้ไม่สามารถชดเชยให้กับผู้เสียหายได้อย่างเป็นธรรม และผู้ขายส่วนใหญ่ก็ไม่ได้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ผลิตแต่อย่างใดเป็นแต่เพียงรับสินค้าจากผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่ายและกระจายต่อไปยังผู้บริโภคเท่านั้น ดังนั้นผู้ขายจึงไม่สมควรที่จะต้องรับผิดชอบหากสินค้าที่ขายเกิดความชำรุดบกพร่องและก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจของผู้เสียหาย ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้า แต่อย่างไรก็ดีผู้ขายยังคงต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อสินค้าตามหลักสัญญาซื้อขายในเรื่องความชำรุดบกพร่องหรือตามหลักกฎหมายละเมิดเท่านั้น

เมื่อพิจารณากฎหมายของประเทศญี่ปุ่นจะเห็นว่าผู้ขายสินค้านั้นไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายเว้นแต่ผู้ขายจะใช้ชื่อตน ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายอื่นใดลงบนสินค้าว่าเป็นผู้ผลิตว่าเป็นผู้ผลิต หรือให้บุคคลอื่นสำคัญผิดว่าผู้ขายเป็นผู้ผลิตสินค้า เช่นในกรณีห้างสรรพสินค้าว่าจ้างโรงงานให้ผลิตสินค้าเพื่อนำมาจำหน่ายในห้างของตน

ดังนั้นในความเห็นของผู้เขียนเห็นว่าไม่น่าจะนำผู้ขายซึ่งเป็นผู้ประกอบการรายย่อยไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าแต่อย่างใด เข้ามาอยู่ใน บทนิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการ” ตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัตินี้เหมือนกับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น เพราะไม่ถูกต้องตามหลักและเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าตามที่กล่าวมาแล้วในบทข้างต้น แต่หากผู้ขายใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความ หรือแสดงด้วยวิธีใดๆ บนสินค้า อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ขายเหล่านี้ก็ยังคงอยู่ในความหมายของผู้ประกอบการตาม อนุ 4 ของมาตรานี้ นอกจากนี้การที่ไม่นำผู้ขายมารวมอยู่ในนิยามของผู้ประกอบการไม่ได้หมายความว่าผู้ขายเหล่านั้นไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคหรือผู้เสียหายแต่อย่างใด ผู้ขายเหล่านั้นยังคงต้องรับผิดชอบตามหลักสัญญาซื้อขายหรือหลักละเมิดซึ่งน่าจะเหมาะสมกว่า นอกจากนี้การจำหน่ายสินค้าให้ผู้บริโภคในปัจจุบันของไทยก็มีคณะกรรมการว่าด้วยฉลากคอยควบคุมฉลากของสินค้าอยู่ โดยกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของไทยได้กำหนดให้สินค้าที่ผลิตเพื่อ

ขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานและสินค้าที่ส่งหรือนำเข้าในราชอาณาจักรเพื่อขาย เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก โดยฉลากของสินค้านั้นจะต้องระบุชื่อผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าไว้ในสินค้าอยู่แล้ว (มาตรา 30 และ 31 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541) ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องให้ผู้ขาย ต้องระบุชื่อผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าอีก

หากพิจารณาตาม EC Directive และกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นแล้วจะเห็นได้ว่าผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าที่ต้องรับผิดชอบภายใต้กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้านั้นต้องเป็นผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าในเชิงธุรกิจหรือเชิงการค้า (in the Course of Business or Trade) ไม่ใช่เป็นการผลิตหรือนำเข้าเป็นเชิงงานอดิเรก แล้วต่อมามีผู้มาขอซื้อสินค้าแล้วขายไป เพราะกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้า นั้นเป็นเรื่องระหว่างพ่อค้ากับผู้บริโภคหรือประชาชนทั่วไป ไม่ใช่เรื่องระหว่างประชาชนกับประชาชน ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า คำว่า ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า ตามมาตรา 4 นี้ น่าจะแก้ไขเป็น (1) ผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิตในเชิงธุรกิจหรือเชิงการค้า (2) ผู้นำเข้าในเชิงธุรกิจหรือเชิงการค้า เพื่อให้ตรงกับหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้า

1.4.4 ปัญหาเกี่ยวกับความเสียหายและขอบเขตของความรับผิด

กฎหมายของต่างประเทศส่วนใหญ่กำหนด ความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้า ว่าหมายถึงความรับผิดในความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ที่เกิดขึ้นเนื่องจากความชำรุดบกพร่องของสินค้า ดังนั้นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวสินค้าเองไม่ได้อยู่ในความหมายของ Product Liability โดยความรับผิดที่เกิดแก่ตัวสินค้าเองจะเป็นไปตามหลักกฎหมายในเรื่องความรับผิดทางสัญญาหรือความรับผิดทางละเมิดทั่วไป

ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของสหภาพยุโรป มาตรา 9 ได้แยกความเสียหายที่เกิดจากสินค้าเป็น 2 ประเภทคือ

1) ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และจิตใจ

ตามตาม EC Directive มาตรา 9 (เอ) กำหนดแต่เพียงว่าความเสียหายหมายถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความตายหรือบาดเจ็บ แต่กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของสหภาพยุโรป ไม่ได้บัญญัติในรายละเอียดว่าความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินเอาไว้ เช่น ความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน และความเสียหายทางจิตใจ (Emotional Distress) และไม่กำหนดให้มีการกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ดังนั้นรายละเอียดในเรื่องเหล่านี้จึงขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม มาตรา 16 ของกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกสามารถจำกัดความรับผิดของผู้ผลิตได้ โดยเพดาน

ของความรับผิดที่จำกัดจะต้องไม่ต่ำกว่า 70 ล้าน ยูโร หรือ ECU (European Currency Unit) สำหรับความเสียหายคราวเดียวกันที่เกิดขึ้นจากสินค้ารายการนั้นๆ (Identical Items with the Same Defect)

2) ความเสียหายแก่ทรัพย์สิน

ตาม EC Directive มาตรา 9 (บี) กำหนดว่าความเสียหายแก่ทรัพย์สินอื่นที่ไม่ใช่ตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง ผู้เสียหายสามารถที่จะเรียกร้องให้มีการเยียวยาความเสียหาย เช่นว่านั้นได้ หากว่าความเสียหายนั้นมีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 500 ยูโร (ECU) โดยมีเงื่อนไขทรัพย์สินดังกล่าวว่า

(1) ต้องเป็นชนิดที่โดยปกติแล้วมีไว้เพื่อใช้สอยหรือบริโภคส่วนตัว

(2) ผู้เสียหายได้ใช้ทรัพย์สินโดยวัตถุประสงค์เพื่อการใช้หรือบริโภคส่วนตัว

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง ไม่อยู่ภายใต้บังคับของ EC Directive ผู้เสียหายในกรณีดังกล่าวจะต้องไปทำฟ้องร้องตามหลักกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขาย หรือตามหลักกฎหมายละเมิด นอกจากนี้ EC Directive ไม่ได้มุ่งคุ้มครองสิทธิของพ่อค้าที่มีต่อพ่อค้าด้วยกัน แต่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่มีต่อพ่อค้า เพราะผู้ผลิตสินค้านั้นเป็นผู้ที่สามารถจัดหา ประกันภัยเพื่อคุ้มครองความเสี่ยงที่สินค้าที่ตนผลิตนั้นชำรุดบกพร่องและอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภคได้ ดังนั้นทรัพย์สินที่เสียหายนั้นจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ผู้เสียหายมีไว้เพื่อการใช้สอยหรือบริโภคส่วนตัว ถ้าเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อการค้าก็ไม่ได้รับความคุ้มครองตาม EC Directive

ตามกฎหมาย PL Law of Japan มาตรา 3 บัญญัติว่า “ความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาตามความในกฎหมายฉบับนี้ คือความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคล ยกเว้นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง” แต่ PL Law of Japan ก็ไม่ได้กำหนดขอบเขตของค่าสินไหมทดแทนเอาไว้ว่าจำเลยต้องรับผิดชอบอย่างน้อยเพียงใด ดังนั้นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนจึงเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่นในเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการทำละเมิด ซึ่งความเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่นนั้นรวมถึงความเสียหายที่ได้รับความทุกข์ทรมาน (Pain and Suffering) และค่าเสียหายที่ขาดการอุปการะ (Loss of Support) ด้วยแต่อย่างไรก็ดีความเสียหายที่ศาลในประเทศญี่ปุ่นเคยตัดสินสำหรับความเสียหายที่ได้รับความทุกข์ทรมาน และค่าเสียหายที่ขาดการอุปการะ โดยทั่วไปอยู่ระหว่าง 500,000 – 2,000,000 เยน โดยความเสียหายที่ศาลกำหนดนี้ เป็นไปเพื่อชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ใช่เพื่อลงโทษจำเลย ดังนั้นความเสียหายเชิงลงโทษจึงไม่ได้บัญญัติในกฎหมายฉบับนี้

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้ให้นิยามคำว่าความเสียหายไว้ในมาตรา 4 โดยให้นิยามว่า “ความเสียหาย” หมายความว่า ความเสียหาย

ที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัว สินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น นอกจากนี้ยังได้ให้นิยามความเสียหายต่อจิตใจว่า หมายถึง ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน

เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สิน นอกจากนี้ยังได้ให้นิยามคำว่าความเสียหายต่อจิตใจไว้ด้วย แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้กำหนดว่าการเรียกร้องความเสียหายทางจิตใจของผู้เสียหายนั้นต้องปรากฏความเสียหายด้านอื่นควบคู่ด้วยหรือไม่ ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องความเสียหายทาง จิตใจ โดยไม่มีความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ได้หรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีที่รถยนต์เกิดความชำรุดบกพร่องที่ระบบห้ามล้อทำให้รถยนต์คันดังกล่าวชน รถยนต์คันอื่นเป็นจำนวนมาก ทำให้มีคนบาดเจ็บ ล้มตายเป็นจำนวนมาก นายเอ จะฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตรถยนต์อันเนื่องมาจากความเสียหายทางจิตใจได้หรือไม่ ซึ่งในเรื่องการเรียกค่าเสียหายทางจิตใจนี้ กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบที่เกิดจากสินค้าของญี่ปุ่นไม่ได้กำหนดไว้โดยตรงจึงต้องนำกฎหมายแพ่งของประเทศญี่ปุ่นมาปรับใช้ตามมาตรา 6 ของ PL Law of Japan ในส่วนที่เกี่ยวกับความเสียหายทางจิตใจ ตามประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นกำหนดว่าผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องผู้ผลิตให้รับผิดชอบความเสียหายทางจิตใจโดยลำพังโดยผู้เสียหายไม่ได้มีความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินด้วย โดยตามกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่นกำหนดว่าผู้เสียหายจะต้องได้รับความเสียหายทางร่างกายด้วยจึงจะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจได้ ซึ่งหลักการนี้ กฎหมายของไทยก็ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 446 เรื่องความเสียหายอย่างอื่นที่มีใช้ตัวเงินที่บัญญัติว่า “บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ร่างกายฤาอนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขา เสียเสีรภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้..” เพียงแต่ตามมาตรานี้ใช้คำว่าความเสียหายอย่างอื่นอัน มิใช่ตัวเงิน ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการวางแผนให้ชัดเจนว่าความเสียหายทางจิตใจไม่สามารถเรียกร้องได้โดยลำพังแต่ต้องเรียกร้องเมื่อมีความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินร่วมด้วยเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาที่จะก่อให้เกิดการฟ้องร้องให้ผู้ผลิตรับผิดชอบในความเสียหายทางจิตใจเพียงอย่างเดียว

สำหรับความเสียหายต่อทรัพย์สินนั้น ตาม EC Directive มาตรา 9 (บี) ได้กำหนดว่าความเสียหายแก่ทรัพย์สินอื่นนั้นต้องเป็นทรัพย์สินที่โดยปกติแล้วมีไว้เพื่อการใช้สอยหรือการบริโภคส่วนตัว และ ผู้เสียหายได้ใช้ทรัพย์สินนั้นโดยวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอยส่วนตัวหรือการบริโภคของตนเอง แต่ตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ไม่ได้บัญญัติว่าต้องเป็นทรัพย์สินประเภทใด

ดังนั้นแม้เป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อการค้าก็ได้รับการคุ้มครองสำหรับกฎหมายไทยตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ได้กำหนดว่าทรัพย์สินที่ได้รับความเสียหายต้องเป็นทรัพย์สินเพื่อการบริโภคส่วนตัว อาจเป็นทรัพย์สินที่ใช้เพื่อการค้าก็ได้ ดังนั้นคดีระหว่างพ่อค้ากับพ่อค้าก็อาจฟ้องร้องตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการพิจารณาแก้ไขว่า ทรัพย์สินที่ได้รับความเสียหายตามพระราชบัญญัตินี้ควรจะเป็นเพียงทรัพย์สินที่ผู้เสียหายมีไว้เพื่อการใช้สอยส่วนตัวหรือการบริโภคของตนเองเท่านั้นเหมือนกับที่บัญญัติไว้ใน EC Directive เพื่อให้คดีระหว่างพ่อค้ากับพ่อค้าจะได้ไปฟ้องร้องกันภายใต้กฎหมายซื้อขายหรือละเมิด

1.4.5 ปัญหาเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์

แม้ความรับผิดของผู้ผลิตในความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องจะเป็นไปตามหลัก ความรับผิดโดยเคร่งครัด หรือ Strict Liability กล่าวคือผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบว่าผู้ผลิตได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นหรือไม่ แต่เน้นพิจารณาเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้าเป็นหลัก โดยทั่วไปกฎหมายในหลายประเทศผู้เสียหายมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้ามีความชำรุดบกพร่องและมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้เสียหาย และยังคงพิสูจน์ว่า ความชำรุดบกพร่องของสินค้าก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าว

ตาม EC Directive มาตรา 4 กำหนดว่า ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ถึงความเสียหาย ความชำรุดบกพร่องของสินค้า รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างความชำรุดบกพร่องกับความเสียหาย

ตามกฎหมาย PL Law of Japan ความรับผิดของผู้ผลิตในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นเป็นไปตามหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด กล่าวคือผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบว่าผู้ผลิตได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นหรือไม่ แต่เน้นพิจารณาเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้าเป็นหลัก แต่ตามกฎหมาย PL Law of Japan ผู้เสียหายมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าสินค้ามีความชำรุดบกพร่องและมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของผู้เสียหาย และพิสูจน์ว่า ความชำรุดบกพร่องของสินค้าก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าว โดยพิจารณาจากบทบัญญัติในมาตรา 3 ที่ว่าผู้ผลิตจะต้องรับผิดต่อผู้เสียหายเมื่อผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากความชำรุดบกพร่องจากสินค้าที่ตนผลิต

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของไทยความรับผิดของผู้ประกอบการในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้นผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบว่าผู้ผลิตได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นหรือไม่ แต่เน้นพิจารณาเรื่องความไม่ปลอดภัยของสินค้าเป็นหลัก และได้กำหนดภาระการพิสูจน์ของผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทน ไว้ในมาตรา 6 โดยกำหนดว่า “เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับ

ผิดตามมาตรา 5 ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิ ฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของ ผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด”

เมื่อพิจารณาจากมาตรา 6 ประกอบกับมาตรา 4 ในเรื่องความหมายของคำว่า“สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ที่ไม่ได้ระบุคำว่า “ความชำรุดบกพร่องของสินค้า” ไว้ในความหมายของสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะเห็นได้ว่า ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องสืบถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้า รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำระหว่างความชำรุดบกพร่องของ สินค้ากับความเสียหายที่ได้รับ ไม่เหมือนกับที่บัญญัติไว้ใน EC Directive มาตรา 4 ที่ว่าผู้เสียหายยังคงต้องพิสูจน์ถึงความเสียหาย ความชำรุดบกพร่องของสินค้าและความสัมพันธ์ระหว่างความชำรุดบกพร่องกับความเสียหาย การที่ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้าตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างความชำรุดบกพร่องกับความเสียหายนั้นอาจทำให้เข้าใจว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้ใช้หลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ตามที่ต่างประเทศใช้บังคับ แต่ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการนั้นมีลักษณะเป็นความรับผิดชอบโดยเด็ดขาด หรือ Absolute Liability ซึ่งจะก่อให้เกิดภาระอย่างมากในฝั่งของผู้ประกอบการ ซึ่งการเกิดหลักกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้า ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทข้างต้นว่าสาเหตุที่เกิดหลักกฎหมายนี้เนื่องจากหลักกฎหมายในเรื่องสัญญาซื้อขายและละเมิดไม่สามารถเยียวยาให้ผู้บริโภคตลอดจนผู้เสียหายได้รับความเป็นธรรมจากกรณีที่ได้รับ ความเสียหายจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง กล่าวคือความรับผิดชอบตามหลักสัญญาซื้อขายนั้น หากผู้เสียหายไม่ได้เป็นผู้ซื้อ สินค้าก็ไม่สามารถฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบได้ และหากเป็นผู้ซื้อสินค้าก็ไม่สามารถฟ้องร้องให้ผู้ผลิตรับผิดชอบได้ตามหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา ในส่วนของหลักกฎหมายในเรื่องละเมิดก็เป็นการยากที่ผู้เสียหายจะนำสืบถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการได้เนื่องจากการผลิตสินค้าสมัยใหม่นั้นมีกระบวนการผลิตที่สลับซับซ้อน นักนิติศาสตร์จึงพยายามสร้างหลักกฎหมายขึ้นมาใหม่โดยที่ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องมีนิติสัมพันธ์กับผู้ขายหรือผู้ผลิตและผู้เสียหายไม่ต้องนำสืบถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตเพียงแต่พิสูจน์ความชำรุดบกพร่องของสินค้าเป็นสำคัญและพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างความชำรุดบกพร่องของสินค้ากับความเสียหาย แต่อย่างไรก็ดีเพื่อเป็นการดูแลผลประโยชน์ระหว่างผู้บริโภคหรือผู้เสียหายกับผู้ผลิตหลักกฎหมายที่สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งก็คือหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด หรือ หลักความรับผิดชอบปราศจากความผิดของผู้ผลิต ผู้เสียหายยังคงต้องนำสืบถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้าตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างความชำรุดบกพร่องกับความเสียหาย ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ผู้เสียหายหรือผู้ฟ้องคดีแทนน่าจะต้องมีหน้าที่นำสืบถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้าและความสัมพันธ์ระหว่างความ

ชำระคบกพร่องกับความเสียหายเพื่อให้เป็นไปตามหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดเหมือนกับที่บัญญัติไว้ใน EC Directive มาตรา 4

1.4.6 ปัญหาเกี่ยวกับข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ

ตาม EC Directive ได้บัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตไว้ใน มาตรา 6 โดยกำหนดว่า ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความชำระคบกพร่องของ สินค้า หากสามารถพิสูจน์เหตุอย่างหนึ่งอย่างใดใน 6 ประการต่อไปนี้

- 1) คนไม่ได้เป็นผู้นำสินค้าเข้าไปวางจำหน่ายในตลาด
- 2) เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ต่างๆ ปรากฏว่าความชำระคบกพร่องที่ก่อให้เกิดความเสียหายไม่ได้มีอยู่ในขณะมีการวางจำหน่ายสินค้าในตลาดโดยความชำระคบกพร่องของสินค้าเกิดขึ้นภายหลังที่ผู้ผลิต ได้มีการวางจำหน่ายในตลาดแล้ว
- 3) สินค้าดังกล่าวคนไม่ได้ผลิตขึ้นเพื่อขายหรือจำหน่ายไม่ว่าวิธีใดๆ เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ หรือไม่ได้ผลิตหรือจำหน่ายไปในลักษณะที่เป็นธุรกิจ
- 4) ความชำระคบกพร่องเกิดขึ้นเนื่องจากการต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ออกโดยหน่วยงานราชการ
- 5) ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่มีการวางจำหน่ายสินค้าไม่สามารถพิสูจน์ทราบถึงความชำระคบกพร่องของสินค้า (State of the Art Defence)
- 6) ในกรณีผู้ผลิตชิ้นส่วนของสินค้า หากความชำระคบกพร่องของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ผลิตสินค้าหรือเกิดจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ผลิต

ตามกฎหมาย PL Law of Japan ได้ระบุข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ผลิตไว้ใน มาตรา 4 โดยบัญญัติว่าผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าชำระคบกพร่อง หากพิสูจน์ได้ว่า

- 1) เมื่อผู้ผลิตสามารถพิสูจน์ได้ว่าระดับความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่มีการส่งมอบสินค้านั้นไม่สามารถที่จะตรวจพบความชำระคบกพร่องนั้นได้
- 2) ในกรณีของการผลิตชิ้นส่วนที่นำไปใช้ในการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายหากผู้ผลิตชิ้นส่วนสามารถพิสูจน์ได้ว่าความชำระคบกพร่องที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากคำสั่งที่เกี่ยวกับการออกแบบของผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายและตนไม่ได้ประมาทเลินเล่อในการผลิตชิ้นส่วนนั้น

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการไว้ใน มาตรา 7 โดยบัญญัติว่าผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่า

- 1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- 2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ

3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษาคำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

เมื่อพิจารณาข้อยกเว้นความรับผิดชอบพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเห็นว่า มีข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการที่สำคัญที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายของต่างประเทศแต่ที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้คือ ข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในกรณีที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่มีการวางจำหน่ายสินค้าไม่สามารถพิสูจน์ทราบถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้า หรือที่เรียกว่า State of the Art Defence ซึ่งข้อยกเว้นนี้ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าเกือบทุกประเทศรวมทั้งสหภาพยุโรปและญี่ปุ่นด้วย ซึ่งข้อยกเว้นนี้เป็นการดุลประโชชน์ระหว่างผู้บริโภคกับผู้ผลิตที่เป็นธรรม เพราะหากไม่มีข้อยกเว้นนี้อาจทำให้ผู้ผลิตซึ่งไม่ได้ตั้งใจให้เกิดความชำรุดบกพร่องรวมทั้งได้พยายามป้องกันทุกวิถีทางเพื่อให้สินค้าของตนเกิดความปลอดภัยเพราะไม่สามารถตรวจสอบความชำรุด บกพร่องของสินค้าโดยอาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในขณะมีการวางจำหน่ายสินค้าไม่กล้าที่จะผลิตสินค้าเนื่องจากไม่แน่ใจว่าสินค้าที่ตนผลิตออกมาจะเกิดความชำรุดบกพร่องขึ้นมาภายหลังทำให้ตนจะต้องรับผิดชอบต่างๆ ที่ตนไม่ทราบว่าจะถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นได้เนื่องจากไม่สามารถตรวจสอบได้จากความรู้ทางในทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ณ ขณะนั้นซึ่งการไม่กำหนดข้อยกเว้นนี้ไว้ในพระราชบัญญัตินี้ อาจจะทำให้เกิดผลกระทบต่ออุตสาหกรรมผลิตสินค้าของประเทศซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเนื่องจากอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าเป็นอุตสาหกรรมที่ทำให้หลักของประชาชนของประเทศ ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดข้อยกเว้นเรื่อง State of the Art Defence ในพระราชบัญญัติฉบับนี้เช่นเดียวกับกฎหมายของสหภาพยุโรปและญี่ปุ่น

ส่วนข้อยกเว้นอีกข้อหนึ่งที่ EC Directive กำหนดไว้เป็นข้อยกเว้นของผู้ผลิตแต่กฎหมาย PL Law of Japan รวมทั้งพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้กำหนดคือ กรณีที่ความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นเนื่องจากการต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ออกโดยหน่วยงานราชการ นั้นผู้วิจัยเห็นว่าข้อยกเว้นนี้ผู้เขียนเห็นว่า มาตรฐานของหน่วยงานของรัฐในต่างประเทศที่ออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการผลิตสินค้าอาจมีมาตรฐานสูงกว่าหน่วยงานของไทย การกำหนดให้การปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ออกโดยหน่วยงานราชการของผู้ผลิตไม่น่าจะทำให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นธรรมหากมาตรฐานของหน่วยงาน ราชการของไทยต่ำกว่าหน่วยงานของต่างประเทศซึ่งแม้แต่ประเทศญี่ปุ่นเองก็ยังไม่กำหนดข้อนี้ไว้เป็นข้อยกเว้นของผู้ผลิตดังนั้นผู้เขียนเห็นด้วยที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ ไม่กำหนดข้อนี้เป็นข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ

ส่วนข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติอนุ 1 ที่กำหนดว่า ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่า “สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ผู้วิจัยเห็นว่ายังขาดความชัดเจนในเรื่องที่ว่า เมื่อไรที่ผู้ประกอบการต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นการเพียงพอหรือไม่ว่าหากผู้ประกอบการสามารถพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ณ ขณะที่สินค้านั้นออกวางจำหน่าย หรือว่าผู้ประกอบการต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อผู้เสียหายได้รับสินค้าและได้ใช้สินค้า เมื่อพิจารณา EC Directive มาตรา 6 อนุ 2 ซึ่งกำหนดว่า “เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ต่างๆ ปรากฏว่าความชำรุดบกพร่องที่ก่อให้เกิดความเสียหายไม่ได้มีอยู่ในขณะมีการวางจำหน่ายสินค้าในตลาดโดยความชำรุดบกพร่องของสินค้าเกิดขึ้นภายหลังที่ผู้ผลิตได้มีการวางจำหน่ายในตลาดแล้ว” แล้วจะเห็นว่าตาม EC Directive ความชำรุดบกพร่องต้องมีอยู่ ณ ขณะวางจำหน่ายสินค้านั้นมิใช่เมื่อผู้เสียหายได้ซื้อและใช้สินค้า ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าควรระบุให้ชัดเจนว่า สินค้ามิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเมื่อไรอาจจะไม่ปลอดภัยเป็นเมื่อวางจำหน่ายสินค้าหรือไม่ปลอดภัยเมื่อผู้เสียหายได้รับและใช้สินค้าก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายในการคุ้มครองผู้เสียหายของภาครัฐ

2. วิเคราะห์ผลกระทบในกรณีที่มีการมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันที่มีต่อผู้บริโภคและผู้ประกอบการ

ในการศึกษาและวิเคราะห์ถึงผลกระทบจะวิเคราะห์ในกรณีมีรัฐได้ออกกฎหมายเพื่อกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องมีระบบการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ซึ่งรัฐมีบทบาทที่สำคัญที่ต้องเข้าไปควบคุมและดูแลระบบของการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ให้เกิดขึ้นซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นสามารถแยกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 ผลกระทบในเชิงบวกที่มีต่อผู้บริโภค

การที่รัฐได้นำระบบของการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์มาใช้กับผลิตภัณฑ์ย่อมมีผลกระทบในเชิงบวกต่อผู้บริโภค ดังนี้

1) เป็นการเพิ่มสวัสดิการแก่สังคม (Social Welfare) ให้แก่ผู้บริโภคเพราะการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์จะสามารถช่วยให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองและได้รับการเยียวยาแก้ไขอย่างทันที่หากผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นหลักประกันว่าผู้บริโภคจะได้รับการชดเชยค่าเสียหายและแก้ไขปัญหาให้แก่รัฐและสังคมโดยไม่ต้องกังวลและพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

- 2) ช่วยลดความเสี่ยงภัยให้แก่บริษัทประกันภัย และลดปัญหาเรื่องอัตราเบี้ยประกันภัยเพราะรัฐจะเข้ามาดูแลและให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเป็นทางการเป็นธรรมกับทุกฝ่าย
- 3) ช่วยแก้ไขปัญหาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องของการพิสูจน์ความผิดเพราะหากต้องมีการพิสูจน์ความผิดจะต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการนำระบบการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์มาใช้จะช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้
- 4) ช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นผู้บริโภคได้ทั้งระบบเพราะผู้บริโภคก็คือประชาชนของประเทศ ซึ่งรัฐมีหน้าที่ต้องดูแลให้ได้รับการคุ้มครองอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- 5) ช่วยลดงบประมาณในด้านสาธารณสุขของรัฐเพราะหากประชาชนได้รับบาดเจ็บจากการใช้ผลิตภัณฑ์ก็จะได้รับการดูแลอย่างทันที่โดยไม่ต้องตกเป็นภาระแก่รัฐ
- 6) ช่วยลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลเพราะเมื่อผู้เสียหายได้รับการเยียวยาแก้ไขแล้วก็ไม่ต้องฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ประกอบการอีก

2.2 ผลกระทบในเชิงลบที่มีต่อผู้บริโภค

การที่รัฐได้นำระบบของการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์มาใช้กับผลิตภัณฑ์ย่อมมีผลกระทบในเชิงลบต่อผู้บริโภค ดังนี้

การที่รัฐได้ออกกฎหมายเพื่อนำระบบการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์มาใช้ย่อมอาจถูกแทรกแซงได้จากบริษัทประกันภัยหรือหน่วยงานของรัฐที่จะเข้ามาดูแลระบบประกันภัยเพราะอาจมีผู้มีอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องทำให้เกิดปัญหาแก่ผู้บริโภคได้ ผู้บริโภคจะต้องรับภาระเรื่องราคาสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากผู้ประกอบการต้องผลักภาระต้นทุนของการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นของผู้ประกอบการเนื่องจากการใช้ระบบการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์มาให้ผู้บริโภคซึ่งย่อมทำให้ราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย

2.2.1 ผลกระทบในเชิงบวกที่มีต่อผู้ประกอบการ

- 1) เป็นการเพิ่มสวัสดิการแก่สังคม (Social Welfare) ให้แก่ผู้ประกอบการ เพราะการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์จะช่วยลดภาระค่าเสียหายและลดความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการเพราะบริษัทประกันภัยหรือหน่วยงานที่รัฐตั้งขึ้นจะรับความเสี่ยงแทนและมีความสามารถรับความเสี่ยงภัยได้สูงกว่าโดยมีรัฐเข้ามากำกับและดูแล

- 2) ทำให้สินค้าของผู้ประกอบการเป็นสินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐานที่เป็นสากลและสามารถส่งไปแข่งขันกับสินค้าของต่างประเทศได้ ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการมีรายได้มากขึ้นด้วย

2.2.2 ผลกระทบในเชิงลบที่มีต่อผู้ประกอบการ

1) การป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ย่อมส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูงมากในช่วงระยะเวลาแรกในการเริ่มต้น ทำให้ผู้ประกอบการยอมผลักราคาใช้จ่ายดังกล่าวมาให้แก่ผู้บริโภค ทำให้สินค้าต่างๆ มีราคาแพงขึ้นกว่าเดิมซึ่งจะทำให้สินค้าอาจขายได้ในปริมาณที่ลดลง

2) ระบบการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีการชดเชยและเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคนั้นอาจทำให้ผู้ประกอบการอาจผลิตภัณฑ์สินค้าโดยขาดความระมัดระวัง ทั้งนี้เพราะหากไม่มีการจำกัดวงเงินของค่าเสียหายที่ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบแล้วจะทำให้ผู้ประกอบการไม่กลัวความเสี่ยงที่จะเกิดจากผลิตภัณฑ์จึงผลิตสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานหรือคุณภาพต่ำลงกว่าเดิมและเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคได้

3. มาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย

จากการศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีในการคุ้มครองผู้บริโภครวมทั้งจากการศึกษาและจากการเปรียบเทียบมาตรการที่เกี่ยวข้องการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ของประเทศต่างๆ จะพบว่าเหตุที่ต้องมีหาแนวทางการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ก็เนื่องมาจากในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วซึ่งผิดจากเดิมในสมัยอดีตที่การค้าและเศรษฐกิจของโลกอยู่ในลักษณะจำกัดในวงแคบๆ สภาพของสินค้าและบริการยังไม่มีควมสลับซับซ้อนมากนัก กระบวนการผลิตยังเป็นแบบเรียบง่าย ตลาดการค้าเป็นลักษณะการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน (Barter Trade) ซึ่งไม่มีความจำเป็นที่รัฐจะต้องหาเครื่องมือหรือมาตรการเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเพราะอิทธิพล แนวคิด อีกทั้งในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีหลักการที่ตั้งอยู่บนความอิสระและเสรีภาพในการดำรงชีวิตของคนอย่างเท่าเทียมกัน จึงยังผลให้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (Laissez-Faire) เกิดขึ้นด้วย โดยมีสมมุติฐานว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถในการตัดสินใจ เลือกซื้อ สินค้าและบริการเท่ากัน แต่เมื่อโลกเจริญมากขึ้นทำให้ระบบเศรษฐกิจ การค้าขายและการบริการต่างๆ มีกระบวนการที่สลับซับซ้อนมากขึ้น เกินกว่าผู้บริโภคโดยทั่วไปจะปรับตัวตามได้ทันทำให้ประเทศต่างๆ จึงมาพิจารณาถึงความเป็นธรรมในสังคมและเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน โดยทั่วไป ทำให้เกิดแนวคิดที่เห็นว่าสิทธิของผู้บริโภคจึงควรที่จะได้รับความคุ้มครอง

เมื่อโลกเจริญมากขึ้นจึงทำให้ระบบการค้าเสรีที่มีอยู่กันทั่วทุกมุมโลก ได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการบริโภคนิยมมากขึ้นซึ่งแต่เดิมนั้นตามแนวความคิดด้านเศรษฐศาสตร์ เห็นว่าในการ

ซื้อขายสินค้าของประชาชนนั้นควรให้มีการค้าขายกันอย่างอิสระและเมื่อตลาดสินค้าและบริการมีการแข่งขันกันแล้ว ภาครัฐไม่ควรเข้ามาแทรกแซงตลาด แต่ควรปล่อยให้ไปไปตามตลาดสมบูรณ์ โดยให้มีการค้าขายกันอย่างอิสระยกเว้นแต่ในกรณีที่มีความล้มเหลวทางตลาด (Market Failure) เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้การแข่งขันในตลาดไม่เกิดผลดีต่อผู้บริโภคหรือสังคมโดยรวมและหากเกิดความล้มเหลวในตลาด รัฐจึงต้องเข้ามาคุ้มครองผู้บริโภคโดยมีปัญหาที่สำคัญมี 3 ประการ คือ

- 1) การผูกขาดในตลาด
- 2) ความเหลื่อมล้ำ ทางด้านข้อมูล (Asymmetric Information)
- 3) การควบคุมดูแลด้านความปลอดภัย และสุขภาพของผู้บริโภค

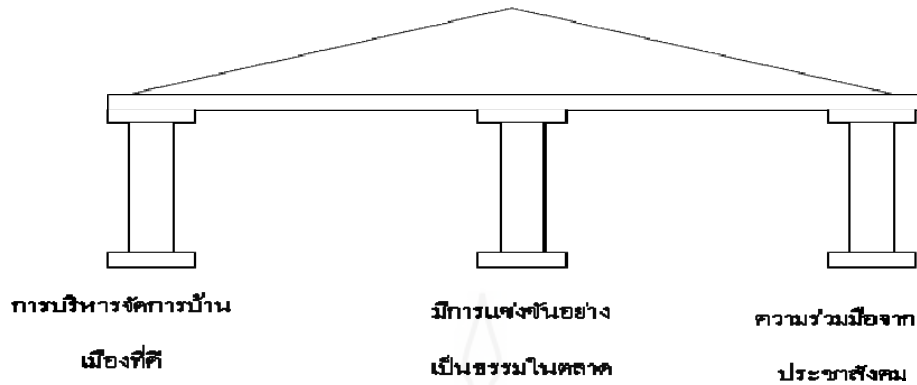
แต่จากวัฒนธรรมการบริโภคนิยม ทำให้ประชาชนในปัจจุบันมีพฤติกรรมการบริโภคที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น รวมถึงวิทยาการและเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าที่มีขั้นตอนการผลิตที่สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทำให้ปัญหาที่ผู้บริโภคจะได้รับความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีความรุนแรงมากขึ้นตามไปด้วย แม้ว่าจะมีหน่วยงานจากหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนจะเข้ามาหาทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่ระบบการดำเนินงานและกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมเพียงพอและไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้บริโภคยังคงอยู่ในสถานะที่ถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบการตลอดมา

นอกจากนั้นแล้วเหตุที่ต้องมีการหาแนวทางการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ก็เนื่องมาจากการที่ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมและการคุ้มครองจากกฎหมายตามกฎหมายสัญญาและกฎหมายละเมิดจึงมีแนวความคิดด้านกฎหมายและทฤษฎีทางกฎหมายที่นำมาใช้ในการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวซึ่งมีประเด็นที่สำคัญ คือ

- 1) การที่ประชาชนไม่ให้ความสำคัญกับความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนา (Freedom of will) หรือเสรีภาพในการทำสัญญา ด้วยเหตุที่แนวความคิดทฤษฎีดังกล่าวนี้จะเหมาะสมต่อเมื่อในสภาพสังคมที่มีอำนาจต่อรองที่เท่าเทียมกัน และมีระบบการค้าเสรีที่แข่งขันกันอย่างสมบูรณ์ ทฤษฎีความรับผิดชอบคู่สัญญา (Privity of Contract) ที่เป็นผลสืบเนื่องจากการมีเสรีภาพในการทำสัญญานั้น ก็จึงเหมาะสมกับกรณี ที่คู่สัญญามีความสามารถในการต่อรองที่เท่าเทียมกัน แต่จากสภาพความเป็นจริงของผู้บริโภคในปัจจุบันนั้น เนื่องจากผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องบริโภคสินค้าหรือบริการโดยอาศัยความสัมพันธ์ในทางสัญญาเสมอไป เนื่องจากการบริโภคเป็นสิ่งปกติที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งมีได้มีอยู่กับเงื่อนไขในสถานะทางสังคม (Status Quo) หรือความสามารถของบุคคล (Capability) หรือข้อตกลงในทางนิติกรรมสัญญา เพราะฉะนั้นหลักเกณฑ์หรือทฤษฎีความรับผิดชอบในความเสียหายที่ต้องอาศัยความผูกพันทางสัญญาที่กฎหมายรับรองจึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภค ที่มีใช้คู่กรณีในสัญญา ทฤษฎีกฎหมายที่ก่อตั้งสิทธิใน

การได้รับการเยียวยาخذใช้เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการบริโภคจึงไม่คำนึงถึงหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity Rule) แต่อย่างใด

2) ทฤษฎีความรับผิดในทางละเมิด ซึ่งใช้บทสันนิษฐานความผิด (Presumption of Fault) หลักความรับผิดในทางละเมิดนั้น มีทฤษฎีความรับผิดที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปอยู่ 2 หลัก คือความรับผิดเมื่อมีความผิด กล่าวคือผู้กระทำละเมิด จงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายและหลักความรับผิดโดยกฎหมายสันนิษฐานว่ามีความผิดแม้ได้มีการจงใจหรือประมาทเลินเล่อ บางกรณีเป็นการสันนิษฐานเด็ดขาด ไม่มีข้อยกเว้นในการนำสืบหักล้าง (Absolute Liability) หรือ no Fault Liability บางกรณีก็ยกเว้นให้มีการนำสืบหักล้างบทสันนิษฐานที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้ หลักความรับผิดชอบแบบที่สองนี้ เรียกโดยทั่วไปว่าความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) หลักความรับผิดเด็ดขาดได้รับการยอมรับมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากผลิตภัณฑ์ที่มีความสลับซับซ้อนในการผลิต ผู้ใช้ได้รับความเสียหายไม่อาจพิสูจน์ถึงเหตุแห่งความเสียหายได้ว่าเป็นความผิดพลาดของผู้ใด ซึ่งเหตุผลของการนำเอาทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาดในทางละเมิด มาปรับใช้กับคดีที่ฟ้องให้ชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการบริโภคก็เพราะว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการบริโภคนั้นเป็นเรื่องยากที่ผู้บริโภคจะพิสูจน์ได้ว่าเกิดขึ้นจากความรับผิดของฝ่ายใด ยิ่งกระบวนการในการบริโภคในปัจจุบันอันประกอบด้วยผู้ผลิต ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก ผู้บริโภค เป็นกระบวนการที่กว้างขวางทำให้ยากแก่การพิสูจน์ว่าความบกพร่องเกิดขึ้น ในช่วงใด ขณะใด อีกทั้งในกรณีที่การผลิตมีที่ขึ้นตอนและกระบวนการผลิตที่สลับซับซ้อน การพิสูจน์ความบกพร่องในการผลิต จึงยังไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้บริโภค จะสามารถพิสูจน์ได้ง่าย ว่าผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้ากระทำโดยประมาท เลินเล่อ เป็นเหตุให้มีความชำรุดบกพร่องในผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการกำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายต้องรับผิดโดยปราศจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ จึงเป็นการ เหมาะสม ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขว่าผู้ผลิตหรือผู้ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องรับผิดนี้สามารถพิสูจน์ให้เห็นพ้นจากความรับผิดได้ เช่น ถ้าสามารถพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเกิดจากการที่ผู้บริโภคใช้สินค้าโดยไม่ถูกต้อง ใช้ผิดวิธีในกรณีที่สินค้าได้มีคำอธิบาย วิธีใช้หรือคำเตือนแล้ว หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นเกิดจากความประมาทเลินเล่อของผู้บริโภคเองหรือความชำรุดบกพร่องไม่ได้เกิดขึ้นในขณะที่ผู้บริโภคซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้น หากแต่เกิดความชำรุดบกพร่องขึ้น เพราะการกระทำของบุคคลอื่นซึ่งผู้ผลิตสินค้าไม่ต้องรับผิดชอบ เป็นต้น

ภาพที่ 4.1 ภาพเสาหลักแห่งความก้าวหน้า : Pillars of Progress

ที่มา : Nelson, Jane (2002) Building Partnership : Cooperation between the United Nations System and the Private Sector, United Nations Global Compact Office, p.15

และเมื่อโลกย่างเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 วิถีชีวิตของมนุษย์ได้เปลี่ยนไปจากเดิมอย่างรวดเร็ว เพราะความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ และการรับรู้และถ่ายทอดวิทยาการสมัยใหม่ที่ได้แพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ปัญหาการเจ็บไข้ได้ป่วยและโรคระบาดที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ปัญหาการก่อการร้ายระหว่างประเทศและปัญหาความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้องค์การสหประชาชาติและประเทศสมาชิกได้เสนอหลักการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยใช้ระบบการควบคุมและดูแลซึ่งกันและกันของทุกภาคส่วน โดยเน้นที่การให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ความเป็นธรรมและประสิทธิภาพในตลาด (Fair and Efficiency Markets) และสิทธิเสรีภาพของประชาชน (Civic Engagement) ก็ให้ความสำคัญในความเท่าเทียมกันระหว่างผู้นำในภาครัฐกิจ ภาคประชาสังคม ที่จะร่วมกันทำงานกับภาครัฐและหน่วยงานของรัฐ ตามภาพเสาหลักแห่งความก้าวหน้า (Pillars of Progress)

จากภาพเสาหลักแห่งความก้าวหน้า (Pillars of Progress) เราจะเห็นได้ว่าระบบการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในศตวรรษที่ 21 หรือการปรับปรุงระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศตามหลักการดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าเราสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ในการคุ้มครองผู้บริโภคได้โดยในส่วนของภาครัฐนั้น ภาครัฐซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารประเทศมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อสร้างความ

เป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมโดยภาครัฐจะต้องมีการดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบการมีส่วนร่วมโดยเน้นที่สร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม 3 กลุ่มอันได้แก่ภาครัฐ ภาคผู้ประกอบการหรือภาคกลไกตลาดและภาคประชาชนเพื่อให้การเกิดการปรับปรุงระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้เกิดประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล ซึ่งตรงกับกรอบแนวคิดของการส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี การพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมผ่านระบบตลาดและการพัฒนาผ่านกระบวนการประชาชน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนซึ่งจะทำให้แต่ละภาคส่วนสามารถจะระดมทรัพยากรทั้งด้านการเงิน บุคลากร กลวิธีในการทำงาน ข้อมูลข่าวสารหรือการสนับสนุนจากฝ่าย การเมืองที่จะทำให้การคุ้มครองผู้บริโภคได้บรรลุเป้าหมายได้มากขึ้น

ในส่วนบทบาทของภาครัฐซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภคนั้นภาครัฐโดยฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องกำหนดนโยบายแห่งรัฐ โดยจะต้องกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นที่รัฐพึงต้องกระทำเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในชาติและซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ได้ให้ความสำคัญในเรื่อง การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นอย่างยิ่ง โดยบัญญัติ สิทธิของผู้บริโภค และองค์การอิสระเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค เป็นครั้งแรกในมาตรา 57 ดังนี้

“สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย บัญญัติ กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็น ในการตรากฎหมาย กฎและข้อบังคับและให้ความเห็น ในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค”

โดยรัฐจะต้องส่งเสริมและพัฒนาบทบาทขององค์กรที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกำหนดมาตรการต่างๆ ในการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้บริโภคและเพื่อยกระดับผลผลิตและบริการของประเทศให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริโภค ผู้ค้ารายย่อย และผู้เสียเปรียบให้มีโอกาสเข้าถึงและได้ใช้ประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภคและพิทักษ์สิทธิของตนเองมากขึ้น และสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรผู้บริโภคที่มีอยู่เดิม ให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งองค์กรใหม่ๆ ตั้งแต่ในระดับชุมชน เพื่อเป็นกลไกในการรักษาผลประโยชน์และสิทธิของประชาชนร่วมกับการใช้มาตรการลงโทษทางกฎหมายและทางสังคมและพิจารณาเพื่อหาแนวทางให้องค์กรคุ้มครองผู้บริโภคให้สามารถดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง ซึ่งทุกภาคส่วนต้องมีการกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ ดังต่อไปนี้

3.1 มาตรการในส่วนของภาครัฐ

การป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ในส่วนของภาครัฐนั้นถือว่า ภาครัฐนั้นเป็นองค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญมากที่สุดที่จะทำให้การป้องกันความเสียหายอันเกิด จากการใช้ผลิตภัณฑ์บังเกิดขึ้นได้จริงและเป็นรูปธรรม เนื่องจากรัฐเป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือประชาชน ในการปกครองประเทศเพราะรัฐสามารถกำหนดนโยบายในการปกครองประเทศและควบคุมดูแล และเข้าแทรกแซงกิจกรรมต่างๆ ในประเทศได้โดยรัฐสามารถออกกฎหมายและใช้กฎหมายเป็น เครื่องมือที่มีความสำคัญในการสร้างความสงบสุขและสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้บริโภคได้ การที่ รัฐต้องเข้ามามีบทบาทในการคุ้มครองผู้บริโภคเนื่องจากในสภาพเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมในปัจจุบัน รัฐได้สังเกตเห็นว่าหากปล่อยให้ผู้ประกอบการดำเนินการตามระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมโดยไม่มีการ ควบคุมดูแลจากภาครัฐเลย ย่อมทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบและสร้างความเสียหายต่อระบบ เศรษฐกิจและสังคมได้ต่อไปในอนาคต เพราะผู้ประกอบการมักเป็นกลุ่มทุนที่มีอำนาจทางสังคม และเศรษฐกิจสูง ทำให้ผู้บริโภคไม่มีอำนาจที่จะไปต่อรองกับกลุ่มผู้ประกอบการได้ทำให้เกิดการ เอาัดเอาเปรียบผู้บริโภคตลอดมา หากนับจากอดีตที่ผ่านมาจะพบว่ามิดิตีที่ผู้บริโภคฟ้องร้องเรียก ค่าเสียหายกับผู้ประกอบการน้อยมากเพราะในอดีตที่ยังไม่มีการออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค นั้น การที่ผู้บริโภคจะฟ้องร้องผู้ประกอบการให้รับผิดชอบตามสัญญาหรือรับผิดชอบตามละเมิดนั้นกระทำได้ยาก เพราะผู้บริโภคมีภาระที่ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าผู้ประกอบการเป็นฝ่ายผิดซึ่งภาระการพิสูจน์นี้เป็น อุปสรรคต่อผู้บริโภคเพราะผู้บริโภคไม่มีความรู้ความชำนาญอย่างเพียงพอที่จะสามารถทราบถึง ข้อมูลและขั้นตอนของขบวนการผลิตได้จึงทำให้กฎหมายที่จะฟ้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตาม สัญญาหรือรับผิดชอบตามละเมิดเป็นกฎหมายที่ไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง ทำให้ต่อมานักกฎหมายจึง เกิดแนวความคิดที่จะหาทางแก้ไขช่องว่างของกฎหมายลักษณะสัญญาหรือกฎหมายลักษณะละเมิด จึงได้เสนอให้รัฐออกกฎหมายความรับผิดโดยเคร่งครัด เพื่อคุ้มครองและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับ ผู้บริโภคโดยกฎหมายความรับผิดโดยเคร่งครัด จะการผลกภาระการพิสูจน์ถึงความเสียหายของ สินค้าไปให้แก่ผู้ประกอบการเป็นผู้ที่มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายไม่ได้เกิดจากความบกพร่อง ของสินค้า ทั้งนี้เพราะผู้ประกอบการมีความรู้และความเชี่ยวชาญมากกว่าผู้บริโภคซึ่งก็เป็นการ แก้ไขปัญหาช่องว่างของกฎหมายลักษณะสัญญาหรือกฎหมายลักษณะละเมิดได้ในระดับหนึ่ง แต่ จากการศึกษาจะพบว่าในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่2) พ.ศ.2541 ประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์และ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ก็ยังพบว่ากฎหมายดังกล่าวล้วนแล้วแต่เป็นกฎหมายที่มุ่งแก้ไขและเยียวยาความเสียหาย ให้แก่ผู้บริโภคภายหลังจากที่ได้เกิดความเสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์แล้วทั้งสิ้นซึ่งไม่มีกฎหมาย คุ้มครองผู้บริโภคฉบับใดเลยที่มีการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้าเข้ามา

ใช้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวคิดในการปฏิรูปกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคโดยการนำระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันให้หมดสิ้นไปโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือภาครัฐที่จะต้องออกกฎหมายและให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานและประสานความร่วมมือกับทั้งฝ่ายของผู้ประกอบการและผู้บริโภคเข้าด้วยกัน โดยรัฐจะต้องออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อสร้างระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ ดังต่อไปนี้

1. ภาครัฐต้องแก้ไขกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค โดยกำหนดเพิ่มเติมในส่วนของหน้าที่ของผู้ประกอบการเข้าไปในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการมีหน้าที่ในการสร้างระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้าตามแบบอย่างของรัฐได้ กำหนดโดยรัฐจะกำหนดโดยแบ่งตามประเภทของธุรกิจและตามชนิดของสินค้าโดยในระยะแรกของการสร้างระบบป้องกันนั้นรัฐอาจเข้ามาช่วยเหลือผู้ประกอบการ โดยลดภาษีให้แก่ผู้ประกอบการที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของรัฐเพื่อเป็นการลดภาระให้แก่ผู้ประกอบการ

2. ภาครัฐต้องแก้ไขกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค โดยกำหนดเพิ่มเติมในส่วนของหน้าที่ของผู้บริโภคเข้าไปในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค โดยกำหนดให้ผู้บริโภคเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้าตามแบบอย่างของรัฐได้ กำหนดโดยรัฐต้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดการสร้างระบบให้แก่ผู้บริโภคและให้ผู้บริโภคมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่เพื่อที่จะสามารถนำปัญหาข้อผู้บริโภคไปแก้ไขได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของผู้บริโภค

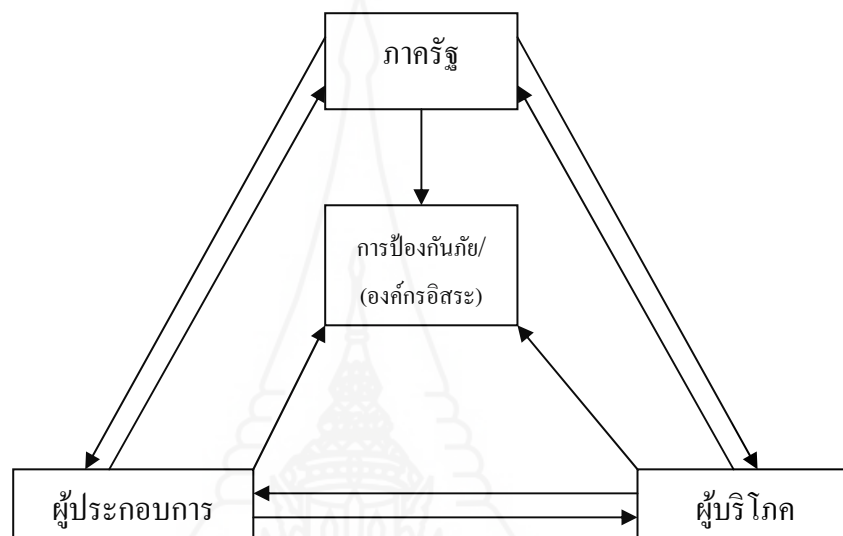
3. ภาครัฐต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางเพื่อให้ความรู้แก่ผู้บริโภคและผู้ประกอบการให้ได้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ที่ทุกๆ ฝ่ายต่างต้องร่วมมือและประสานงานกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์

4. ภาครัฐต้องเสนอให้มีการตั้งหน่วยงานที่เป็นองค์กรอิสระขึ้นมาดูแลระบบของการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค โดยให้มีตัวแทนจากทั้งฝ่ายของภาครัฐ ของผู้ประกอบการและของผู้บริโภคเพื่อเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการประสานงานหลักในแนวนโยบายของการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและให้ความช่วยเหลือในด้านอื่นๆ

5. ภาครัฐต้องจัดสร้างสถาบันทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ที่มีหน้าที่ในการพิสูจน์ความชำรุดบกพร่องของผลิตภัณฑ์และความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคในกรณีที่มีเกิดปัญหาฟ้องร้องกันระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องการกำหนดหน้าที่ในการพิสูจน์ความชำรุดบกพร่องของผลิตภัณฑ์และการพิสูจน์ความเสียหายที่แท้จริงที่เกิดขึ้นแก่

ผู้บริโภคเพื่อที่จะสามารถกำหนดค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนได้ถูกต้องและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และยังมีความสะดวก รวดเร็วและเป็นมาตรฐานที่เหมือนกันทุกกรณี

ระบบการระบอบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ลวงหน้าที่นำเสนอ

ภาพที่ 4.2 แผนภาพแสดงระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์

จากแผนภาพดังกล่าวข้างต้น เป็นระบบของการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ลวงหน้าที่ผู้วิจัยขอนำเสนอ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 กลุ่มที่สำคัญ คือ

1. **ภาครัฐ** มีหน้าที่ในการออกกฎหมายและมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค เช่น ออกกฎหมายให้ผู้ประกอบการต้องทำประกันภัยในผลิตภัณฑ์ของตนที่ได้ผลิตออกสู่ท้องตลาดและรัฐอาจตั้งกองทุนอิสระเพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคที่ประสบภัยจากการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาแก้ไขอย่างทันท่วงทีโดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ความรับผิดชอบก่อนว่าเป็นของผู้ใด โดยกองทุนอิสระดังกล่าวรัฐอาจให้การสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ก่อนในระยะแรกและเมื่อกองทุนอิสระมีความเข้มแข็งแล้ว รัฐจึงค่อยปล่อยให้กองทุนบริหารจัดการด้วยตัวเองต่อไป ทั้งนี้เพื่อป้องกันการแทรกแซงจากกลุ่มอื่นๆที่มีส่วนได้เสีย เป็นต้น

2. **ผู้ประกอบการ** มีหน้าที่ที่จะต้องผลิตสินค้าและบริการให้ได้มาตรฐานและปลอดภัยต่อผู้บริโภค ตามที่รัฐกำหนดอีกทั้งต้องทำประกันภัยในผลิตภัณฑ์ในสินค้าและบริการของตนตามที่ภาครัฐได้กำหนดไว้ รวมถึงให้การสนับสนุนในการก่อตั้งองค์กรอิสระที่เข้ามามีส่วนในการดูแลและจัดการระบบประกันภัยในผลิตภัณฑ์

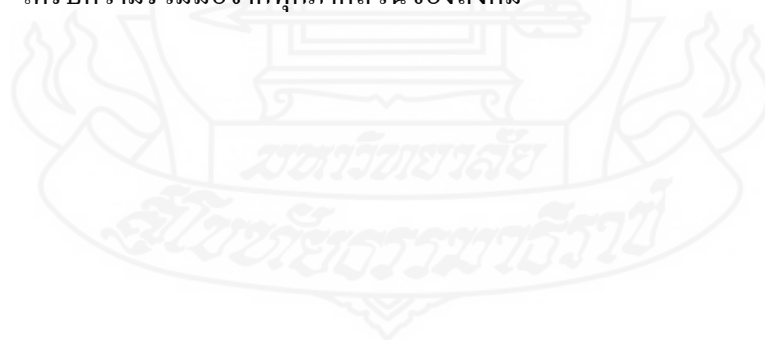
3. **ผู้บริโภคร** มีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการก่อตั้งองค์กรอิสระโดยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการก่อตั้งองค์กรอิสระ รวมทั้งมีหน้าที่ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการให้ได้มาตรฐานโดยแจ้งข้อมูลและแสดงข้อเท็จจริงให้แก่หน่วยงานของภาครัฐและองค์กรอิสระให้ทราบเมื่อเกิดความเสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์ขึ้น

4. **การป้องกันภัย (องค์กรอิสระ)** มีหน้าที่เป็นตัวประสานทั้ง 3 กลุ่มเข้าด้วยกัน ด้วยความเป็นกลางและเป็นธรรม โดยการนำหลักการของระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่องหน้ามาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการป้องกันภัยล่องหน้าในผลิตภัณฑ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

ภาพที่ 4.3 ภาพแสดง แนวคิดการพัฒนาการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม

โครงสร้างองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค⁷⁴

จากการศึกษาโครงสร้างองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคของต่างประเทศและประเทศไทย สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงโครงสร้างองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทยต่างๆ

ภาคส่วน ประเทศ	ภาครัฐ ระดับ		ภาคธุรกิจ	องค์กรผู้บริโภค หรือภาคประชาสังคม
	ประเทศ	ท้องถิ่น		
				X
สหรัฐอเมริกา	X	X	X	X
สหราชอาณาจักร	X	X	X	X
ออสเตรเลีย	X	X	ไม่ชัดเจน	X
ญี่ปุ่น	X	X	X	X
เดนมาร์ก	X	X	X	X
ไทย	X	X	ไม่ชัดเจน	X

⁷⁴ วิโรจน์ ก่อสกุล (2550) “บทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการคุ้มครองผู้บริโภค” ดุษฎีนิพนธ์
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เครือข่ายการคุ้มครองผู้บริโภค⁷⁵

จากการศึกษาเครือข่ายการคุ้มครองผู้บริโภค โภคตามแนวคิดขององค์การสหประชาชาติ และของต่างประเทศและของประเทศไทย สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงเครือข่ายการคุ้มครองผู้บริโภค โภคของประเทศต่างๆ

ภาคส่วน ระดับ ประเทศ	ภาครัฐ ระดับ				ภาคธุรกิจ	องค์กรผู้บริโภค /ภาคประชาสังคม
	ระหว่าง ประเทศ	ประเทศ	ภูมิภาค	ท้องถิ่น		
องค์การ สหประชาชาติ	X	X	X	X	X	X
สหรัฐอเมริกา	X	X	X	X	X	X
สหราชอาณาจักร	X	X	X	X	X	X
ญี่ปุ่น	X	X	ไม่ชัดเจน	X	X	X
เดนมาร์ก	X	X	ไม่ชัดเจน	X	X	X
ไทย	X	X	X	-	ไม่ชัดเจน	X

75 วิโรจน์ ก่อสกุล (2550) “บทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการคุ้มครองผู้บริโภค” ดุษฎีนิพนธ์
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สิทธิผู้บริโภค⁷⁶

จากการศึกษาได้ศึกษาสิทธิของผู้บริโภคระหว่างประเทศ (Consumer International:CI) และสิทธิของผู้บริโภคของไทย สรุปเป็น ตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4.3 แสดงการเปรียบเทียบสิทธิผู้บริโภคระหว่างประเทศกับสิทธิผู้บริโภคของไทย

ประเทศ สิทธิผู้บริโภค	สิทธิผู้บริโภคระหว่าง ประเทศ	สิทธิผู้บริโภค ไทย
สิทธิที่จะได้รับความจำเป็นพื้นฐาน	X	-
สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย	X	X
สิทธิที่จะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร	X	X
สิทธิที่จะมีตัวเลือก	X	X
สิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นในฐานะตัวแทนผู้บริโภค	X	X
สิทธิที่จะได้รับชดเชยความเสียหาย	X	X
สิทธิที่จะได้รับการศึกษา	X	-
สิทธิที่จะได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพ	X	-

⁷⁶ วิโรจน์ ก่อสกุล (2550) “บทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการคุ้มครองผู้บริโภค” คุยมณีนิพนธ์
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การดำเนินคดี⁷⁷

จากการศึกษาการดำเนินคดีผู้บริโภคของต่างประเทศและประเทศไทยสามารถสรุปเป็นตาราง ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.4 แสดงการดำเนินคดีผู้บริโภคในประเทศต่างๆ เปรียบเทียบกับของไทย

ประเด็น ประเทศ	การดำเนินคดีแบบ กลุ่ม (action class)	ความรับผิดชอบในผลิต ภัณฑ์ (product Liability)	ศาลผู้บริโภค (consumer court)
สหรัฐอเมริกา	X	X	
สหราชอาณาจักร	X	X	
ออสเตรเลีย		X	X
ญี่ปุ่น		X	
เดนมาร์ก	X	X	X
มาเลเซีย		X	X
ไทย	-	-	-

3.2 มาตรการในส่วนของผู้ประกอบการ

การป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ในส่วนของผู้ประกอบการ นั้นถือว่าผู้ประกอบการนั้นเป็นองค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญมากที่จะทำให้การป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์สำเร็จตามวัตถุประสงค์ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ประกอบการเป็นผู้ที่ผลิตสินค้าและนำออกจำหน่ายแก่ประชาชน การป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ดีที่สุดจึงต้องมาป้องกันที่ผู้ผลิตสินค้าเพราะหากผู้ผลิตสินค้าผลิตสินค้าด้วยความระมัดระวังและผลิตสินค้าอย่างมีมาตรฐาน โดยหากผู้ประกอบการผลิตสินค้าโดยคิดเสมือนหนึ่งว่าสินค้าที่ผลิตนั้นผลิตให้ตนเองและครอบครัวของผู้ประกอบการใช้เอง ความชำรุดบกพร่องเสียหายย่อมเกิดขึ้นได้น้อยมากและย่อมทำให้ผู้บริโภคได้รับสินค้าที่มีคุณภาพที่ดีและเหมาะสมกับการใช้งาน การที่ผู้ประกอบการต้องเข้ามามีบทบาทในการคุ้มครองผู้บริโภคเนื่องจากในสภาพเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมในปัจจุบัน ที่ผู้ประกอบการต่างก็แข่งขันกันผลิตสินค้าโดยมุ่งหวังแต่เพียงผลกำไรเพียงอย่างเดียว

77 วิโรจน์ ก่อสกุล (2550) “บทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการคุ้มครองผู้บริโภค” คุญฉินิพนธ์
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นั้นและหากปล่อยให้ผู้ประกอบการดำเนินการตามระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมโดยไม่มีการควบคุมดูแลจากภาครัฐเลย ย่อมทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบและมีโอกาสที่จะได้รับอันตรายจากการบริโภคสินค้าซึ่งย่อมสร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมได้ต่อไปในอนาคต เพราะผู้ประกอบการต้องการที่จะผลิตสินค้าจำนวนมากๆ เพื่อให้ต้นทุนของการผลิตต่ำที่สุดจนบางครั้งไม่คำนึงถึงผลกระทบและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ทำให้ผู้ประกอบการผลิตสินค้าโดยเอาใจเอาเปรียบผู้บริโภคตลอดมา

อีกทั้งข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับบทลงโทษผู้ประกอบการที่นับว่าโทษยังน้อยมากทำให้ผู้ประกอบการไม่เกรงกลัวกฎหมายเพราะถึงแม้จะถูกลงโทษสูงสุดก็เพียงแค่ถูกปรับ 4 เท่าของราคาสินค้าหรือ 2 เท่าตามค่าเสียหายที่แท้จริงโดยที่ศาลเป็นผู้กำหนด ซึ่งผู้ประกอบการก็ยังคงมีกำไรจากการขายสินค้านับร้อยนับพันเท่าเราจึงจะพบว่ามิดิตีที่ผู้บริโภคฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายกับผู้ประกอบการน้อยมากเพราะบางกรณีผู้เสียหายก็ไม่ต้องการไปดำเนินคดีเพราะไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ต้องเดินทางไปศาลและค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีกซึ่งกว่าจะดำเนินคดีเสร็จสิ้นบางคดีอาจใช้เวลานานนับปีทำให้ผู้บริโภคเกิดความเบื่อหน่ายและท้อแท้ในการฟ้องเอาผิดกับผู้บริโภค

อีกทั้งในสังคมไทยที่มักเชื่อในเรื่องของโชคชะตาและกรรมเก่า ทำให้คนไทยจึงยอมให้อภัยและไม่คิดใจเอาความกันอย่างง่าย ๆ อีกตั้งแต่เดิมการที่ผู้บริโภคจะฟ้องร้องผู้ประกอบการให้รับผิดชอบตามกฎหมายหรือรับผิดชอบละเมิดนั้นผู้บริโภคมีภาระที่ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าผู้ประกอบการเป็นฝ่ายผิดซึ่งภาระการพิสูจน์นี้เป็นอุปสรรคที่ยากมากของผู้บริโภคเพราะผู้บริโภคเป็นเพียงประชาชนธรรมดาทั่วไปที่ไม่มีความรู้ความชำนาญอย่างเพียงพอที่จะสามารถทราบถึงข้อมูลและขั้นตอนของขบวนการผลิตได้จึงทำให้กฎหมายที่จะฟ้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบตามกฎหมายหรือรับผิดชอบละเมิดเป็นกฎหมายที่ไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง

แม้ว่าในปัจจุบันนี้จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคมากกว่า 50 ฉบับก็ตามแต่ในแง่ของการบังคับใช้กฎหมายให้ได้ผลจริงยังมีน้อยมากเพราะผู้ประกอบการเป็นกลุ่มทุนที่มีอำนาจและอิทธิพลในสังคมและผูกอยู่กับกลุ่มผลประโยชน์ที่มีมูลค่าจำนวนมากของประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวคิดในการปฏิรูปกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคโดยการนำระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันให้หมดสิ้นไปโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือผู้ประกอบการที่จะต้องผลิตสินค้าที่มีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนดและสร้างจิตสำนึกในการประกอบธุรกิจโดยคำนึงถึงประโยชน์และความปลอดภัยของผู้บริโภคเป็นสำคัญโดยผู้ประกอบการจะต้องมีมาตรการเพื่อสร้างระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ ดังต่อไปนี้

1. ผู้ประกอบการต้องผลิตสินค้าอย่างระมัดระวังและให้เป็นไปตามมาตรฐานของข้อกำหนดของกฎหมายและในการนำเข้าสินค้าเพื่อนำมาจำหน่ายแก่ผู้บริโภคก็ต้องมีขั้นตอนและขบวนการตรวจสอบคุณภาพของสินค้า ให้มีความปลอดภัยและมีมาตรฐานก่อนนำออกสู่ท้องตลาด เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้และยังเป็นการยกระดับคุณภาพของสินค้าที่ผลิตและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศในดีขึ้นด้วย

2. ผู้ประกอบการต้องร่วมมือกันในการเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการบริโภคสินค้าและส่งเสริมสนับสนุนผู้ประกอบการที่ดีให้ได้รับโอกาสในการผลิตสินค้าที่ดีและมีคุณภาพเพื่อจำหน่ายสู่ประชาชนต่อไป

3. ผู้ประกอบการต้องยินยอมและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่ประสานงานร่วมกัน เช่น ยินดีที่จะให้ภาครัฐและผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายสามารถเข้าไปตรวจสอบข้อมูลและขั้นตอนการผลิตสินค้าและการจัดจำหน่ายได้เสมอ อย่างโปร่งใสและเป็นธรรม

3.3 มาตรการในส่วนของผู้บริโภค

การป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ในส่วนของผู้บริโภคนั้นถือว่าผู้บริโภคเป็นองค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญมากเพราะผู้บริโภคเป็นกลุ่มคนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดที่จะต้องได้รับการคุ้มครองและป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ เนื่องจากผู้บริโภคเป็นกลุ่มผู้ที่มีจำนวนมากที่สุดของประเทศเพราะประชาชนทุกๆ คนต่างก็เป็นผู้บริโภคด้วยกันทั้งสิ้น ดังนั้นรัฐจึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายเพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภค เพราะผู้บริโภคถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญของภาครัฐและภาคเศรษฐกิจของประเทศโดยรัฐต้องออกกฎหมายในการสร้างความสงบสุขและสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้บริโภค การที่รัฐต้องเข้ามามีบทบาทในการคุ้มครองผู้บริโภคเนื่องจากในสภาพเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมในปัจจุบัน เพราะรัฐได้สังเกตเห็นว่าหากปล่อยให้ผู้ประกอบการดำเนินการตามระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมโดยไม่มีกระบวนการควบคุมดูแลจากภาครัฐเลย ย่อมทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบและสร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมได้ต่อไปในอนาคต เพราะหากผู้บริโภคได้รับอันตรายหรือความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายอนามัยหรือทรัพย์สิน รัฐจะต้องเข้าไปดูแลและให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้บริโภคซึ่งทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณแผ่นดินเป็นจำนวนมากในแต่ละปีเพียงดูแลและเยียวยารักษาผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายหรือความเสียหายเหล่านั้นและนับว่าก็จะมียอดมากขึ้นทุกปี ซึ่งหากรัฐไม่เข้ามาควบคุมและดูแลแก้ไขปัญหา ต่อไปในอนาคตปัญหานี้จะเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวคิดในการปฏิรูปกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคโดยการนำระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันให้

หมดสิ้นไปโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือผู้บริโภคที่จะต้องรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและเลือกใช้สินค้าที่มีคุณภาพตามที่มาตรฐานของสินค้าที่กฎหมายกำหนดและสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิทธิของตนเองและผู้อื่น โดยคำนึงถึงประโยชน์และความปลอดภัยของตัวผู้บริโภคเองเป็นสำคัญโดยผู้บริโภคจะต้องมีมาตรการเพื่อสร้างระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริโภคมีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการก่อตั้งองค์กรอิสระโดยการส่งผู้แทนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการก่อตั้งองค์กรอิสระและเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในองค์กรอิสระเพื่อสร้างสมดุลในการตรวจสอบระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์และสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภค

2. ผู้บริโภคมีหน้าที่ในการตรวจสอบความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการเพื่อให้ได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดโดยแจ้งข้อมูลและแสดงข้อเท็จจริงของการใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดต่างๆ ให้แก่หน่วยงานของภาครัฐและองค์กรอิสระทราบเมื่อเกิดความเสียหายหรืออันตรายจากการใช้ผลิตภัณฑ์ขึ้น รวมถึงประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้บริโภคให้รับทราบกันอย่างแพร่หลายที่สุด

3. ผู้บริโภคมีหน้าที่ต้องรักษาสิทธิของตนเองอย่างเต็มที่และพยายามร่วมมือกันในการต่อต้านและขจัดผู้ประกอบการที่ไม่มีคุณภาพและความรับผิดชอบให้หมดสิ้นไปจากระบบเศรษฐกิจและสังคม

3.4 มาตรการในส่วนอื่นๆ (องค์กรอิสระ)

การป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ในส่วนขององค์กรอิสระนั้นถือว่าองค์กรอิสระนั้นเป็นสะพานเชื่อมให้ทุกๆ ฝ่ายเข้ามารวมมือกันและจะเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญและบทบาทมากในการคุ้มครองผู้บริโภคต่อไปในอนาคตเพราะองค์กรอิสระเป็นกลุ่มคนที่มาจากการคัดสรรของทุกๆ กลุ่มและเป็นเสมือนตัวแทนของทุกกลุ่มที่สามารถให้ความคุ้มครองและป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์รวมทั้งแก้ไขปัญหาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้อย่างตรงจุดเพราะเป็นกลุ่มที่รับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นจริงจากทุกๆ กลุ่มและรับทราบปัญหาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไข ดังนั้นองค์กรอิสระจึงจำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและมีแผนนโยบายเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้บริโภคโดยมีภาครัฐที่ให้การสนับสนุนในงบประมาณและออกกฎหมายเพื่อให้องค์กรอิสระมีกลไกในการสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างเต็มที่ เช่น สามารถดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้แม้ผู้บริโภคมิได้ร้องขอหรือการกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ เพื่อควบคุมให้ผู้ประกอบการดำเนินการตามแนวทางขององค์กรอิสระ โดยใช้อำนาจผ่านทางรัฐโดยรัฐออกกฎหมายเพื่อให้องค์กรอิสระมีอำนาจอย่างเต็มที่ในการสร้างระบบการป้องกันความ

เสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ องค์กรอิสระจึงจำเป็นต้องมีมาตรการเพื่อสร้างระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ ดังต่อไปนี้

1. องค์กรอิสระมีหน้าที่เป็นตัวประสานแนวนโยบายของทุกกลุ่มเข้าด้วยกัน ด้วยความเป็นกลางและเป็นธรรม โดยการนำหลักการของระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้ามาใช้

2. องค์กรอิสระมีหน้าที่สำคัญคือเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาของการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ ล่วงหน้าที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคตและลงมือกระทำเพื่อให้เป้าหมายที่ตั้งไว้บรรลุตรงตามวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งองค์กรอิสระ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

ในโลกยุคปัจจุบันนี้ที่มีการขยายตัวของจำนวนประชากรอย่างรวดเร็วทำให้เกิดการแข่งขันกันในด้านธุรกิจอย่างรุนแรงโดยเฉพาะในกลุ่มของผู้ประกอบการที่ต้องการผลิตสินค้าและบริการออกมาเพื่อตอบสนองกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของผู้บริโภคโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สะดวกสบายขึ้น แต่เพราะการแข่งขันกันผลิตสินค้าและบริการจำนวนมากนี้ต่าง ๆ นี้เองที่ได้สร้างปัญหาต่างๆ ตามมามากมายเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และที่เห็นได้ชัดที่สุดก็คือถ้าหากผลิตภัณฑ์ต่างๆ เหล่านั้นไม่มีการควบคุมดูแลให้ได้มาตรฐานและปลอดภัยแล้วก็จะยิ่งสร้างปัญหาให้แก่ผู้บริโภคได้เป็นจำนวนมากเช่นกันทั้งต่อ ชีวิต ร่างกาย อนามัยและทรัพย์สินของผู้บริโภคซึ่งจะผลเสียหายต่อเศรษฐกิจสังคมของประเทศได้ต่อไปในอนาคตแต่เราจะเห็นได้ว่ากฎหมายต่างๆ ที่มีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นล้วนเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้บริโภคในกรณีที่ได้เกิดปัญหาหรือเกิดความเสียหายขึ้นแก่ผู้บริโภคขึ้นแล้ว

ดังนั้นคงจะเป็นเรื่องที่ดีหากมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองและการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ให้แก่ผู้บริโภคล่วงหน้าโดยไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดความเสียหายขึ้นก่อนและสามารถเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างทันที่หากเมื่อเกิดภัยขึ้น ดังนั้นเพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมประเทศไทยจึงควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคโดยใช้ระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหานั้น

จากการศึกษาจะพบว่าในปัจจุบันเมื่อจำนวนผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้เกิดการเรียกร้องสิทธิจากกลุ่มผู้บริโภคผ่านสื่อต่างๆ มากมายแต่ปัญหาต่างๆ ที่ผู้บริโภคร้องเรียนและเรียกร้องนั้นก็ยังคงปรากฏให้เห็นเสมอ ซึ่งบางรายก็อาจได้รับความเสียหายอย่างรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต และยังไม่ได้รับความช่วยเหลือและการเยียวยาชดเชยแต่อย่างใดซึ่งนำมาซึ่งความเสียหายแก่สังคมและประเทศชาติ และทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคมได้ จึงเป็นเรื่องที่น่าคิดว่าปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเราควรแก้ไขที่จุดใดเพื่อให้ตรงจุดและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อหันกลับมามองกฎหมาย

หลักที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะเห็นได้ว่ากฎหมายต่างๆ ที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาแก้ไขให้แก่ผู้บริโภคภายหลังจากภัยที่เกิดขึ้นเท่านั้นแต่ก็ยังคงมีปัญหาดังกล่าวตามมามากมายและปัญหาที่สำคัญ คือ ผู้บริโภคไม่ได้รับการช่วยเหลือและเยียวยาอย่างทันที่และได้รับความเป็นธรรมจากการใช้ผลิตภัณฑ์ซึ่งขัดกับหลักการและเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่ต้องรวดเร็วและให้ความคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเป็นธรรมอีกทั้งเมื่อวิเคราะห์กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในด้านความรับผิดในผลิตภัณฑ์ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะพบว่ากฎหมายดังกล่าวมีหลักการและกฎเกณฑ์บางประการที่เป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่ไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้ทั้งระบบ ยกตัวอย่างเช่น กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวกับการซื้อขาย ได้บัญญัติให้เฉพาะคู่สัญญาที่ทำการซื้อขายกันเท่านั้นที่มีสิทธิฟ้องร้องคดีหากได้รับความเสียหายจากผลิตภัณฑ์ที่ได้ซื้อไป ดังนั้นหากผู้เสียหายไม่ได้เป็นคู่สัญญาที่ทำการซื้อขายก็ไม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ เป็นต้น และเมื่อนำกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของไทยไปเปรียบเทียบกับกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์ของต่างประเทศ เช่น ประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป (EU) ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น จะพบว่าในประเทศเหล่านั้นได้มีการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคหลายฉบับโดยมีการกำหนดค่าเสียหายล่วงหน้าจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่อาจจะเกิดภัยต่างๆ ขึ้นได้ ยกตัวอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่นได้มีบัญญัติไว้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของญี่ปุ่นโดยจะมีการกำหนดค่าความรับผิดขั้นต่ำหากเกิดความบาดเจ็บทางร่างกายไว้ที่ 1,000,000 เยนต่ออุบัติเหตุหนึ่งครั้ง และกรณีหากเกิดความเสียหายทางทรัพย์สินไว้ที่ 1,000,000 เยนต่อปี เป็นต้น แต่การจะนำกฎหมายของประเทศใดมาใช้เป็นแบบอย่างนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าไม่มีระบบการป้องกันภัยแบบใดเลยที่เหมาะสมจะนำมาใช้เป็นแบบอย่างกับในประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละประเทศมีบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน อีกทั้งระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ขึ้นพื้นฐานของแต่ละประเทศก็แตกต่างกันรวมถึงความนิยมในการป้องกันภัยก็แตกต่างกันด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวคิดในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคโดยนำระบบการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์มาใช้โดยที่มีหน่วยงานหรือองค์กรของผู้บริโภคที่เข้ามาดูแลและจัดให้มีระบบการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ซึ่ง

ผู้วิจัยมั่นใจว่าระบบดังกล่าวจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้อย่างแน่นอน ซึ่งในปัจจุบันนี้ระบบการป้องกันภัยโดยทั่วไปมี 2 ประเภท ได้แก่

1. การป้องกันภัยล่วงหน้า
2. การป้องกันภัยเมื่อเกิดภัยขึ้นแล้ว

จะเห็นได้ว่าระบบการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ของไทยส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่เป็นการป้องกันความเสียหายเมื่อต้องเกิดความเสียหายขึ้นแล้วทั้งสิ้นซึ่งไม่มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับใดเลยที่มีระบบการป้องกันความเสียหายในผลิตภัณฑ์ล่วงหน้าเข้ามาใช้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะรูปแบบแนวคิดในการปฏิรูปกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคโดยการนำระบบการป้องกันความเสียหายล่วงหน้ามาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันให้หมดสิ้นไปซึ่งจะต้องประกอบด้วย 4 กลุ่ม คือ

1. **ภาครัฐ** มีหน้าที่ในการออกกฎหมายและมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค เช่น ออกกฎหมายให้ผู้ประกอบการต้องทำประกันภัยในผลิตภัณฑ์ของตนที่ได้ผลิตออกสู่ท้องตลาดและรัฐอาจตั้งกองทุนอิสระเพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคที่ประสบภัยจากการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาแก้ไขอย่างทันท่วงทีโดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ความรับผิดชอบก่อนว่าเป็นของผู้ใด โดยกองทุนอิสระดังกล่าวรัฐอาจให้การสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ก่อนในระยะแรกและเมื่อกองทุนอิสระมีความเข้มแข็งแล้ว รัฐจึงค่อยปล่อยให้กองทุนบริหารจัดการด้วยตัวเองต่อไป ทั้งนี้เพื่อป้องกันการแทรกแซงจากกลุ่มอื่นๆ ที่มีส่วนได้เสีย เป็นต้น

2. **ผู้ประกอบการ** มีหน้าที่ที่จะต้องผลิตสินค้าและบริการให้ได้มาตรฐานและปลอดภัยต่อผู้บริโภค ตามที่รัฐกำหนดอีกทั้งต้องทำประกันภัยในผลิตภัณฑ์ในสินค้าและบริการของตนตามที่ภาครัฐได้กำหนดไว้ รวมถึงให้การสนับสนุนในการก่อตั้งองค์กรอิสระที่เข้ามามีส่วนในการดูแลและจัดการระบบประกันภัยในผลิตภัณฑ์

3. **ผู้บริโภค** มีหน้าที่ในการให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการก่อตั้งองค์กรอิสระโดยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการก่อตั้งองค์กรอิสระ รวมทั้งมีหน้าที่ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการให้ได้มาตรฐาน โดยแจ้งข้อมูลและแสดงข้อเท็จจริงให้แก่หน่วยงานของภาครัฐและองค์กรอิสระให้ทราบเมื่อเกิดความเสียหายจากการใช้ผลิตภัณฑ์ขึ้น

4. **การป้องกันภัย (องค์กรอิสระ)** มีหน้าที่เป็นตัวประสานทั้ง 3 กลุ่มเข้าด้วยกัน ด้วยความเป็นกลางและเป็นธรรม โดยการนำหลักการของระบบการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้ามาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการป้องกันภัยล่วงหน้าในผลิตภัณฑ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

ดังนั้นหากกลุ่มต่างๆ ทั้ง 4 กลุ่มข้างต้นให้ความร่วมมือและร่วมใจกันอย่างจริงจังในการช่วยกันแก้ไขปัญหาของความบกพร่องของสินค้าที่จะสร้างความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ได้โดยทุกกลุ่มต่างทำหน้าที่ของตัวอย่างอย่างสมบูรณ์แล้วย่อมเป็นหลักประกันได้ว่าการป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ล่วงหน้าข้างต้นต้องประสบผลสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์และสามารถแก้ไขปัญหาความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรมได้แน่นอน

2. ข้อเสนอแนะ

ในส่วนของภาครัฐมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. การป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์จะต้องเริ่มต้นจากภาครัฐ โดยภาครัฐจะต้องกำหนดนโยบายเพื่อการป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เข้มแข็งเพื่อให้เกิดการพัฒนาในการบริโภคของประชาชน โดยการออกกฎหมายเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบการและส่งเสริมเพื่อให้ผู้ประกอบการมีจิตสำนึกต่อความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด

2. ภาครัฐจะต้องแก้ไขกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันให้สอดคล้องกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคด้วย โดยเฉพาะกฎหมายที่ไม่เอื้อประโยชน์แก่ผู้บริโภคเช่น กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการซื้อขาย การเช่าซื้อ การทำสัญญา ความรับผิดเมื่อเกิดความเสียหายจากการบริโภคสินค้า การรับประกันคุณภาพของสินค้า เป็นต้น

3. ภาครัฐจะต้องเป็นตัวกลางในการประสานงานเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตและรวดเร็ว และวางตัวเป็นกลางไม่เอนเอียงไปข้างใดข้างหนึ่งโดยปฏิบัติหน้าที่ตามครรลองของกฎหมายอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรมและช่วยจัดปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการให้หมดสิ้นไป

4. ภาครัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนและเผยแพร่ในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดการตื่นตัวในการรักษาสิทธิประโยชน์ โดยให้ความรู้ด้านมาตรฐานสินค้าแก่ผู้บริโภคอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ผู้ประกอบการได้ยกระดับการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและผลิตภัณฑ์อยู่ตลอดและต่อเนื่อง

5. ภาครัฐจะต้องจัดให้มีการดำเนินการติดตามและตรวจสอบคุณภาพของสินค้าอย่างสม่ำเสมอโดยออกกฎหมายที่กำหนดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแจ้งข้อมูลและวิเคราะห์คุณภาพสินค้าอย่างเป็นรูปธรรม

6. ควบคุมการหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค ให้ทุกหน่วยงานดำเนินงานให้สอดคล้องตามนโยบายหลักและอำนวยความสะดวกให้แก่กันและกัน ไม่ก้าวก่ายหรือเกี่ยงกันในการรับผิดชอบ เพื่อการทำงานได้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบโดยเน้นที่มาตรการในเชิงป้องกันเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค

7. ภาครัฐควรสร้างหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางมีมาตรฐานสากลที่เป็นหน่วยงานอิสระที่สามารถวิเคราะห์และตรวจสอบสินค้าที่ไม่ปลอดภัยได้ทุกประเภทสินค้า รวมทั้งเก็บข้อมูลในเชิงสถิติเพื่อนำมาวิเคราะห์แนวโน้มของการเกิดความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อหาทางพัฒนาระบบการคุ้มครองผู้บริโภคต่อไป

8. ภาครัฐควรกำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานองค์กรเครือข่ายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในทุกๆ จังหวัด เพื่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนโดยสร้างเวทีการแลกเปลี่ยนความรู้ให้เกิดขึ้นในทุกจังหวัด

9. ภาครัฐควรจัดตั้งกองทุนในการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการชดเชยและเยียวยาโดยทันทีเมื่อได้รับความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์

10. ภาครัฐต้องสร้างจิตสำนึกให้แก่ผู้ประกอบการให้ผลิตสินค้าและบริการให้ได้มาตรฐานและปลอดภัยต่อผู้บริโภคโดยเป็นหน้าที่สำคัญที่ผู้ประกอบการต้องตระหนักถึงเป็นประการแรก

11. ภาครัฐต้องให้ประชาชนในฐานะผู้บริโภคเล็งเห็นถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้บริโภค และร่วมมือกันสร้างอำนาจต่อรองที่เป็นธรรมกับผู้ประกอบการและประชาชนต้องให้ความร่วมมือและสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานของภาครัฐด้วย

ในส่วนของผู้ประกอบการมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. การป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์จะสัมฤทธิ์ผลได้ต้องเกิดจากผู้ประกอบการที่ต้องผลิตสินค้าที่มีคุณภาพอย่างแท้จริงตามที่กฎหมายกำหนดและผู้ประกอบการต้องให้ความร่วมมือกับภาครัฐในทุกกรณี โดยเฉพาะการหาแนวทางในการช่วยกันลดความเสี่ยงที่อาจเป็นอันตรายจากการผลิตสินค้าโดยไม่เกิดผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

2. ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการแข่งขันกันผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ โดยให้รัฐออกกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีอำนาจเข้าไปตรวจสอบสินค้าหรือโรงงานที่ผลิตสินค้าได้ตลอดเวลาและหากผู้ประกอบการมีการผลิตสินค้าที่ดีมีคุณภาพ ก็ให้เจ้าหน้าที่รายงานให้รัฐทราบเพื่อที่รัฐก็จะพิจารณาลดภาษีให้ผู้ประกอบการที่ดีเป็นกรณีพิเศษ

ในส่วนของผู้บริโภคมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. การป้องกันความเสียหายอันเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์จะเกิดผลได้อย่างยั่งยืนต้องเกิดจากผู้บริโภคที่ต้องให้ความร่วมมือกันจริงจังในการช่วยกันประชาสัมพันธ์ถึงสินค้าที่ดีมีคุณภาพ

และประชาสัมพันธ์ถึงผู้ประกอบการที่ดีอย่างเป็นกลางและเป็นธรรมเพื่อให้ผู้บริโภคอื่นๆ ได้ทราบถึงข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและสามารถเลือกซื้อแต่สินค้าที่มีคุณภาพที่ดี

2. ผู้บริโภคต้องร่วมมือกันต่อต้านและกำจัดสินค้าที่ไม่ดีและไม่มีคุณภาพให้หมดไปจากท้องตลาดโดยช่วยสนับสนุนแต่สินค้าที่ดีมีคุณภาพและคุ้มค่าต่อการบริโภคเพื่อทำให้ผู้ประกอบการที่ดีจะได้เกิดการแข่งขันกันในการผลิตแต่สินค้าที่ดีมีคุณภาพเมื่อทำได้เช่นนี้แล้วสินค้าและผู้ประกอบการที่ไม่ดีก็จะถูกกำจัดให้ออกไปจากตลาดเองโดยเหลือแต่สินค้าที่ดีเท่านั้นที่จำหน่ายอยู่ในตลาด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คัมภีร์ แก้วเจริญ (2527) “ละเมิดกับสังคม” *วารสารอัยการนิเทศ* 46, 1:100-101
- ชัยพร ทรัพย์วณิชและธิดารัตน์ นรินทรางกูร ณ อุทยาน (2550) “ข้อพิจารณาบางประการและผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.....” *ดุสิตพาห* 3, 54, (กันยายน-ธันวาคม)
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์สานต์ (2543) *กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วิญญูชน ไชยยศ เหมะรัชตะ* (2535) *กฎหมายว่าด้วยสัญญา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- ณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อุทยาน (2524) “ความรับผิดของผู้ประกอบการผลิต” *วารสารอัยการ* 39, 4 (มีนาคม): 13-17
- ปรีดี เกษมทรัพย์ (2526) *นิติปรัชญา ภาคสอง: บทนำทางประวัติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร มิตรนราการพิมพ์*
- ปกรณ์ นิลประพันธ์ (2548) “การพัฒนามาตรการคุ้มครองผู้บริโภค” www.lawreform.go.th, *ค้นคืนกฎหมาย*
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่2) พ.ศ.2541
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551
- พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551
- พงษ์เดช วานิชกิตติกุล (2552) *คำอธิบายพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 กรุงเทพมหานคร รุ่งศิลป์การพิมพ์* (1977)
- ภัทรศักดิ์ วรรณแสง (2529) “ความรับผิดในความเสียหายซึ่งเกิดจากยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล” *วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- มานิตย์ วงษ์เสรีและคณะ (2544) *รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง “ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product Liability)” กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา*
- มานิตย์ จุมปา (2552) *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วิญญูชน*
- _____ (2554) *คำอธิบายกฎหมายความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

วิชัย ชาญญพานิชย์ (2539) “ปัญหาการชดใช้เยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภครวมตามพระราชบัญญัติ

คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522” วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิษณุ เครืองาม (2550) คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ พิมพ์ครั้งที่ 5

กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์นิติบรรณการ

วิโรจน์ ก่อสกุล (2550) “บทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการคุ้มครองผู้บริโภค” ดุษฎีนิพนธ์

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ศนันท์กรณ์ (จำปี) โสคติพันธ์ (2549) คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของ

พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วิญญูชน

ศักดิ์ดา ธนิตกุล (2552) คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหาย

ที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วิญญูชน

สุขุม สุภินิตย์ (2551) “พัฒนาการของกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย”.วารสาร

กฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 3, 26 (กุมภาพันธ์):51-59

_____ (2550) คำอธิบายกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด

กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์นิติบรรณการ

_____ (2549) คำอธิบายกฎหมายความรับผิดในผลิตภัณฑ์ พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร

สำนักพิมพ์วิญญูชน

_____ (2545) คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์

แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

_____ (2545) “กรณีศึกษากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกาและ

สหราชอาณาจักรอังกฤษ” (เอกสารประกอบการพิจารณากฎหมายของสมาชิก

รัฐสภา เล่ม 7 เรื่องตั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.....) กรุงเทพมหานคร

โรงพิมพ์เดือนตุลา ตุลาคม

_____ (2544) องค์กรเอกชนเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วิญญูชน

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค.สคบ.กับการคุ้มครองผู้บริโภค

พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพมหานคร:ม.ป.ท.,

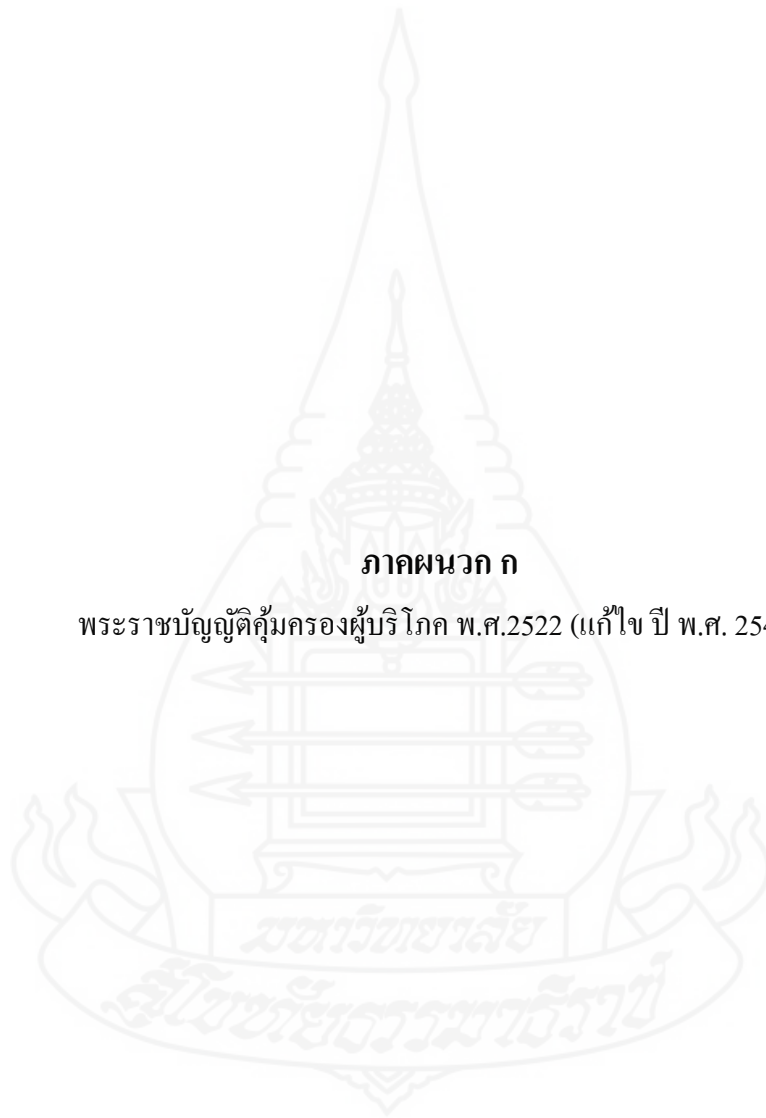
- สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์ (2542) “ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยกับผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง” *วารสารนิติศาสตร์* 4, 33 (ธันวาคม): 680-681
- สุรัตน์ ชาญชัยกิตติกร (2551) “การเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยการดำเนินคดีกลุ่ม” *วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2550) บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.....เรื่องเสรีจที่ 252/2550 สิงหาคม
- อนันต์ จันทโรภากร (2547) *กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย กรุงเทพมหานคร โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- Alvin S. Weinstein, *Products Liability and the Reasonably safe Product* (New York: A Wiley-Interscience Publication, 1978), p. 15.
- Brady L. Green and James D. Pagliaro, *Japan’s 1995 Product Liability Law: will the Adoption of Strict Liability Alter the Future of Litigation in Japan*, *Legal Mind*, January 1997, pp. 82-83.
- <http://www2.udru.ac.th/~sci102/Data/Unit2/Unit2-7.htm> สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2554
- <http://rirs3.royin.go.th/new-search/word-search-all-x.asp> สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2554
- วูลฟกัง ไฟร์เซอร์ ฟอน มาร์แชลล์ “ความรับผิดเพื่อผลิตภัณฑ์ : ข้อคิดบางประการในแง่กฎหมายเปรียบเทียบ” *วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์* 17,1 (2531):163
- Nelson, Jane (2002). *Building Partnership : Cooperation between the United Nations System and the Private Sector*, United Nations Global Compact Office
- Roy M. Brisbois, *California Products Liability Law & Practice* (St.Paul. Minn: WEST PUBLISHING CO., 1985), p. 4.
- Yukihiro Asami (2000). “The Product Liability Law in Japan”.in *Proceedings of the workshop on Law on Consumer Protection :Japan and Thailand,Bangkok,Thailand Faculty of Law Thammasat University and Instiute of Developing Economies, (December):19-20.*

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 (แก้ไข ปี พ.ศ. 2541)

พระราชบัญญัติ
คุ้มครองผู้บริโภค
พ.ศ.2522

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2522
เป็นปีที่ 34 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่าโดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522"

มาตรา 2*พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

"ซื้อ" หมายความว่ารวมถึงเช่า เช่าซื้อหรือได้มาไม่ว่าด้วยประการใดๆ โดยให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น

"ขาย" หมายความว่ารวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อหรือจัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใดๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นตลอดจนการเสนอหรือการชักชวนเพื่อการดังกล่าวด้วย

"สินค้า" หมายความว่าสิ่งของที่ผลิตหรือมีไว้เพื่อขาย

"บริการ" หมายความว่า การรับจัดทำกรงาน การให้สิทธิใดๆ หรือการให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใดๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่นแต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน

"ผลิต" หมายความว่า ทำ ผสม ปูรง ประกอบ ประดิษฐ์ หรือแปรรูปและหมายความรวมถึงการเปลี่ยนแปลง การตัดแปลง การคัดเลือกหรือการแบ่งบรรจุ

"ผู้บริโภคน" หมายความว่า ผู้ซื้อหรือได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการและหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบแม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม

"ผู้ประกอบการ" หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขายผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย หรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้าหรือผู้ให้บริการและหมายความรวมถึงผู้ประกอบการโฆษณาด้วย

"ข้อความ" หมายความว่า รวมถึงการกระทำที่ปรากฏด้วยตัวอักษร ภาพภาพยนตร์ แสง เสียง เครื่องหมาย หรือการกระทำอย่างใดๆ ที่ทำให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจความหมายได้

"โฆษณา" หมายความว่า การไม่ว่าโดยวิธีใดๆ ให้ประชาชนเห็นหรือทราบข้อความเพื่อประโยชน์ในทางการค้า

"สื่อโฆษณา" หมายความว่า สิ่งที่ใช้เป็นสื่อในการโฆษณาเช่นหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ไปรษณีย์โทรเลข โทรศัพท์หรือป้าย

"ฉลาก" หมายความว่า รูป รอยประดิษฐ์กระดาษหรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้ปรากฏข้อความเกี่ยวกับสินค้าซึ่งแสดงไว้ที่สินค้าหรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้าหรือสอดแทรกหรือรวมไว้กับสินค้าหรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้าและหมายความรวมถึงเอกสารหรือคู่มือสำหรับใช้ประกอบกับสินค้าป้ายที่ติดตั้งหรือแสดงไว้ที่สินค้าหรือภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุสินค้านั้น

"สัญญา" หมายความว่า ความตกลงกันระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจเพื่อซื้อและขายสินค้าหรือให้บริการ

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

"กรรมการ" หมายความว่า กรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับความคุ้มครองดังต่อไปนี้

- (1) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ
- (2) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ
- (3) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ
- (3 ทวิ)*สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา
- (4) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหายทั้งนี้ตามที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นๆ หรือพระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้

มาตรา 5 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

- (1) นับ ชั่ง ตวง วัด ตรวจสอบสินค้าและเก็บหรือนำสินค้าในปริมาณพอสมควรไปเป็นตัวอย่างเพื่อทำการทดสอบโดยไม่ต้องชำระราคาสินค้านั้นทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด
- (2) ค้น ยึด หรืออายัดสินค้า ภาชนะ หรือหีบห่อบรรจุสินค้าฉลากหรือเอกสารอื่นที่ไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้
- (3) เข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพื่อตรวจสอบการผลิตสินค้าการขายสินค้าหรือบริการ รวมทั้งตรวจสอบสมุดบัญชี เอกสารและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องของผู้ประกอบธุรกิจในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้
- (4) มีหนังสือเรียกให้บุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารและหลักฐานที่จำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา 6 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 5 (3) ถ้าไม่เป็นการเร่งด่วนให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะนั้นทราบล่วงหน้าตามสมควรก่อนและให้กระทำการต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะหรือถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่อยู่ในที่นั้นก็ให้กระทำต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ร้องขอมาเป็นพยานการค้นตามมาตรา 5 (2) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่กระทำได้เฉพาะเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก

มาตรา 7 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องร้องขอบัตรประจำตัวของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 8 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้กฎกระทรวงนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด 1

คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

มาตรา 9 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค" ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงคมนาคม เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินแปดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการและเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา 10 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) พิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ
- (2) ดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคตามมาตรา 36
- (3) แจงหรือโฆษณาข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเสื่อมเสียแก่สิทธิของผู้บริโภคในการนี้จะระบุชื่อสินค้าหรือบริการหรือชื่อของผู้ประกอบธุรกิจด้วยก็ได้
- (4) ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่คณะกรรมการเฉพาะเรื่องและพิจารณาวินิจฉัยการอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง
- (5) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเฉพาะเรื่องและคณะอนุกรรมการ

(6) สอดส่องเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐให้ปฏิบัติการตามอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดตลอดจนเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค

(7) ดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคที่คณะกรรมการเห็นสมควรหรือมีผู้ร้องขอตามมาตรา 39

(8) รับรองสมาคมตามมาตรา 40

(9) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภค และพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

(10) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่มีกฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๓๖ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ปฏิบัติการหรือเตรียมข้อเสนอไปยังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปได้

มาตรา 11 ให้กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปีกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา 12 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 11 กรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) คณะรัฐมนตรีให้ออก
- (4) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระคณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทนได้และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทนในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่งให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว

มาตรา 13 ในการประชุมคณะกรรมการถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อยู่ในที่ประชุมให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมการประชุม คณะกรรมการทุกคนต้องมีกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุมการวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมากกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 14 ให้มีคณะกรรมการเฉพาะเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา
- (2) คณะกรรมการว่าด้วยฉลาก
- (3) คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา

คณะกรรมการเฉพาะเรื่องประกอบด้วยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องที่เกี่ยวข้องตามที่ คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคนแต่ไม่เกินสิบสามคนกรรมการเฉพาะเรื่องอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและให้นำมาตรา 11 วรรคสอง และมาตรา 12 มาใช้บังคับโดยอนุโลม คณะกรรมการเฉพาะเรื่องมีอำนาจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้และตามที่ คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา 15 คณะกรรมการและคณะกรรมการเฉพาะเรื่องจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อ พิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง มอบหมายก็ได้

มาตรา 16 การประชุมของคณะกรรมการเฉพาะเรื่องและคณะอนุกรรมการให้นำมาตรา 13 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 17 คณะกรรมการและคณะกรรมการเฉพาะเรื่องมีอำนาจสั่งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใด ส่งเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีผู้ร้องทุกข์หรือเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของ ผู้บริโภคมาพิจารณาได้ในการนี้จะเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงด้วยก็ได้

มาตรา 18 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้คณะกรรมการหรือคณะกรรมการ เฉพาะเรื่องต้องให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือสงสัยว่ากระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิของ

ผู้บริโภครเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงความคิดเห็นตามสมควรเว้นแต่ในกรณีที่เป็นและเร่งด่วน การกำหนดหรือการออกคำสั่งในเรื่องใดตามพระราชบัญญัตินี้ให้คณะกรรมการหรือคณะกรรมการ เฉพาะเรื่องคำนึงถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ทั้งผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจและในกรณีที่ เห็นสมควรคณะกรรมการหรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องจะกำหนดเงื่อนไขหรือวิธีการชั่วคราวใน การบังคับให้เป็นไปตามการกำหนดหรือการออกคำสั่งนั้นก็ได้

มาตรา 19 ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี ให้มีเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปและรับผิดชอบ ในการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและจะให้มีรองเลขาธิการและ ผู้ช่วยเลขาธิการเป็นผู้ช่วยปฏิบัติราชการด้วยก็ได้

มาตรา 20 ให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) รับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ
- (2) ติดตามและสอดส่องพฤติกรรมของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งกระทำการใดๆอันมีลักษณะ เป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคและจัดให้มีการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าหรือบริการใดๆ ตามที่ เห็นสมควรและจำเป็นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค
- (3) สนับสนุนหรือทำการศึกษาและวิจัยปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคร่วมกับ สถาบันการศึกษาและหน่วยงานอื่น
- (4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาแก่ผู้บริโภคในทุกระดับการศึกษาเกี่ยวกับความ ปลอดภัยและอันตรายที่อาจได้รับจากสินค้าหรือบริการ
- (5) ดำเนินการเผยแพร่วิชาการและให้ความรู้และการศึกษาแก่ผู้บริโภคเพื่อสร้างนิสัยใน การบริโภคที่เป็นการส่งเสริมพละทานามัยประหยัด และใช้ทรัพยากรของชาติให้เป็นประโยชน์มาก ที่สุด
- (6) ประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุม ส่งเสริม หรือกำหนดมาตรฐานของสินค้าหรือบริการ
- (7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องมอบหมาย

หมวด 2

การคุ้มครองผู้บริโภค

มาตรา 21 ในกรณีที่ถูกหมายว่าด้วยการใดได้บัญญัติเรื่องใดไว้โดยเฉพาะแล้วให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้นและให้นำบทบัญญัติในหมวดนี้ไปใช้บังคับได้เท่าที่ไม่ซ้ำหรือขัดกับบทบัญญัติดังกล่าวเว้นแต่

(1) ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวมหากปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายดังกล่าวยังมีได้มีการดำเนินการหรือดำเนินการยังไม่ครบขั้นตอนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นและมีได้ออกคำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายดังกล่าวภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากคณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะกรรมการให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะกรรมการเสนอเรื่องให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาออกคำสั่งตามความในหมวดนี้ได้

(2) ในกรณีตาม (1) ถ้ามีความจำเป็นเร่งด่วนอันมิอาจปล่อยให้เนิ่นช้าต่อไปได้ให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะกรรมการเสนอเรื่องให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาออกคำสั่งตามความในหมวดนี้ได้โดยไม่ต้องมีหนังสือแจ้งหรือรอให้ครบกำหนดเก้าสิบวันตามเงื่อนไขใน (1)

ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวมิได้มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายออกคำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามที่บัญญัติให้หมวดนี้ให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องมีอำนาจออกคำสั่งตามความในหมวดนี้เว้นแต่ในกรณีกฎหมายดังกล่าวมีเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายอยู่แล้วคณะกรรมการอาจมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นๆใช้อำนาจตามพระราชบัญญัตินี้แทนคณะกรรมการเฉพาะเรื่องได้

การมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นๆตามวรรคสอง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ส่วนที่ 1

การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านการโฆษณา

มาตรา 22 การโฆษณาจะต้องไม่ใช่ข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ไม่ว่าข้อความดังกล่าวนั้นจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สภาพคุณภาพหรือลักษณะของสินค้าหรือบริการ ตลอดจนการส่งมอบ การจัดหาหรือการใช้สินค้าหรือบริการ

ข้อความดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือเป็นข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม

- (1) ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง
- (2) ข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการไม่ว่าจะกระทำโดยใช้หรืออ้างอิงรายงานทางวิชาการ สถิติหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันไม่เป็นความจริงหรือเกินความจริงหรือไม่ก็ตาม
- (3) ข้อความที่เป็นการสนับสนุน โดยตรงหรือโดยอ้อมให้มีการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมหรือนำไปสู่ความเสื่อมเสียในวัฒนธรรมของชาติ
- (4) ข้อความที่จะทำให้เกิดความแตกแยกหรือเสื่อมเสียความสามัคคีในหมู่ประชาชน
- (5) ข้อความอย่างอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงข้อความที่ใช้ในการโฆษณาที่บุคคลทั่วไปสามารถรู้ได้ว่าเป็นข้อความที่ไม่อาจเป็นความจริงได้โดยแน่แท้ไม่เป็นข้อความที่ต้องห้ามในการโฆษณาตาม (1)

มาตรา 23 การโฆษณาจะต้องไม่กระทำด้วยวิธีการอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจหรืออันอาจก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้บริโภค ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 24 ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาเห็นว่าสินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคและคณะกรรมการว่าด้วยฉลากได้กำหนดให้สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากตาม มาตรา 30 ให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณามีอำนาจออกคำสั่งดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดให้การโฆษณานั้นต้องกระทำไปพร้อมกับคำแนะนำหรือคำเตือนเกี่ยวกับวิธีใช้หรืออันตรายตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณากำหนด ทั้งนี้โดยคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาจะกำหนดเงื่อนไขให้แตกต่างกันสำหรับการโฆษณาที่ใช้สื่อโฆษณาต่างกันได้
- (2) จำกัดการใช้สื่อโฆษณาสำหรับสินค้านั้น
- (3) ห้ามการโฆษณาสินค้านั้นความใน (2) และ (3) ให้นำมาใช้บังคับแก่การโฆษณาที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาเห็นว่าการใช้หรือประโยชน์ของสินค้านั้นขัดต่อนโยบายทางสังคม ศีลธรรม หรือวัฒนธรรมของชาติด้วย

มาตรา 25 ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาเห็นว่าสินค้าหรือบริการใดผู้บริโภคจำเป็นต้องทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพฐานะ และรายละเอียดอย่างอื่นเกี่ยวกับผู้ประกอบการ

ด้วยคณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณามีอำนาจกำหนดให้การ โฆษณาสินค้าหรือบริการนั้นต้องให้ ข้อเท็จจริงดังกล่าวตามที่คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณากำหนดได้

มาตรา 26 ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณาเห็นว่าข้อความในการ โฆษณาโดย ทางสื่อ โฆษณาใดสมควรแจ้งให้ผู้บริ โภคทราบว่าเป็นข้อความที่มีความมุ่งหมายเพื่อ การ โฆษณาคณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณามีอำนาจกำหนดให้การ โฆษณาโดยทางสื่อ โฆษณานั้น ต้องมีถ้อยคำชี้แจงกำกับให้ประชาชนทราบว่าข้อความดังกล่าวเป็นการ โฆษณาได้ทั้งนี้คณะกรรมการ ว่าด้วยการ โฆษณาจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดให้ต้องปฏิบัติด้วยก็ได้

มาตรา 27 ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณาเห็นว่าการ โฆษณาใดฝ่าฝืนมาตรา 22 มาตรา 23 มาตรา 24 (1) หรือมาตรา 25 ให้คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณามีอำนาจออกคำสั่งอย่าง ใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

- (1) ให้แก้ไขข้อความหรือวิธีการในการ โฆษณา
- (2) ห้ามการใช้ข้อความบางอย่างที่ปรากฏในการ โฆษณา
- (3) ห้ามการ โฆษณาหรือห้ามใช้วิธีการนั้นในการ โฆษณา
- (4) ให้โฆษณาเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้บริ โภคที่อาจเกิดขึ้นแล้วตามหลักเกณฑ์และ วิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณากำหนดในการออกคำสั่งตาม (4) ให้คณะกรรมการว่าด้วย การ โฆษณากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้บริ โภคประกอบกับความ สุจริตใจในการกระทำของผู้กระทำการ โฆษณา

มาตรา 28 ในกรณีที่คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณามีเหตุอันควรสงสัยว่าข้อความใดที่ใช้ ในการ โฆษณาเป็นเท็จหรือเกินความจริงตามมาตรา 22 วรรคสอง (1) ให้คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณามีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำการ โฆษณาพิสูจน์เพื่อแสดงความจริงได้ในกรณีที่ผู้กระทำ การ โฆษณาอ้างรายงานทางวิชาการผลการวิจัย สถิติ การรับรองของสถาบันหรือบุคคลอื่นใดหรือ ยืนยันข้อเท็จจริงอันใดอันหนึ่งในการ โฆษณาถ้าผู้กระทำการ โฆษณาไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า ข้อความที่ใช้ในการ โฆษณาเป็นความจริงตามที่กล่าวอ้างให้คณะกรรมการว่าด้วยการ โฆษณามี อำนาจออกคำสั่งตามมาตรา 27 ได้และให้ถือว่าผู้กระทำการ โฆษณา รู้หรือควร ด้รู้ว่าข้อความนั้น เป็นความเท็จ

มาตรา 29 ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดสงสัยว่าการโฆษณาของตนจะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ประกอบธุรกิจผู้นั้นอาจขอให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องนั้นก่อนทำการโฆษณาได้ในกรณีนี้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาจะต้องให้ความเห็นและแจ้งให้ผู้ขอทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาได้รับคำขอถ้าไม่แจ้งภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้ถือว่าคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาให้ความเห็นชอบแล้วการขอความเห็นและคำปวยการในการให้ความเห็นให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณากำหนดคำปวยการที่ได้รับให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

การให้ความเห็นของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาตามวรรคหนึ่งไม่ถือว่าเป็นการตัดอำนาจของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาที่จะพิจารณาวินิจฉัยใหม่เป็นอย่างอื่นเมื่อมีเหตุอันสมควรการใดที่ได้กระทำไปตามความเห็นของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาที่ให้ตามวรรคหนึ่งมิให้ถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญา

ส่วนที่ 2

การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านฉลาก

มาตรา 30 ให้สินค้าที่ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานและสินค้าที่ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับสินค้าที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพร่างกายหรือจิตใจ เนื่องในการใช้สินค้าหรือโดยสภาพของสินค้านั้นหรือมีสินค้าที่ประชาชนทั่วไปใช้เป็นประจำซึ่งการกำหนดฉลากของสินค้านั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการที่จะทราบข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้นแต่สินค้านั้นไม่เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการว่าด้วยฉลากมีอำนาจกำหนดให้สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 31 ฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลาก จะต้องมิลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) ใช้ข้อความที่ตรงต่อความจริงและไม่มีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า

(2) ต้องระบุข้อความดังต่อไปนี้

(ก) ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของผู้ผลิตหรือของผู้นำเข้าเพื่อขายแล้วแต่กรณี

(ข) สถานที่ผลิตหรือสถานที่ประกอบธุรกิจนำเข้า แล้วแต่กรณี

(ค) ระบุข้อความที่แสดงให้เห็นได้ว่าสินค้านั้นคืออะไรในกรณีที่เป็นสินค้านำเข้าให้ระบุชื่อประเทศที่ผลิตด้วย

(3) ต้องระบุข้อความอันจำเป็น ได้แก่ ราคา ปริมาณ วิธีใช้ซื้อแนะนำ คำเตือน วัน เดือน ปีที่หมดอายุในกรณีเป็นสินค้าที่หมดอายุได้หรือกรณีอื่น เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นผู้ผลิตเพื่อขายหรือผู้ตั้งหรือผู้นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายซึ่งสินค้าที่ควบคุมฉลากแล้วแต่กรณี เป็นผู้จัดทำฉลากก่อนขาย และฉลากนั้นต้องมีข้อความดังกล่าวในวรรคหนึ่งในการนี้ ข้อความตามวรรคหนึ่ง (2) และ (3) ต้องจัดทำตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา 32 การกำหนดข้อความของฉลากตามมาตรา 30 ต้องไม่เป็นการบังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องเปิดเผยความลับทางการผลิตเว้นแต่ข้อความดังกล่าวจะเป็นสิ่งจำเป็นที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้บริโภค

มาตรา 33 เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยฉลากเห็นว่าฉลากใดไม่เป็นไปตามมาตรา 31 คณะกรรมการว่าด้วยฉลากมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเลิกใช้ฉลากดังกล่าวหรือดำเนินการแก้ไขฉลากนั้นให้ถูกต้อง

มาตรา 34 ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดสงสัยว่าฉลากของตนจะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามมาตรา 31 ผู้ประกอบธุรกิจผู้นั้นอาจขอให้คณะกรรมการว่าด้วยฉลากพิจารณาให้ความเห็นในฉลากนั้นก่อนได้ในกรณีนี้ให้นำมาตรา 29 มาใช้บังคับโดยอนุโลมมาตรา 35 เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและการตรวจสอบการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสินค้าที่ควบคุมฉลากรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจในสินค้านั้นต้องจัดทำและเก็บรักษาบัญชีเอกสารและหลักฐานเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบได้วิธีจัดทำและเก็บรักษาบัญชีเอกสารและหลักฐานตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ส่วนที่ 2 ทวิ

การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญา

มาตรา 35 ทวิในการประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการใดถ้าสัญญาซื้อขายหรือสัญญาให้บริการนั้นมีกฎหมายกำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือหรือที่ตามปกติประเพณีทำเป็นหนังสือ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญามีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการนั้นเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาได้

ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญาสัญญาที่ผู้ประกอบการทำกับผู้บริโภคจะต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) ใช้ข้อสัญญาที่จำเป็น ซึ่งหากมิได้ใช้ข้อสัญญาเช่นนั้นจะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ประกอบการเกินสมควร

(2) ห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและรายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดและเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวมคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาจะให้ผู้ประกอบการจัดทำสัญญาตามแบบที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดก็ได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 35 ตริ เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญาต้องใช้ข้อสัญญาใดหรือต้องใช้ข้อสัญญาใดโดยมีเงื่อนไขในการใช้สัญญานั้นด้วยตามมาตรา 35 ทวิ แล้ว ถ้าสัญญานั้นไม่ใช่ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้สัญญาดังกล่าวแต่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขให้ถือว่าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวตามเงื่อนไขนั้นแล้วแต่กรณี

มาตรา 35 จัตวาเมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญาต้องไม่ใช่ข้อสัญญาในตามมาตรา 35 ทวิ แล้วถ้าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าวให้ถือว่าสัญญานั้นไม่มีข้อสัญญาเช่นนั้น

มาตรา 35 เบญจคณะกรรมการว่าด้วยสัญญามีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงินได้

ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงินหลักฐานการรับเงินจะต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) มีรายการและใช้ข้อความที่จำเป็นซึ่งหากมิได้มีรายการหรือมิได้ใช้ข้อความเช่นนั้นจะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ประกอบการเกินสมควร

(2) ห้ามใช้ข้อความที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและรายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดการกำหนดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 35 ฉเมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้หลักฐานการรับเงินของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงินต้องใช้ข้อความใดหรือต้องใช้ข้อความใดโดยมีเงื่อนไขในการใช้ข้อความนั้นด้วยหรือต้องไม่ใช้ข้อความใดตามมาตรา 35 เบื้องแล้วให้นำมาตรา 35 ตริ และมาตรา 35 จิตวามาใช้บังคับแก่หลักฐานการรับเงินดังกล่าวโดยอนุโลม

มาตรา 35 สัตตในกรณีที่ผู้ประกอบการขายสินค้าหรือให้บริการโดยให้คำมั่นว่าจะทำสัญญารับประกันให้ไว้แก่ผู้บริโภคสัญญาดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้แทนและต้องส่งมอบสัญญานั้นแก่ผู้บริโภคพร้อมกับการส่งมอบสินค้าหรือให้บริการ ถ้าสัญญาตามวรรคหนึ่งทำเป็นภาษาต่างประเทศต้องมีคำแปลภาษาไทยกำกับไว้ด้วย

มาตรา 35 อัญญผู้ประกอบการมีหน้าที่ส่งมอบสัญญาที่มีข้อสัญญาหรือมีข้อสัญญาและแบบถูกต้องตามมาตรา 35 ทวิ หรือส่งมอบหลักฐานการรับเงินที่มีรายการและข้อความถูกต้องตามมาตรา 35 เบื้องให้แก่ผู้บริโภคภายในระยะเวลาที่เป็นทางปฏิบัติตามปกติสำหรับการประกอบธุรกิจประเภทนั้นๆ หรือภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาสุดแต่ระยะเวลาเวลาใดจะถึงก่อน

มาตรา 35 นวผู้ประกอบการผู้ใดสงสัยว่าแบบสัญญาหรือแบบหลักฐานการรับเงินของตนจะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ผู้ประกอบการผู้นั้นอาจขอให้คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาให้ความเห็นในแบบสัญญาหรือแบบหลักฐานการรับเงินนั้นก่อนได้ในกรณีนี้ให้นำมาตรา 29 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ 3

การคุ้มครองผู้บริโภคโดยประการอื่น

มาตรา 36 เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคคณะกรรมการอาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้านั้นได้ถ้าผู้ประกอบธุรกิจไม่ดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าหรือดำเนินการล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรคณะกรรมการจะจัดให้มีการพิสูจน์โดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้

ถ้าผลจากการทดสอบหรือพิสูจน์ปรากฏว่าสินค้านั้นอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคและกรณีไม่อาจป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากสินค้านั้นได้โดยการกำหนดฉลากตามมาตรา 30 หรือตามกฎหมายอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามขายสินค้านั้นและถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนแปลงสินค้านั้นภายใต้เงื่อนไขตามที่คณะกรรมการกำหนดก็ได้ในกรณีที่สินค้านั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้หรือเป็นที่สงสัยว่าผู้ประกอบธุรกิจจะเก็บสินค้านั้นไว้เพื่อขายต่อไป คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจทำลายหรือจะจัดให้มีการทำลายโดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้

ในกรณีจำเป็นและเร่งด่วนถ้าคณะกรรมการมีเหตุที่น่าเชื่อว่าสินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามขายสินค้านั้นเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะได้มีการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองการสั่งห้ามขายสินค้าตามวรรคสองและวรรคสามให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 37 (ยกเลิก)

มาตรา 38 (ยกเลิก)

มาตรา 39 ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคหรือเมื่อได้รับคำร้องขอจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวมคณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการโดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการหรือข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเพื่อทำหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาลและเมื่อ

คณะกรรมการได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้วให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ในการดำเนินคดีในศาลให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สินหรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วยและในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง

มาตรา 40 สมาคมใดมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือต่อต้านการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมทางการค้าและข้อบังคับของสมาคมดังกล่าว ในส่วนที่เกี่ยวกับคณะกรรมการ สมาชิกและวิธีการดำเนินการของสมาคมเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงสมาคมนั้นอาจยื่นคำขอให้คณะกรรมการรับรองเพื่อให้สมาคมนั้นมีสิทธิและอำนาจฟ้องตามมาตรา 41 ได้

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การรับรองสมาคมตามวรรคหนึ่งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 41 ในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคให้สมาคมที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา 40 มีสิทธิในการฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา หรือดำเนินกระบวนการใดๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคได้และให้มีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายแทนสมาชิกของสมาคมได้ถ้ามีหนังสือมอบหมายให้เรียกค่าเสียหายแทนจากสมาชิกของสมาคม

ในการดำเนินคดีตามวรรคหนึ่ง มิให้สมาคมถอนฟ้องเว้นแต่ศาลจะอนุญาตเมื่อศาลเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวมสำหรับคดีแพ่งเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายแทนสมาชิกของสมาคมการถอนฟ้องหรือการพิพากษาในกรณีนี้คู่ความตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันจะต้องมีหนังสือแสดงความยินยอมของสมาชิกผู้มอบหมายให้เรียกค่าเสียหายแทนมาแสดงต่อศาลด้วย

มาตรา 42 นอกจากต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่นแล้วสมาคมที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา 40 ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

เมื่อปรากฏว่าสมาคมที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา 40 สมาคมใดไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดหรือเมื่อมีพฤติการณ์ปรากฏว่าสมาคมนั้นดำเนินการเพื่อฟ้องคดีโดยไม่สุจริตให้คณะกรรมการมีอำนาจเพิกถอนการรับรองสมาคมนั้นได้

การเพิกถอนการรับรองสมาคมใดตามมาตรานี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในกรณีที่สมาคมซึ่งถูกเพิกถอนการรับรองตามมาตรานี้ได้ฟ้องคดีใดไว้ต่อศาลและคดีนั้นยังค้างอยู่ในการพิจารณาของศาลให้ศาลตั้งจำหน่ายคดีนั้นเสีย

หมวด 3

การอุทธรณ์

มาตรา 43 ในกรณีที่ผู้ได้รับคำสั่งของคณะกรรมการเฉพาะเรื่องตาม

มาตรา 27 หรือ **มาตรา 28** วรรคสองไม่พอใจคำสั่งดังกล่าว ให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ
ได้

มาตรา 44 การอุทธรณ์ตามมาตรา 43 ให้ยื่นต่อคณะกรรมการภายในสิบวันนับแต่วันที่ผู้
อุทธรณ์ได้รับทราบคำสั่งของคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง

หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นอุทธรณ์ และวิธีพิจารณาอุทธรณ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน
กฎกระทรวง

การอุทธรณ์คำสั่งตามวรรคหนึ่งย่อมไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งของคณะกรรมการ
เฉพาะเรื่องเว้นแต่คณะกรรมการจะสั่งเป็นอย่างอื่นเป็นการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัยอุทธรณ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

หมวด 4

บทกำหนดโทษ

มาตรา 45 ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกไม่ให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งเอกสารหรือ
หลักฐานแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 5 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน
หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 46 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการเฉพาะเรื่องตาม
มาตรา 17 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 47 ผู้ใดโดยเจตนาก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ ปริมาณ หรือสาระสำคัญประการอื่นอันเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการไม่ว่าจะเป็นของตนเองหรือผู้อื่น โฆษณา หรือใช้ฉลากที่มีข้อความอันเป็นเท็จหรือข้อความที่รู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าอาจก่อให้เกิดความเข้าใจ ผิดเช่นนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกระทำความผิดซ้ำอีกผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 48 ผู้ใดโฆษณาโดยใช้ข้อความตามมาตรา 22 (3) หรือ (4) หรือข้อความตามที่ กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 22 (5) หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 25 หรือมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาทหรือ ทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 49 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาซึ่งสั่งตามมาตรา 27 หรือมาตรา 28 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้ง จำทั้งปรับ

มาตรา 50 ถ้าการกระทำตามมาตรา 47 มาตรา 48 หรือมาตรา 49 เป็นการกระทำของเจ้าของ สือ โฆษณาหรือผู้ประกอบการ โฆษณาผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษเพียงกึ่งหนึ่งของโทษที่บัญญัติ สำหรับความผิดนั้น

มาตรา 51 ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 47 มาตรา 48 มาตรา 49 หรือมาตรา 50 เป็น ความผิดต่อเนื่องผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือไม่เกินสองเท่าของ ค่าใช้จ่ายที่ใช้สำหรับการโฆษณานั้นตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม

มาตรา 52 ผู้ใดขายสินค้าที่ควบคุมฉลากตามมาตรา 30 โดยไม่มีฉลากหรือมีฉลากแต่ฉลาก หรือการแสดงฉลากนั้นไม่ถูกต้องหรือขายสินค้าที่มีฉลากที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากสั่งเลิกใช้ ตามมาตรา 33 ทั้งนี้โดยรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าการไม่มีฉลากหรือการแสดงฉลากดังกล่าวนี้ไม่ ถูกต้องตามกฎหมายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้ง ปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำของผู้ผลิตเพื่อขายหรือผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 53 ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการว่าด้วยฉลากซึ่งสั่งตามมาตรา 33 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 54 ผู้ใดรับจ้างทำฉลากที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือรับจ้างติดตรึงฉลากที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายกับสินค้าโดยรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าฉลากดังกล่าวนั้นไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา 55 ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 35 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 56 ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดขายสินค้าที่คณะกรรมการสั่งห้ามขายเพราะสินค้านั้นอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคตามมาตรา 36 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ประกอบธุรกิจนั้นเป็นผู้ผลิตเพื่อขายหรือเป็นผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 57 ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดไม่ส่งมอบสัญญาที่มีข้อสัญญาหรือมีข้อสัญญาและแบบถูกต้องตามมาตรา 35 ทวิ หรือไม่ส่งมอบหลักฐานการรับเงินที่มีรายการและข้อความถูกต้องตามมาตรา 35 เบื้องให้แก่ผู้บริโภคภายในระยะเวลาตามมาตรา 35 อัฐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 57 ทวิ ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 สัตตต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 58 ผู้ใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ภายในสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจและการกระทำนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบธุรกิจให้สันนิษฐานว่าผู้

ประกอบธุรกิจเป็นผู้กระทำผิดร่วมด้วยเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่สามารถคาดหมายได้ว่าบุคคลนั้นจะกระทำความผิดแม้จะใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว

มาตรา 59 ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้จัดการหรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้นต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดสำหรับความผิดนั้นๆ ด้วยเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา 60 ผู้ใดโดยเจตนาทุจริต ใช้ จ้าง วาน ยุงหรือดำเนินการให้สมาคมที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา 40 ฟ้องร้องผู้ประกอบธุรกิจคนใดเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาต่อศาลเพื่อกลั่นแกล้งผู้ประกอบธุรกิจนั้นให้ได้รับความเสียหายต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 61 ผู้ใดเปิดเผยข้อเท็จจริงใดเกี่ยวกับกิจการของผู้ประกอบธุรกิจอันเป็นข้อเท็จจริงที่ตามปกติวิสัยของผู้ประกอบธุรกิจจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผยซึ่งตนได้มาหรือล่วงรู้เนื่องจากการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับเว้นแต่เป็นการเปิดเผยในการปฏิบัติราชการหรือเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี

ผู้ใดได้มาหรือล่วงรู้ข้อเท็จจริงใดจากบุคคลตามวรรคหนึ่งเนื่องในการปฏิบัติราชการหรือการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีแล้วเปิดเผยข้อเท็จจริงนั้นในประการที่น่าจะเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

มาตรา 62 บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบได้และในการนี้ให้คณะกรรมการมีอำนาจมอบหมายให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะอนุกรรมการพนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ดำเนินการเปรียบเทียบได้โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบหรือเงื่อนไขประการใดๆ ให้แก่ผู้ได้รับมอบหมายตามที่เห็นสมควรด้วยก็ได้

ภายใต้บังคับของบทบัญญัติตามวรรคหนึ่งในการสอบสวนถ้าพนักงานสอบสวนพบว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้และบุคคลนั้นยินยอมให้เปรียบเทียบให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องมายังคณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายให้มีอำนาจเปรียบเทียบตามวรรคหนึ่งภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้นั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบ

เมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้วให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ส. โทตระกิตย์

รองนายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:-เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือเนื่องจากปัจจุบันนี้การเสนอสินค้าและบริการต่างๆต่อประชาชนนับวันแต่จะเพิ่มมากขึ้นผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการกิจการโฆษณาได้นำวิชาการในทางการตลาดและทางการโฆษณามาใช้ในการส่งเสริมการขายสินค้าและบริการซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบเพราะผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่ทราบภาวะตลาดและความจริงที่เกี่ยวกับคุณภาพและราคาของสินค้าและบริการต่างๆได้อย่างถูกต้องทันทั่วทั้งที่ นอกจากนั้นในบางกรณีแม้จะมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคโดยการกำหนดคุณภาพและราคาของสินค้าและบริการอยู่แล้วก็ตามแต่การที่ผู้บริโภคแต่ละรายจะไปฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ประกอบการค้าหรือผู้ประกอบการกิจการโฆษณาเมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคย่อมจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นการไม่คุ้มค่าและผู้บริโภคจำนวนมากไม่อยู่ในฐานะที่จะสละเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีได้และในบางกรณีก็ไม่อาจจะจับหรือยับยั้งการกระทำที่จะเกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ทันทั่วทั้งที่สมควรมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไปโดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการกิจการโฆษณาต่อผู้บริโภคเพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภคตลอดจนจัดให้มีองค์กรของรัฐที่เหมาะสมเพื่อตรวจตรา ควบคุมและประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

พระราชบัญญัติ
คุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๔๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๑
เป็นปีที่ ๕๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค อันจะเป็นการ
จำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม
ซึ่งมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตาม
บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑”

มาตรา ๒^๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้น
ไป เว้นแต่บทบัญญัติมาตรา ๘ จะให้ใช้บังคับเมื่อใดให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพินัยมค้ำว่า “ผู้บริโภค” ในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค
พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้รับบริการจากผู้
ประกอบธุรกิจหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือ
รับบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้
มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม”

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๕/ตอนที่ ๑๕ ก/หน้า ๑/๒๔ มีนาคม ๒๕๔๑

มาตรา ๔ ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “สัญญา” ระหว่างบทนิยามคำว่า “ฉลาก” และคำว่า “คณะกรรมการ” ในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ ดังต่อไปนี้
 “สัญญา” หมายความว่า ความตกลงกันระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจเพื่อซื้อและขายสินค้า หรือให้และรับบริการ”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๓ ทวิ) ของมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒

“(๓ ทวิ) สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค” ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงคมนาคม เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินแปดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นกรรมการ และเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นกรรมการและเลขานุการ”

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๓) ในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒

“(๓) คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕ ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี ให้มีเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และจะให้มีรองเลขาธิการและผู้ช่วยเลขาธิการเป็นผู้ช่วยปฏิบัติราชการด้วยก็ได้”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๑ ในกรณีที่ถูกหมายว่าด้วยการใดได้บัญญัติเรื่องใดไว้โดยเฉพาะแล้วให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้นำบทบัญญัติในหมวดนี้ไปใช้บังคับได้เท่าที่ไม่ซ้ำหรือขัดกับบทบัญญัติดังกล่าว เว้นแต่

(๑) ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม หากปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายดังกล่าวยังมีได้มีการดำเนินการหรือดำเนินการยังไม่ครบขั้นตอนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และมีได้ออกคำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายดังกล่าวภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากคณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะกรรมการ ให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะกรรมการเสนอเรื่องให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาออกคำสั่งตามความในหมวดนี้ได้

(๒) ในกรณีตาม (๑) ถ้ามีความจำเป็นเร่งด่วนอันมีอาจปล่อยให้เนิ่นช้าต่อไปได้ให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องหรือคณะกรรมการเสนอเรื่องให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาออกคำสั่งตามความในหมวดนี้ได้โดยไม่ต้องมีหนังสือแจ้งหรือรอให้ครบกำหนดเก้าสิบวันตามเงื่อนไขใน (๑)

ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวมิได้มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายออกคำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามที่บัญญัติในหมวดนี้ ให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องมีอำนาจออกคำสั่งตามความในหมวดนี้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวมีเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายอยู่แล้วคณะกรรมการอาจมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นๆ ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัตินี้แทนคณะกรรมการเฉพาะเรื่องได้

การมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นๆ ตามวรรคสอง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๐ ให้สินค้าที่ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานและสินค้าที่ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับสินค้าที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีสินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องในการใช้สินค้าหรือโดยสภาพของสินค้านั้น หรือมีสินค้าที่ประชาชนทั่วไปใช้เป็นประจำ ซึ่งการกำหนดฉลากของสินค้านั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคในการที่จะทราบข้อเท็จจริงในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้านั้น แต่สินค้านั้นไม่เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการว่าด้วยฉลากมีอำนาจกำหนดให้สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลากได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๑ ฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลาก จะต้องมียกยี่ห้อดังต่อไปนี้

(๑) ใช้ข้อความที่ตรงต่อความจริงและไม่มีข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า

(๒) ต้องระบุข้อความดังต่อไปนี้

(ก) ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของผู้ผลิตหรือของผู้นำเข้าเพื่อขายแล้วแต่กรณี

(ข) สถานที่ผลิตหรือสถานที่ประกอบธุรกิจนำเข้า แล้วแต่กรณี

(ค) ระบุข้อความที่แสดงให้เข้าใจได้ว่าสินค้านั้นคืออะไร ในกรณีที่สินค้านำเข้าให้ระบุชื่อประเทศที่ผลิตด้วย

(๓) ต้องระบุข้อความอันจำเป็น ได้แก่ ราคา ปริมาณ วิธีใช้ ข้อแนะนำ คำเตือน วัน เดือน ปีที่หมดอายุในกรณีเป็นสินค้าที่หมดอายุได้ หรือกรณีอื่น เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นผู้ผลิตเพื่อขายหรือผู้ตั้งหรือผู้นำเข้าในราชอาณาจักร เพื่อขายซึ่งสินค้าที่ควบคุมฉลาก แล้วแต่กรณี เป็นผู้จัดทำฉลากก่อนขายและฉลากนั้นต้องมีข้อความดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ในการนี้ ข้อความตามวรรคหนึ่ง (๒) และ (๓) ต้องจัดทำตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นส่วนที่ ๒ ทวิ การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญา มาตรา ๓๕ ทวิ มาตรา ๓๕ ทริ มาตรา ๓๕ จัตวา มาตรา ๓๕ เบญจ มาตรา ๓๕ ฉ มาตรา ๓๕ ศัตต มาตรา ๓๕ อัฐ และมาตรา ๓๕ นว ในหมวด ๒ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒

“ส่วนที่ ๒ ทวิ

การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญา

มาตรา ๓๕ ทวิ ในการประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการใด ถ้าสัญญาซื้อขายหรือสัญญาให้บริการนั้นมีกฎหมายกำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือ หรือที่ตามปกติประเพณีทำเป็นหนังสือ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญามีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการนั้นเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาได้

ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญา สัญญาที่ผู้ประกอบธุรกิจทำกับผู้บริโภคจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) ใช้ข้อสัญญาที่จำเป็นซึ่งหากมิได้ใช้ข้อสัญญาเช่นนั้น จะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ประกอบธุรกิจเกินสมควร

(๒) ห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และรายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนด และเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาจะให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำสัญญาตามแบบที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดก็ได้

การกำหนดตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓๕ ตริ เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญาต้องใช้ข้อสัญญาใด หรือต้องใช้ข้อสัญญาใดโดยมีเงื่อนไขในการใช้สัญญานั้นด้วยตามมาตรา ๓๕ ทวิ แล้ว ถ้าสัญญานั้นไม่ใช้ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวแต่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไข ให้ถือว่าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวตามเงื่อนไขนั้นแล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๕ จัตวา เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญาต้องไม่ใช้ข้อสัญญาใดตามมาตรา ๓๕ ทวิ แล้ว ถ้าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าว ให้ถือว่าสัญญานั้นไม่มีข้อสัญญาเช่นนั้น

มาตรา ๓๕ เบญจ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญามีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงินได้

ในการประกอบธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงิน หลักฐานการรับเงินจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) มีรายการและใช้ข้อความที่จำเป็น ซึ่งหากมิได้มีรายการหรือมิได้ใช้ข้อความเช่นนั้นจะทำให้ผู้บริโภคละเอียดเปรียบเทียบผู้ประกอบการเกินสมควร

(๒) ห้ามใช้ข้อความที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และรายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนด

การกำหนดตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓๕ ฉ เมื่อคณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดให้หลักฐานการรับเงินของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงินต้องใช้ข้อความใด หรือต้องใช้ข้อความใดโดยมีเงื่อนไขในการใช้ข้อความนั้นด้วย หรือต้องไม่ใช้ข้อความใดตามมาตรา ๓๕ เบญจ แล้วให้นำมาตรา ๓๕ ตี และมาตรา ๓๕ จัตวา มาใช้บังคับแก่หลักฐานการรับเงินดังกล่าวโดยอนุโลม

มาตรา ๓๕ สัตต ในกรณีที่ผู้ประกอบการขายสินค้าหรือให้บริการโดยให้คำมั่นว่าจะทำสัญญารับประกันให้ไว้แก่ผู้บริโภค สัญญาดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของผู้ประกอบการหรือผู้แทน และต้องส่งมอบสัญญานั้นแก่ผู้บริโภคพร้อมกับการส่งมอบสินค้าหรือให้บริการ

ถ้าสัญญาตามวรรคหนึ่งทำเป็นภาษาต่างประเทศต้องมีคำแปลภาษาไทยกำกับไว้ด้วย

มาตรา ๓๕ อัฐ ผู้ประกอบการมีหน้าที่ส่งมอบสัญญาที่มีข้อสัญญาหรือมีข้อสัญญาและแบบถูกต้องตามมาตรา ๓๕ ทวิ หรือส่งมอบหลักฐานการรับเงินที่มีรายการและข้อความถูกต้องตามมาตรา ๓๕ เบญจ ให้แก่ผู้บริโภคภายในระยะเวลาที่เป็นทางปฏิบัติตามปกติสำหรับการประกอบธุรกิจประเภทนั้นๆ หรือภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาสุดแต่ระยะเวลาใดจะถึงก่อน

มาตรา ๓๕ นว ผู้ประกอบการผู้ใดสงสัยว่าแบบสัญญาหรือแบบหลักฐานการรับเงินของตนจะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ประกอบการผู้นั้นอาจขอให้คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาให้ความเห็นในแบบสัญญาหรือแบบหลักฐานการรับเงินนั้นก่อนได้ ในกรณีนี้ให้นำมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกมาตรา ๓๗ และมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๗ ผู้ใดโดยเจตนาก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ ปริมาณ หรือสาระสำคัญประการอื่นอันเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าจะเป็นอย่างของตนเองหรือผู้อื่น โฆษณาหรือ

ใช้ฉลากที่มีข้อความอันเป็นเท็จ หรือข้อความที่รู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด เช่นว่านั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกระทำความผิดซ้ำอีก ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๘ ผู้ใดโฆษณาโดยใช้ข้อความตามมาตรา ๒๒ (๓) หรือ (๔) หรือข้อความตามที่กำหนด ในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๒๒ (๕) หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๑ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ มาตรา ๔๙ หรือมาตรา ๕๐ เป็นความผิดต่อเนื่อง ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือไม่เกินสองเท่าของค่าใช้จ่ายที่ใช้สำหรับการโฆษณานั้น ตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม”

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๒ ผู้ใดขายสินค้าที่ควบคุมฉลากตามมาตรา ๓๐ โดยไม่มีฉลากหรือมีฉลากแต่ฉลากหรือการแสดงฉลากนั้นไม่ถูกต้อง หรือขายสินค้าที่มีฉลากที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากสั่งเลิกใช้ตาม มาตรา ๓๓ ทั้งนี้ โดยรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าการไม่มีฉลากหรือการแสดงฉลากดังกล่าวนี้ไม่ถูกต้อง ตามกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำความผิดหนึ่งเป็นการกระทำของผู้ผลิตเพื่อขาย หรือผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร เพื่อขาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๔ ผู้ใดรับจ้างทำฉลากที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือรับจ้างติดฉลากที่ไม่ถูกต้องตาม กฎหมายกับสินค้า โดยรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าฉลากดังกล่าวนี้ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ต้องระวาง โทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๗ ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดไม่ส่งมอบสัญญาที่มีข้อสัญญาหรือมีข้อสัญญาและแบบถูกต้องตามมาตรา ๓๕ ทวิ หรือไม่ส่งมอบหลักฐานการรับเงินที่มีรายการและข้อความถูกต้องตามมาตรา ๓๕ เบื้อง ให้แก่ผู้บริโภคภายในระยะเวลาตามมาตรา ๓๕ อักษร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๑๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๕๗ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒

“มาตรา ๕๗ ทวิ ผู้ประกอบธุรกิจผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ สัตต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๒๐ ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งมีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๑ ในระหว่างที่บทบัญญัติมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัตินี้ยังมีได้ใช้บังคับ ให้อำนาจหน้าที่ของเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หรือของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๒ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ ในส่วนที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและการบริหารงานคุ้มครองผู้บริโภค อันได้แก่ การตรวจตรา กำกับดูแล และประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค ยังไม่เหมาะสม และโดยที่ในปัจจุบันปรากฏว่ามีผู้บริโภคเป็นจำนวนมากยังไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามที่กฎหมายเฉพาะว่าด้วยการนั้นๆ บัญญัติไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีผู้บริโภคเป็นจำนวนมากร้องเรียนว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญากับผู้ประกอบธุรกิจมากขึ้น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวเพื่อปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ปรับปรุงองค์การบริหารงานคุ้มครองผู้บริโภค คือ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และปรับปรุงอำนาจของคณะกรรมการเฉพาะเรื่องและคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ในการเสนอเรื่องให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาออกคำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัตินี้ได้ในกรณีจำเป็น หรือรีบด่วนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนเพิ่มบทบัญญัติกำหนดสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญาไว้โดยเฉพาะ และทั้งเป็นการสมควรปรับปรุงอัตราโทษเกี่ยวกับการกระทำความผิดในเรื่องการโฆษณาและฉลากให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

ภาคผนวก ข

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติ
ความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
พ.ศ. ๒๕๕๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑
เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้
ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่
ปลอดภัย

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล
ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้
โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้น
จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒^๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศในราช
กิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

^๑ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๓๖ ก/หน้า ๑๗/๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

มาตรา ๓ ในกรณีที่มีกฎหมายใดบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้โดยเฉพาะ ซึ่งให้ความคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่าที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ให้บังคับตามกฎหมายนั้น

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“สินค้า” หมายความว่า สังกหริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตผลเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ผลิตผลเกษตรกรรม” หมายความว่า ผลิตผลอันเกิดจากเกษตรกรรมต่างๆ เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงไหม เลี้ยงผึ้ง เพาะเห็ด แต่ไม่รวมถึงผลิตผลที่เกิดจากธรรมชาติ

“ผลิต” หมายความว่า ทำ ผสม ปรง แต่ง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรสภาพ เปลี่ยนรูป ดัดแปลง คัดเลือก แบ่งบรรจุ แซ่เยือกแข็ง หรือฉายรังสี รวมถึงการกระทำใดๆ ที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

“ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

“ความเสียหาย” หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็น ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

“ความเสียหายต่อจิตใจ” หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

“สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบ หรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า หรือกำหนดไว้แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้

“ขาย” หมายความว่า จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหา ตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

(๑) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต

(๒) ผู้นำเข้า

(๓) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้

(๔) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใดๆ อันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า

มาตรา ๕ ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๖ เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๕ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด

มาตรา ๗ ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหากพิสูจน์ได้ว่า

(๑) สินค้านั้นมิได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(๒) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ

(๓) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว

มาตรา ๘ ผู้ผลิตตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่าความปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบของผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือจากการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างให้ผลิต ทั้งผู้ผลิตไม่ได้คาดเห็นและไม่ควรจะได้คาดเห็นถึงความปลอดภัย

ผู้ผลิตส่วนประกอบของสินค้าไม่ต้องรับผิดชอบหากพิสูจน์ได้ว่า ความปลอดภัยของสินค้าเกิดจากการออกแบบหรือการประกอบหรือการกำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา คำเตือน หรือการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าของผู้ผลิตสินค้านั้น

มาตรา ๙ ข้อตกลงระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหาย และประกาศหรือคำแจ้งความของผู้ประกอบการเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบ

ผู้ประกอบการต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบไม่ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้บริโภคมีความหมายเช่นเดียวกับนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค

มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคม และมูลนิธิซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้การรับรองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค มีอำนาจฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายแทนผู้เสียหายได้ โดยให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการฟ้องและดำเนินคดีแทนตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การฟ้องและดำเนินคดีแทนผู้เสียหายตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่รวมถึงความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นที่สุด

มาตรา ๑๑ นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และหากผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สามิ ภริยา บุพการี หรือผู้สืบสันดานของบุคคลนั้นชอบที่จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

(๒) หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ประกอบการได้ผลิต นำเข้า หรือขายสินค้าโดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือมิได้รู้เพราะความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเมื่อรู้ว่าสินค้าไม่ปลอดภัยภายหลังจากการผลิต นำเข้า หรือขายสินค้านั้นแล้วไม่ดำเนินการใดๆ ตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงนั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความร้ายแรงของความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ การที่ผู้ประกอบการรู้ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ระยะเวลาที่ผู้ประกอบการปกปิดความไม่ปลอดภัยของสินค้า การดำเนินการของผู้ประกอบการเมื่อทราบที่สินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

มาตรา ๑๒ สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

มาตรา ๑๓ ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการและผู้เสียหาย หรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา ๑๐ ในอายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา

มาตรา ๑๔ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะเรียกค่าเสียหายโดยอาศัยสิทธิตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๕ สินค้าใดที่ได้ขายแก่ผู้บริโภคก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่สินค้าในปัจจุบันไม่ว่าจะผลิตภายในประเทศหรือนำเข้า มีกระบวนการผลิตที่ใช้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงขึ้นเป็นลำดับ การที่ผู้บริโภคจะตรวจพบว่าสินค้าไม่ปลอดภัยกระทำได้ยาก เมื่อผู้บริโภคนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือ

ทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้ แต่การฟ้องคดีในปัจจุบันเพื่อเรียกค่าเสียหายมีความยุ่งยาก เนื่องจากภาระในการพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการกระทำผิดของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าตกเป็นหน้าที่ของผู้ได้รับความเสียหายตามหลักกฎหมายทั่วไป เพราะยังไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าโดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในความเสียหายของผู้ผลิตหรือผู้เกี่ยวข้องไว้โดยตรง จึงสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้ อันจะมีผลให้ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้า ตลอดจนได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ภาคผนวก ค

กฎหมายของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป

กฎหมายของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป

COUNCIL DIRECTIVE

of 25 July 1985

on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning liability for defective products

(85/374/EEC)

The Council Of The European Communities,

Having regard to the Treaty establishing the European Economic Community, and in particular Article 100 thereof,

Having regard to the proposal from the Commission (1),

Having regard to the opinion of the European Parliament (2),

Having regard to the opinion of the Economic and Social Committee (3),

Whereas approximation of the laws of the Member States concerning the liability of the producer for damage caused by the defectiveness of his products is necessary because the existing divergences may distort competition and affect the movement of goods within the common market and entail a differing degree of protection of the consumer against damage caused by a defective product to his health or property;

Whereas liability without fault on the part of the producer is the sole means of adequately solving the problem, peculiar to our age of increasing technicality, of a fair apportionment of the risks inherent in modern technological production;

Whereas liability without fault should apply only to movables which have been industrially produced; whereas, as a result, it is appropriate to exclude liability for agricultural products and game, except where they have undergone a processing of an industrial nature which could cause a defect in these products; whereas the liability provided for in this Directive should also apply to movables which are used in the construction of immovables or are installed in immovables;

Whereas protection of the consumer requires that all producers involved in the production process should be made liable, in so far as their finished product, component part or any raw material supplied by them was defective; whereas, for the same reason, liability should extend to importers of products into the Community and to persons who present themselves as producers by affixing their name, trade mark or other distinguishing feature or who supply a product the producer of which cannot be identified;

Whereas, in situations where several persons are liable for the same damage, the protection of the consumer requires that the injured person should be able to claim full compensation for the damage from any one of them;

Whereas, to protect the physical well-being and property of the consumer, the defectiveness of the product should be determined by reference not to its fitness for use but to the lack of the safety which the public at large is entitled to expect; whereas the safety is assessed by excluding any misuse of the product not reasonable under the circumstances;

Whereas a fair apportionment of risk between the injured person and the producer implies that the producer should be able to free himself from liability if he furnishes proof as to the existence of certain exonerating circumstances;

Whereas the protection of the consumer requires that the liability of the producer remains unaffected by acts or omissions of other persons having contributed to cause the damage; whereas, however, the contributory negligence of the injured person may be taken into account to reduce or disallow such liability;

Whereas the protection of the consumer requires compensation for death and personal injury as well as compensation for damage to property; whereas the latter should nevertheless be limited to goods for private use or consumption and be subject to a deduction of a lower

threshold of a fixed amount in order to avoid litigation in an excessive number of cases; whereas this Directive should not prejudice compensation for pain and suffering and other non-material damages payable, where appropriate, under the law applicable to the case;

Whereas a uniform period of limitation for the bringing of action for compensation is in the interests both of the injured person and of the producer;

Whereas products age in the course of time, higher safety standards are developed and the state of science and technology progresses; whereas, therefore, it would not be reasonable to make the producer liable for an unlimited period for the defectiveness of his product; whereas, therefore, liability should expire after a reasonable length of time, without prejudice to claims pending at law;

Whereas, to achieve effective protection of consumers, no contractual derogation should be permitted as regards the liability of the producer in relation to the injured person;

Whereas under the legal systems of the Member States an injured party may have a claim for damages based on grounds of contractual liability or on grounds of non-contractual liability other than that provided for in this Directive; in so far as these provisions also serve to attain the objective of effective protection of consumers, they should remain unaffected by this Directive; whereas, in so far as effective protection of consumers in the sector of pharmaceutical products is already also attained in a Member State under a special liability system, claims based on this system should similarly remain possible;

Whereas, to the extent that liability for nuclear injury or damage is already covered in all Member States by adequate special rules, it has been possible to exclude damage of this type from the scope of this Directive;

Whereas, since the exclusion of primary agricultural products and game

from the scope of this Directive may be felt, in certain Member States, in view of what is expected for the protection of consumers, to restrict unduly such protection, it should be possible for a Member State to extend liability to such products;

Whereas, for similar reasons, the possibility offered to a producer to free himself from liability if he proves that the state of scientific and technical knowledge at the time when he put the product into circulation was not such as to enable the existence of a defect to be discovered may be felt in certain Member States to restrict unduly the protection of the consumer; whereas it should therefore be possible for a Member State to maintain in its legislation or to provide by new legislation that this exonerating circumstance is not admitted; whereas, in the case of new legislation, making use of this derogation should, however, be subject to a Community stand-still procedure, in order to raise, if possible, the level of protection in a uniform manner throughout the Community;

Whereas, taking into account the legal traditions in most of the Member States, it is inappropriate to set any financial ceiling on the producer's liability without fault; whereas, in so far as there are, however, differing traditions, it seems possible to admit that a Member State may derogate from the principle of unlimited liability by providing a limit for the total liability of the producer for damage resulting from a death or personal injury and caused by identical items with the same defect, provided that this limit is established at a level sufficiently high to guarantee adequate protection of the consumer and the correct functioning of the common market;

Whereas the harmonization resulting from this cannot be total at the present stage, but opens the way towards greater harmonization; whereas it is therefore necessary that the Council receive at regular intervals, reports from the Commission on the application of this Directive, accompanied, as the case may be, by appropriate proposals;

Whereas it is particularly important in this respect that a re-examination be carried out of those parts of the Directive relating to the derogations open to the Member States, at the expiry of a period of sufficient length to gather practical experience on the effects of these derogations on the protection of consumers and on the functioning of the common market,
Has Adopted This Directive:

Article 1

The producer shall be liable for damage caused by a defect in his product.

Article 2

For the purpose of this Directive, 'product' means all movables even if incorporated into another movable or into an immovable. 'Product' includes electricity.

Article 3

1. 'Producer' means the manufacturer of a finished product, the producer of any raw material or the manufacturer of a component part and any person who, by putting his name, trade mark or other distinguishing feature on the product presents himself as its producer.
2. Without prejudice to the liability of the producer, any person who imports into the Community a product for sale, hire, leasing or any form of distribution in the course of his business shall be deemed to be a producer within the meaning of this Directive and shall be responsible as a producer.
3. Where the producer of the product cannot be identified, each supplier of the product shall be treated as its producer unless he informs the injured person, within a reasonable time, of the identity of the producer or of the person who supplied him with the product. The same shall apply, in the case of an imported product, if this product does not indicate the identity of the importer referred to in paragraph 2, even if the name of the producer is indicated.

Article 4

The injured person shall be required to prove the damage, the defect and the causal relationship between defect and damage.

Article 5

Where, as a result of the provisions of this Directive, two or more persons are liable for the same damage, they shall be liable jointly and severally, without prejudice to the provisions of national law concerning the rights of contribution or recourse.

Article 6

1. A product is defective when it does not provide the safety which a person is entitled to expect, taking all circumstances into account, including:

- (a) the presentation of the product;
- (b) the use to which it could reasonably be expected that the product would be put;
- (c) the time when the product was put into circulation.

2. A product shall not be considered defective for the sole reason that a better product is subsequently put into circulation.

Article 7

The producer shall not be liable as a result of this Directive if he proves:

- (a) that he did not put the product into circulation; or
- (b) that, having regard to the circumstances, it is probable that the defect which caused the damage did not exist at the time when the product was put into circulation by him or that this defect came into being afterwards; or
- (c) that the product was neither manufactured by him for sale or any form of distribution for economic purpose nor manufactured or distributed by him in the course of his business; or
- (d) that the defect is due to compliance of the product with mandatory

regulations issued by the public authorities; or

(e) that the state of scientific and technical knowledge at the time when he put the product into circulation was not such as to enable the existence of the defect to be discovered; or

(f) in the case of a manufacturer of a component, that the defect is attributable to the design of the product in which the component has been fitted or to the instructions given by the manufacturer of the product.

Article 8

1. Without prejudice to the provisions of national law concerning the right of contribution or recourse, the liability of the producer shall not be reduced when the damage is caused both by a defect in product and by the act or omission of a third party.

2. The liability of the producer may be reduced or disallowed when, having regard to all the circumstances, the damage is caused both by a defect in the product and by the fault of the injured person or any person for whom the injured person is responsible.

Article 9

For the purpose of Article 1, 'damage' means:

(a) damage caused by death or by personal injuries;

(b) damage to, or destruction of, any item of property other than the defective product itself, with a lower threshold of 500 ECU,

provided that the item of property:

(i) is of a type ordinarily intended for private use or consumption,

and

(ii) was used by the injured person mainly for his own private use or consumption.

This Article shall be without prejudice to national provisions relating to non-material damage.

Article 10

1. Member States shall provide in their legislation that a limitation period of three years shall apply to proceedings for the recovery of damages as provided for in this Directive. The limitation period shall begin to run from the day on which the plaintiff became aware, or should reasonably have become aware, of the damage, the defect and the identity of the producer.

2. The laws of Member States regulating suspension or interruption of the limitation period shall not be affected by this Directive.

Article 11

Member States shall provide in their legislation that the rights conferred upon the injured person pursuant to this Directive shall be extinguished upon the expiry of a period of 10 years from the date on which the producer put into circulation the actual product which caused the damage, unless the injured person has in the meantime instituted proceedings against the producer.

Article 12

The liability of the producer arising from this Directive may not, in relation to the injured person, be limited or excluded by a provision limiting his liability or exempting him from liability.

Article 13

This Directive shall not affect any rights which an injured person may have according to the rules of the law of contractual or non-contractual liability or a special liability system existing at the moment when this Directive is notified.

Article 14

This Directive shall not apply to injury or damage arising from nuclear accidents and covered by international conventions ratified by the Member States.

Article 15

1. Each Member State may:

(b) by way of derogation from Article 7 (e), maintain or, subject to the procedure set out in paragraph 2 of this Article, provide in this legislation that the producer shall be liable even if he proves that the state of scientific and technical knowledge at the time when he put the product into circulation was not such as to enable the existence of a defect to be discovered.

2. A Member State wishing to introduce the measure specified in paragraph 1 (b) shall communicate the text of the proposed measure to the Commission. The Commission shall inform the other Member States thereof.

The Member State concerned shall hold the proposed measure in abeyance for nine months after the Commission is informed and provided that in the meantime the Commission has not submitted to the Council a proposal amending this Directive on the relevant matter. However, if within three months of receiving the said information, the Commission does not advise the Member State concerned that it intends submitting such a proposal to the Council, the Member State may take the proposed measure immediately.

If the Commission does submit to the Council such a proposal amending this Directive within the aforementioned nine months, the Member State concerned shall hold the proposed measure in abeyance for a further period of 18 months from the date on which the proposal is submitted.

3. Ten years after the date of notification of this Directive, the Commission shall submit to the Council a report on the effect that rulings by the courts as to the application of Article 7 (e) and of paragraph 1 (b) of this Article have on consumer protection and the functioning of the common market. In the light of this report the Council, acting on a proposal from the Commission and pursuant to the

terms of Article 100 of the Treaty, shall decide whether to repeal Article 7 (e).

Article 16

1. Any Member State may provide that a producer's total liability for damage resulting from a death or personal injury and caused by identical items with the same defect shall be limited to an amount which may not be less than 70 million ECU.
2. Ten years after the date of notification of this Directive, the Commission shall submit to the Council a report on the effect on consumer protection and the functioning of the common market of the implementation of the financial limit on liability by those Member States which have used the option provided for in paragraph 1. In the light of this report the Council, acting on a proposal from the Commission and pursuant to the terms of Article 100 of the Treaty, shall decide whether to repeal paragraph 1.

Article 17

This Directive shall not apply to products put into circulation before the date on which the provisions referred to in Article 19 enter into force.

Article 18

1. For the purposes of this Directive, the ECU shall be that defined by Regulation (EEC) No 3180/78 (1), as amended by Regulation (EEC) No 2626/84 (2). The equivalent in national currency shall initially be calculated at the rate obtaining on the date of adoption of this Directive.
2. Every five years the Council, acting on a proposal from the Commission, shall examine and, if need be, revise the amounts in this Directive, in the light of economic and monetary trends in the Community.

Article 19

1. Member States shall bring into force, not later than three years from the date of notification of this Directive, the laws, regulations and

administrative provisions necessary to comply with this Directive. They shall forthwith inform the Commission thereof (3).

2. The procedure set out in Article 15 (2) shall apply from the date of notification of this Directive.

Article 20

Member States shall communicate to the Commission the texts of the main provisions of national law which they subsequently adopt in the field governed by this Directive.

Article 21

Every five years the Commission shall present a report to the Council on the application of this Directive and, if necessary, shall submit appropriate proposals to it.

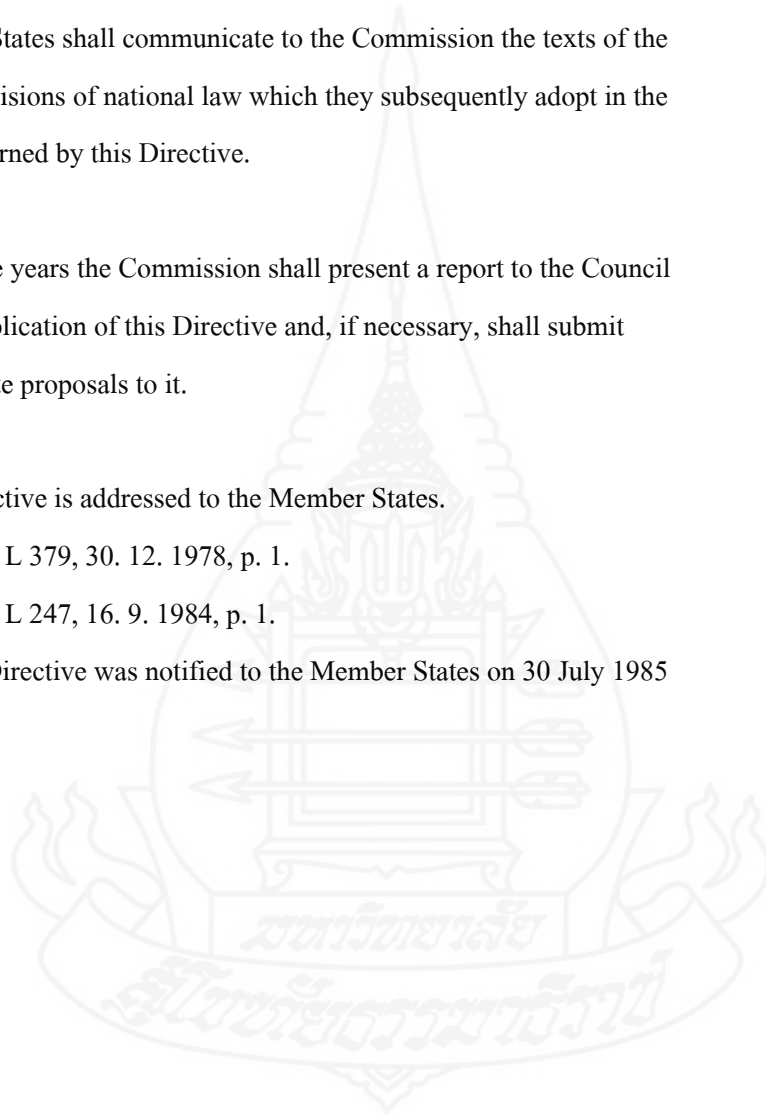
Article 22

This Directive is addressed to the Member States.

(1) OJ No L 379, 30. 12. 1978, p. 1.

(2) OJ No L 247, 16. 9. 1984, p. 1.

(3) This Directive was notified to the Member States on 30 July 1985

ภาคผนวก ง
กฎหมายของประเทศญี่ปุ่น

กฎหมายของประเทศไทย

Product Liability Act 1994 –

Act No. 85 of 1994

This English translation of the Product Liability Act (Effective July 1, 1995) has been translated in compliance with the Standard Bilingual Dictionary (March 2006 edition). This is an unofficial translation. Only the original Japanese texts of laws and regulations have legal effect, and the translations are to be used solely as reference material to aid in the understanding of Japanese laws and regulations. The Government of Japan shall not be responsible for the accuracy, reliability or currency of the legislative material provided in this Website, or for any consequence resulting from use of the information in this Website. For all purposes of interpreting and applying law to any legal issue or dispute, users should consult the original Japanese texts published in the Official Gazette.

The Product Liability Act

Article 1 (Purpose)

The purpose of this Act is to protect the victim of the injury to life, body, or property which is caused by a defect in the product by setting forth liability of the manufacturer, etc. for damages, and thereby to contribute to the stabilization and improvement of the life of the citizens and to the sound development of the national economy.

Article 2 (Definitions)

- (1) The term "product" as used in this Act shall mean movable which is manufactured or processed.
- (2) The term "defect" as used in this Act shall mean a lack of safety that the product ordinarily should provide, taking into account the nature of the product, the ordinarily foreseeable manner of use of the product, the time when the manufacturer, etc. delivered the product, and other circumstances concerning the product.
- (3) The term "manufacturer, etc." as used in this Act shall mean the following:
 - (i) any person who manufactured, processed, or imported the product in the course of trade (hereinafter referred to as "manufacturer");

(ii) any person who provides his/her name, trade name, trademark or other indication (hereinafter referred to as "representation of name, etc.") on the product as the manufacturer of such product, or any person who provides the representation of name, etc. on the product which misleads the others into believing that he/she is the manufacturer;

(iii) apart from any person mentioned in the preceding item, any person who provides any representation of name, etc. on the product which, in light of the manner concerning the manufacturing, processing, importation or sales of the product, and other circumstances, holds himself/herself out as its substantial manufacturer.

Article 3 (Product Liability)

The manufacturer, etc. shall be liable for damages arising from the infringement of life, body or property of others which is caused by the defect in the delivered product which was manufactured, processed, imported, or provided with the representation of name, etc. described in item 2 or item 3 of paragraph 3 of the preceding Article, provided, however, that the manufacturer, etc. shall not be liable when the damages occur only with respect to such product.

Article 4 (Exemptions)

In cases where Article 3 applies, the manufacturer, etc. shall not be liable as provided in Article 3 if he/she proves that:

- (i) the defect in such product could not have been discovered given the state of scientific or technical knowledge at the time when the manufacturer, etc. delivered the product; or
- (ii) in case where the product is used as a component or raw material of another product, the defect occurred primarily because of the compliance with the instructions concerning the design given by the manufacturer of such another product, and that the manufacturer, etc. is not negligent with respect to the occurrence of such defect.

Article 5 (Limitation of Period)

(1) The right to seek damages provided in Article 3 shall be extinguished by prescription if the victim or his/her legal representative does not exercise such right within 3 years from the time when he/she becomes aware of the damages and the party liable for the damages. The same shall apply to the case where 10 years have elapsed from the time when the manufacturer, etc. delivered the product.

(2) The period referred to in the second sentence of the preceding paragraph shall be calculated from the time of the occurrence of the damages where such damages are caused by substances which become harmful to human health when they accumulate in the body, or where the symptoms which represent such damages appear after a certain latent period.

Article 6 (Application of Civil Code)

Other than as provided in this Act, the liability of the manufacturer, etc. for damages caused by a defect in a product shall be subject to the provisions of the Civil Code (Act No.89 of 1896).

Supplementary Provisions(Extract)

(Effective date, etc.)

(1) This Act shall come into force as from the day on which one year has elapsed from the day of promulgation, and shall apply to the products delivered by the manufacturer, etc. after this Act comes into force.

(2) Partial Amendment of the Act on Compensation for Nuclear Damage The Act on Compensation for Nuclear Damage (Act No. 147 of 1961) shall be partially amended as follows: In paragraph 3 of Article 4 of that Act, "and the Act on relating to the Limitation of the Liability of ship owner, etc (Act No.94, 1975)" shall be amended to read as follows: ", the Act on relating to the Limitation of the Liability of ship owner, etc (Act No.94 of 1975) and the Product Liability Act (Act No.85 of 1994)".

AsianLII: [Copyright](#) [Policy/Disclaimers/Privacy](#) [Policy/Feedback](#)

URL: <http://www.asianlii.org/jp/legis/laws//pla1994an85o1994268>

ภาคผนวก จ
ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของประการของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พรบ.ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
1) แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดของกฎหมาย	บัญญัติไว้ในเรื่องสัญญาซื้อขายและเรื่องละเมิด	เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค เป็นการทั่วไป	เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค เป็นการทั่วไป	เพื่อช่วยให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยา หากได้รับการเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยโดยกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ตนผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม และกำหนดให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับภาระในการพิสูจน์ว่าความเสียหายมิได้เกิดจากความบกพร่องของสินค้าของตน	ใช้หลักของกฎหมายความรับผิดโดยเด็ดขาด (Strict Liability) โดยบัญญัติไว้ในรูป the EEC directive 85/374/EEC of 25 July 1985	ใช้หลักของกฎหมายความรับผิดโดยเด็ดขาด (Strict Liability) ซึ่งสถาบันกฎหมายอเมริกันก็ได้บัญญัติรับรองหลักเกณฑ์ไว้ใน The Second Restatement of Torts มาตรา 402A	ใช้หลักของกฎหมายความรับผิด โดยเด็ดขาด (Strict Liability) และได้ตรา พรบ. ว่าด้วยความรับผิดอันเกิดจากสินค้า ค.ศ. 1994 (The Product Liability Law of Japan)

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พรบ.ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
2) วัตถุประสงค์ของกฎหมาย	คุ้มครองผู้บริโภคและผู้เสียหายโดยมิกลไกรและกระบวนการตามกฎหมายที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้เสียหายที่ประสบอุบัติเหตุหรือภัยพิบัติที่รุนแรงและเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและผู้เสียหายที่ประสบอุบัติเหตุหรือภัยพิบัติที่รุนแรงและเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและผู้เสียหายที่ประสบอุบัติเหตุหรือภัยพิบัติที่รุนแรง	เพื่อให้ผู้บริโภคเมื่อได้รับความเสียหายได้รับการเยียวยาโดยมิกลไกรและกระบวนการตามกฎหมายที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้เสียหายที่ประสบอุบัติเหตุหรือภัยพิบัติที่รุนแรงและเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและผู้เสียหายที่ประสบอุบัติเหตุหรือภัยพิบัติที่รุนแรง	เป็นส่วนหนึ่งในการปกป้องผู้บริโภคเรื่องกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคและคุณภาพชีวิตในสังคมไทยพระราชบัญญัติฉบับนี้มีบทบาทในเชิงเยียวยาหลังจากเกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคและบทบาทในเชิงป้องกันหรือยับยั้งมิให้เกิดความเสียหายซ้ำขึ้นอีก	แต่เดิมใช้หลักกฎหมายลักษณะละเมิดซึ่งเป็น Liability based on fault มาปรับใช้กับคดี Product Liability ต่อมาได้ประกาศใช้ EEC directive 85/374/EEC of 25 July 1985	นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1913 ศาลบางรัฐเริ่มที่จะกำหนดความรับผิดเด็ดขาดในทางละเมิดโดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความประมาทของจำเลยแต่ไม่ต้องมี ความสัมพันธ์ทางสัญญา ระหว่างโจทก์และจำเลย ต่อมาได้นำหลักของ Strict Liability มาใช้แทนที่หลัก fault liability	เดิมใช้หลักความรับผิดทางสัญญาและละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของญี่ปุ่นต่อมาจึงได้ประกาศใช้ The Product Liability Law (No.85,1994)โดยนำแบบอย่างมาจาก EEC directive 85/374/EEC

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	กรมความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
3) ความหมายของสินค้าชำรุดบกพร่อง (Defective product) หรือสินค้าไม่ปลอดภัย			<p>ในความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 บัญญัติว่า</p> <p>สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องในการผลิตหรือออกแบบหรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ที่รักษา ค่าเตือน หรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือกำหนดไว้ถูกต้องหรือไม่ชัดเจน ตามสมควร โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้ารวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้</p>	<p>Directive - 85/374/EEC สหภาพยุโรป มีได้กำหนดบทนิยามของคำว่า "สินค้าที่ไม่ปลอดภัย" (defective products) ไว้เป็นการเฉพาะ หากแต่กำหนดลักษณะหรือกรณียกเว้นว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กล่าวคือ เมื่อสินค้านั้นมิได้ให้ความปลอดภัยซึ่งบุคคลคาดหวังได้ตามสมควรเมื่อพิจารณาถึงพฤติการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะหรือรูปแบบของสินค้า ได้รับจากสินค้าตามสมควร และช่วงเวลาที่นำ</p>	<p>กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้แบ่งความชำรุดบกพร่องออกเป็น 3 กรณีคือ 1) ความชำรุดบกพร่องในการผลิต (manufacturing defect) 2) ความชำรุดบกพร่องในการออกแบบ (defect in design) 3) ความชำรุดบกพร่องในการกำหนดข้อบ่งใช้คำเตือน (defect because of inadequate instructions or warnings) ตาม The Second Restatement of Torts มาตรา 402A</p>	<p>ตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น คำว่า "สินค้า" หมายถึง ความว่า สหกรณ์ทรัพย์สินที่ผ่านกระบวนการผลิตหรือแปรรูปแล้ว ส่วนความหมายของสินค้าไม่ปลอดภัย บัญญัติหลักการไว้ในทำนองเดียวกันกับของ EEC directive 85/374/EEC</p>

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พรบ.ความรับผิดชอบที่เสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
3) ความหมายของสินค้าชำรุดบกพร่อง (Defective product) หรือสินค้าไม่ปลอดภัย				สินค้านั้นออกวางจำหน่ายอย่างไรก็ตามจะไม่ถือว่าสินค้าไม่มีความปลอดภัยเพียงพอเพราะเหตุว่ามีสินค้าที่มีประสิทธิภาพมากกว่าได้นำออกวางจำหน่ายภายหลังสินค้านั้นนอกจากนี้ สินค้าที่ไม่ปลอดภัย ยังหมายความว่ารวมถึงกรณีที่มีผู้ผลิตมิได้ให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับตัวสินค้านั้น หรือมิได้แจ้งเตือนเกี่ยวกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ซึ่งสินค้านั้น หรือการแจ้งที่ไม่เพียงพอ		

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ประมวลกฎหมายผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2551	ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
4) ผู้ที่ต้องรับผิด	ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายหรือผู้ที่ทำละเมิด	ผู้ประกอบการที่ขายหรือผลิตสินค้าหรือผู้ให้บริการ	1. ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย 2. ผู้นำเข้า 3. ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า 4. ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมาย ข้อความ หรือแสดงด้วยวิธีใดอันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า	1. ผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต 2. ผู้นำเข้า 3. ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า 4. ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมาย ข้อความ หรือแสดงด้วยวิธีใดอันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า	ตาม EEC directive 85/374/EEC Article 1, Article 3, Article 5, Article 7 ผู้ที่ต้องรับผิดได้แก่ 1. ผู้ผลิตสินค้าในขั้นสุดท้าย 2. ผู้ผลิตวัตถุดิบ ผู้ผลิตชิ้นส่วนของสินค้า 3. บุคคลใดก็ตามที่ใส่ชื่อของตน เครื่องหมายการค้าหรือรูปลักษณะเฉพาะใดลงบนสินค้าเพื่อแสดงว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้า 4. ผู้นำเข้า	กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้ใน The Second Restatement of Torts มาตรา 402A ระบุให้ผู้ขายสินค้าในสภาพที่มีความชำรุดบกพร่องไม่ประการที่อาจก่อให้เกิดอันตราย อันไม่สมควรแก่ร่างกาย หรือทรัพย์สินของผู้ใช้ หรือผู้บริโภคและสินค้าดังกล่าวได้ก่อให้เกิดอันตรายเช่นว่านแก่ผู้ใช้ หรือผู้บริโภค ถ้าผู้ขายเป็นผู้ประกอบธุรกิจในการขายสินค้าเช่นนั้นและสินค้า	PL Law of Japan ใน มาตรา 3 บัญญัติให้ผู้ผลิตและผู้ที่อยู่ในสถานะเช่นเดียวกับผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าและนิยามคำว่าผู้ผลิตและผู้ที่อยู่ในสถานะเช่นเดียวกับผู้ผลิตหมายถึง 1) ผู้ที่ผลิต ผู้ที่ปรับปรุงหรือ นำเข้าสินค้าในลักษณะที่เป็นธุรกิจ 2) ผู้ที่สั่งซื้อของตน ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายอื่น

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พร.บ.ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
4) ผู้ที่ต้องรับผิดชอบ				5. ผู้จำหน่ายสินค้าที่ในเชิงตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าให้เสียหายทราบในระยะเวลาอันสมควร	ดังกล่าวได้ถึงมือผู้บริโภค โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพของสินค้าในสาระสำคัญไปจากสภาพที่ขายผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น	ใดลงบนสินค้าว่าเป็นผู้ผลิต หรือผู้ที่ใช้ชื่อของตนหรือการแสดงความอื่นใดลงบนสินค้าให้บุคคลอื่นสำคัญคิดในตัวบุคคลที่เป็นผู้ผลิตสินค้านั้น 3) ผู้ที่ใช้ชื่อของตนหรือแสดงชื่อความอื่นใดลงบนสินค้านั้นซึ่งอาจทำให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้านั้นตามความเป็นจริง ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงลักษณะและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องในการผลิตหรือการจำหน่ายสินค้านั้นด้วย

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พรม.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พร.ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
5) ผู้มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหาย	ผู้เสียหายที่เป็นคู่สัญญา หรือผู้ที่ถูกกระทำละเมิด	ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายหรือผู้ที่ได้รับการร้องขอให้ดำเนินคดีแทนผู้บริโภค	ในมาตรา 4 ให้นิยามผู้เสียหายว่าหมายถึง ผู้ใดรับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นหากผู้ซื้อสินค้า ผู้ใช้สินค้า หรือบุคคลภายนอก ผู้ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบการค้าได้	ตาม EEC directive มาตรา 4 ผู้ที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินซึ่งอาจเป็นผู้ซื้อ ผู้ใช้สินค้าหรือผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งของสินค้าและได้รับความเสียหายแม้จะซื้อสินค้านั้นมาหรือใช้สินค้านั้นก็ได้	กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้ใน The Second Restatement of Torts มาตรา 402A "ได้ระบุให้ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ แม้จะไม่ใช้สินค้าสินค้านั้นมา หรือใช้สินค้านั้นก็ได้	ผู้มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมาย PL Law of Japan นั้นไม่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะแต่กำหนดไว้กว้างๆ ในมาตรา 3 ว่าให้ผู้ผลิตและผู้ที่อยู่ในสถานะเช่นเดียวกับผู้ผลิตต้องรับผิดชอบของความชำรุดบกพร่องของสินค้าเมื่อคนได้ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเสียหายไม่ว่าจะเป็นความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ซึ่งผู้ที่ได้รับความเสียหายตาม PL Law of Japan นี้อาจเป็นผู้ซื้อ

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พรบ.ความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
5) ผู้มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหาย	-	-	-	-	-	ผู้ใช้สินค้าบนหรือผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งของสินค้าและได้รับความเสียหาย (bystander) แม้จะไม่ใช่อุปกรณ์ที่นำมาหรือใช้สินค้าบนก็ได้

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พรม.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พรม.ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
6) ประเภทของความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาและขอบเขตของความรับผิด	-	ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับ ความเสียหายในด้านการโฆษณา ด้านสัญญาและด้านการขายตรงและตลาดแบบตรง	ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพอนามัย ใจ ตับ หรือทรัพย์สินทั้งนี้ไม่รวมถึงความเสียหายต่อสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั่นเอง	ตาม EEC directive มาตรา 9 (a) และ (b) ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายหรือจิตใจ อันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้ากำหนด ความรับผิดไว้ต้องไม่ต่ำกว่า 70 ล้านยูโร ส่วนความเสียหายแก่ทรัพย์สินอันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าความเสียหายนั้นต้องไม่ต่ำกว่า 500 ยูโร	ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในกรณีที่เกี่ยวข้องแก่ชีวิตและร่างกายนั้น กฎหมายยอมให้ผู้ใช้เสียหายเรียกค่าเสียหายทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินที่ เกิดขึ้นและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนั้นในกรณีที่มีความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกายเกิดขึ้น คู่สมรส และบุคคลในครอบครัวอาจเรียกค่าสินไหมทดแทนสำหรับ "loss of consortium" ได้ด้วยและในกรณีที่ผู้ผลิตรู้ว่าสินค้าที่ผลิตนั้นชำรุด	ตามกฎหมาย PL Law of Japan มาตรา 3 บัญญัติว่า "ความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาตามความในกฎหมายฉบับนี้ คือความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคล ยกเว้นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั่นเอง" แต่ PL Law of Japan ก็ได้กำหนดขอบเขตของค่าสินไหมทดแทนเอาไว้ว่า จำเลยต้องรับผิดชอบอย่างน้อยเพียงใด คำนับการ

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ประมวลกฎหมายผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พร.ความรับผิดชอบเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
6) ประเภทของความเสียหายที่จะได้รับความเสียหายและขอบเขตของความรับผิด					บทร้องและอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ คณะลูกขุนอาจกำหนดให้ผู้ผลิตที่ถูกฟ้องเป็นจำเลยนั้นชดเชยค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษได้	กำหนดค่าสินไหมทดแทนจึงเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่นในเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการกระทำละเมิดซึ่งความเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่นรวมถึงความเสียหายที่ได้รับจากความทุกข์ทรมาน (pain and suffering) และค่าเสียหายที่ขาดการอุปการะ (loss of support) ด้วยแต่อย่างไรก็ตามเสียหายที่ศาลในประเทศญี่ปุ่นชดเชยค่าสินไหมสำหรับความเสียหายที่ได้รับความ

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญบางประการของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ประมวลกฎหมายผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2551	พรบ.ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
2) วัตถุประสงค์ของกฎหมาย	-	เพื่อให้ผู้บริโภคเมื่อได้รับความเสียหายได้รับการเยียวยา โดยมีกลไกและกระบวนการตามกฎหมายที่เอื้อต่อการดำเนินการฟ้องร้องของผู้เสียหายที่สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรมกว่าการฟ้องร้องคดีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	เป็นส่วนหนึ่งในกรอบความคิดเรื่องกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคและคุณภาพชีวิตในสังคมไทย พระราชบัญญัติฉบับนี้มีบทบาทในเชิงเยียวยา	เป็นสาเหตุหนึ่งในการอบความผิดของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคและคุณภาพชีวิตในสังคมไทย พระราชบัญญัติฉบับนี้มีบทบาทในเชิงเยียวยา	แต่เดิมใช้หลักกฎหมายลักษณะละเมิดซึ่งเป็น Liability based on fault มาปรับใช้กับคดี Product Liability ต่อมาได้ประกาศใช้ EEC directive 85/374/EEC of 25 July 1985	นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1913 หลายรัฐเริ่มที่จะกำหนดความรับผิดคดีขาดในทางละเมิดโดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความประมาทของจำเลยและไม่ต้องมี ความสัมพันธ์ทางสัญญา ระหว่างโจทก์และจำเลย ต่อมาได้นำหลักการ Strict Liability มาใช้แทนที่หลัก fault liability	เดิมใช้หลักความรับผิดทางสัญญาและละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของญี่ปุ่นต่อมาก็ได้ประกาศใช้ The Product Liability Law (No.85.1994) โดยนำแบบอย่างมาจาก EEC directive 85/374/EEC

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พรบ.ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
7) ภาระการพิสูจน์						ของผู้เสียหายและพิสูจน์ว่า ความชำรุดบกพร่องของสินค้าก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าว โดยพิจารณาจากมาตรา 3. ที่ว่า ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายเมื่อ ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากความชำรุดบกพร่องจากสินค้าที่ตนผลิต

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พรบ.ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
8) ข้อยกเว้นความรับผิด	<p>ในมาตรา 433 ในกรณีที่หากผู้ทําละเมิดสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควรแก่การเรียกการรักษาตามชนิดและวิธีของสัตว์หรือตามพฤติการณ์อย่างอื่น หรือพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นย่อมจะต้องเกิดขึ้นทั้งที่ได้ใช้ความระมัดระวังถึงเพียงนั้นและมาตรา 437 การเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความคิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง ผู้ทําละเมิดก็ไม่ต้องรับผิดในผลแห่งการละเมิดนั้น</p>		<p>ในมาตรา 7 บัญญัติว่า ผู้ประกอบการไม่ต้องรับผิดชอบความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากพิสูจน์ได้ว่า</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สินค้านั้นมีได้เป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย 2) ผู้เสียหายได้รู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หรือ 3) ความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้าไม่ถูกต้องตามวิธีใช้ที่บริษัทผู้ผลิตหรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่ 	<p>ตาม EEC directive มาตรา 6 ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบการพิสูจน์ความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดใน 6 ประการนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ผลิตมีได้นำสินค้าออกวางจำหน่าย 2. ความบกพร่องที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นมิได้ปรากฏอยู่ในขณะที่ผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่าย หรือ ความบกพร่องนั้นได้เกิดขึ้นภายหลังจากนั้น 3. สินค้านั้นมิได้ถูกผลิตขึ้นเพื่อการขายหรือการจำหน่ายในรูปแบบอื่นใด 	<p>กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้บัญญัติข้อกำหนดเกี่ยวกับความคิดของผู้ผลิตไว้โดยชัดเจนขึ้นอยู่กับศาลแต่ละรัฐ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) กรณีที่ผู้เสียหายสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยและใช้สินค้านั้นเองทั้งๆที่ชำรุดบกพร่องโดยไม่มีเหตุอันสมควร 2) การใช้สินค้านั้นผิดวิธี (product misuse) 3) ผู้เสียหายมีส่วนผิดด้วยแต่ไม่ใช้การยกเว้นความรับผิดทั้งหมดของผู้ผลิต 	<p>ตามกฎหมาย PL Law of Japan ได้ระบุข้อกำหนดเกี่ยวกับความคิดของผู้ผลิตไว้ในมาตรา 4 โดยบัญญัติว่า ผู้ผลิตไม่ต้องรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่องหากพิสูจน์ได้ว่า</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) เมื่อผู้ผลิตสามารถพิสูจน์ได้ว่าระดับความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะที่มีการส่งมอบสินค้านั้นไม่สามารถที่จะตรวจสอบความชำรุดบกพร่องนั้นได้

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พร.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พร.ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
8) ข้อหาเว้นความรับผิด	-	-	ผู้ประกอบการได้กำหนดไว้อย่างถูกต้องและชัดเจนตามสมควรแล้ว	เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของผู้ผลิต หรือมีได้ถูกผลิตขึ้นในการประกอบกิจการของผู้ผลิต 4.ความบกพร่องเป็นผลมาจาก การปฏิบัติ ตามกฎระเบียบ (mandatory regulations) ที่ออกโดยองค์กรภาครัฐ	แต่เป็นการลดความรับผิดชอบในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนไปตามสัดส่วนของผู้เสียหาย 4) การที่ผู้ผลิตต่อผู้ว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขณะนั้นไม่สามารถรู้ได้ว่า จะเกิดอันตรายแก่ผู้บริโภคได้	2) ในกรณีของการผลิตชิ้นส่วนที่นำไปใช้ในการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายหากผู้ผลิตชิ้นส่วนสามารถพิสูจน์ได้ว่าความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากคำสั่งที่เกี่ยวข้องการออกแบบของผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายและตนไม่ได้ประมาณalenเด่นในการผลิตชิ้นส่วนนั้น

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พรบ.ความรับผิดชอบเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
8) ข้อยกเว้นความรับผิด				<p>5. สถานะความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคในขณะและผู้ผลิตนำสินค้าออกวางจำหน่ายไม่อาจทำให้ตรงกับความบกพร่องของสินค้าที่มีอยู่ได้ (same of the art defense)</p> <p>6. ในกรณีของผู้ผลิตชิ้นส่วนประกอบของสินค้า ความบกพร่องได้เกิดขึ้นในขั้นตอนของกรรมวิธีการประกอบชิ้นส่วนดังกล่าว หรือจากคำสั่งของผู้รับผิดชอบในการประกอบสินค้า</p>		

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พรบ.ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
9) การจำกัดจำนวนความรับผิด	ไม่ได้จำกัด	ไม่ได้จำกัด	ไม่ได้จำกัด	ตาม EEC directive มาตรา 9 (b) สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินส่วนตัวของผู้เสียหายที่ไม่ใช่ตัวสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้น ผู้เสียหายต้องรับภาระไม่เกิน 500 ยูโร และจำกัดเพดานค่าเสียหายขั้นสูงจะต้องไม่น้อยกว่า 70 ล้านยูโร	กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้บัญญัติข้อจำกัดจำนวนความรับผิดไว้	ตามกฎหมาย PL Law of Japan ผู้ผลิตไม่สามารถจำกัดจำนวนความรับผิดได้

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบผลิตภัณฑ์

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พร.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พร.ความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
I0) การยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดโดยข้อสัญญา			ในมาตรา ๕ บัญญัติว่า ข้อตกลงระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดความเสียหายและประกาศหรือคำแจ้งข่าวของผู้ประกอบการเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบการต่อความเสียหายอื่นเกิดจากสินค้าที่ผู้ประกอบการต่อความเสียหายอื่นเกิดจากสินค้าจะนำมาใช้เป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้	ตาม EEC directive มาตรา 12 กำหนดว่าความรับผิดของผู้ผลิตต่อผู้เสียหายไม่อาจถูกจำกัดหรือยกเว้นโดยข้อสัญญาเพื่อจำกัดหรือยกเว้นความรับผิด	กฎหมายของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา ได้บัญญัติไว้ว่าข้อจำกัดจำนวนความรับผิดโดยข้อสัญญาแก่ผู้บริโภค ไม่อาจจะกระทำได้	ตามกฎหมาย PL Law of Japan ไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า ผู้ผลิตไม่สามารถตกลงกับผู้เสียหายโดยข้อสัญญาโดยการจำกัดหรือยกเว้นความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าของตนตามกฎหมายนี้ได้ จึงเป็นหน้าที่ของศาลในการตีความว่าสามารถทำได้หรือไม่ แต่ถ้าเป็นความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพย์สิน ผู้ผลิตสามารถจำกัดหรือยกเว้นความรับผิดได้โดยข้อสัญญา

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์

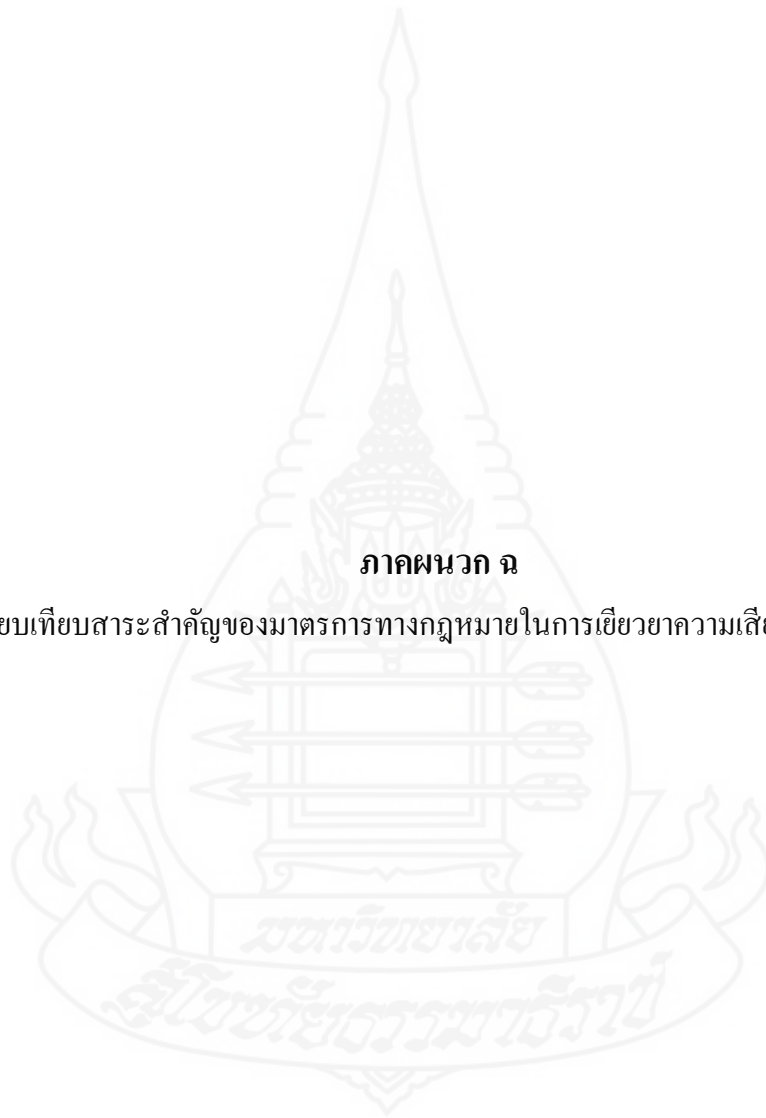
หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พรบ.ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
1) อายุความ	ในกรณีสัญญาซื้อขายในกรณีที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินซึ่งระบุครบพร้อมผู้ซื้อจะต้องฟ้องร้องภายใน ๑ ปี นับแต่เวลาที่พบเห็นความชำรุดบกพร่องนั้นส่วนกรณีละเมิดต้องให้สิทธิเรียกฟ้องภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการใช้สิทธิฟ้อง และผู้เสียหายจะฟ้องใช้ค่าเสียหายแทนอย่างไรก็ตามหากแทนอย่างไรก็ตามห้ามเกิน ๑๐ ปี นับแต่วันที่จะละเมิด	คดีที่ความเสียหายต้องใช้เวลาในการแสดงผล กรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนอาจใช้สิทธิเรียกฟ้องภายใน 3 ปี นับแต่วันรู้ถึงความเสียหาย และผู้เสียหายต้องฟ้องร้องภายใน 10 ปี นับแต่วันรู้ถึงความเสียหาย	ในมาตรา 2 บัญญัติว่าสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหาย และผู้เสียหายต้องฟ้องร้องภายใน 10 ปี นับแต่วันที่มีการขายสินค้า	ตาม EEC directive มาตรา 10 กำหนดอายุความในการดำเนินคดีฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายไว้ ๒ กรณี คือ กำหนดเวลาสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายหรือควรรู้ถึงความเสียหายที่ไม่ปลอดภัยของสินค้าและผู้ผลิตสินค้านั้น และกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันที่ได้มีการนำสินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นออกวางจำหน่าย ทั้งนี้ เมื่อออกวางจำหน่ายทั้งนี้ เมื่อ	ในประเทศสหรัฐอเมริกา อายุความจะแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐแต่โดยทั่วไปแล้วจะฟ้องร้องเพื่อความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกายนั้นมีอายุความประมาณหนึ่งถึงสามปีนับแต่วันที่ความเสียหายเกิดขึ้น แต่หากเป็นความเสียหายที่ไม่ประจักษ์ให้รีบนำอายุความเมื่อผู้เสียหายหรือควรรู้ถึงความเสียหายนั้นที่เรียกว่า statute of limitations	ตามกฎหมาย PL Law of Japan ได้กำหนดอายุความในการฟ้องคดีไว้ในมาตรา 5 ซึ่งบัญญัติว่า อายุความในการฟ้องร้องคดี product liability นั้นมีกำหนดสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและผู้เสียหายจะต้องรับผิดชอบ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มีการส่งมอบสินค้า แต่อย่างไรก็ดีในกรณีที่ความเสียหายจะสมอยู่ในการฟ้องร้องคดีไม่แสดง

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

หัวข้อเปรียบเทียบ	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2541	พรบ.ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551	Directive 85/374/EEC	U.S.A.	Japan
11) อนุญาโตตุลาการ			พรบ.ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลานาน การแสดงอาการ ผู้เสียหาย หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่แทน คนมาตรา ๑๐ ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย และผู้เสียหายประกอบภาระที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย	พื้นที่กำหนดเวลาสิบปีดังกล่าวแล้ว สิทธิในการดำเนินคดีของผู้เสียหายตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยย่อมเป็นอันระงับสิ้นไป (แต่ผู้เสียหายยังคงมีสิทธิฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่นได้)		อาการจะเริ่มต้นอนุญาโตตุลาการ 10 ปีเมื่อความเสียหายปรากฏขึ้น

ภาคผนวก ฉ

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของมาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของมาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค

หัวข้อเปรียบเทียบ	Thailand	E.U.	U.S.A.	Japan
<p>1) ที่มาเกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค</p>	<p>แต่เดิมใช้หลักการฟ้องร้องดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต่อมามีการประกาศใช้พรบ.คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 โดยมีสำนึกคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) เป็นผู้ควบคุมและดูแล เพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีที่ไม่มีการฟ้องร้องดำเนินคดีหรือการทั่วไปในกรณีที่ไม่มีการฟ้องร้องดำเนินคดี</p> <p>บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะโดยกำหนดให้มีการคุ้มครองผู้บริโภคใน 4 ด้าน ได้แก่ 1). ด้านการโฆษณา 2). ด้านฉลาก 3). ด้านสัญญา 4). ด้านอื่นๆ</p>	<p>มีการใช้ Consumer Protection Act 1987 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้นำมาจากประเทศ UK ซึ่งกฎหมายฉบับนี้สอดคล้องกับกฎหมายของสหภาพยุโรป ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลัก 3 ประการของการคุ้มครองผู้บริโภค คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ความรับผิดชอบสินค้า 2) ความปลอดภัยของผู้บริโภค 3) การกำหนดราคาที่ทำ ผู้บริโภคไม่เข้าใจคิด 	<p>ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีคณะกรรมการว่าด้วยความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์ (The Consumer Product Safety Commission) มีหน้าที่เป็นผู้กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในประเทศ โดยการฟ้องร้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคจะต้องใช้สิทธิของตนผ่านหน่วยงานของรัฐ โดยอาศัยหลักกฎหมายละเมิด และพัฒนาต่อมาเป็นหลัก Product Liability</p>	<p>ในปี ค.ศ. 1968 รัฐสภาญี่ปุ่นได้ตรากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (The Consumer Protection Fundamental Act, ๑๙๖๘) ซึ่งบังคับใช้ครั้งแรก ซึ่งมีหลักการและเหตุผลเพื่อสนับสนุนมาตรการต่าง ๆ ในการคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ผู้บริโภค โดยได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของรัฐบาลกลางรัฐบาลท้องถิ่น ผู้ประกอบการธุรกิจ และบทบาทของผู้บริโภค และในปัจจุบัน ประเทศญี่ปุ่นมีองค์กรภาครัฐที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคอีกทั้งทำหน้าที่ที่รับเรื่องราวร้องทุกข์และรับข้อพิพาทให้แก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย องค์กรมีทั้งในระดับประเทศ เช่น Nation Center for Consumer Affairs (NCCA) และในระดับท้องถิ่น เช่น The Japan Consumer Information Center (JCIC)</p>

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของมาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค

หัวข้อเปรียบเทียบ	Thailand	EU.	U.S.A.	Japan
2) มาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค ตามหลักกฎหมายผู้บริโภค	ประเทศไทยยอมรับหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) หากผู้บริโภคไม่เข้าไปเอกชนกับเอกชน รัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซง เว้นแต่สัญญาเป็นชนิดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่สำนักคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) มีคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาจะออกประกาศให้การประกอบธุรกิจและการขายสินค้าหรือบริการที่กฎหมายกำหนดให้ทำเป็นหนังสือเป็นธุรกิจควบคุมสัญญาที่เรียกว่า Control of Contract	กฎหมายว่าด้วยสัญญาเกี่ยวข้องกับเรื่องต้นกับการบังคับตามหน้าที่ที่เกิดจากค่าสัญญาที่ให้ผู้มีความรับผิดชอบทางสัญญาจะวางอยู่บนพื้นฐานของความยินยอมที่ให้ไว้ในรูปของสัญญาโดยชัดแจ้งหรือ โดยปริยายจากข้อเท็จจริงที่เป็นการกระทำของผู้สัญญา อีกร่วมในบางกรณี ศาลอาจจะกำหนดความรับผิดชอบให้แก่บุคคลหนึ่งสำหรับการเยียวยาเพื่อหลีกเลี่ยงการได้ลบบัญชีได้ แม้ว่าบุคคลนั้นจะไม่ได้ให้ความยินยอมก็ตาม	สาระสำคัญในการทำสัญญาขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์กันและความไว้วางใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ได้แสดงไว้ในผลิตภัณฑ์ ซึ่งถือว่าเป็นการรับประกัน โดยปริยาย โดยมีหลักสำคัญ 2 ประการคือ 1.) รับประกันการใช้สอยสินค้าให้สมประโยชน์ตามปกติของการใช้ทั่วไป 2.) รับประกันใช้สินค้าสมประโยชน์โดยเฉพาะ	ใช้หลักความรับผิดชอบทางสัญญาและละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของญี่ปุ่น ในกรณีความรับผิดชอบที่ผู้รับผิดชอบที่เห็นประจักษ์ในมาตรา 570 และในกรณีการชำระหนี้ไม่ถูกต้องตามมาตรา 415 โดยอาจฟ้องเพื่อเรียกสัญญาหรือเรียกค่าเสียหาย ได้ทั้งสองกรณี

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของมาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค

หัวข้อเปรียบเทียบ	Thailand	EU.	U.S.A.	Japan
3) มาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค ตามหลักกฎหมายละเมิด	<p>ในมาตรา 420 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้วางหลักไว้ว่า ผู้กระทำต้องจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหาย ซึ่งผู้เสียหายต้องพิสูจน์ให้ชัดเจนว่า ผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ผลิตสินค้า เป็นผู้กระทำผิด แต่ปัจจุบันตามพรบ.ความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้ลดภาระการพิสูจน์ไป ให้แก่ฝ่ายผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ผลิตสินค้าเป็นผู้พิสูจน์</p>	<p>การกำหนดค่าเสียหายเป็นคดีเฉพาะเรื่อง มีได้ชัดเจนในกฎหมายว่าด้วยหนี้ หากแต่มีแนวความคิดทางอาญาเกือบเพราะนอกกฎจะกำหนดค่าเสียหายละเมิดชดเชยที่ผู้เสียหายตามความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับแล้ว บางครั้งศาลอาจกำหนดค่าเสียหายในส่วนที่เป็นการลงโทษผู้ละเมิดให้แก่ผู้เสียหายอีกด้วย</p>	<p>ตาม The Second Restatement of Torts (1965) ในมาตรา 244A ได้กำหนดให้ผู้ทำละเมิดต้องรับผิดชอบบุคคลภายนอกต่อความเสียหายที่เป็นผลมาจากการกระทำที่ผู้ทำละเมิดไม่มีความระมัดระวังตามสมควร จนเป็นเหตุให้ผู้ได้รับความเสียหาย</p>	<p>ตามกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น ในมาตรา 709 ได้กำหนดให้ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ให้ผู้ผลิตสินค้าเป็นผู้กระทำผิดโดยประมาทเลินเล่อจนปราศจากข้อสงสัย</p>

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของมาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค

หัวข้อเปรียบเทียบ	Thailand	EU.	U.S.A.	Japan
4) มาตรการทางกฎหมายในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค ตามหลักกฎหมายความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) หรือโดยตัดขาด	<p>ตาม พรบ. ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้ผู้ที่ต้องรับผิด ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต 2. ผู้นำเข้า 3. ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า 4. ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมายข้อความ หรือแสดงด้วยวิธีใดก็ตามอันมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้า 	<p>ตาม EEC directive 85/374/EEC Article 1, Article 3, Article 5, Article 7 ผู้ที่ต้องรับผิด ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ผลิตสินค้าในขั้นสุดท้าย 2. ผู้ผลิตวัตถุดิบ ผู้ผลิตชิ้นส่วนของสินค้า 3. บุคคลใดก็ได้ที่ใส่ชื่อของตน เครื่องหมายการค้า หรือรูปลักษณะเฉพาะใดลงบนสินค้าเพื่อแสดงว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้า 4. ผู้นำเข้า, ผู้จำหน่ายสินค้าที่ไม่แจ้งตัวผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าให้ผู้เสียหายทราบในระยะเวลาอันสมควร 	<p>กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้บัญญัติไว้ใน The Second Resatement of Torts มาตรา 402A ระบุให้ผู้ขายสินค้าในสภาพที่มีความชำรุดบกพร่องเป็นประการที่อาจก่อให้เกิดอันตรายอันไม่สมควรแก่ร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้ใช้ หรือผู้บริโภคในวงกว้างได้ ผู้บริโภคและสินค้าคงกล่าวได้ก่อให้เกิดอันตรายที่ตนและผู้จำหน่ายทั่วโลก ถ้าผู้ขายเป็นผู้ใช้หรือผู้บริโภค ถ้าผู้ขายเป็นผู้ประกอบธุรกิจในการขายสินค้าเช่นนั้นและสินค้าดังกล่าว ได้ลงมือผู้บริโภคโดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงสภาพของสินค้าในสาระสำคัญไป จากสภาพที่ขายผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น</p>	<p>PL Law of Japan ในมาตรา 3 บัญญัติให้ผู้ผลิตและผู้ที่อยู่ในสถานะเช่นเดียวกับผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าและนิยามคำว่าผู้ผลิตและผู้ที่อยู่ในสถานะเช่นเดียวกับผู้ผลิตหมายถึง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้ที่ผลิต ผู้ที่แปรรูปหรือนำเข้าสินค้าในลักษณะที่เป็นธุรกิจ 2) ผู้ที่ใช้ชื่อของตน ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายอื่นใดลงบนสินค้าว่าเป็นผู้ผลิต หรือผู้ที่ใช้ชื่อของตนหรือการแสดงความยินยอมเป็นสินค้าให้ผู้ผลิตอื่น 3) ผู้ที่ใช้ชื่อของตนหรือแสดงชื่อความอื่นใดลงบนสินค้าในขณะนั้นซึ่งอาจทำให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนเป็นผู้ผลิตสินค้าในขณะนั้นเป็นจริง ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงลักษณะและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องในการผลิตหรือการจำหน่ายสินค้านั้นด้วย

ตารางเปรียบเทียบสาระสำคัญของมาตรการการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภค

หัวข้อเปรียบเทียบ	Thailand	EU.	U.S.A.	Japan
5) มาตรการการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้บริโภค	<p>ตาม พรบ. วิชาชีพอาชญากรรมคดีผู้บริโภค "ได้กำหนดวิธีการเยียวยาไว้ดังนี้"</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.) การเปลี่ยนสินค้า 2.) การชดเชยค่าสินไหมทดแทน 3.) การคืนสินค้า 4.) การเรียกเก็บสินค้าที่ยังไม่ได้จำหน่ายกลับคืนเงินกว่าจะได้ มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสินค้าดังกล่าวให้มีความปลอดภัย 5.) การให้ราคาในกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขหรือดำเนินการเปลี่ยนสินค้าได้แล้วสามารถสั่งให้ร้านค้าโดยรับคืนสินค้าตามที่เห็นสมควร 6.) การทำลายสินค้า 	<p>ตาม EEC directive มาตรา 9 (a) และ (b) ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายหรือจิตใจ อันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่กำหนด ความรับผิดไว้สองไม่ต่ำกว่า 70 ล้านยูโร ส่วนความเสียหายแก่ทรัพย์สินอื่นเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าความเสียหายนั้นต้องไม่ต่ำกว่า 500 ยูโร</p>	<p>กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดการเยียวยาไว้ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.) การซ่อมแซมความชำรุดบกพร่องของสินค้า 2.) การเปลี่ยนสินค้า 3.) การคืนเงินค่าสินค้า 4.) การเรียกคืนสินค้า 5.) การเรียกค่าเสียหายทั้งค่าเสียหายตามความเป็นจริงและค่าเสียหายเชิงลงโทษ 	<p>ตามกฎหมาย PL Law of Japan มาตรา 3 บัญญัติว่า "ความเสียหายที่จะได้รับการเยียวยาตามความในกฎหมายฉบับนี้ คือความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคล ยกเว้นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สินค้าที่จัดประเภทตัวเอง" แต่ PL Law of Japan ก็ได้กำหนดขอบเขตของค่าสินไหมทดแทนเอาไว้ว่าจำเลยต้องรับผิดชอบอย่างน้อยซึ่งใด ดังนั้นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนจึงเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่นในเรื่องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการที่จะมีค่า ซึ่งความเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่นรวมถึงความเสียหายที่ได้รับความทุกข์ทรมาน (pain and suffering) และค่าเสียหายที่ขาดการอุปการะ (loss of support) ด้วยแต่ไม่รวมค่าความเสียหายเชิงลงโทษ</p>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายวันชัย ไพบูลย์อภิบาล
วัน เดือน ปีเกิด	5 พฤศจิกายน 2518
สถานที่เกิด	เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2541 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา ปีการศึกษา 2549 เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 65
สถานที่ทำงาน	สำนักงานกฎหมายและทนายความนิติธรรมไพบูลย์ เขตดินแดง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	ทนายความ

